വാട്ടുകൾ കിടങ്ങുകൾ വാടികളുങ്ങാടികൾ
നാടകാഗാരങ്ങളും നഗരസ്ഥാനങ്ങളും
ഹാടകാലയങ്ങളും ഹസ്തിമന്ദിരങ്ങളും
ഘോടകാവാസങ്ങളും ചേടികാഗേഹങ്ങളും
മാടവും മഹാമണിമേടകൾ മഠങ്ങളും
[illegible]കൂട്ടുകൾ മണിതോരണശ്രേണികളും
തോട്ടുകൾ നദികളും കൂപങ്ങൾ കുളങ്ങളും
[illegible]ടൊത്തുള്ള കേളിസൗധാദികളും
കോട്ടുകൾ നിര[illegible]ള്ള കേരവും ക്രമുകവും
വീടുകൾതോറും [illegible]ധാന്യസംഭാരങ്ങളും
ശൈവമന്ദിരം വിഷ്ണുക്ഷേത്രവും ദുർഗ്ഗാലയം
ദേവതാഗേഹം ബ്രാഹ്മണാഗാരങ്ങളും
എല്ലാമുള്ളൊരു മഹാരാജമന്ദിരംതന്നിൽ
[illegible]വനായകോപമൻ ഭൂപതിസുദർശനൻ
(വ[illegible]വാൻവിദ്യാശാലിവിത്തവാൻവിവേകവാൻ)
കാര്യ[illegible] പ്രാജ്ഞൻ കാമസന്നിഭാകാരൻ
താമസിക്കാ[illegible]രോത്സവം ദിനേദിനേ
ഭൂമിദേവന്മാരെക്കൊണ്ടാദരാൽ ചെയ്യിപ്പിച്ചു.
എന്നതിൻമൂലം മഹാഭാഗ്യവാൻ മഹീപാലൻ
നന്ദനന്മാരെ ലഭിച്ചീടിനാനെട്ടോപത്തോ
നന്ദനന്മാർക്കുചെറുവിദ്യയില്ലായ്കമൂലം
മന്ദഭാഗ്യൻഞാനെന്നു ദുഃഖിച്ചു സുദർശനൻ
ചിന്തിച്ചു മനക്കാമ്പിൽവിദ്യയുംവിവേകവും
സന്ധിവിഗ്രഹാദിയുംനീതിയും വിനീതിയും
സന്തതംഗ്രഹിക്കാതെപുത്രരെക്കൊണ്ടുകാര്യ-
മെന്തുള്ളു ശരീരികൾക്കെത്രയുംപാരംകഷ്ടം!
ഗർഭമുണ്ടാകാതുള്ള ഗോവിനെവളർത്തുന്ന_
ദുർഭഗന്മാർക്കുഫലമെന്തഹോ വിചാരിച്ചാൽ?
ഘോരമാംരോഗംപോലെ ക്രൂരമാംവിഷംപോലെ
ദാരുണൻമഹാപാപി തൻകലംമുടിച്ചീടും
യൌവനം കാമം ദ്രവ്യപ്രാഭവം മൂഢതയും

# ആമുഖം

പാടലീപുത്രം എന്ന മഹാനഗരത്തിൽ, വിദ്യാസമ്പന്നനും വീര്യവാനും ഇന്ദ്രസദൃശനുമായ "സുദർശനൻ" എന്നു പ്രസിദ്ധനായ ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. സൽക്കർമ്മനിരതനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുകൃതഫലങ്ങളെന്നോണം എട്ടോ പത്തോ പുത്ര[illegible]യിരുന്നു. എന്നാൽ ആ മഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരെ[illegible] ലോലുപന്മാരും വിദ്യാവിമുഖരും ദുർമ്മാർഗ്ഗസഞ്ചാരികളുമ[illegible] കഴിച്ചുവന്നു. ഭാഗ്യശാലിയാണെങ്കിലും ആ മഹാര[illegible]ത്രന്മാരുടെ വിദ്യാവിമുഖത, മന്ദഭാഗ്യനും, ദുഃഖിതനുമാക്കിത്തീർത്തു. വിദ്യയും, വിവേകവും, നീതിയും, വിനീ[illegible] സന്ധിവിഗ്രഹാദികളും മനസ്സിലാക്കാത്ത രാജകുമാരന്മാരെക്കൊണ്ടു എന്തുഫലമാണുള്ളതു്, ഗർഭമുണ്ടാകാത്ത പശുവിനെ വളർത്തുമ്പോലെ നിഷ്ഫലമാണല്ലോ ദുർഗ്ഗുണമുള്ള പുത്രന്മാരെ വളർത്തിയെടുക്കുന്നതു്, തന്റെ പുത്രന്മാർക്കു്, നീതിശാസ്ത്രമുപദേശിച്ചു് പുനർജ്ജന്മം കൊടുക്കുവാൻ കരുത്തനായ ഒരാചാര്യനെ എവിടെക്കിട്ടും, എന്നൊല്ലാം വി[illegible]ച്ചു് കഴിഞ്ഞുകൂടുമ്പോൾ, ഒരുനാൾ സോമശർമ്മാവെന്നു്[illegible]നും, നീതിശാസ്ത്രത്തിന്റെ മറുകര കണ്ടവനു[illegible]ള്ളവ ബ്രാഹ്മണൻ, രാജാവിനെ സമീപിച്ചു് വി[illegible] വിശിഷ്ടമായി പറഞ്ഞു.

"മഹാരാജാവെ, അങ്ങു് വിഷാദിക്കേണ്ട, ഞാൻ ആറുമാസത്തിന്നകം അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാരെ, നീതിശാസ്ത്രം മുഴുവനും പഠിപ്പിച്ചേക്കാം. അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാർ ഉന്നതന്മാരും ഉത്തമന്മാരുമായിത്തീരും. പുത്രന്മാർക്കു് അപ്രകാരമുള്ള പരിവർത്തനം ആറുമാസത്തിനകം വരാത്തപക്ഷം അങ്ങു് എന്നെ നാടുകടത്തിയാലും".

സോമശർമ്മാവിന്റെ വാക്കുകേട്ട രാജാവു് അത്യധികം സന്തോഷിച്ചു. അദ്ദേഹം അന്നുതന്നെ പുത്രന്മാരെ അയാളുടെ പക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്നായി ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു. രാജ്യതന്ത്രത്തിൽ അ[illegible]പ്രധാന ഘടകങ്ങളായ മിത്രഭേദം, സുഹൃല്ലാഭം, സന്ധിവിഗ്രഹം, ലബ്ധനാശനം, അസംപ്രേക്ഷ്യകാരിത്വം, എന്നീ അഞ്ചു തന്ത്രങ്ങളും [illegible]മാരന്മാരെ അദ്ദേഹം അതിവേഗം മനസ്സിലാക്കി. സരസമായ കഥ[illegible]ഴി രാജകുമാരന്മാരുടെ മനസ്സിൽ ആഞ്ഞുപതിക്കത്തക്കവണ്ണം [illegible]പാദിക്കുന്ന ബോധനരീതിയാണു് സോമശർമ്മാവു് സ്വീകരി[illegible]തുമൂലം രാജകുമാരന്മാർക്കു് നീതിശാസ്ത്രത്തിൽ അഭിരുചിയും [illegible]ഗാഹവും സിദ്ധിച്ചു. സോമശർമ്മാവു് വാഗ്ദത്തം ചെയ്ത

[illegible]ലെ രാജകുമാരന്മാർ ആറുമാസത്തിനകം ഉന്നതന്മാരും ഉത്ത[illegible]മരായിത്തീർന്നു. സരസങ്ങളും, രാജ്യതന്ത്രപ്രധാനങ്ങളും ലോകപ്രസിദ്ധങ്ങളുമായ ആ കഥകളാണ് ''പഞ്ചതന്ത്രകഥകൾ'' എന്നു് പ്രഖ്യാതമായിട്ടുള്ളതു്.

ഇതിലെ കഥാപാത്രങ്ങൾ പക്ഷിമൃഗാദികളാണെന്നുള്ളതാണ് [illegible]ന്റെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. സംസ്കൃതത്തിൽ വിരചിച്ച ഈ [illegible]ഗ്രന്ഥത്തെ തുള്ളൽപാട്ടുകളായി അവതരിപ്പിച്ച് കൈരളീ[illegible]വസ്സിലേക്ക് സംഭാവന ചെയ്തിട്ടുള്ളത് മഹാകവി കുഞ്ചൻ ന[illegible]ാരത്രേ.

അധികവും [illegible]മൃഗാദികളുടെ കഥയായ 'പഞ്ചതന്ത്ര'ത്തിൽ നിന്നു് ജീവിതോപ[illegible]യായ പലതും പഠിക്കുവാനുണ്ട്. അ[illegible]താണ് ഈ കഥകളെ ലോകപ്രസിദ്ധങ്ങളാക്കീട്ടുള്ളതും. മനുഷ്യ[illegible]ടെ വിഭിന്ന സ്വഭാവങ്ങൾ, ജീവിത വിജയത്തിന്ന് ആവശ്യമാ[illegible]നയങ്ങൾ, രാജ്യം ഭരിക്കുന്നവർ അനുസരിക്കേണ്ട തന്ത്രങ്ങൾ എന്ന[illegible]ന്ന അവശ്യം അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ അനായാസമായു[illegible] സ[illegible]മായും ഈ കഥകളിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. രാജ്യം ഭരിക്കുന്നവ[illegible]കം ഇതിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതു[illegible]ക്ഷണീയമാണ്.

''അധീതേ യ ഇദം നിത്യം നീതിശാസ്ത്രം ശൃണോതി ച
ന പരാഭവമാപ്നോതി ശക്രാദപി കദാചന''

(ഈ നീതിശാസ്ത്രം പാരായണം ചെയ്യുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നവന് ഒരിക്കലും, ദേവേന്ദ്രനിൽ നിന്നുകൂടി, പരാജയം ഏൽക്കുകയില്ല) എന്നു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മൂലകർത്താവുതന്നെ ഇതിന്റെ പ്രയോജനത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു വിശിഷ്യാ സന്മാർഗ്ഗോപദേശപരമായ ഗുണപാഠങ്ങളുടെ വിളനിലമാണ് ഈ കൊച്ചു ഗ്രന്ഥം. അതുകൊണ്ടുതന്നെ മറ്റെല്ലാ കഥാസമാഹാരങ്ങളെക്കാ[illegible] സമാരാധ്യമായിരിക്കുന്ന ഈ ഭാരതീയ കൃതി ലോകമൊട്ടുക്കും മാനി[illegible]ക്കപ്പെടുന്നുവെന്നുള്ളതു് നമുക്കഭിമാനകരമാണ്. എങ്കിലും ത[illegible] വിധം ഇതിന്റെ മാഹാത്മ്യം മനസ്സിലാക്കി നമ്മുടെ യുവതലമുറ[illegible]ളു പാരായണം ചെയ്യുന്നുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്. അവിട[illegible]ടെ ചിലത് ഉയർത്തിപ്പറയുക മാത്രം പോരാ. നമ്മുടെ വിദ്യാർ[illegible] ലോകമാകമാനം ഇതിനെ പൂർണ്ണമായും ഹൃദിസ്ഥമാക്കുന്നതു് ഏ[illegible]വും പ്രയോജനകരമായിരിക്കുമെന്നുള്ളതു് സംശയരഹിതമാണ്.

---

# പഞ്ചതന്ത്രം

---

## കഥാരംഭം

പഞ്ചമരാഗംകൊണ്ടുപാട്ടുകൾപാടുന്നൊരു
പഞ്ചവർണ്ണിനീക്കിളിപ്പെൺമണിമാണിക്കമേ!
പഞ്ചസാരയും,തേനും,പായസം,ഗുളങ്ങളും [illegible]
പഞ്ചമെന്നിയേതരുന്നുണ്ടു ഞാനെടേ [illegible]പോലേ!
പഞ്ചതന്ത്രമാംമഹാനീതിശാസ്ത്രമീ[illegible]സുഖം
പഞ്ചധാവിഭാഗിച്ചു പാട്ടുപാടുകവേണം.
എന്നതുകേട്ടു കിളിപ്പെൺ കിടാവുരചെയ്താൾ
എന്നുടെഗുരുക്കന്മാരന്തണപ്രവരന്മാർ
മന്നിടംതന്നിലവരീശ്വരന്മാരായത്തും
സന്നതന്മാർക്കുവരംനൽകുവാനാളായത്ര[illegible]
അങ്ങനെയുള്ള മഹാബ്രാഹ്മണപ്രസ[illegible]
എങ്ങുമേഭംഗംകൂടാതിന്നുഞാനുരചെയ്യാം.
ശ്രീമനു, ബൃഹസ്പതി, ശുക്രനുംവേദവ്യാസൻ
ധീമതാംവരൻവിഷ്ണുഗുപ്തനാം ചാണക്യനും
മാമുനിപരാശരൻമററുള്ളബുധന്മാരും
സാമദാനാദിനീതിശാസ്ത്രകർത്താക്കളല്ലോ.
അജ്ജനങ്ങളെയെല്ലാമഞ്ജലികൂപ്പിക്കൊണ്ടു
സജ്ജനപ്രസാദത്താൽശാസ്ത്രമൊന്നുരചെയ്യാം.
ഗ്രന്ഥവിസ്തരേ ഭയമുള്ള ബാലകന്മാർക്കും
അന്തരംഗത്തിൽ ബോധമില്ലാത്തജനങ്ങൾക്കും
ചന്തമോടറിവാനായ് പഞ്ചതന്ത്രാഖ്യം നീതി_
ഗ്രന്ഥതാല്പര്യം കിഞ്ചിൽ ഭാഷയായ് ചൊല്ലീടുന്നേൻ
പാടലാധരിമാർക്കു കേളിസാങ്കേതസ്ഥാനം
പാടലീപുത്രമെന്നുനാമമാംമഹാപുരം

വാട്ടുകൾ കിടങ്ങുകൾ വാടികളങ്ങാടികൾ
നാടകാഗാരങ്ങളും നഗരസ്ഥാനങ്ങളും
ഹാടകാലയങ്ങളും ഹസ്തിമന്ദിരങ്ങളും
ഘോടകാവാസങ്ങളും ചേടികാഗേഹങ്ങളും
മാടവും മഹാമണിമേടകൾ മഠങ്ങളും
[illegible]കൂട്ടുകൾ മണിതോരണശ്രേണികളും
തോട്ടുകൾ നദികളും കൂപങ്ങൾ കുളങ്ങളും
[illegible]കട്ടോടുള്ള കേളിസൗധാദികളും
കോട്ടകൾ നിറ[illegible]ള്ള കേരവും ക്രമുകവും
വീട്ടുകൾതോറും [illegible]ധാന്യസംഭാരങ്ങളും
ശൈവമന്ദിരം വിഷ്ണുക്ഷേത്രവും ദുർഗ്ഗാലയം
ദേവതാഗേഹം ബഹുബ്രാഹ്മണാഗാരങ്ങളും
ഏവമുള്ളൊരു മഹാരാജാമന്ദിരംതന്നിൽ
[illegible]വനായകോപമൻ ഭൂപതിസുദർശനൻ
(വ[illegible]വാൻവിദ്യാശാലിവിത്തവാൻവിവേകവാൻ)
കാര്യ[illegible] പ്രാജ്ഞൻ കാമസന്നിഭാകാരൻ
താമസിക്കാ[illegible]ാരോസൽക്കർമ്മം ദിനേദിനേ
ഭൂമിദേവന്മാരെക്കൊണ്ടാദരാൽ ചെയ്യിപ്പിച്ചു.
എന്നതിൻമൂലം മഹാഭാഗ്യവാൻ മഹീപാലൻ
നന്ദനന്മാരെ ലഭിച്ചീടിനാനെട്ടോപത്തോ
നന്ദനന്മാർക്കുചെറ്റുംവിദ്യയില്ലായ്കമൂലം
മന്ദഭാഗ്യൻഞാനെന്നു ദുഃഖിച്ചു സുദർശനൻ
ചിന്തിച്ചു മനക്കാമ്പിൽവിദ്യയുംവിവേകവും
സന്ധിവിഗ്രഹാദിയുംനീതിയും വിനീതിയും
സന്തതംഗ്രഹിക്കാതെപുത്രരെക്കൊണ്ടുകാര്യ-
മെന്തുള്ള ശരീരികൾക്കെത്രയുംപാരംകഷ്ടം!
ഗർഭമുണ്ടാകാതുള്ള ഗോവിനെവളർത്തുന്ന_
ദുർഭഗന്മാർക്കുഫലമെന്തഹോ വിചാരിച്ചാൽ?
ഘോരമാംരോഗംപോലെ ക്രൂരമാംവിഷംപോലെ
ദാരുണൻമഹാപാപി തൻകുലംമുടിച്ചീടും
യൌവനം കാമം ദ്രവ്യപ്രാഭവം മൂഢത്വവും



ദുർവിധം ചതുർവിധം നാശകാരണം നൃണാം,
എന്നതിലനർത്ഥത്തിനൊന്നുമാത്രമേപോരു;
പിന്നെയെന്തിനുനാലുമേകനിൽസ്വരൂപിച്ചാൽ.
നമ്മുടെ മക്കൾക്കിപ്പോൾ ധർമ്മബുദ്ധിയുമില്ല
നിർമ്മലവിവേകവും നീതിശാസ്ത്രവുമില്ല
ദുർമ്മാർഗ്ഗങ്ങളിൽമനസ്സൂന്നികൾക്കെല്ലാവർക്കും
[illegible]വണ്ണമയിപ്പുണ്ടുതാനുമെന്തുഞാൻ ചെയ്യേണ്ടുന്നു?
ആരുവാനൊരുശാസ്ത്രിബ്രാഹ്മണനത്രവന്നു
ചാരുവാംനീതിശാസ്ത്രമിവരെബ്ബോധിപ്പിച്ചു
സാരമാംപുനർജ്ജന്മമിവർക്കുസമ്പാ[illegible]ൻ
ധീരനായ്വരാനിന്നിപ്പാരിടംതന്നി[illegible]പ്പോൾ.

ഭൂമിപൻസുദർശനനിങ്ങനെവിചാരിച്ചു
ഭാമിനിമാരോടൊന്നിച്ചാദരാൽമേവുംകാലം
സോമശർമ്മാവെന്നൊരുഭൂമിദേവാഗ്രേസരൻ
(സൌമ്യവാൻവേദപ്രിയൻനീതിശാസ്ത്രാംഭോനിധി
വിശ്രുതൻബൃഹസ്പതിസന്നിഭൻ)തത്രവന്നു
വിശ്രമിച്ചരചനോടിങ്ങനെ ചൊല്ലീടി[illegible]
മന്നവ! കേൾക്ക ഭവനാറുമാസത്തിൻമുമ്പേ
നിന്നുടെസുതന്മാർക്കുനീതിശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം
ഒന്നൊഴിയാതെകണ്ടു സാദരംഗ്രഹിപ്പിക്കാ_
മുന്നതന്മാരായവരുത്തമരായുംവരും.
എന്നതുവന്നില്ലെങ്കിലെന്നെനീ നിന്റെരാജ്യം_
തന്നിൽനിന്നാട്ടിപ്പുറത്താക്കുകേവേണ്ടു നൃപ!
എന്നതുകേട്ടു നൃപൻ നിർഭരംപ്രസാദിച്ചു
തന്നുടെതനൂജവൃന്ദങ്ങളെ വിളിച്ചുടൻ
സോമശർമ്മാഖ്യദ്വിജശ്രേഷ്ഠന്റെസമീപത്തു
[illegible]ാമസംവിനാപറഞ്ഞാക്കിനാൻ വിദ്യാഭ്യാസേ.
സോമശർമ്മാവും മുദാ രാജനന്ദനന്മാരെ_
[illegible]ാമദാനാദിശ്രീമന്നീതിശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം
[illegible]ാദരംഗ്രഹിപ്പിപ്പാനാശുതാനാരംഭിച്ചു
[illegible]കഥാകഥനമെന്നുള്ളൊരുമാർഗ്ഗത്തൂടെ.

പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളെല്ലാം പാൎത്ഥിവന്മാൎക്കു ധൎമ്മം
അഞ്ചിലുംപ്രധാനമായുള്ളൊന്നു മിത്രഭേദം,
നല്ലൊരുസുഹൃല്ലാഭമെന്നതു രണ്ടാംതന്ത്രം
ചൊല്ലുവൻപിന്നെ സന്ധിവിഗ്രഹം മൂന്നാംതന്ത്രം,
ലബ്ധനാശമെന്നല്ലോചൊല്ലുന്നു നാലാംതന്ത്രം,
സിദ്ധമാമസമ്പ്രേക്ഷ്യകാരിത്വമഞ്ചാംതന്ത്രം.

പ്രഥമതന്ത്രമാംമിത്രഭേദം.

1 സഞ്ജീവകന്റെ യാത്ര.

എക [illegible]പണ്ടു മഹാസിംഹവൃ‌ഷഭവും
തങ്ങളിൽ [illegible]ഹാസ്നേഹമായ്‌വാഴുംകാലം
[illegible]ഏഷണിക്കാരനേകൻജംബുകൻ ചെന്നുകൂടി
ദൂഷണംപറഞ്ഞവർതങ്ങളിൽ ഭേദിപ്പിച്ചു
ധൃഷ്ടനാംക്രോഷ്ടാവിനെ ജംബുകനെന്നുംചൊല്ലും
സ്പഷ്ടമാക്കേണമെങ്കിലായവൻ കുറുനരി.
കഥാവിശേഷത്തെ വിസ്തരിച്ചുരചെയ്തു
[illegible]മെന്നുനൃപനന്ദനന്മാരുംചൊന്നാർ.
കേ[illegible]മെല്ലക്കൊണ്ടു മഹീതലേ മഹിളാരൂപ്യമെന്നു
ഉണ്ടു[illegible] പണ്ടുപണ്ടുള്ളപുരം ദക്ഷിണരാജ്യംതന്നിൽ
വർദ്ധമാനനെന്നൊരുവ്യാപാരി ചെട്ടിശ്രേഷ്ഠൻ
വർദ്ധിതദ്രവ്യൻഭവ്യൻ തത്ര പണ്ടുണ്ടായിപോൽ.
വിത്തസമ്പത്തുകൊണ്ടു വിത്തനാഥനെപ്പോലും
ചിത്തത്തിലൊരുബഹുമാനവുമവനില്ല
തദ്ധനങ്ങൾക്കുചെറ്റുസംഖ്യയില്ലെന്നാകിലും
വർദ്ധനംവ്യാപാരങ്ങൾക്കൊട്ടുമേകുറവില്ല.
അങ്ങനെവേണന്താനുമൎത്ഥമുണ്ടായാലതും
തങ്ങളേയത്നംചെയ്തു വർദ്ധിതമാക്കീടേണം.
മുന്നമേലഭിക്കാത്തുള്ളൎത്ഥങ്ങൾ ലഭിക്കേണം
പിന്നെയുംലഭിച്ചതുസാദരംരക്ഷിക്കേണ
രക്ഷിതധനംപിന്നെസ്സന്തതംവർദ്ധിപ്പിച്ചു.
തൽക്ഷണംസല്പാത്രങ്ങൾക്കർപ്പണംചെയ്തീടേണം
രക്ഷണംചെയ്തില്ലെന്നാൽതൽക്ഷണംനശിച്ചീടും



ലക്ഷണമതിന്നുകർപ്പൂരമെന്നറിഞ്ഞാലും.
കർപ്പൂരം മുളകുമിട്ടിങ്ങനെസൂക്ഷിക്കാഞ്ഞാ—
ലെപ്പൊഴെന്നറിയാതെനാസ്തിയാമെന്നേവേണ്ടു
പെട്ടിയിൽ ധനംപൂട്ടിക്കെട്ടിയങ്ങിരിക്കയും
പട്ടിണിയിട്ടുകൊണ്ടുതാനങ്ങു കിടക്കയും
യഷ്ടികൾക്കല്ലാതതു തോന്നുമോകഷ്ടംകഷ്ടം!
ചെട്ടികൾക്കുചിതമല്ലെടോ ബാലന്മാരേ!
അൎത്ഥമുണ്ടായാലതുകൊണ്ടനുഭവിക്കാഞ്ഞാൽ
അൎത്ഥമുള്ളോനുമിരപ്പാളിയുമൊരു[illegible]ല.
ബുദ്ധിമാനായുള്ളൊരുധനവാൻ[illegible]ളിൽ
പത്തിലൊന്നൎത്ഥികൾക്കുദാനവുംചെയ്തീടേണം.
സല്ക്കാരവ്യയംതന്നെരക്ഷണം ദ്രവ്യത്തിനെ—
ന്നുൾക്കാമ്പിലെല്ലാവർക്കും ബോധമുണ്ടായിടേണം.
വട്ടമുള്ളൊരുകുളമെങ്കിലുംജലംവന്നു
കെട്ടിനില്ക്കുമ്പോൾ തീരംപൊട്ടിവാനൊക്കെ[illegible]ം.
ഓവുവച്ചതിൽക്കൂടിവാൎത്തുവാർത്തിരു[illegible]
പോകയില്ലതിലുള്ളവെള്ളമെന്ന[illegible]ം.
എന്നതുപോലെമഹാബുദ്ധിമാൻ വർദ്ധമാനൻ.
പിന്നെയുംധനമാർജ്ജിക്കേണമെന്നുറച്ചവൻ
ചാട്ടമുണ്ടാക്കിദ്രവ്യമായതിലേററിക്കൊണ്ടു
നാട്ടുകൾതോറുംചെന്നുവ്യാപാരംചെയ്തീട്ടുവാൻ
നന്ദിപൂണ്ടുടൻപുറപ്പെട്ടിതുചെട്ടിശ്രേഷ്ഠൻ
നന്ദനന്മാരെദ്ദേഹരക്ഷണത്തിനുമാക്കി
നന്ദികൻസഞ്ജീവകനിങ്ങനെനാമത്തോടെ
നന്ദികൾതനിക്കു രണ്ടുണ്ടിഹമുമ്പേതന്നെ.
നന്ദികളെന്നുചൊന്നാൽ കാളകളെന്നു നൃപ—
നന്ദനന്മാരേ! നിങ്ങൾക്കൎത്ഥമുണ്ടായീടേണം.
മന്ദമെന്നിയേരണ്ടുനന്ദിവീരന്മാരെയു—
മൊന്നിച്ചുശകടത്തിൽബന്ധിച്ചുതാനുമേറി
ഘോരമാംകാന്താരത്തിൽപ്പുക്കുടൻഗമിക്കുമ്പോൾ
ഭാരത്തെവലിച്ചുകൊണ്ടോട്ടുന്നക്കൂററന്മാരിൽ

ഒററയായ്



സാരനാംസഞ്ജീവകൻതന്നുടെപാദന്തന്നിൽ
ക്രൂരമാംപാഷാണംവന്നടിച്ചുകാലുപൊട്ടി
പെട്ടെന്നുമഹീതലേവീണപ്പോൾ വർദ്ധമാനൻ
കെട്ടഴിച്ചങ്ങു വിട്ടുകാട്ടിലങ്ങൊരുദിക്കിൽ
വെള്ളവും പുല്ലുംനല്ലിരക്ഷിപ്പാൻ ഭൃത്യന്മാരെ—
യുള്ളതിൽനാലുപേരെപ്പാർപ്പിച്ചുപത്തുക്കവേ
ഒറ്റയായ് ചമഞ്ഞൊരുകൂറ്റനെക്കൊണ്ടുംതന്റെ
മറ്റുള്ളഭൃത്യന്മാരെക്കൊണ്ടുമശ്ശകടത്തെ
തെറ്റെന്നുവലിപ്പൂണ്ടുതൻപുരന്തന്നിൽച്ചെന്നു—
പറ്റിയെന്നതേവ... പാരമാധിയും പൂണ്ടു
കാളയെ രക്ഷിപ്പാനായ്പ്പാർക്കുന്നഭടന്മാരും
കാനനംകണ്ടുപേടിച്ചൊക്കവേമാറിപ്പോന്നു
...ളയും ചത്തുപോയെന്നുള്ളൊരുഭോഷ്ക്കുണ്ടാക്കി
ന...വനടന്നുകൊണ്ടായവർവീട്ടിൽപ്പുക്കു.

...തം തിഷ്ഠതി ദൈവരക്ഷിതം
സുര... ദൈവഹതം വിനശ്യതി
ജീവത്യനാഥോപി വനേ വിസർജ്ജിതഃ
കൃതപ്രയത്നോപി ഗൃഹേ ന ജീവതി.

2. പിംഗലന്റെ ശങ്ക.

ജീവശേഷത്തിൻപ്രഭാവംകൊണ്ടുസഞ്ജീവകൻ
ജീവിച്ചുപത്തുക്കവേ പാദവുംനേരായ്‌വന്നു
വെള്ളവും നല്ലപുല്ലും തണുപ്പുമുള്ളകാട്ടിൽ
വെള്ളരുതായുള്ളവൻ വെള്ളിമാമലപോലെ
മുഷ്ക്കരൻ നടന്നങ്ങു മുക്കറയിട്ടന്നേരം
ദിക്കുകൾമുഴങ്ങുന്നു ജന്തുക്കൾ പേടിക്കുന്നു.
അക്കാലമൊരുസിംഹം പിംഗലകാഖ്യൻ മഹാ—
വിക്രമനിഹഘോരൻ വിശ്വവിശ്രുതൻ വീരൻ
അക്കാട്ടിന്നധിപതി വക്കാണക്കാരൻ തത്ര
പൊക്കമേറുന്നഗിരിഗഹ്വരേ മേവീടുന്നു,
സ്നാനവുമില്ല തത്ത്വജ്ഞാനവുമില്ല വിഷ്ണ—



...ധ്യാനവുമില്ല വിദ്യാഭ്യാസവുമില്ലെന്നാലും
...വിക്രമംകൊണ്ടു വിശ്വംജയിച്ചു വിപിനത്തിൽ
ചക്രവർത്തിയായ്‌വന്നു കേസരിപ്രവരന്താൻ
...ഹസ്തങ്ങൾകൊണ്ടു മഹാഹസ്തിവീരന്മാരുടെ
മസ്തകംകുത്തിപ്പിളർന്നസ്തശങ്കമാംവണ്ണം
രക്തവുംപാനംചെയ്തു മുത്തുരത്നങ്ങൾ നഖേ
...കോർത്തുകൊണ്ടോടിച്ചാടി ധൂർത്തുകൊണ്ടൂറ്റക്കാരൻ,
പാർത്തലംതന്നിൽസിംഹംസിംഹമെന്നതുകേട്ടാ...
പാർത്ഥിവന്മാരുംകൂടെപ്പേടിച്ചുവിറയ്ക്കുന്നു
പാർത്ഥിവാത്മജന്മാരേ!നിങ്ങ... ബാധിക്കേണം
കീർത്തിയുണ്ടാവാൻ ഭുജവിക്രമംതന്നെമൂലം.
അങ്ങനെ ഗിരിഗുഹാഗർഭത്തിൽവസിക്കുന്ന
പിംഗലാഖ്യനാം മഹാകേസരിവീരന്താനും
ഏകദാജലംകുടിച്ചീടുവാൻ പുറപ്പെട്ടു
ലോകവിശ്രുതമായയമുനാതീരേചെന്നു
വെള്ളവുംകുടിച്ചുകൊണ്ടുള്ളവുംതണുപ്പിച്ചു
പള്ളയുംവീർത്തുമെല്ലെപ്പോവാനായ്...
പണ്ടു കേട്ടറിവില്ലാത്തുള്ളൊരുശബ്ദംകേട്ടു
രണ്ടുചോടിങ്ങുവാങ്ങിക്കിഞ്ചനഭയപ്പെട്ടു
മുഷ്കരനാകുന്നൊരുകൂറ്റന്റെകണ്ഠധ്വാനം
മുക്കറശബ്ദമെന്നു മർത്ത്യന്മാർചൊല്ലീടുന്നു.
കേസരിശ്രേഷ്ഠനതുകേട്ടിട്ടുമില്ലമുന്നം
കേവലമിടിപോലെകേട്ടപ്പോൾ ഭയപ്പെട്ടു
തത്രവന്നിതു മഹാമന്ത്രിയാംക്രോഷ്ടാവിന്റെ
പുത്രന്മാരിരുവരുണ്ടെത്രയുംസമർത്ഥന്മാർ
അഗ്രജൻ കരടകൻ സോദരൻ ദമനകൻ
വ്യഗ്രമെന്നിയേയവർതങ്ങളിലുരചെയ്തു
സോദരൻദമനകൻ ചോദിച്ചു പത്തുക്കവേ
സാദരം സൂക്ഷിച്ചാലുമഗ്രജ! മഹാത്മാവേ!
നമ്മുടെ സ്വാമിക്കിപ്പോളെന്തൊരുഭയമുള്ളിൽ
ദുർമ്മദംവിട്ടുപാരം ദീനനായ് മേവീടുന്നു.

ചൊല്ലിനാനതുനേരമഗ്രജൻകരടകൻ
വല്ലതുമാകട്ടെങ്കിൽകാൎയ്യമില്ലതുകൊണ്ടു
"കാൎയ്യമില്ലാതവസ്തുചിന്തിച്ചു പ്രവൎത്തിച്ചാൽ
കാരണംകൂടാതുള്ളൊരനൎത്ഥംഭവിച്ചീടും."
പണ്ടൊരുകരങ്ങച്ചൻ പാഴിലുള്ളാരംഭത്തെ_
[illegible]ക്കൊണ്ടുടൻതരംകെട്ടു ചത്തതു കേട്ടിട്ടില്ലേ?
ഞാനതു ജ്യേഷ്ഠാ! കേട്ടിട്ടില്ലെന്നുസഹോദരൻ;
[illegible]പായം കേട്ടുകൊൾകെന്നു കരടകൻ.

### 3 മൎക്കടോപായം.

വൻപന്[illegible]നൃപൻതന്നുടെ നാട്ടിൽ നല്ലോ-
രമ്പലംകേടുവന്നുകൂടവുംകൂടെവീണു,
ആയതുപണിചെയ്‌വാനാശാരിപ്പരിഷകൾ
ആയതമ്മഹാമരംകാമരംവച്ചുകാട്ടിൽ
[illegible]ർച്ചയുംതുടൎന്നുകൊണ്ടാണികൾപോടിപ്പോടി_
[illegible]കൂടാതെ പാതിപിളൎന്നുനിൎത്തിക്കൊണ്ടു
ഭക്ഷ[illegible] കാലമാകയാൽ പണിചെയ്യും-
തക്ഷകപ്പര[illegible] ഗ്രാമത്തിൽ പോയനേരം
മൎക്കടക്കൂട്ടം പലദിക്കീന്നും ചാടിച്ചാടി_
ത്തക്കത്തിൽ തത്ര വന്നുനിറഞ്ഞു ദേവാലയേ.
ആയതിലൊരുമരഞ്ചാടിതാൻ ചാടിച്ചെന്നു
അൎദ്ധവീൎണ്ണിരിക്കുന്നദാരുവിൻമുകളേറി
രണ്ടുഭാഗത്തുംകാലുകത്തി വാൽപൊക്കിക്കരം_
കൊണ്ടുടൻകുററികുലുക്കീട്ടുവാനാരംഭിച്ചു,
അന്നേരം മരത്തിന്റെ വിള്ളലിൽകുരങ്ങിന്റെ
അണ്ഡവൃമകപ്പെട്ടു പൊണ്ണന്നും ബോധിച്ചീല
തട്ടിയങ്ങേല്പിച്ചൊരുകുററിമേൽബലമൊക്കെ
കാട്ടിയകുരങ്ങച്ചൻകുററിയെവിടുത്തപ്പോൾ
ദാരുഭാഗങ്ങൾതമ്മിൽചേൎന്നിട്ടുകപിയുടെ
സാരമാമണ്ഡംപൊട്ടിച്ചതഞ്ഞുതാനുംചത്തു.
"തങ്ങൾക്കുഫലമില്ലാതുള്ളതു പ്രവൎത്തിച്ചാൽ
ഭംഗമേവരുമെന്നു സൎവ്വരുംബോധിക്കേണം"



[illegible]ന്തിനുവൃഥാ തനിക്കാവശ്യമില്ലാത്തതു
[illegible]ന്തിച്ചുമനഃക്ലേശംചെയ്യുന്നു സഹോദര!
[illegible]ട്ടംഭുജിച്ചുനാമിട്ടേച്ചു പോന്നീലയോ
[illegible]ഷ്ടമായൊരുമാംസമായതുതിന്മാൻപോക
[illegible]ന്നതുകേട്ടുപറഞ്ഞീടിനാൻ ദമനകൻ
[illegible]നിതുമഹാമതേ! തന്നുടെരാജസേവ
[illegible]ജനം മോഹിച്ചോ താനിങ്ങനെ വനാന്തരേ
രാജമന്ത്രിയെന്നൊരുപേരോടെനടക്കുന്നു?
തന്നുടെബന്ധുക്കളെ സന്തതം രക്ഷി[illegible]
തന്നുടെ ശത്രുക്കളെയൊക്കവേ ശി[illegible]നും
ഉന്നതിവരേണമെന്നാഗ്രഹിച്ചല്ലോ ലോക
മന്നവന്മാരെച്ചെന്നു മാനുഷർ സേവിക്കുന്നു.
തന്നുടെജഠരത്തെപ്പൂരിക്കേവേണ്ടുവെങ്കിൽ
അന്യവസ്തുക്കൾപലതുണ്ടല്ലോയെളുപ്പത്തിൽ.
യായൊരുപുമാനിഹജീവിച്ചുവസിക്കുമ്പോൾ
ആതുരന്മാരാംബഹുജന്തുക്കൾ ജീവിക്കുന്നു
അപ്പുമാനത്രേ ഭൂമൌ കേവലം ജീവി[illegible]
സല്പുമാനവൻതന്നെ സാധുതാനവൻതന്നെ.
തക്കത്തിൽതന്റെഭുക്തിമാത്രമേവേണ്ടുവെങ്കിൽ
പക്കത്തിൽ ചോറുംതിന്നു കോയിക്കൽപാൎക്കണമോ?
പൊക്കത്തിൽപറക്കുന്ന പരുന്തും കിളികളും
ഒക്കവേതന്നെത്തന്നെപോററിരക്ഷിക്കുന്നില്ലേ?
അക്കണക്കുള്ളജനംചത്താലും ജീവിച്ചാലും
മിക്കതുമന്വേഷണമാക്കാനുമുണ്ടോ ജ്യേഷ്ഠ!
ഒക്കവേനിരൂപിച്ചാൽ ഭൂപതിസേവകൊണ്ടു
തൽക്കുലത്രാണന്തന്നെസാദ്ധ്യമെന്നറിഞ്ഞാലും
തന്നുടെബലത്തിനും പൌരുഷത്തിനും താഴ്ച
വന്നുപോകാതെതന്നെവല്ലതുംസാധിക്കണം
ഭുക്തിമാത്രമേയല്ലമാനികൾക്കഭിപ്രായം
ശക്തികാട്ടേണമെന്നേയവൎക്കുംതൃപ്തിയുള്ളൂ.
ഗോക്കടേശവം തിന്നാനാഗ്രഹിച്ചിട്ടുകന്നേ

ശ്വാക്കളുംതമ്മിൽതമ്മിൽ കുരച്ചുംകലഹിച്ചും
തരിമ്പുംമാംസമില്ല ഞരമ്പുമില്ലനല്ലോ_
രിരുമ്പുകണ്ടംപോലുള്ളസ്ഥിമേൽപിടിപെട്ട
കരിമ്പിൻചണ്ടിപോലെകടിച്ചുംകൊന്നുംതമ്മിൽ
ഉരമ്പിഘോഷിക്കെന്യേ കുക്ഷിപൂരണംനാസ്തി
[illegible]ിച്ചസിംഹങ്ങൾക്കു തന്നുടെമുമ്പിൽവരും
തടിച്ചക്രോഷ്ടുക്കളെവധിപ്പാൻമോഹമില്ല
[illegible]ാലയാനക്കൊമ്പിനോടമർചെയ്തു
വധിച്ചുക[illegible]കടിച്ചേതൃപ്തിയുള്ളൂ.
എന്നതുകൊണ്ട[illegible]ന്നൻ തന്നുടെബലംകാട്ടാ_
തന്യമാകുന്നോരന്നംഭക്ഷിപ്പാൻ ചിതംപോരാ.
പട്ടിക്കുണ്ടുരുളയുംകൊണ്ടുചെല്ലുമ്പോളവൻ
കാട്ടുന്നഗോഷ്ഠികണ്ടാലെത്രയുംചിരിയാകും
[illegible]ട്ടത്തിലോട്ടം പിന്നെവാലങ്ങുവിറപ്പിക്കും
[illegible]ഷ്ടാംകത്തികുനിഞ്ഞൂഴിയിൽ പററത്താഴും
പെ[illegible]ജാവിന്റെ വക്ത്രവുമുദരവു-
മൊട്ടൊട്ട[illegible]ല്ലിലശബ്ദങ്ങൾപുറപ്പെടീ-
ച്ചിങ്ങിനെവികൃതികൾകാട്ടാതെഭക്ഷിപ്പാൻ തൻ_
ചങ്ങാതിക്കൊരുനാളും സംഗതിവരത്തില്ല.
കുംഭിരാജനുതിന്മാൻവല്ലതുംകൊടുത്തെന്നാൽ
സംഭ്രമംകൂടാതെവൻമെല്ലിച്ചുഭക്ഷിച്ചീടും
ഗംഭീരവിലോകനഭാവവും ഭയങ്കരം
വമ്പനാംപുരുഷന്റെഭാവമിങ്ങനെവേണ്ടു.
"തന്നുടെവിദ്യകൊണ്ടുംതന്നുടെശൌര്യംകൊണ്ടും
തന്നുദരത്തെപ്പൂരിക്കുന്നവൻമഹാധന്യൻ.
ശ്വാവിനെപ്പോലെകിഴിഞ്ഞാശ്രയിച്ചുണ്ണുന്നവൻ
കേവലംകൃമിപ്രായനെന്നതേചൊൽവാനുള്ളൂ."
വിക്രമംകൊണ്ടുംവിജ്ഞാനാദികൾകൊണ്ടും പത്തു_
ദിക്കുകൾവെളുപ്പിക്കുംകീർത്തിധാവള്യത്തോടെ
യാതൊരുപുമാൻ മഹാമാനിയായ്ജീവിക്കുന്നു
നീതിമാനവൻ ജീവജീവനെന്നുരചെയ്യാം.



[illegible]റുള്ളമഹാമൂഢൻ കൊററിനുമാത്രംകൊള്ളാം
[illegible]റുമീഗുണമൊന്നും പററാതെജീവിക്കുന്നോൻ
പററമാതാവിനുള്ളയൌവനമാകുംവൃക്ഷം
[illegible]റെറഖണ്ഡിപ്പാനൊരുകോടാലിതന്നേയവൻ.
[illegible]രാനുംബലിയിട്ടുകൈകൊട്ടുകേൾക്കുന്നേരം
[illegible]ാരാതെപറന്നുടൻചെന്നങ്ങു പിണ്ഡംകൊത്തി_
ത്തിന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നകാകനും ജീവിക്കുന്നു;
എന്നതുപോലെ മഹാമന്ദനും ജീവിക്കുന്നു.
സ്വല്പബുദ്ധിയായുള്ളമാനുഷൻ മഹാ[illegible]
സ്വല്പഭാവത്തെക്കൊണ്ടുതൽക്ഷണ[illegible]ാദിക്കും;
അല്പമാംജലാധാരംപൂരിപ്പാൻ മഴത്തുള്ളി
സ്വല്പമുണ്ടായാൽപോരുമായതുനിറഞ്ഞീടും.
മൂഷികൻതന്റെകൊച്ചുകൈരണ്ടുംജലംകൊണ്ടു
തൃഷിതമാക്കീടുവാനെത്രപാനീയംവേണം
"കൃത്യവുമകൃത്യവും ധർമ്മവുമധർമ്മവും
നിത്യവുമനിത്യവും സത്യവുമസത്യ[illegible]
ഇത്ഥമുള്ളതിലൊന്നുംചെററുമേഗ്രഹിക്ക[illegible]_
മർത്ത്യനുംപശുക്കളുമേതുമേഭേദം നാസ്തി."
എപ്പോഴുമാഹാരവുമപ്പോഴേനീർഹാരവും
തല്പരമുറക്കവും മൈഥുനവ്യാപാരവും
ഇപ്പറഞ്ഞതുനാലുമൊക്കവേ പശുക്കൾക്കും
സ്വല്പബുദ്ധിയാംപുരുഷാധമന്മാക്കും തുല്യം.
എന്നതിലല്പക്കൂടുംനമ്മുടെസ്വാമി സിംഹം
എത്രയുംമഹാവീരൻ ബുദ്ധിമാൻ വിവേകവാൻ.
അങ്ങനെയുള്ളസിംഹത്തമ്പുരാന്താനുമിപ്പോൾ
ഇങ്ങനെ വിഷണ്ണനായീടുവാനെന്തുമൂലം?

## 4. ജംബുകന്മാരുടെ ആമന്ത്രണം.

ചൊല്ലിനാൻ കരടകൻ കാരിയംക്ലേശിക്കുന്നോ_
രല്ലല്ലോ നീയും ഞാനുമെന്നതുകൊണ്ടുചെന്നു
അപ്രധാനന്മാരാകുംനമുക്കീവിചാരംകൊ_

ണല്ലവുമൊരുകാര്യമില്ലെടോ സഹോദര!
ഇത്തരമുരചെയ്തു സോദരൻ ദമനകൻ
സ്വപ്രധാനത്വംപിന്നെനമുക്കവരാമല്ലോ
അപ്രധാനനായുള്ള പുരുഷൻ ക്രമത്താലെ
സ്വപ്രധാനനായിട്ടും മറിച്ചും കാണുന്നില്ലേ?
മറെറാരുത്തന്റെശക്തികൊണ്ടല്ലമനുഷ്യന്മാർ
ഊററക്കാരാകുന്നതും മൂഢന്മാരാകുന്നതും
[illegible]യുള്ളോർക്കുകുററമുണ്ടാക്കീടുന്നു
ചിന്തിച്ചാൽ[illegible] ഗുണദോഷവും താനുണ്ടാക്കും.
ഉന്നതിവരുത്തുവ[illegible]സ്സുയും പരാധീനം
പിന്നെയങ്ങധോഗതിക്കെത്രയുമെളുപ്പമാം.
എത്രയുംകനത്തൊരുകല്ലുകളുരുട്ടിക്കൊ_
ണ്ടദ്രിതൻമുകൾപ്പാട്ടിലേററുവാൻപാരംദണ്ഡം
[illegible]യതുകീഴ്പ്പോട്ടേയ്ക്കു ചാടിപ്പാനെളുപ്പമാ_
മാ[illegible]റ്റും വേണ്ടാതാഴത്തുവന്നേ നിൽപൂ
തന്നുടെ[illegible]നും തന്നുടെദോഷത്തിനും
തന്നുടെജീവാ[illegible]വന്നുള്ളതുതന്നേമൂലം.
എന്നതുകേട്ടു തദാ ചോദിച്ചു കരടകൻ
നിന്നുടെവാക്കിന്നഭിപ്രായമെന്തെടോസഖേ!
എന്നുടെവാക്കിന്നഭിപ്രായമിത്തമ്പുരാന്റെ
ഖിന്നതാമൂഢത്വവുംഭീതിയുംകാണുകതന്നെ.
ഇങ്ങനെ ദമനകൻ ചൊല്ലിനാനിദമിപ്പോൾ
എങ്ങനെയറിഞ്ഞുനീയെന്നപ്പോൾകരടകൽ
എങ്ങനെയറിഞ്ഞുവെന്നഗ്രജനുരചെയ്താൻ
ഇങ്ങുതോന്നിയതെല്ലാമടിയനുണർത്തിക്കാം.
ചൊല്ലുന്നവാക്കുകേട്ടുഗോക്കളും പ്രവർത്തിക്കും
തല്ലുപേടിച്ചു മരംവലിക്കും ഗജങ്ങളും
വല്ലതുംകെട്ടിപ്പുറത്തേററിയാൽ കഴുതയും
കല്ലിലുംചേറിക്കൊണ്ടു മണ്ടുമെന്നതേവേണ്ടു.
ചൊല്ലുകൂടാതെതന്നെമർത്ത്യന്റെമനോഗതം
ഒതല്ലുമേതേറീടാതെബോധിക്കും മഹാജനം.



അന്യചിത്താഭിപ്രായംലഭിപ്പാനല്ലോ മർത്ത്യൻ
തന്നുടെയുള്ളിൽബുദ്ധിസാരത്തെവഹിക്കുന്നു.
ജംബുകൻതന്നെനാമെന്നാകിലും നമുക്കുള്ളിൽ
ബിംബിതം പ്രഭുവിന്റെചിത്തസംക്ഷോഭം ദൃഢം
നമ്മുടെബുദ്ധികൊണ്ടു നമ്മുടെതമ്പുരാനെ
നമ്മുടെപാട്ടിലാക്കിത്തീർക്കേണമന്നുതന്നെ.
എന്തെടോ! നമുക്കുണ്ടോരാജസേവാഭിജ്ഞത്വം
എന്നുടൻകരടകനന്നേരം ദമനകൻ
എന്നോളംരാജസേവാധർമ്മത്തെഗ്ര[illegible]വൻ
പിന്നെമററാരുമില്ലെന്നഗ്രജൻ ഗ്ര[illegible]ക്കണം.
മന്ത്രിയായ്‌വസിക്കേണ്ടുമ്മാർഗ്ഗവും സംസാരവും
മന്ത്രിച്ചുമററുള്ളോരെച്ചതിപ്പാനുപായവും
കൈക്കാണംമേടിപ്പാനും കണ്ടവരോടുംചേർന്നു
വക്കാണംകൂട്ടി ദ്രവ്യംകൈക്കലാക്കീടുവാനും
കാര്യങ്ങൾതീരുന്നേരം സ്വാമിക്കുചെല്ലേണ്ട[illegible]
കാണങ്ങൾ പാതിലേററംപററുവാനു[illegible]
മറെറാരുവിധംനാട്ടിൽതീരുന്നവർത്തമാ[illegible]
മറെറാരുവിധംചെന്നുസ്വാമിയെബ്ബോധിപ്പിക്ക
പററിലുള്ളോർക്കും കാര്യമൊക്കവേ സാധിപ്പിക്ക
മററുള്ളജനത്തിന്റെ കൊററങ്ങുമുടക്കുക
കൊററിനുവകയുള്ള സാധുക്കൾക്കൊരുവിധം
കുററമുണ്ടാക്കി ദ്രവ്യമൊക്കവേ ഹരിക്കയും
ഇത്തരംദുർമ്മന്ത്രികൾക്കുള്ളൊരുതൊഴിലുകൾ__
ക്കൊത്തൊരുവിധമെങ്കിലായതും നമുക്കുണ്ടു
പാരിടംതന്നിൽനല്ലസാമർത്ഥ്യമുള്ളോർക്കേതും
ഭാരമാകുന്നകാര്യമൊക്കവേസാധിപ്പാനും
സ്വൈരമാംവണ്ണം മണ്ടിനടക്കും നരന്മാർക്കു
ദൂരമായൊരുദിക്കുമില്ലെന്നു ബോധിക്കേണം.
ധന്യരാംവിദ്വാന്മാർക്കു തന്നുടെദേശമെന്നും
അന്യന്റെദേശമെന്നും ഭേദമില്ലോരേടത്തും
എത്രയുംപറഞ്ഞുച്ചിച്ചീടുന്നപുമാന്മാർക്കും

ശത്രുവില്ലെന്നു കേട്ടിട്ടില്ലയോ മഹാത്മാവേ!
ഊചിവാൻ കരടകനിന്നിതു ദമനക—
ലോചിതമിദം നിന്റെസന്നാഹമെന്നാകിലും
സേവയ്ക്കുള്ളവസരം കാണാതെ തിരുമുൻപി—
ലാവലാതിക്കുചെന്നാലബദ്ധമായിത്തീരും.
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകനായതുസത്യംതന്നെ
വല്ലാത്തോരവസരേ ചെല്ലുകിലബദ്ധമാം.
[illegible]ാടങ്ങുള്ളോരുനേരംചെന്നാൽ
ആനക്കാരെ[illegible]ുമായവൻകുത്തിക്കൊല്ലും.
ഏവനെന്നാലു[illegible]സന്നിധൌ സദാകാലം
സേവിച്ചുനിൽക്കുന്നോരിൽസ്വാമിക്കുകൃപയുണ്ടാം
വംശശുദ്ധിയുമില്ല ബുദ്ധിയുമില്ല കണ്ടാൽ
[illegible]ക്കുത്തുതെല്ലുമില്ല വിദ്യയുമൊന്നുമില്ല
[illegible]ണെക്കള്ളപ്പമാനെങ്കിലും തിരുമുൻപിൽ
തക[illegible]ക്കി മൂക്കിൽ വിരലുംതള്ളിനിന്നാൽ
മന്നവ[illegible]ാരംപക്ഷമായ്‌വരും ക്രമാൽ
അന്യസേവക[illegible]രിലഗ്രഗണ്യനാമവൻ
പാർത്ഥിവന്മാരും പരസ്ത്രീകളും ലതകളും
പാർശ്വസേവിയെപ്പാരം പാട്ടിലാക്കീടും ദൃഢം.
ഇന്ദ്രനോടൊക്കും സ്വാമി ചന്ദ്രനോടൊക്കും ഭവാ—
നെന്നെല്ലാം സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടെപ്പോഴും പിരിയാതെ
സന്നിധൌ പാർക്കുന്നവൻ പാർത്ഥിവന്നഭിമതൻ
പിന്നെയെന്തഹോ ബഹു ദുർഭഗനെന്നാകിലും
തന്നുടെഹിതം നോക്കിപ്പാർക്കുന്നപുരുഷനെ
തന്വംഗിമാരും മുദാകൈക്കൊള്ളും ക്രമത്താലെ.
മുള്ളുള്ളവൃക്ഷത്തെയുമന്തികസ്ഥിതമായാൽ
വള്ളിയുംചുററിപ്പററിക്കേറുമെന്നറിഞ്ഞാലും.
ഇന്നതുപ്രയോഗിച്ചാൽ കോപിക്കും മഹീപതി
ഇന്നതുപ്രയോഗിച്ചാൽ മന്നവൻ പ്രസാദിക്കും
എന്നുള്ളവിശേഷങ്ങൾകണ്ടുകൊണ്ടുപാന്തികേ
നിന്നു സേവിച്ചീടണമെപ്പോഴുമിളകാതെ.



എന്നിയേനിരസിച്ചുവെങ്കിലും കൂട്ടാക്കാതെ
പിന്നെയുംചുററിക്കൂടിപ്പിന്നാലെനടക്കേണം.
ഇങ്ങനെപലദിനംചെയ്യുമ്പോൾ പ്രഭുക്കളും
തന്നുടെവശത്തായിത്തീരുമെന്നതേവേണ്ടു.
ചോദിച്ചുകരടകനെന്തുനീയുണർത്തിപ്പാൻ
ഭാവിച്ചു സിംഹാന്തികം പ്രാപിപ്പാനൊരുമ്പെട്ടു?
ഉക്തവാൻ ദമനകൻ വല്ലതുമുണർത്തിച്ചാൽ
ഉത്തരംകേൾക്കാമതിനുത്തരമപ്പോൾതോന്നു[illegible]
ഉത്തരംതന്നിൽനിന്നങ്ങുത്തരമുണ്ടാ[illegible]
വിത്തിൽനിന്നല്ലോപിന്നെവിത്തു[illegible]ാകുന്നു.
കണ്ടത്തിൽവിതയ്ക്കുന്നനെല്ലുകൾമുളച്ചുനെ—
ല്ലുണ്ടാകുമതുതന്നെവിത്തായിത്തീരുമല്ലോ
രണ്ടുവാക്കവിടേയ്ക്കുചെന്നുഞാനുണർത്തിച്ചാൽ
കണ്ടുകൊള്ളേണം മേന്മേലുത്തരം ബഹുവിധം.
ഏതൊരുവസ്തുചെയ്താലപ്പോഴേകെടും കാര്യം
ഏതൊരുവസ്തുചെയ്താൽ കാര്യങ്ങൾ [illegible]ടും
ആയതുരണ്ടും മുമ്പേനീതിയുള്ളവർകാ[illegible]
ആയതിനൊത്തപോലെകാര്യത്തിൽപ്രവേശിക്കും.
ഉത്തമനധമനും മദ്ധ്യമനെന്നീവണ്ണം
മർത്ത്യന്മാർ മൂന്നുവിധമുണ്ടെന്നുബോധിക്കേണം.
എന്നതിലധമന്താൻ വിഘ്നത്തിൽഭയംകൊണ്ടു
ഒന്നുമേതുടങ്ങാതെ സ്വസ്ഥനായിരുന്നീടും
മദ്ധ്യമൻ പിന്നെക്കാര്യംതുടങ്ങും മുടങ്ങുമ്പോൾ
ബുദ്ധിയുംകെട്ടുപാരം മടങ്ങിയടങ്ങീടും
ഉത്തമൻ മദ്ധ്യേമദ്ധ്യേമുടക്കംവന്നെങ്കിലും
സിദ്ധമാവോളംകാര്യം കൈവിടുകയില്ല.
ഇന്നുഞാനവസരമെന്തെന്നുഗ്രഹിക്കാതെ
ചെന്നുചാടുകയുമില്ലെന്നുബോധിക്ക ഭവാൻ.
ദേവകൾക്കാചാര്യനാംഗീഷ്പതിതാനെങ്കിലും
കേവലമവസരംബോധിക്കാതുരചെയ്താൽ
ലംഘനംഭവിച്ചീടും കാര്യവുംവചസ്സാ തന്റെ

ശ്ലാഘിതത്തിനുംഹാനിവന്നുപോമസംശയം.
നല്ലൊരുകാലേചെന്നുചൊല്ലുകിലസാരനും
വല്ലകാര്യമെന്നാലും സാധിച്ചുപോരാംതാനും.
ദേശവുംകാലവുംസംചിന്തിയാതൊരുകാര്യം
[illegible]ശവുംതുടങ്ങരുതാത്മബോധമുള്ളവൻ.
ആശയേപരിപാകമില്ലാതപുമാനോടു
സ്വാശയാഭിപ്രായത്തെച്ചൊല്ലാരുതൊരുനാളും.
[illegible]റ്റോരെക്കാര്യംകേൾപ്പിച്ചാൽസമീഹിതം
നിഷ്ഫലമായ് [illegible]മെന്നതുംതന്നെയല്ല
ചിന്തിയാതുള്ളോ[illegible]ങ്ങളുമകപ്പെടും.,'
എന്തിനു മൂഢന്മാരെച്ചെന്നഹോ സേവിക്കുന്നു?
യാതൊരുഗുണംകൊണ്ടുവൃത്തിസൗഖ്യങ്ങൾവരും?
[illegible]തൊന്നുകൊണ്ടുമസജ്ജനവും പ്രശംസിപ്പൂ?
അ[illegible]ങ്ങനെയുള്ള ഗുണമുണ്ടാവാൻ ക്ലേശിക്കണം.
എ[illegible]ലാഭംകൂടാതഗുണംരക്ഷിക്കേണം.
അഗ്രജ[illegible]സ്ഥാനപ്പോൾ ഭൂമിപാലന്മാരോടും
സുഗ്രഹന്മാ[illegible]വക്കെങ്ങനെപക്ഷമെന്നും
ആഗ്രഹമെന്തെന്നതുമാരംഭമെന്തെന്നതും
വ്യഗ്രമെന്നിയേ പാർത്തു ബോധിപ്പാനെളുതല്ല.
സോദരൻചൊന്നിതപ്പോളങ്ങുന്നുപറഞ്ഞതു-
മാദരിക്കേണ്ടുംപരമാർത്ഥമെന്നിരിക്കിലും
വങ്കടൽക്കാരെച്ചെന്നുനില്ക്കുമ്പോൾ ശിവശിവ!
സങ്കടമിതിലിറങ്ങീടുവാനെന്നുതോന്നും
ഒട്ടുനാളിറങ്ങിയുംമുങ്ങിയുംതിരവന്നു
തട്ടിയിട്ടുലഞ്ഞുമിങ്ങൊട്ടേടംചെന്നുംപോന്നും
പെട്ടെന്നുപരിചയിച്ചീടിനാലൊരുവഴി
കിട്ടുമങ്ങതിൽനീന്തിക്രീഡിച്ചുമേവീടുവാൻ
എന്നതുപോലെ ചെന്നുവന്ദനംചെയ്തുനിന്നു
ചൊന്നതുകേട്ടുംകണ്ടുംസൂക്ഷിച്ചുംപരീക്ഷിച്ചും
മന്നവൻതന്റെശീലഭാവവുംപതുക്കവേ
തന്നുള്ളിലാക്കിക്കൊണ്ടാൽ പിന്നെ വൈഷമ്യമില്ല.



[illegible]ങ്ങനെ വശത്താക്കാമെന്നൊരു പക്ഷമിപ്പോൾ
[illegible]ങ്ങനെ മനക്കാമ്പിൽ നിൻകൃപയുണ്ടെന്നാകിൽ
എന്നതു കേട്ടുമുദാ ചൊല്ലിനാൻ കരടകൻ
നന്നിതു സഹോദര! നല്ലതു വന്നീടണം
നിന്നുടെ മാർഗ്ഗം ശുഭമായ്ഭവം നിരൂപിച്ച-
തൊന്നുമേ ഭംഗംകൂടാതസ്തു തേ ശുഭമതേ!

## 5. ദമനകന്റെ നീതിസൂക്തം

ജ്യേഷ്ഠനെത്തൊഴുതുകൊണ്ടപ്പോ[illegible]കൻ
ശ്രേഷ്ഠനാം സിംഹപ്രഭു സ്വാമിയെ [illegible]ച്ചുടൻ
ദൂരവേ തന്നെനിന്നു പാണികൾ കൂപ്പിക്കൂപ്പി-
ച്ചാരവേ പതുക്കവേ ചെന്നൊരു ദശാന്തരേ
പിംഗലകനുമുരചെയ്തിതു ദമനക!
ഇങ്ങുവന്നാലും പലനാൾ കൂടിക്കണ്ടുന്നിപ്പോൾ.
എന്തെടോ നീയും നിന്റെ ജ്യേഷ്ഠനുമെന്നെ[illegible]
സന്തതം സേവിക്കാത്ത സംഗതി കഥി[illegible]
വമ്പനാംദമനകൻ വന്ദനംചെയ്തു ചൊന്നാൻ:—
തമ്പുരാനടിയനെക്കൊണ്ടെന്തുപ്രയോജനം?
കൊമ്പനാനയെക്കൊന്നു തച്ചോർപഴയരി-
സമ്പാദിപ്പതിനിങ്ങു സാമർത്ഥ്യം പോരായല്ലോ
എങ്കിലുമമാത്യന്റെമക്കളാമടിയങ്ങൾ
നിങ്കഴലിണപണിഞ്ഞീടാതെ പൊറുക്കുമോ?
ഓർക്കുമ്പോളൊരുത്തരെക്കൊണ്ടുപകാരമില്ലെ-
ന്നാർക്കുമേ വരികയില്ലെന്നതുമുണർത്തിക്കാം.
പുല്ലുകൾകൊണ്ടുമുപകാരമുണ്ടാകും തന്റെ
പല്ലതാം തേപ്പാൻകൊള്ളാം പശുക്കളെത്തീറ്റാൻകൊള്ളാം
മെല്ലവേ കണ്ണുകളിലിട്ടുടൻ ചെറുകരിയാൽ
തെല്ലുസൗഖ്യമുണ്ടാകിലാവിധത്തിനും കൊള്ളാം.
കാൽ കരം കണ്ണും മൂക്കുമുള്ളൊരുജന്തുക്കളാൽ
ഏകനെങ്കിലുംകാര്യമില്ലാതെഭവിക്കുമോ?

സാരനാം പുരുഷനെപ്പാരമിട്ടിടിച്ചാലും
സാരശക്തിയെ ത്യജിച്ചീടുമാറില്ല നൂനം
തീയെരിയുന്നകൊള്ളി കീഴ്ക്കിപ്പിടിച്ചാലും
തീയുടെജ്വാല മേല്പോട്ടല്ലാതെ ജ്വലിക്കുമോ?
ജീവജന്തുക്കളെല്ലാമൊന്നുപോലെന്നുള്ളൊരു
ഭാവവും ഭവാന്മാർക്കു ചേർച്ചയില്ലറിഞ്ഞാലും.
[illegible]ങ്ങൾക്കുമറവുള്ളോരിൽ ഭേദമുണ്ടെന്നുള്ളതും
[illegible]പരുംഗികിൽ കാണിക്കും സമർത്ഥന്മാർ
വിത്തു[illegible]ംകൂടിക്കലെന്നു വിതച്ചാലു-
മുത്തമൻക[illegible]ന്മാരാം തന്മഹത്വത്തെക്കാട്ടും
ഉത്തമസ്ഥലങ്ങളിൽ ശ്രീകാര്യം വിചാരിപ്പാൻ
ഉത്തമന്മാരാം കാര്യക്കാരെക്കല്പിക്കേണം
ശുദ്ധഭൂസുരക്ഷേത്രസ്ഥാനങ്ങൾക്കധികാരം
ബൌദ്ധനുകൊടുക്കുന്ന മന്നവൻ മഹാമൂഢൻ
കങ്കണം കരങ്ങളിൽ കുണ്ഡലം കർണ്ണങ്ങളിൽ
[illegible]കൾ കടിതടേ ഹാരങ്ങൾ വക്ഷഃസ്ഥലേ
ഇ[illegible]വങ്ങൾക്കുള്ള ഭൂഷണസ്ഥലങ്ങളിൽ
ഭംഗിയിൽചേർത്തെങ്കിലേ ഭൂഷണം ശോഭിച്ചീടൂ.
കണ്ഠത്തിലരഞ്ഞാണം കങ്കണം കർണ്ണങ്ങളിൽ
കൊണ്ടുപോയ്ക്കൂട്ടിയിട്ടുകൊണ്ടങ്ങു പുറപ്പെട്ടാൽ
കണ്ടവർ കരംകൊട്ടിക്കൊണ്ടുടൻ ചിരിച്ചീടും.
തണ്ടുതപ്പിയെന്നൊരുനാമവും ലഭിച്ചീടും.
എത്രയുംനീചന്മാരാം ബൌദ്ധജാതിജന്മാർക്കു
ഛത്രവും പല്ലക്കും ദീപയഷ്ടിയും നൽകി
ക്ഷത്രിയബ്രഹ്മസ്ഥാനേ മന്ത്രിയാക്കീടുന്നൊരു
ധാത്രീപാലരെ പാരം നിന്ദിക്കും മഹാജനം.
തന്നെത്താനറിയാതെ ദുഷ്പ്രഭുക്കളെച്ചെന്നു
വന്ദിച്ചുസേവിക്കുന്ന മാനുഷപ്പശുക്കൾക്കു
ഇന്നിപ്പോളിഹലോകസൗഖ്യമില്ലവർ ചത്താൽ
ചെന്നൊരുനരകത്തിൽ ചാടുമെന്നല്ലാതില്ല
മെച്ചമേ സുവർണ്ണത്തിൽ ചേർക്കേണ്ടും മഹാരത്നം-



പിച്ചളപ്പതക്കത്തിൽ ച്ചേർക്കുന്ന പുരുഷനെ
സജ്ജനം തന്നെയല്ല ദുർജ്ജനങ്ങളുംകൂടെ
ത്യജിക്കും തത്സമ്പർക്കം വർജ്ജിക്കുമെല്ലാവരും.
ബുദ്ധിയും വിവേകവും വീര്യവും പ്രഭുക്കളിൽ
ഭക്തിയുമുള്ളഭൃത്യൻ സ്വാമിയെ നികത്തീടും.
ശക്തിയില്ലാതുള്ളോൻറെ ഭക്തി നിഷ്ഫലം ദൃഢം.
ശക്തിയുണ്ടൊരുത്തനു ഭക്തിയില്ലാഞ്ഞാൽ നന്നോ?
ശക്തിയും നല്ലസ്വാമിഭക്തിയും തികഞ്ഞൊരു
ഭൃത്യനുണ്ടെന്നാകിലേ വർദ്ധിപ്പൂ മഹീപതി
ശക്തിയുമില്ല സ്വാമിഭക്തിയുമില്ലാത്ത
ഭൃത്തി നല്കീടും നൃപനെത്രയുമവിവേകി.
ആയവൻ ഭുജിക്കുന്നോരോദനമെല്ലാമൊരു
നായിനുകൊടുത്തെങ്കിലായതുപാഴായ്പ്പോകാ
നായിനുചോറുനല്കുംനായകന്മാരെക്കുറി-
ച്ചായതസ്നേഹത്തിനുമായമില്ലൊരുനാളും.
ആയവന്തനിക്കുള്ളകായത്തെത്യജിക്കൊണ്ടുതന്നി
ക്കാകവേ മമസ്വാമിക്കെപ്പൊഴുംസഹായി
ശസ്ത്രവും കുതിരയും ശാസ്ത്രവും വീണപാണി
ക്ഷാത്രവും നരന്മാരും വാണിയുമിവയെട്ടും
സജ്ജനത്തോടുചേർന്നാലെത്രയും പ്രകാശിക്കും;
ദുർജ്ജനത്തോടുചേർന്നാലെത്രയുമിളപ്പെടും.
അഭ്യാസമുള്ളവീരൻ വാളെടുത്തിളക്കുമ്പോൾ
സഭ്യന്മാരതുകണ്ടു കൊണ്ടാടിസ്തുതിച്ചീടും
അഭ്യാഗൻ മഹാഭോഷൻ വാളെടുക്കുന്നകണ്ടാൽ
അപ്പോഴേയെല്ലാവരും വാളെടുക്കയേയുള്ളു.
അശ്വപ്പോർഗ്രഹിച്ചവരശ്വത്തിലേറിക്കണ്ടാൽ
വിശ്വവാസികളെല്ലാം വിസ്മയിച്ചീടും ദൃഢം.
അല്ലാത്തമൂഢൻചെന്നശ്വത്തിലേറുന്നേരം
വല്ലാതെപിഴച്ചുപോമെല്ലാരും ഹസിച്ചീടും.
ഇങ്ങനെതന്നെ പിന്നെച്ചൊന്നതും നാലുംരണ്ടും
ഭംഗിക്കുമഭംഗിക്കും പാത്രഭേദമേ മൂലം.

ഞാനൊരുകുറുനരികേട്ടതെന്നതുകൊണ്ടു
മാനസേ നിന്ദഭാവം സ്വാമിക്കവേണ്ടായൊന്നും
പത്മനാഭനും പണ്ടു പന്നിയായ്പിറന്നില്ലേ?
പാവനനെന്നമുനി മാനായിമേവുന്നീലേ?
ഷൺമുഖഭഗവാനുമാടിൻെറവേഷം മുദാ
വെണ്മയിൽധരിച്ചതു തമ്പുരാൻ കേട്ടിട്ടില്ലേ?
ന[illegible]ഗുണഗണമൊക്കെയുമടിയനു-
ണ്ടത്യന്ത[illegible]ശക്തി യുക്തിയുമെനിക്കുണ്ടു.
ഭക്തിയില്ലാ[illegible]ൻെറ ശക്തികൊണ്ടെന്തുഫലം
ശക്തിയില്ലാതുള്ളോൻെറ ഭക്തികൊണ്ടെന്തുഫലം?
സേവകന്മാരിൽ നിന്ദാശീലനാം നരേന്ദ്രനെ-
സ്സേവിപ്പാനാരുമില്ലെന്നായ്വരുംക്രമത്താലെ
ബന്ധുഭൃത്യരുമില്ലാതായ്വരുന്നേരം നൃപ-
[illegible]നെന്തുപൌരുഷം പിന്നെ ക്ഷീണമാംപ്രഭുത്വവും.
[illegible]വരുമ്പോൾ പ്രായശോ വിദ്വാന്മാർക്കും
[illegible]വർ[illegible]രാഗമിക്കയുമില്ല.
ലോ[illegible]ൽ
നിത്യവുംസമീപത്തു വിദ്വാന്മാരില്ലാതായാൽ
കൃത്യവുമകൃത്യവും ബോധമില്ലാതായ്വരും.
പാർത്ഥിവന്മാർക്കു നീതിജ്ഞാനമില്ലെന്നുവന്നാൽ
പാർത്താലെവസിക്കുന്നോരൊക്കവേ നശിച്ചീടും.
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞീടുന്നേൻ മമസ്വാമി-
ക്കുന്നതിവരാൻ നല്ലഭൃത്യന്മാർതന്നെവേണം.
എന്നതുകേട്ടു മഹാസിംഹവുമുരചെയ്തു:—
നന്നെടോ! ദമനക! നിന്നുടെനീതിവാക്യം
നമ്മുടെ സചിവൻെറ നന്ദനനല്ലോ ഭവാൻ
നന്മമേൽ വരാനുള്ളയത്നം നീ ചെയ്തീടണം
ചോദിച്ചു ദമനകൻ നിന്തിരുവടിയിപ്പോൾ
മോദിച്ചുജലപാനംചെയ്യുവതിന്നെഴുന്നള്ളി
അംഭസ്സിന്നപാന്തികേ വാണരുളുമ്പോൾ ബുദ്ധി
സ്തംഭിച്ചുകണക്കുകാണുന്നിതു കിംകാരണം?
ഉത്തരമുരചെയ്തു കേസരിശ്രേഷ്ഠൻതാനും



സ്വസ്ഥമല്ലെൻെറ മനസ്സിങ്ങനെ തീൻകഷ്ടം!
നമ്മുടെവനം തന്നിലിന്നൊരു ജന്തുവന്നു
ദുർമ്മദംപൂണ്ടു ശബ്ദിക്കുന്നതു കേൾക്കുന്നീലേ?
എത്രയുമതിക്രൂരം ദുഷ്ടൻെറ കണ്ഠധ്വാനം
ശ്രോത്രരന്ധ്രത്തിൽപ്പുക്കുസങ്കടപ്പെടുത്തുന്നു.
മറ്റുമിഹാരണ്യവാസവും വെടിഞ്ഞുതാൻ
മറ്റൊരു വനാന്തരം പ്രാപിപ്പാൻ ഭാവിക്കുന്നു.
കണ്ഠശബ്ദത്തെക്കേട്ടാലൂഹിക്കാമവനേ[illegible]
കണ്ഠനല്ലഹോ! മഹാവിക്രമി മഹാ[illegible]
രണ്ടുപക്ഷമില്ലെനിക്കായവന്തനെ[illegible]ട്ടും
കണ്ടുംകൊണ്ടിവിടത്തിൽപാർക്ക വൈഷമ്യന്തന്നെ
എന്നതുകേട്ടു മുദാ ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ:—
എന്നുടെസ്വാമി വൃഥാ ചാഞ്ചല്യം തുടരേണ്ട
ശബ്ദമാത്രത്തെക്കേട്ടുശങ്കിപ്പാനെന്തുമൂലം?
ശക്തിമാനല്ലോഭവാനെന്തിനുപേടിക്കുന്നു?
ആറുകൾജലംപൊങ്ങി സേതുഭഞ്ജനം[illegible]
ആറുകർണ്ണങ്ങൾപുക്കാൽ മന്ത്രവുംഭേദി[illegible]
ഏഷണി പ്രയോഗിച്ചാൽ സ്നേഹവും നശിച്ചീടും
ഭീഷണിവാക്കുകൊണ്ടു ഭീരുക്കൾ ഭയപ്പെടും
കണ്ടപ്പോളതിൽ ബഹുമാംസമുണ്ടെന്നു തോന്നി
ചെണ്ടയിലുൾപ്പുക്കപ്പോൾ ചർമ്മവുമൊരുമര-
ക്കണ്ടവുംമാത്രംതന്നെ കണ്ടതുള്ളുഞാനെന്നു
പണ്ടൊരുജന്തു പറഞ്ഞിങ്ങനെ കേട്ടിട്ടുണ്ടു.
ചൊല്ലെടോ! പുരാവൃത്തമെന്നു കേസരിശ്രേഷ്ഠൻ;
ചൊല്ലുവൻ ശ്രവിച്ചാലുമെന്നുടൻ ദമനകൻ.

പണ്ടൊരു കുറുനരി ഭക്ഷണംകിട്ടായ്കയാൽ
കുണ്ഠിതംപൂണ്ടു വിശന്നങ്ങനെ നടക്കുമ്പോൾ
കുത്രചിൽപ്രദേശത്തു യുദ്ധഭൂതലം കണ്ടു
തത്ര സൈന്യങ്ങൾ ചത്തുകിടക്കുന്നതും കണ്ടു.
അത്രയല്ലൊരുപൊണ്ണച്ചെണ്ടയും കണ്ടാനവൻ
തത്രനിന്നൊരു ശബ്ദം ശ്രവിച്ചു ഭയപ്പെട്ടാൻ

വായുവന്നടിക്കുമ്പോളായതുതാനേതന്നെ
തോയധ്വനിപോലെ ശബ്ദിക്കുന്നതുംകേട്ടു.
എന്തുവാനിതൊരു ജന്തുവായ്വരുമെന്നാൽ
[illegible]ന്ധുവാരെന്നിക്കയ്യോ! നമ്മെയുംകൊല്ലുമിവൻ
അന്തികേ ചെന്നുനോക്കിക്കൊണ്ടുപോരികെന്നുള്ളിൽ
ചിന്തിച്ചുധൈര്യത്തോടെമെല്ലെമെല്ലവേ ചെന്നാൻ.
ഭക്ഷ[illegible]വേണ്ടുംചോരയും മാംസങ്ങളും
തൽക്ഷണമത[illegible]ുണ്ടെന്നുതോന്നീടുന്നു
ലക്ഷണംശ്രുതം [illegible] ഞാനുള്ളിൽപ്പക്ഷ
ഭക്ഷണംവഴിപോലെചെയ്യുമെന്നുറച്ചവൻ
ചർമ്മത്തെക്കടിച്ചൊരുദ്വാരമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു—
ദുർമ്മോഹിസ്സൃഗാലനങ്ങകത്തുപ്രവേശിച്ചാൻ.
[illegible]ുയവനപ്പോളുരചെയ്തൊരു ശ്ലോകാർത്ഥം ഞാൻ
[illegible]ക്കു മുന്നിയേചൊന്നേൻകണ്ടിപ്പോളതിലൊന്നും,

## [illegible]റവും വൃഷഭവും സ്നേഹബദ്ധരായതു്

ആയതുമനസ്സിൽവച്ചിങ്ങനെപറഞ്ഞു ഞാൻ
ആയവതധ്വാനംകേട്ടു ഭീതിയെന്തിതു വൃഥാ?
കേവലംമഹാശബ്ദംകേൾക്കുന്നുവനംതന്നിൽ
സാവധാനനാമഹം ചെന്നിഹ വന്നീടുന്നേൻ
എന്തൊരുശബ്ദമെന്നുമെന്തൊരുജന്തുവെന്നു—
മെന്തൊരുഭാവമെന്നുമൊക്കെയേബോധിക്കുന്നേൻ.
ഇത്തരമുരചെയ്തു ധൃഷ്ടനാംക്രോഷ്ടു പ്രൌഢൻ
സത്വരം സഞ്ജീവകക്കാളതൻമുന്നിൽചെന്നു
ആരെടോ! താനെന്നവൻചോദിച്ചനേരംവൃഷം
നേരുവാക്കുരചെയ്തു ഞാനൊരുകാളക്കുറ്റൻ
വർദ്ധമാനനെന്നൊരുവാണിഭക്കാരൻ നമ്മെ
വർദ്ധിപ്പിച്ചുമിപ്പോളിങ്ങിനെവെടിഞ്ഞതും
അർദ്ധമാർഗ്ഗത്തിൽവീണുകാലൊടിഞ്ഞടവിയിൽ



അർദ്ധമാസത്തിൽപ്പരംദുഃഖിച്ചുകിടന്നു ഞാൻ
ദൈവകാരുണ്യംകൊണ്ടു ഖേദവുംശമിച്ചു ഞാൻ
ഏവമീ പ്രദേശത്തുസൗഖ്യമായ് നടക്കുന്നേൻ.
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ നമ്മുടെ സ്വാമിവീരൻ
ചൊല്ലേറുംമഹാസിംഹം പിംഗലകാഖ്യൻധീരൻ
ചൊല്ലിവിട്ടിതു നമ്മെസ്സത്വരം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു—
ചെല്ലുവാൻ ഭവാനെയങ്ങെത്രയും കൌതൂഹലാൽ.
സമ്മതമിതെന്നാകിൽ സ്വാമിയോടുണർത്തി[illegible]
സത്വരംവരാമെന്നുകേട്ടപ്പോൾ ന[illegible]കൻ
സിംഹനായകൻ മഹാവീര്യ[illegible] നമ്മെ—
സ്സംഹരിക്കില്ലെന്നാകിൽ സംശയംവിനാ വരാം.
വിശ്വസിച്ചവർകളെ വഞ്ചന ചെയ്തീടുമോ
വിശ്വവിശ്രുതൻവീരൻ വിക്രമിമൃഗാധിപൻ?
എങ്കിൽ ഞാൻവരാമെന്നു കാള ചൊന്നതുകേട്ടു
കിങ്കരൻദമനകൻ വന്നിതു സിംഹാന്തികേ
വന്ദനംചെയ്തുചൊന്നാൻ: ഷണ്ഡനാം[illegible]
മന്ദമെന്നിയേവിശ്വമിളക്കുമെന്നാ[illegible]
എത്രയുമസാരമായുള്ളൊരു തൃണങ്ങളെ
ധാത്രിയിൽ നിന്നു പറിച്ചീടുമോ? മഹാമതേ!
ഉന്നതങ്ങളായുള്ള വൃക്ഷങ്ങളെല്ലാം പാരേ
ഛിന്നമാക്കുവൻ കാറ്റൊട്ടുമേയില്ലതാനും
വീര്യമുള്ളവൻ മറുവീര്യമുള്ളവനോടു
വിക്രമംപ്രയോഗിപ്പു ദുർബ്ബലന്മാരിലല്ല.
എന്നതുമൂലം ഭവാൻ കാളയെ വധിക്കയി—
ല്ലെന്നൊരു വിശ്വാസംകൊണ്ടത്രേ ഞാൻവരുത്തുന്നേൻ.
എന്നതുകേട്ടു പ്രസാദിച്ചുരചെയ്തു സിംഹം:—
നിന്നുടെ സഖിയെ ഞാൻ കൊല്ലുമോ ദമനക!
എന്തെടോ! സഞ്ജീവകനെന്നു പേരെന്നുകേട്ടു
ഹന്ത! മേ മഹാസുഖമായവൻ ബന്ധുവായാൽ.
താമസം കൂടാതിങ്ങുകൊണ്ടുപോന്നാലും ഭവാൻ
കാമസംപ്രാപ്തിപ്രിയൻ ഞാനെന്നുബോധിക്കേണം.

അപ്രകാരങ്ങൾ ചെന്നുപറഞ്ഞു ദമനകൻ
തൽപ്രകമ്പിതത്തെപ്പോക്കിക്കാളയെക്കൊണ്ടുപോന്നു
നന്ദിരാജനെ സ്വാമി സന്നിധി തന്നിലാക്കി
നന്ദിപൂണ്ടരികത്തു സേവിച്ചുനിന്നീടിനാൻ.
അന്നുതൊട്ടന്യോന്യ സ്നേഹാകുലന്മാരായ്ത്തീർന്നു
നന്ദിയാം സഞ്ജീവകൻ പിംഗലമൃഗേന്ദ്രനും.
അന്യരാംഭൃത്യന്മാരിലാസ്ഥയില്ലാതായ്‌വന്നു
ധന്യ[illegible]ന്ദന നന്ദിസമ്പർക്കംമൂലം.
കാളയും ക[illegible]ത്രസ്ഥനും ഗുഹാന്തരേ
പാളയംപുക്കതി[illegible]പ്പുന്ന വിശ്വാസത്തോടെ
കേളിസല്ലാപം കൊണ്ടുകേവലം ദിനേദിനേ
മേളിച്ചു മഹോത്സവക്രീഡയാമേവുംകാലം
ഭൃത്യന്മാരമാത്യന്മാർ ചേർച്ചക്കാർ ബന്ധുക്കളും
നിത്യസേവകന്മാരും പിള്ളരും കാവല്ക്കാരും
[illegible]വൃത്തിക്കലഭിക്കായ്കകൊണ്ടഹോ കഷ്ടം
പ്രത്യ[illegible]ഹീനപ്പെട്ടുഴലുന്ന കാലം
ഏകദാ ദമ[illegible] പൂർവ്വജൻകരടനും
വ്യാകുലംപൂണ്ടു തമ്മിൽ സംസാരം തുടങ്ങിനാർ.

ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ നമ്മുടെ സ്വയംകൃതം
അല്ലയോ മഹാദോഷമിങ്ങനെ സംഭവിപ്പാൻ?
തങ്ങൾതാനുണ്ടാക്കുന്ന ദോഷങ്ങൾ മൂന്നുകൂട്ടം
സംഗതിവരുമെന്നു സജ്ജനം ചൊല്ലിക്കേൾപ്പൂ.
മേഷയുദ്ധംകൊണ്ടൊരു ജംബുകൻ മരിച്ചുപോയ്.
ആഷാഢഭൂതിമൂലം നൃകകംനാശംവന്നു
തന്തുവായെന്റെമൂലം ദൂതിക്കു നാശംവന്നു;
താന്തന്നെ ദോഷത്രയമിങ്ങനെ ജനിപ്പിച്ചു.
എന്നൊരുയതിശ്രേഷ്ഠൻ പണ്ടരുൾചെയ്തപോലും
എന്നതു ഭവാൻ കേട്ടിട്ടില്ലയോ മഹാത്മാവേ!
ആയതുകേൾക്കേണമെന്നഗ്രജനരുൾചെയ്താൻ;
പ്രായശോ നിവേദനംചെയ്തിതു സഹോദരൻ.



## 7. തങ്ങൾക്കുതാനുണ്ടാക്കുന്ന ത്രിദോഷങ്ങൾ

ദേവശർമ്മാവെന്നൊരു സന്യാസിപണ്ടുണ്ടായി
കേവലം ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്തുമേവുന്നകാലം
ഏറയും ബഹുദ്രവ്യമുണ്ടായി നമുക്കിതു
കര സംഗ്രഹിക്കേണമെന്നവൻ വിചാരിച്ചു
തന്നുടെ കുപ്പായത്തിൽവെച്ചവൻ തുന്നി[...]
തുന്നലുണ്ടാക്കിത്തന്റെ ദേഹത്തി[...]ണ്ടു
സ്വൈരമായ് നടക്കുമ്പോളാഷ[...]തിയെന്നു
പേരുമായൊരുവിപ്രൻ സേവിച്ചുകൂടീടിനാൻ:
സാരമാംബഹുദ്രവ്യമിദ്ദേഹം കുപ്പായത്തിൽ
ചേരുമാറിട്ടു തുന്നിക്കൊണ്ടല്ലോ നടക്കുന്നു
ഇദ്ധനം കരസ്ഥമാക്കീടുന്നതുണ്ടു ഞാനും
ലുബ്ധരാദരത്ഥം കൈക്കലാക്കിയാൽ ദോ[...]
ഇത്തരം വിചാരിച്ചു പാദശുശ്രൂഷ [...]
വൃദ്ധനാം സന്യാസിയെ വിശ്വസിപ്പിച്ചു ധൂർത്തൻ.
ശുദ്ധനാഷാഢഭൂതി നന്നിവനിവൻ കയ്യിൽ
മദ്ധനം സൂക്ഷിപ്പാനായ് കൊടുത്താൽ ദോഷമില്ല.
ഇത്ഥമങ്ങുറച്ചൊരുവാസരേ ഭിക്ഷുശ്രേഷ്ഠൻ
സ്നിഗ്ദ്ധനാമവൻ കയ്യിൽ കുപ്പായം സമർപ്പിച്ചു
കാനനനദിതന്നിൽ സ്നാനത്തിന്നെഴുന്നള്ളി
സ്നാനവുംചെയ്തു ജപിച്ചങ്ങനെ നില്ക്കുന്നേരം,
ഉദ്ധതന്മാരാം രണ്ടു രണ്ടുമേഷങ്ങൾ പരസ്പരം
യുദ്ധമാരംഭിച്ചു വാഹിനീതീരന്തന്നിൽ.
ആട്ടുകൾരണ്ടും ബഹുദൂരവേ വാങ്ങിക്കൊണ്ടി-
ട്ടോടിവന്നവനുടൻ മുട്ടിപ്പിന്നെയും മാറിപ്പോകും
പിന്നെയും വന്നുമുട്ടും തമ്മിലീവണ്ണമുള്ള
സന്നാഹം ക്രമത്താലങ്ങെത്രയും മുഴുത്തപ്പോൾ
ഭിന്നമാംമുഖങ്ങളിൽ നിന്നുടൻ ചോരക്കട്ട

ചിന്നിയും ചിതറിയും ഭൂതലേ പതിക്കുന്നു.
അന്നേരമൊരുഭോഷൻ ജംബുകൻ ചെന്നുകണ്ടു
നന്നിതു ചോരത്തുള്ളി നമുക്കു പാനംചെയ്യാൻ,
എന്നവൻവിചാരിച്ചു മേഷങ്ങൾ വാങ്ങുന്നേരം
ചെന്നുടൻ ചോര നക്കിക്കുടിച്ചു തുടങ്ങിനാൻ.
പെട്ടെന്നു മേഷങ്ങളും വന്നുമുട്ടുമ്പോൾ മദ്ധ്യ
[illegible]നരി ചതഞ്ഞു ചത്തുവീണാൻ.
അമ്പുനി[illegible]ദ്ദേ ഒരു ശ്ലോകപാദത്തെച്ചൊല്ലി:—
'ജംബുകോ മേ[illegible]ത്രനേതി'താനനന്തരം
കാഷായംധരിച്ചവനിങ്ങെഴുന്നള്ളുന്നേരം
ആഷാഢഭൂതിയേയും കണ്ടില്ലെന്നതേവേണ്ടു.
ശേഷഭാഗത്തൊരുപാദം പൂരിച്ചു തദാ വയം
"ആഷാഢഭൂതിനേതി" പ്രസ്ഥാനംചെയ്തുപിന്നെ
[illegible]പ്രായംനിറച്ചുള്ള പൊന്നുരുപ്പികയെല്ലാം
[illegible]കൊണ്ടുപോയാനാഷാഢഭൂതിദ്വിജൻ
അന്ത[illegible]പ്പോൾ സന്യാസി ചെന്നങ്ങൊരു
തന്തുവായന്റെ വീട്ടിൽ പുക്കുവാണരുളിനാൻ.
ആലുന്നല്ലുന്നക്കൂട്ടം ചാലിയന്മാരിലൊരു—
ചാലിയൻ കള്ളുംകുടിച്ചങ്ങനെ ചാഞ്ചാടുന്നു
ആയവൻകെട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നൊരു ചാലിയത്തി
ആയിരംപൂളി ചത്തുപിറന്നാളെന്നുതോന്നും
മാരമാൽകൊണ്ടു ദാസീദത്തമാം മാർഗ്ഗത്തൂടെ
ജാരനെസ്സന്ദർശിപ്പാൻ ഗൂഢമായ് പോകുന്നേരം
മദ്യപന്മാരുടെ വല്ലഭൻ തന്തുവായൻ
മദ്ധ്യമാർഗ്ഗത്തിൽ വച്ചു കണ്ടെത്തിപ്പിടികൂടി
എങ്ങുപോകുന്നെടീ പൂളീയെന്നവൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ
നിങ്ങളെത്തിരഞ്ഞു ഞാൻ വന്നേനെന്നവൾ ചൊന്നാൾ.
ഉള്ളിലെക്കപടം ഞാൻ ബോധിച്ചു കൊള്ളാംതൊഴിൽ
കള്ളത്തി! നിന്നെത്തൂണിൽബന്ധിച്ചു മതിയാവൂ.
ഇങ്ങനെകയർത്തൊരു ചാലിയൻ കയർകൊണ്ടു
പെണ്ണിനെത്തൂണിൽ വരിഞ്ഞെങ്ങുംപോയുറങ്ങിനാൻ.



[illegible]നാമവനങ്ങു ചത്തപോലുറങ്ങുമ്പോൾ
[illegible]ൽക്കൂടാതെ ദാസി തത്ര വന്നിതു മുദാ
തന്തുവായസ്ത്രീയുടെ ബന്ധനമഴിച്ചവൾ
ബന്ധുവായതിനുടെ മാഹാത്മ്യം കാട്ടീടുവാൻ
തന്നെത്താൻ പാശംകൊണ്ടുബന്ധിച്ചുനിന്നുമറ്റേ
കന്നൽത്താർമിഴിയാളെ ജാരങ്കൽ നിയോഗിച്ചാൾ.
[illegible]ന്നാം തന്തുവായനന്നേരമുണർന്നുടൻ
[illegible]കരംതുടങ്ങിനാൻ തന്നുടെകളത്രത്തെ
[illegible]ണ്ണിയും കശിച്ചവൻ ഘോഷിക്ക[illegible]ന്നും
മിണ്ടാതെതന്നെനിന്നു ദൂതിയാമവൾതാനും.
കണ്ടുകനെഴുന്നേറ്റു ദാസിതന്നുടെ മൂക്കു
കണ്ടിച്ചു കത്തികൊണ്ടു കശ്മലൻ മഹാജളൻ
പിന്നെയുംചെന്നുകിടന്നുറക്കംതുടങ്ങിനാൻ.
അന്നേരമവിടേക്കു ചാലിയത്തിയുംവന്നു
എന്തെ[illegible]ട്ടതി! നിന്റെ വർത്തമാനമെന്നവൾ
എന്തൊടോ പറയുന്നു നമ്മുടെ വൃത്താന്ത[illegible]
എന്നെ നീ പാശക്ലേശം ചേർപ്പെടുത്തയച്ച[illegible]
എന്നതുകേട്ടു പാശമഴിച്ചുവിട്ടാളവൾ.
പിന്നെയും മുന്നേപ്പോലെതന്നെത്താൻബന്ധിച്ചുകൊ—
ണ്ടന്ന[illegible]നി തു[illegible]ംചെന്നില്ലുന്നനേരം
ചാലിയനങ്ങന്നുബോധിച്ചുചൊന്നാളവൾ:—
കാലിയെപ്പോലെയെന്നെക്കെട്ടിയിട്ടൊരുദുഷ്ട!
നമ്മുടെനാസാച്ഛേദംചെയ്തതു പാരംകഷ്ടം
ദുർമ്മതേ! നീയെൻ പാതിവ്രത്യമോർക്കുന്നീലയോ?
എന്നുടെകൗമാരമാംവയസ്സിൽത്തുടങ്ങി ഞാൻ
അന്യപുരുഷസ്പർശംചെയ്തിട്ടില്ലെന്നുള്ളൊരു
സത്യമുണ്ടെനിക്കതുകാരണം വൈരൂപ്യംതീർ—
[illegible] ഞാൻ മുന്നേപ്പോലെ മൂക്കിനെലഭിച്ചിട്ടും.
പ്രത്യക്ഷമിതുലോകപാലന്മാർ കേട്ടീടേണം
പ്രത്യക്ഷം പിതൃക്കളുമൊക്കവേ ശ്രവിക്കണം
[illegible]ടോ! വന്നു മമ ചന്ദ്രനോടൊക്കുംമുഖം

മൂക്കു കണ്ടാലും നല്ലൊരെരുക്കസുമത്തെപ്പോലെ
മൂർഖനാമവനതുകേട്ടപ്പോൾ വേഗംവന്നു
മൂക്കുമമ്മുഖത്തെയും കണ്ടപ്പോൾ വിസ്മയിച്ചു
കാൽക്കൽ വീണവൻ കൂപ്പിച്ചൊല്ലിനാനെന്റെ ദുഷി–
വാക്കുമീവ്യാപാരവുമൊക്കെ നീ പൊറുക്കണം
തീക്കനൽപോലെ നിന്റെ ചാരിത്ര്യം ചാലിപ്പെണ്ണേ!
[illegible]ല്ലടാ ബാലേ! നിന്നെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നേൻ
ഇത്ഥമ[illegible]സ്സു കെട്ടഴിച്ചപാന്തികേ
നിർത്തിക്ക[illegible]വാർത്തു പുണർന്നുമേവീടിനാൻ.
അത്ര സംഭവിച്ചൊരു വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം
പാർത്തുകൊണ്ടനങ്ങാതെ ഭിക്ഷുവും വസിക്കുന്നു.
ദാസികതാനുമപ്പോൾ ഖണ്ഡിതമായുള്ളൊരു
നാസികാഖണ്ഡത്തെയും കയ്യിൽവച്ചിരിക്കുന്നു.
[illegible]നന്തരമവളുടെവല്ലഭൻ ക്ഷൌരക്കാരൻ
[illegible]ിക്ക[illegible]ൌരക്കത്തിസ്സഞ്ചികൊണ്ടുവാ പെണ്ണേ!
എന്നതു[illegible]ട്ടങ്ങൊരുകത്തിമാത്രത്തെയെടു–
ത്തങ്ങോട്ടുകൊടുത്തിതു നാപിതസ്ത്രീയാമവൾ.
നാപിതമഹാമൂർഖൻ സഞ്ചികിട്ടാഞ്ഞു പാരം
കോപിച്ചു ക[illegible]ിയെടുത്തെറിഞ്ഞാനകത്തേയ്ക്കു
അയ്യയ്യോ! മാലോകരേ! നമ്മുടെ ഭർത്താവിന്റെ
കയ്യാലെൻമൂക്കുപോയി, മൂഢനാംമഹാപാപി,
മൂർച്ചയുള്ളൊരുകത്തികൊണ്ടെറിഞ്ഞവനെന്റെ
മൂക്കുകണ്ടിച്ചാനിതുകണ്ടാലും ശേഷംഖണ്ഡം.
ഇങ്ങനെപലരെയും വിളിച്ചുകാട്ടീടിനാൾ
അംഗനാജനത്തോളം ദുർബ്ബുദ്ധി മററാർക്കുള്ളൂ?
അക്കഥകേട്ടു നൃപൻ കല്പിച്ചു ഭടന്മാരും
ചിക്കെന്നുവന്നുപിടിപെട്ടിതുക്ഷുരകനെ;
നോക്കെടാമൂഢാ! നീയിപ്പെണ്ണിന്നവളുടെ
മൂക്കുഖണ്ഡിപ്പാനെന്തുകാരണം ദുരാത്മാവേ!
ആർക്കുമേതോന്നായുള്ള ദുഷ്കർമ്മംചെയ്യുന്നിന്റെ



നാക്കുകണ്ടിച്ചു തീയിലെരിച്ചേ മതിയാവൂ.
പെണ്ണിനെദ്രോഹിച്ചവൻ ശൂലാഗ്രേ നക്ഷത്രങ്ങ–
ളെണ്ണിക്കൊണ്ടനേകംനാളിങ്ങനെ കിടക്കണം.
എന്നതുകേട്ട സന്യാസീശ്വരനരുൾചെയ്തു:—
കൊന്നുപോകേണ്ട വൃഥാ ഭീതനാംക്ഷുരകനെ.
ദാസിയാമവളുടെ നാസികച്ഛേദമിപ്പോൾ
നാപിതനല്ലചെയ്തു നാമെല്ലാംബോധിക്കുന്നു
തന്തുവായിയാംനാരികാരണംമഹാമ[illegible]
തന്തുവായന്താനിതു ചെയ്തതു ഭവ[illegible]
ശ്ലോകാർത്ഥമൊന്നുചൊല്ലിബോധവും വരുത്തീടാം;
ലോകാപവാദന്തീരുന്നാപിതന്നിതുകേട്ടാൽ.
മേഷയുദ്ധംകൊണ്ടൊരു ജംബുകം നശിച്ചുപോ–
യാഷാഢഭൂതിമൂലം നമുക്കും നാശംവന്നു;
തന്തുവായന്റെമൂലം ദൂതിക്കും നാശംവന്നു;
താന്താന്നേജ്ജനിപ്പിച്ചോരനർത്ഥത്രയമിദം
ഇത്തരമരുൾചെയ്തു സന്യാസി ശമിച്ചി[illegible]
തത്ഥ്യമായ് ഭടന്മാർക്കും ബോധിച്ചുവഴി[illegible]ാലേ.
ശിഷ്ടനാംക്ഷുരകനെ രക്ഷിച്ചു സമ്മാനിച്ചു;
ദുഷ്ടയാംക്ഷുരകിയെ ദൂരവെ വിസർജ്ജിച്ചു;
തന്തുവായിക്കുമൊരുവൈരൂപ്യംനൽകിവിട്ടു;
തന്തുവായനെക്കൊണ്ടു പിഴയും ചെയ്യിപ്പിച്ചു.

ജംബുകോ മേഷയുദ്ധേന;
വയം ചാഷാഢഭൂതിനാ;
ദൂതികാ പരകാര്യേണ;
ത്രയോ ദോഷാസ്സ്വയംകൃതാഃ

## 8. കാളസർപ്പത്തെ വധിപ്പിച്ച വായസങ്ങൾ

എന്നതുകേട്ടു മുദാ ചൊല്ലിനാൻ കരടകൻ:—
നന്നിതുസഹോദര! നീതിഭേദങ്ങളെല്ലാം.

നമ്മുടെ കാൎയ്യംകൊണ്ടു ചിന്തിക്കു ദമനക!
നന്മമേൽ പ്രജകൾക്കു വൎദ്ധിപ്പാനെന്തുവേണ്ടൂ?
നല്ലതുവരാൻ വഴിചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ
വല്ലതുമുപായമൊന്നുണ്ടാകും വിചാരിച്ചാൽ.
നഷ്ടമാംകാൎയ്യം പുനഃസത്വരം സാധിപ്പാനും
[illegible]കാൎയ്യം പരിപൂർണ്ണമായ് വരുത്താനും
പ്രാപ്ത[illegible]ഘത്തെ ക്ഷിപ്രമങ്ങൊഴിപ്പാനും
പാത്രമാം[illegible]രം യന്ത്രമെന്നറിയുന്നു.
പിംഗലകനും മഹോത്തുംഗനാംവൃഷഭനും
തങ്ങളിൽകലഹിപ്പിക്കേണമെന്നെന്റെ പക്ഷം.
അങ്ങിനെസാധിക്കുമോയെന്നിതു കരടകൻ;
സംഗതിവരുത്തുന്നുണ്ടെന്നിഹ ദമനകൻ
യല്ലാൎയ്യമുപായംകൊണ്ടങ്ങെസാ സാധിക്കുന്നു;
[illegible]ംപരാക്രമംകൊണ്ടു സാധിക്കയില്ല.
[illegible]ന്നാതകടീസൂത്രത്തെക്കൊണ്ടു മുന്നം
കാളസ[illegible]ത്ത വധിപ്പിച്ചതു കേട്ടിട്ടില്ലേ?
ചൊല്ലെടോ ദമനക, കീദൃശമിതെന്നു;
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻതാനുമഗ്രജനോടു: —
പൊക്കമുള്ളൊരുമരത്തിനുടെ ശിഖരത്തിൽ
കാക്കയും കാക്കപ്പെണ്ണും കൂടിയങ്ങിരിക്കുമ്പോൾ,
കാകിപെററുണ്ടാകുന്നമുട്ടകൾ കാണ്മാനില്ല;
ശോകമായതുകൊണ്ടു കാകനും കാകസ്ത്രീക്കും.
ഗൂഢമായ്ത്തിരഞ്ഞപ്പോൾ തങ്ങടെമരത്തിന്റെ
കോടരന്തന്നിലൊരു കൃഷ്ണസർപ്പത്താനുണ്ടു;
ആയവൻ വന്നുതിന്നു സൎവ്വവും മുടിക്കുന്നു;
ആയതു വിചാരിപ്പാനാരെയും കാണുന്നില്ല;
വായസിക്കതുകാലം ഗർഭവും തികഞ്ഞിതു;
വായസം പുറപ്പെട്ടു തന്നുടെസഖിയാകും—
ഗോമായുപ്രവരനോടിക്കഥ ബോധിപ്പിച്ചു;
ഗോമായുപ്രവരനും കാകനോടുരചെയ്താൻ
കൊക്കെന്നുള്ളൊരുപക്ഷി നീററിലെമത്സ്യങ്ങളെ—



[illegible]ക്കവേ തക്കംനോക്കിപ്പാർത്തവൻ കൊത്തിത്തിന്നു.
ദുർഘടമിവ ചെയ്തും കൊക്കിനെയൊരുദിനം
[illegible] കൊന്നതുകേട്ടിട്ടില്ലേ?
[illegible] പറഞ്ഞിതു ഞാനതു കേട്ടിട്ടില്ല;
[illegible] കഥ[illegible]ന്നു തദാ ചൊല്ലിനാൻ ഗോമായുവും.

കൊക്കെന്നുപേരായുള്ള വൃദ്ധനാമൊരുപക്ഷി;
[illegible]ക്കത്തിൽപ്പറപ്പാനും ശക്തിയില്ലവനൊട്ടു[illegible]
[illegible]ക്കുന്നങ്ങൊരുദിനം കാനനസരസ്സി[illegible]
വക്കത്തു ചെന്നു പാരം ദുഃഖിച്ചുവസി[illegible]
കർക്കടാഖ്യനായുള്ള സമർത്ഥൻ ജലജന്തു
കൊക്കിനോടുരചെയ്താനെന്തെടോ! തനിങ്ങനെ
ദുഃഖിതനെന്നപോലെ ഭക്ഷണംവെടിഞ്ഞൊരു—
ദിക്കിൽവന്നുനങ്ങാതെ പാർക്കുന്നു പറഞ്ഞാലും.
ജീവനം നമുക്കെടോ! മത്സ്യമാംസമേയുള്ളൂ;
കേവലമതുകൊണ്ടു ജീവിച്ചുവസിക്കുന്നു.
കൊക്കുജാതികൾക്കെല്ലാം നീററിലെമത്സ്യ[illegible]
മററൊരുവകയില്ല കൊററിനെന്നറിഞ്ഞാലു[illegible]
ഇന്നിപ്പോളൊരു കഥ കേട്ടുഞാൻ കൈവർത്തന്മാർ
വന്നിഹ വലവീശാൻ ഭാവിച്ചുപുറപ്പെട്ടു;
[illegible]ക്കവർവന്നിവിടെ മത്സ്യത്തെപ്പിടിച്ചെങ്കിൽ
പോകുമിജ്ജനത്തിന്റെ ഭക്ഷണമെടോ ഞണ്ടേ!
ഇത്തരം ബകത്തിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടനേരം
[illegible]ത്ത മേവുന്ന മഹാമത്സ്യങ്ങൾ ഭയപ്പെട്ടു.
വമ്പനാംകൊമ്പൻശ്രാവും കണ്ണനും കരിമീനും
ചെമ്പനുംപരൽമീനുമെന്നിവർ മഹായോഗം
സംഭ്രമത്തോടേചെന്നു കൊക്കിനെത്തൊഴുതുകൊ—
ണ്ടംഭസ്സിൽനിരന്നുനിന്നിത്ഥമൊന്നുരചെയ്തു: —
ഇജ്ജനങ്ങളെബ്ഭവാൻ പാലനംചെയ്തീടണം
ദുർജ്ജനന്മാരായുള്ള ദാശന്മാരത്രവന്നു;
ഉള്ളത്തിൽനകിവില്ലാതുള്ളവർ വലയിട്ടു,

വെള്ളത്തിൽക്കിടക്കുന്ന ഞങ്ങളെപ്പിടിക്കാതെ
കള്ളത്തിലൊരുതൊഴിലങ്ങുന്നു വിചാരിച്ചു
കള്ളന്മാരുടെദുർമ്മര്യാദത്തെനിർത്തിടേണം.
യാതൊരേടത്തുനിന്നുസങ്കടം സാധുക്കൾക്കു
ജാതമായവരോടു കൈതവം പ്രയോഗിക്കാം.
വാമനൻ വ്യാജംപൂണ്ടു മാബലിയോടു പണ്ടു
[illegible]ംസ്വർഗ്ഗം മാധവൻ വീണ്ടില്ലയോ?
മത്സ്യശത്രു[illegible]ദാശന്മാരോടു ചെന്നു
മത്സരിപ്പതിന്[illegible]ാക്കുകൾ മതിയാമോ?
മുററമിന്നുപകാരമത്രമാത്രം ഞാൻ ചെയ്യാം.
മററൊരുജലാശയേ നിങ്ങളെക്കൊണ്ടുചെന്നു
കുററമെന്നിയേ തത്ര പാർപ്പിക്കാമവിടത്തിൽ
ചെററുമിട്ടാശന്മാരെപ്പേടിക്കവേണ്ടതാനും.
[illegible]ങ്ങനെ ബകത്തിന്റെ ചൊൽകേട്ടു മത്സ്യങ്ങളും
അ[illegible]ാളളാമെന്നു പറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞിതു.
അന്ന[illegible]ദിനമോരോരോമത്സ്യങ്ങളെ-
ച്ചെന്നുടൻ[illegible]ക്കൊണ്ടു മററൊരുഗൂഢസ്ഥലേ
കൊണ്ടുചെന്നുമത്സ്യത്തെബ്ഭക്ഷിച്ചു മഹാമൂഢൻ
രണ്ടു മൂന്നുമാസങ്ങളിങ്ങനെ കഴിഞ്ഞിതു.
ഉണ്ടിതിന്നൊരുവ്യാജമെന്നുശങ്കിച്ചു തദാ
ഞണ്ടുചെന്നുരചെയ്തു കൊക്കിനോടൊരുദിനം.
ഇന്നു നീ നമ്മെക്കൊണ്ടുപോകെടോ! ബകാധീശാ!
നന്നുപോലപ്രദേശം നമുക്കു വാണീടുവാൻ,
എന്നതുകേട്ടു ബകം ചിന്തിച്ചാൻ കുളീരത്തെ-
ക്കൊന്നുതിന്നതിലുള്ള സ്വാദമിന്നറിഞ്ഞീടാം,
ഇത്ഥമങ്ങുറച്ചവനങ്ങനെ കൊത്തിക്കൊണ്ടു
തത്ര നിന്നാശു വധ്യസ്ഥാനത്തെ പ്രവേശിച്ചു.
തൽപ്രദേശത്തു ബഹുമത്സ്യാസ്ഥികളൂട്ടംകണ്ടു
ക്ഷിപ്രമാശയേ ചിന്തിച്ചീടിനാൻ കുളീരേന്ദ്രൻ.
തൽക്ഷണം മഹാദുഷ്ടൻ മത്സ്യത്തെക്കൊണ്ടന്നിഹ
ഭക്ഷണംകഴിക്കയോ ചെയ്യുന്നു വിലക്ഷണം?



എങ്കിൽ ഞാനിവനുടെ സംഹാരം ചെയ്തീടുന്നേൻ;
ശങ്കയില്ലെനിക്കതു സാധിക്കും ദൈവാശ്രയാൽ.
സാധ്യമല്ലെങ്കിൽത്തന്റെ പ്രാണനെ യുപേക്ഷിക്കാം;
സാധുരക്ഷാർത്ഥമായി മരിച്ചാൽ മോക്ഷം ഫലം.
യുദ്ധം ചെയ്തില്ലെങ്കിലും മൃത്യു നിശ്ചയമിപ്പോൾ;
യുദ്ധത്തിൽ രണ്ടുംവരും സംശയസ്ഥാനം യുദ്ധം.
ഇങ്ങനെ വരുംദിക്കിൽ തങ്ങടെ ശക്തിക്കൊക്കും-
സംഗരം ചെയ്യാമെന്നു സാധുക്കൾ ചൊല്ലി[illegible]
കർക്കടകാധീശ്വരനിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു[illegible]
കൊക്കിന്റെ കൊക്കിൽനിന്നു കതി[illegible]ടീടിനാൻ.
വക്കാണം തുടങ്ങി നാനൽക്കടെ കോപത്തോടേ;
ധിക്കാരം കണ്ടു കൊക്കും കോപിച്ചു യുദ്ധംചെയ്തു.
കണ്ഠതലം വെടിഞ്ഞുടൻ ഞണ്ടു തൽബകത്തിന്റെ
കണ്ഠത്തിൽക്കടിച്ചവനഞ്ജസാ കൊലചെയ്തു.

ചൊല്ലിയെന്നതുകൊണ്ടു ശത്രുനിഗ്രഹ[illegible]ൻ
വല്ലഉപായ മുണ്ടായ്വരും സാധുക്കൾക്കും.
എന്തു ഞാൻ ചെയ്യുന്നിപ്പോളെന്നു ചോദിച്ചു കാകൻ;
ബന്ധുവാം ക്രോഷ്ടാവുരചെയ്തു നല്ലുപദേശം.
അന്തികേ നൃപാലയേ ഭൂപന്റെ മഹിഷിയാം-
ദന്തിഗാമിനിയുണ്ടു വാപിയിൽ കുളിക്കുന്നു.
ഉന്നതസ്തനിതന്റെ പൊന്നാരത്തൊണമഴി-
ച്ചന്യഭാഗത്തുവച്ചു മുങ്ങുവാൻ ഭാവിക്കുമ്പോൾ
സത്വരം പറന്നു ചെന്നുത്തരകടി സൂത്രം
കൊത്തി നിൻ കൊക്കിലാക്കിക്കൊണ്ടു പോന്നാലുംസഖേ!
ആയതു മരത്തിന്റെ തുഞ്ചത്തു തൂക്കിക്കൊണ്ടു
വായസ! ഭവാനനങ്ങാതെ യങ്ങിരുന്നാലും.
ആ വഴി വരുന്നൊരു പാന്ഥന്മാരതു കണ്ടാൽ
ആയതു കരസ്ഥമാക്കീടുവാൻ യത്നം ചെയ്യും
ഉന്നതദ്രുമം തന്നിലേറുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ
പന്നഗമതിൽനിന്നു പത്തിയുമുയർത്തീടും

ദംശിപ്പാൻ വരുന്നൊരു സർപ്പത്തെപ്പഥികന്മാർ
സംശയം കൂടാതവർ തല്ലി നിഗ്രഹിച്ചീടും.
അങ്ങനെ വന്നാൽ നിന്റെ സങ്കടമെല്ലാം തീരും;
തങ്ങൾക്കു പാമ്പിൻ പക സംഭവിക്കയുമില്ല.
കാകനുമവൻ പ്രബോധിപ്പിച്ചൊരുപായത്തെ
വ്യാകുലം കൂടാതനുഷ്ഠിച്ചു കുതൂഹലാൽ.
അങ്ങനെതന്നെ കൃഷ്ണഭോഗിതൻ വിനാശവും
[illegible]ന്നി, തതുകൊണ്ടു ഞാനുരചെയ്യേൻ.
വല്ലാ[illegible]കൊണ്ടഞ്ജസാ സാധിക്കുന്നു
തൽക്കാര്യം പ[illegible]കൊണ്ടു സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു.

## 9. മുയൽ സിംഹത്തെ സിദ്ധിപുകിച്ചതു്

ബുദ്ധിയുണ്ടെങ്കിലവനായതു ബലന്തന്നെ;
ബു[illegible]ല്ലെങ്കിലവനൊട്ടുമേ ബലമില്ല.
ബുദ്ധി[illegible]യൽ പണ്ടൊരു സിംഹത്തിനെ-
സ്സിദ്ധിപൂകി[illegible]ന്നതു മഗ്രജൻ കേട്ടിട്ടില്ലേ?
ആയതുമാത്രം കേട്ടിട്ടില്ലെന്നു കരടകൻ;
ശ്രേയസാ വദാമി ഞാനെന്നുടൻ ദമനകൻ.
പണ്ടങ്ങു മദോല്ക്കടനെന്നൊരു മഹാസിംഹം
കണ്ടെത്തും മൃഗങ്ങളെയൊക്കവേ ഭക്ഷിക്കുന്നു.
കുണ്ഠതപൂണ്ടു മൃഗക്കൂട്ടങ്ങൾ സ[illegible]ിച്ചു-
കൊണ്ടവർ മൃഗേന്ദ്രനെ പ്രാപിച്ചു ചൊല്ലീടിനാർ.
തമ്പുരാനൊരു കഴിവുണ്ടെങ്കിലടിയങ്ങൾ
തങ്ങൾ തങ്ങടെ രാജ്യത്തിരുന്നു പൊറുത്തീടാം
ശക്തിയില്ലെന്നു വന്നാലിങ്ങനെ ദുരാചാരം
ശക്തിമാൻ തുടങ്ങിയാൽ ദിക്കുകൾ നശിച്ചുപോം.
രക്ഷണം ചെയ്യേണ്ടുന്ന രാജാക്കൾ പ്രജകളെ
ബ്ഭക്ഷണം ചെയ്താൽപ്പരം കഷ്ടമെന്നതേ വേണ്ടൂ
ഇക്ഷണം നിർമ്മര്യാദം കാട്ടുന്ന പ്രജകളെ-



[illegible]ക്ഷണം ചെയ്വാൻ കാലനെന്നിയേ മററാരുള്ളൂ?
[illegible] ദിനന്തോറു മോരോരോ മൃഗങ്ങളെ-
[illegible]ാൽ ഭുജിച്ചരുളേണമേ സ്വാമിൻ ഭവാൻ.
[illegible]ടിയങ്ങൾ തമ്പുരാൻ തിരുമുമ്പി-
[illegible]ന്നിയേ വരാമായതു ഭുജിച്ചാലും.
[illegible]രാജനു പണ്ടു പാമ്പുകൾ ദിനംതോറും
[illegible]പ്പാൻ ക്രമത്താലേ വ്യവസ്ഥവച്ചപോലേ
[illegible] ചെയ്യാമെന്നു സിംഹവുമുര[illegible]
[illegible]ലം കലർന്നിങ്ങു പോന്നിതു മൃഗങ്ങളും.
[illegible]ട്ടോരോ മൃഗമോരോ വാസരങ്ങളിൽ-
ചെന്നങ്ങു സിംഹത്തിനു ഭക്ഷണമേകീടുന്നു.
[illegible]ങ്ങൊരു മാസം ചെന്നപ്പോൾ വിദഗ്ദ്ധനായ്
[illegible]നാമൊരു ശശത്തിന്നുമങ്ങൂഴം വന്നു.
[illegible]ടെ മൃത്യുദിനം വന്നിതു മഹാകഷ്ടം!
[illegible]ണ്ടെങ്കിൽ മൃത്യുപ്രാപ്തിയും ദൃഢമല്ലോ.
[illegible]മെന്നതു സങ്കടമതുമെന്റെ
[illegible]പായമെന്നുണ്ടാക്കിസ്സിംഹേന്ദ്രനെ-
[illegible]ല്ലുക തന്നെനല്ലു കില്ലതിനില്ലതെല്ലും;
[illegible]മാൻ വിചാരിച്ചാൽ വല്ല കാര്യമെന്നാലും
[illegible]പ്പാൻ തടവില്ലെന്നുററക്കാർ പറയുന്നു
[illegible]ന്നു വിചാരിച്ചു തത്ര ചെല്ലുവാൻ കാലം
[illegible]ച്ചു മന്ദംമന്ദം നടന്നുചെന്നു മുയൽ.
[illegible]വും ശീലിച്ചൊരു കാലത്തു കാണായ്കയാൽ
[illegible]കൊണ്ടവശനാം സിംഹവും കോപിച്ചിതു.
[illegible]ടാ! നേരം വൈകാൻ സംഗതി ശശാധമാ!
[illegible]! ഞാൻ വിശപ്പുകൊണ്ടെത്രയും ദുഃഖിക്കുന്നു.
[illegible]ളും കൂപ്പിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു ശശം; കാലം
[illegible]വാൻ മൂലം സ്വാമിനേഷ ഞാനുണർത്തിക്കാം.
[illegible] സിംഹം മാർഗ്ഗേ വന്നുടൻ നമ്മെത്തിന്മാ-
[illegible]ം മുതിർന്നടുത്തീടിനാൻ മഹാഘോരൻ.
[illegible]ടിയനൊട്ടൊളിച്ചു കാട്ടിൽക്കൂടെ

മറെറാരുവഴി വളച്ചിങ്ങിഹ വിടകൊണ്ടേൻ.
കുററമില്ലടിയനെന്നോർത്തു രക്ഷിച്ചീടണം;
കുററകാരൻെറ പിഴ സ്വാമികൾ സഹിച്ചീടും.
[illegible]ററു സിംഹങ്ങൾ വന്നു വമ്പുകൾ കാട്ടുന്നതു-
മാററവൻ സ്വാമിയല്ലാതാരുള്ള മഹീതലേ?
എങ്ങെടോ മഹാമൂഢൻ നമ്മുടെവന്നേ വരാൻ
[illegible]വെന്നു വേഗാൽ സംഹരിക്കുന്നുണ്ടു ഞാൻ.
തൽക്ഷണ[illegible]ററത്ത കൊല്ലാതെ നമുക്കിനി-
ബ്ഭക്ഷണം [illegible]കത്ര മേവുന്നു ഭോഷൻ?
ഇങ്ങനെ സിംഹ[illegible]ൻെറ ഹുംകൃതി കേട്ടു ശശ-
മിങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളാമെന്നവൻ വഴികാട്ടി.
എത്രയും കുണ്ടുള്ളൊരു കൂപത്തിൻ തീരെ ചെന്നു
തത്ര നിന്നുരചെയ്തു തൃക്കൺ പാർത്തരുളണം,
കൂപത്തിന്മീതേ ചെന്നു നോക്കിയാൽ സിംഹത്തിൻെറ
[illegible]ളത്തക്കീഴേ കാണാം സ്വാമിയെപ്പോലെ തന്നെ.
എ[illegible] സിംഹം കോപിച്ചു കൂപത്തിൻെറ
സന്നിധൌ [illegible]ണ്ടു കീഴ്പോട്ടു നോക്കീടിനാൻ.
തന്നുടെ പ്രതിരൂപംപോലെ കൂപത്തിൽക്കണ്ടു
തന്നുടെ പ്രതിയോഗി സിംഹമെന്നോർത്തു മൂഢൻ
ഊററത്തിൽ സിംഹനാദം ചെയ്തപ്പോൾ കിണററിന്നും
മാറെറാലികൊണ്ടു മഹാ സിംഹനാദത്തെക്കേട്ടു.
എന്നുടെ ശബ്ദം പോലെ നീകൂടെ തുടങ്ങിയാൽ
നിന്നുടെ ശരീരത്തെ ബ്ഭഗ്നമാക്കുന്നുണ്ടു ഞാൻ
എന്നവൻ പറഞ്ഞപ്പോളങ്ങനെ തന്നെ കൂപ-
തന്നിൽ നിന്നുടൻ പ്രതിശബ്ദവുമുണ്ടായ്വന്നു.
കൊല്ലുന്നുണ്ടു ഞാൻ നിന്നെയെന്നവൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ
കൊല്ലുന്നുണ്ടു ഞാൻ നിന്നെയെന്നിങ്ങും കേൾപ്പാറായി.
ക്രുദ്ധനാകിയ സിംഹം കുണ്ടുകൂപത്തിന്നുള്ളിൽ-
സ്സത്വരം കുതിച്ചു ചാടീടിനാൻ മഹാജളൻ.
ഉള്ളത്തിൽ മദമേറും മൂഢനാമവൻ കൂപേ
വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിപ്പൊങ്ങി കൈകാലും കുഴഞ്ഞഹോ!



വെള്ളവും കുടിച്ചാശു പള്ളയും വീർത്തു പൊട്ടി-
ത്തൊള്ളയും പിളർന്നവൻ ചത്തുപോയന്നേ വേണ്ടൂ.

## 10. ദമനകൻെറ ഹിതം.

വൃദ്ധനാകിയശശം ബുദ്ധി കൌശലംകൊണ്ടു
ശത്രു സംഹാരം ചെയ്ത ബുദ്ധി മാഹാത്മ്യ മിദം;
ഭദ്രമസ്തു തേ സഖേ! കാര്യസിദ്ധയേ ഭവാ-
[illegible]കന്ദരേ ചെൽകന്നുക്ഷതവാൻ കരടകൻ
വന്ദിപിംഗലകന്മാർ മേളിച്ചു വസിക്കു[illegible]
കന്ദരം തന്നിൽച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു ദമനകൻ.
ഒട്ടുവാക്കടിയനു ഗൂഢമായുണർത്തിപ്പാ-
നുണ്ടതിനവസരമുണ്ടാമോ? മഹാമതേ!
എന്നതുകേട്ടു സിംഹം മറെറാരു ഗുഹതന്നിൽ-
ച്ചെന്നുനിന്നുര ചെയ്തു വന്നാലും ദമനക!
നിന്നുടെ ഹിതമെല്ലാമെന്നോടു കഥിക്ക നീ-
യെന്നതു കേട്ടു ചൊന്നാൻ ഗൂഢമായ് ദമ[illegible]
തമ്പുരാനടിയനിലുള്ളൊരു സ്നേഹം കൊണ്ടു
കമ്പമുണ്ടായീലല്ലീയെന്നൊരു ശങ്കമൂലം
സാമ്പ്രതമപരാധം പേടിച്ചങ്ങുണർത്തിപ്പാൻ
സംശയിക്കുന്നു തഥാ വിദ്വാന്മാർ കഥിക്കുന്നു.
കാര്യങ്ങൾ വിചാരിപ്പാൻ കാരിയക്കാരനാക്കി-
ക്കല്പിക്കാത്തവൻ വന്നു കാര്യങ്ങളറിയിച്ചാൽ
മന്നവന്മാർക്കു തങ്കൽ മുന്നമേയുള്ള സ്നേഹം
ഭിന്നമായ് വരും തൻെറ ദുസ്സാമർത്ഥ്യത്തെക്കൊണ്ടു
സാദരമുര ചെയ്തു പിംഗലകനും തദാ:—
സോദര സ്നേഹം നിങ്കലുണ്ടെനിക്കെടോ സഖേ!
എന്തു നീയുര ചെയ്‌വാൻ ഭാവിച്ചു ദമനകാ!
അന്തരം കൂടാതതു ചൊൽക നീ മടിയാതെ.
ഉക്തവാൻ ദമനകൻ നമ്മുടെ സഞ്ജീവകൻ
ഭക്തനെങ്കിലും മഹാലുബ്ധനെന്നറിയേണം.

ശക്തികൾ മൂന്നുവിധ മുത്സാഹം പ്രഭുത്വവും
യുക്തിയുക്തമാകുന്ന മന്ത്രവുമിവ മൂന്നും.
സംപൂർണ്ണം മമ സ്വാമിക്കായതു സഞ്ജീവകൻ
സമ്പ്രതി നിന്ദിക്കുന്നു ഞങ്ങളും കേൾക്കത്തന്നെ
എന്തിനു പലവസ്തു ചൊല്ലുന്നു സഞ്ജീവകൻ
നിന്തിരുവടിയുടെ രാജ്യത്തെക്കാംക്ഷിക്കുന്നു.
[illegible] കേട്ടു കിഞ്ചിൽ ഭീതിയുമാശ്ചര്യവു-
മാ[illegible]ക്കയാൽ മിണ്ടാതെ നിന്നു സിംഹം.
പിന്നെയു[illegible]ൻ ചൊല്ലിനാനമ്മ സ്വാമി-
തന്നുടെ പ്രധാ[illegible]ശ്വരൻ സഞ്ജീവകൻ
എന്നതിൽ വരുന്നൊരു ദോഷവുമുണർത്തിക്കാ-
മെന്നുടെ സൃഷ്ടിയല്ല വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു.
ഉന്നതമായുള്ളൊരു മന്ത്രി തൻ കഴുത്തിലും
മന്നവൻ കഴുത്തിലും പാദങ്ങൾ രണ്ടും വച്ചു
[illegible]ില്ലുന്ന രാജ്യശ്രീതാനായവരിലൊരുത്തനെ-
ത[illegible]ുപേക്ഷിക്കും സ്ത്രീ സ്വഭാവത്തിൻ മൂലം.
രണ്ടു[illegible]ഷന്മാരുണ്ടായാൽ വേശ്യാസ്ത്രീയും
രണ്ടുപേരിലും തുല്യ സ്നേഹമായ് വരികില്ല.
ലോക സമ്മതം മഹാചാപല്യ മുണ്ടാകയാ-
ലേകനെ പ്പരിത്യജിച്ചന്യനെ സ്വീകരിക്കും
രാജ്യലക്ഷ്മിയും തഥാമന്ത്രിയെ ത്യജിച്ചു ത-
ദ്രാജനെപ്പരിഗ്രഹിച്ചീടിനാളെന്നു വരും.
ഭൂപനെ ത്യജിച്ചു തന്മന്ത്രിയെ ബ്ഭജിച്ചെന്നും
ഭൂയസാവരുമേവം കാണുന്നു പലേടവും.
എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേനേക മന്ത്രിയെത്തന്നെ
മന്നവൻ പ്രധാനിയായ് കല്പിച്ചാൽ ഹിതം വരാ.
ലോകങ്ങൾ വിചാരിപ്പാനൊക്കവേ പ്രമാണമാ-
യേകനെത്തന്നെ നൃപൻ മന്ത്രിയായുറപ്പിച്ചാൽ
ആയവനുള്ളിലഹംഭാവവും വർദ്ധിച്ചീടും
കാര്യങ്ങൾക്കുപേക്ഷയുമുണ്ടാകും ക്രമത്താലെ.
തന്നുടെ താന്തോന്നിത്തം മുഴുത്തു പതുക്കവേ,



[illegible] വർദ്ധിപ്പിച്ചൊരു സ്വാമിയെ ദ്വേഷിച്ചീടും.
[illegible]വാനിനും തനിക്കുൽക്കർഷം വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ
[illegible]ാമധീശനും മക്കളും ബന്ധുക്കളും
[illegible]ിത്യവും തനിക്കുപകാരത്തെച്ചെയ്യുന്നോരിൽ
പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യും മർത്ത്യനെക്കാണ്മാനില്ല.
തന്നുടെ സ്ഥാനം വന്നാലായതു സാധിപ്പിച്ച
[illegible] മറന്നുപോമപ്പൊഴേ മഹാപാപി.
[illegible]ണക്കുള്ള ദുഷ്ടൻ മൂത്തുപോവതിൻ മുമ്പേ
[illegible]ളെ പ്പരിത്യജിച്ചീടുന്ന നൃപൻ നൃപ[illegible]
[illegible]ത്തിൽ വിഷംകണ്ടാലാകവേ ത[illegible]ം;
പിന്നത്താനതിനെലാട്ടു മാഗ്രഹിക്ക[illegible]ണ്ടാ.
പല്ലുകളിളകിയാലപ്പോഴേ പറിക്കണം;
[illegible]ല്ലുപേക്ഷിച്ചാൽ ശേഷമുള്ളതു മിളകിപ്പോം
ദുഷ്ടനാമമാത്യന്റെ കൂട്ടുകാരെക്കൂടെ-
[illegible]പ്പെട്ടന്നു മൂലച്ഛേദം ചെയ്യാതെ സുഖം വരാ-
[illegible]തിന്നവരുടെ മക്കൾക്കും പെണ്ണുങ്ങൾക്കും
[illegible]ട്ടമിട്ടാഷ മവർക്കിങ്ങൊണ്ടു മില്ലാതാകും
നമ്മുടെ സഞ്ജീവകൻ സ്വാതന്ത്ര്യം തുടങ്ങു[illegible]
സമ്മതമല്ലീ പ്രജകൾക്കിവൻ കാര്യക്കാരൻ.
നാളെക്ക ഗുണം വരുത്തീടുവാൻ വിചാരമി-
[illegible]ല്ലേ ഭവിക്കുമോ! കാര്യമൊന്നറിയാമോ?
ക[illegible]ത്തിൽ നുകം വച്ചു കണ്ടത്തിലുഴവിന്നു
കൊണ്ടുപോകേണ്ടുമൊരു പണ്ടമല്ലയോയിവൻ?
എന്തിനു കാര്യക്കാരനിങ്ങനെയൊരുത്തനെ-
സ്സന്ധിപ്പിക്കുന്നു നൃപൻ താന്തന്നെ പോരാഞ്ഞിട്ടോ.
സ്നേഹവും കാര്യാകാര്യ ജ്ഞാനവും തികഞ്ഞൊരു
ദേഹമെന്നാകിലിവൻ മന്ത്രിയായെന്നാൽക്കൊള്ളാം
ലക്ഷണമില്ലാതുള്ള മന്ത്രികൾ രണ്ടുനേരം
ഭക്ഷണം കഴിച്ചുറങ്ങീടുവാൻ മാത്രംകൊള്ളാം
ഇങ്ങനെയുള്ള പുമാനെങ്ങാനും കാണ്മാനുണ്ടോ?
തിങ്ങിനധനം കണ്ടാലാഗ്രഹം കൂടാതെയും

അംഗനമാരെക്കണ്ടാലാശയില്ലാതെ കണ്ടും,
തങ്ങടെ ദ്രവ്യത്തിങ്കൽ താൽപര്യമില്ലാതെയും,
തങ്ങടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ സ്സമ്പത്തുള്ളവർ രാജ-
പുംഗവന്തന്നെ സ്സേവിച്ചീടുവാൻ പുറപ്പെടും.
ശക്തിയുമില്ല ഗൃഹേ ഭക്തിക്കുമില്ലാത്തവൻ
ഭക്തിയും ഭാവിച്ചുകൊണ്ടെപ്പൊഴും പ്രഭുക്കടെ
[illegible] ചിലർ കാര്യസ്ഥന്മാരായിട്ടും
നിത്യരായ് [illegible] ചിലർ കാര്യക്കാരരായിട്ടും
പണ്ടാരമുതലെ [illegible] ഷിച്ചു വകയാക്കാ-
നുണ്ടാകും മനുഷ്യരെക്കൊണ്ടെന്തു ഫലം വിഭോ
കല്ലുകളില്ലാതുള്ള കാനനേ കിളിർക്കുന്ന
പുല്ലുകളിവൻ തിന്നു കാനനം വെളിവാക്കാം-
നല്ലാതെയൊരു കാര്യം ചിന്തിപ്പാനിവൻ പോരാ;
വല്ലാത്ത വൃഷഭത്തെ സ്സ്നേഹിപ്പാനെന്തു മൂലം?
[illegible]ലകനും ചൊന്നാനിങ്ങനെയെന്നാകിലും
പുംഗവ[illegible]ങ്കിൽ സ്നേഹം പാരമുണ്ടെനിക്കെടോ!
യാതൊരു ജ[illegible]ത്തിനു യാതൊരു ജനം പ്രിയം
ജാതിഹീനനാകിലും ദുഷ്ടശീലനെങ്കിലും;
ആയവന്നവൻ പ്രിയൻ ദുഷ്ടനെന്നാലും തന്റെ
കായത്തെയുപേക്ഷിപ്പാനാർക്കാനും തോന്നീടുമോ?
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകനാരുടെ ദോഷമിതെ-
ന്നുള്ളതു വിചാരിച്ചാൽ സ്വാമിതാനുപേക്ഷിക്കും.
മറ്റുള്ള ഭൃത്യന്മാരെയൊക്കവേ യുപേക്ഷിച്ചു
മുറ്റുമീ വൃഷഭത്തെപ്പോറ്റുന്ന സ്വാമി തന്റെ
കുറ്റമറ്റുള്ള രാജ്യം ഹരിപ്പാൻ മോഹിക്കുമി-
ക്കുറ്റനിൽ കുറവുണ്ടാവാനെന്തുപോലവകാശം?
പുത്രനെന്നാലു മുറ്റമിത്രമെന്നാലും സ്വാമി-
ക്കെത്രയും പ്രിയനവനെന്നിഹ വരുന്നേരം
ധാത്രിയിലുള്ള സമ്പത്തൊക്കവേ തനിക്കാകും
ഗാത്രം മാത്രമേ പിന്നെ സ്വാമിക്കു ശേഷിച്ചീടൂ.
സജ്ജനാചാരങ്ങളെ ത്യജിച്ചു സദാകാലം



ദുർജ്ജനാചാരങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുന്നപുമാൻ
സ്വസ്ഥാനഭ്രംശം വരുന്നേരത്തു ശത്രുക്കടെ
സ്വസ്ഥാനം തന്നിൽച്ചേർന്നു സ്വാമിയെ ദ്രോഹിച്ചീടും.
കേൾക്കുമ്പോൾ ശ്രോത്രപ്രിയമല്ലെന്നുവരികിലും
ഓർക്കുമ്പോൾ മേലിൽ ഗുണമായുള്ള വാക്കുകളെ
ചൊല്ലുന്നജനമുള്ള യാതൊരുനൃപാലയേ
നല്ലോരുസമ്പത്തുകളെപ്പൊഴേ വർദ്ധിച്ചീടും.
നാട്ടിലുള്ളമാത്യരെ ത്യജിച്ചു വൃഥാ മറു-
നാട്ടിലുള്ളവർക്കധികാരത്തെക്കൊടുക്കുന്ന
ദുഷ്പ്രഭുവിന്റെ രാജ്യം ഛിദ്രിപ്പാനെ[illegible]ധി
തൽപരം മറ്റൊന്നില്ലെന്നോർത്തുകൊ[illegible]ം ഭവാൻ
ഭക്തവാൻ മൃഗാധിപൻ നീയിവന്നഭയത്തെ
ദത്തവാനായിക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നിവടത്തിൽ
വർത്തനം ചെയ്യിപ്പിച്ചു ഞങ്ങളിൽ വിശ്വാസവും
സാധനം ചെയ്യിപ്പിച്ചു നീയതു മറന്നിതോ?
ഇങ്ങനെയുള്ള ഭവാനിങ്ങനെ വിരോധിച്ചാൽ
എങ്ങനെനമുക്കതു സമ്മതമായീടേണ്ടൂ?
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകനിത്രദുസ്സഹമെന്നു
എല്ലാമേ മുന്നം ഗ്രഹിച്ചീല ഞാൻ മഹാമതേ!
ദുർജ്ജനങ്ങൾക്കു ബഹുസൽക്കാരം ചെയ്താകിലും
സജ്ജനസ്വഭാവമുണ്ടാകയില്ലറിഞ്ഞാലും.
എണ്ണതേപ്പിച്ചു പിഴിച്ചുഴിഞ്ഞു ബന്ധിച്ചാലും
ചൊന്നാം ശ്വാവിന്റെ വാൽവളഞ്ഞേതനിൽപ്പൂരുവാം
ദുഷ്ടരാം ബാലന്മാരെ സ്തുതിച്ചു നന്നാക്കുവാ-
നൊട്ടുമേ യെളുതല്ല നല്ലോരുവിദ്വാന്മാർക്കും
എപ്പൊഴുമമൃതുകൊണ്ടാകവേ നനച്ചാലും
സൽഫലം പുറപ്പെടീച്ചീടുമോ വിഷദ്രുമം?
പഞ്ചസാരയും തേനും ചേർത്തങ്ങുകുഴച്ചിട്ടു
കിഞ്ചനകാലം പരിപാലിച്ചു കിളിർപ്പിച്ചു
എപ്പൊഴും ക്ഷീരംകൊണ്ടുനനച്ചു വളർത്താലും
വേപ്പിന്റെകയ്പു ശമിച്ചീടുമോ? ചിന്തിച്ചാലും.

തങ്ങടെ യജമാനന്നാപത്തുവരാതെ ക-
ണ്ടങ്ങനെ രക്ഷിക്കേണമെന്നുള്ള കൂററകാരൻ
ഇങ്ങോട്ടു ചോദിച്ചീലെന്നാകിലും ശുഭാശുഭം
അങ്ങോട്ടു പറഞ്ഞറിയിക്കണം കൂടെക്കൂടെ.
ത്യാജ്യനാമവനെങ്കിലായവൻ ചോദിച്ചാലും
യോജ്യമായതു പറഞ്ഞീടരുതെന്നു ശാസ്ത്രം.
[illegible]ടെ രക്ഷിക്കുന്നമനുഷ്യരല്ലോ ബന്ധു;
സ[illegible]നുഷ്ഠിക്കുന്നതല്ലോ കർമ്മം;
ഭർത്തൃശുശ്രൂ[illegible]ഷ്ടമേവുന്നോളല്ലോ നാരി;
സത്തുക്കളെ ബ[illegible]ിക്കുന്നവനല്ലോ വിദ്വാൻ:
ദുർമ്മദം ജനിപ്പിച്ചില്ലെങ്കിലേ ശ്രീയായുള്ളൂ;
ദുർമ്മോഹമില്ലാത്തവനെങ്കിലേ സുഖിയാവൂ;
എങ്ങുമേതടവില്ലെന്നാകിലേ മന്ത്രംനല്ലൂ;
തിങ്ങിനവിഷയ ഭ്രാന്തില്ലെന്നേ പുമാൻനല്ലൂ.
ഇങ്ങനെ ഹിതംപറഞ്ഞാലുമെൻ സ്വാമിക്കിപ്പോൾ
പു[illegible]സ്നേഹത്തിന്നു ഭംഗമുണ്ടാകുന്നില്ല.
അത്യയമി[illegible]ണ്ടു മേൽവരുന്നേരം പിന്നെ
ഭൃത്യദോഷമെന്നതേ, സംഭവിക്കയുമുള്ള
സ്ത്രീകളിൽ കാമംകൊണ്ടും മദ്യപാനാദികൊണ്ടും
ലോകനിന്ദിതനായി സ്വച്ഛന്ദം പ്രവർത്തിച്ചും
മത്തദന്തിയെപ്പോലെ മദിക്കുംമഹീപതി-
ദത്തൽവന്നകപ്പെട്ടും ബുദ്ധിമുട്ടുന്നനേരം
ഭൃത്യദോഷമെന്നതെബോധിപ്പൂ നൃപന്തന്റെ
ഭൃത്യദോഷമെന്നതു ചിന്തിക്കപോലുമില്ല.

പിംഗലനരചെയ്താനെന്തൊരു കുററംചൊല്ലി-
പ്പുംഗവപ്രവരനെ വേർപെടുത്തയയ്ക്കേണ്ടൂ?
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ വേർപെടുത്തയച്ചാലും
വല്ലന്തിവരും നമുക്കതു ചിന്തിക്കേണം.
[illegible]ററമില്ലററൻ മഹാദുർമ്മദൻ കയർത്തുപോയി
[illegible]റൊരുപ്രബലനെച്ചെന്നു സേവിച്ചു പട-



[illegible]ന്നിട്ടിക്കെല്ലാം നഷ്ടമാക്കീടും ശഠൻ
[illegible]ക്കല്ല കശ്മലൻ കയർക്കുമ്പോൾ
[illegible] നമുക്കെന്നത്രേ തോന്നീടുന്നു
[illegible]മ്പോൾ പിന്നെസ്നേഹവും വെടിഞ്ഞീടും
[illegible]ചെയ്താനെന്തിവൻ ചെയ്യും നമ്മെ-
[illegible]പ്രതിനിവൻപോരുമോ ദമനക!
[illegible] ദമനകൻ ദുസ്സ്വഭാവികളുടെ
[illegible]ക്കറിയാവൂ ശീലമൊന്നറിയാതെ,
[illegible]യെന്നാൽ തരംകെട്ടുപോമിഹ വ[illegible]
[illegible]തന്നെ നമുക്കൊട്ടുമേനന്നായില്ല[illegible]
[illegible]തെബോധിക്കാതെ കൊണ്ടുന്നു പാർപ്പിക്കയി-
[illegible] ചിതംവരാ വാസ്തവമെന്നാകിലും.
[illegible]ന്ധികൻമൂലം പണ്ടു മന്ദവി സരിപ്പിണി-
[illegible]നാശംവന്നുവെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.
[illegible] സ്വാമിക്കിപ്പോൾ കേൾക്കണമെങ്കിൽച്ചൊല്ലാം
[illegible]ം പേനും ത[illegible]ിലുണ്ടായ നേരംപോക്കു്.

ന യസ്യ ചേഷ്ടിതം വിദ്യാൽ
ന കുലം ന പരാക്രമം
ന യസ്യ വിശ്വഃ സൽപ്രാജ്ഞോ
യദി ചേൽ ശ്രീയമാത്മനഃ

## 11 പ്രണയബദ്ധരായ മൂട്ടയും പേനും

പണ്ടൊരു പാർത്ഥിവന്റെ പള്ളിമെത്തമേൽക്കുടി
[illegible]ണ്ടൊരു പേനുണ്ടായി മന്ദവി സർപ്പിണ്യാഖ്യ.
[illegible]മേലവൾവാഴുമ്പോൾ വന്നാനൊരു
[illegible]ള്ളജന്തു ദൈവയോഗത്താലപ്പോൾ
[illegible] പറയുന്നിതു മൂട്ടയ്ക്കുള്ള

സംസ്കൃതം യൂകമെന്നു പേരിനും പേരാകുന്നു
മക്കുണംവന്നനേരം യൂകപ്പെൺവഴിപോലെ
സൽക്കൃതി ചെയ്തുമെല്ലെ സ്വാഗതം ചോദിച്ചവൻ
സൽക്കഥ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു ഭവാനിനി-
പ്പോയ്ക്കൊള്ളാംകെന്നു പലമുരചെയ്തിതു ചതുക്കവേ
ഡിണ്ഡികൻ മൂട്ടയ്ക്കപ്പോളാഗ്രഹം പാരം യൂക-
പ്പെണ്ണിനോടൊരുമിച്ചു നാലുനാളം പാർത്തീടുവാൻ.
[illegible] വിസർപ്പിണി യൂകിയോടുരചെയ്തു:-
തൽക്കൃ[illegible]നാകിലിന്നത്തെരാത്രിതന്നിൽ
നിന്നോടുകൂടി[illegible]ടുവാനിങ്ങുമോഹം.
പിന്നെയുമൊരു[illegible]ണ്ടെടോ വിസർപ്പിണീ!
തമ്പുരാൻതിരുമേനിതന്നിലെച്ചോരകുടി-
ച്ചിമ്പമോടിവിടെനീയെന്നെയും പാർപ്പിക്കണം
ക്രൂരദന്തങ്ങൾകൊണ്ടു സ്വാമിയെക്കടിച്ചവൻ
[illegible]പരുമാത്രവുംകിട്ടാ പോക നീ വൈകീടാതെ.
ഇത്തരംപറഞ്ഞൊരു യൂകകാമിനിയുടെ
കാൽത്തളിർകൂപ്പിക്കെരണ്ടുമക്കുണം നിർബന്ധിച്ചാൻ;
ഖണ്ഡിച്ചുപറഞ്ഞുകൂടായ്കയാൽ യൂകസ്ത്രീയും
ഡിണ്ഡികൻതന്റെമതം സമ്മതിച്ചുരചെയ്തു.
സ്വാമിതാനെഴുന്നള്ളി കാമിനീസമേതനായ്
കാമലീലാനന്തരം സുപ്തനാകുന്നനേരം
കെല്പോടു കടിച്ചു നീ ചോരയും കുടിച്ചഥ
അപ്പൊഴേ മണ്ടിഗ്ഗമിച്ചീടുക മഹാത്മാവേ;
എന്നതുകേട്ടു മൂഢാ മക്കുണം മഹീപതി
വന്നങ്ങുശയിച്ചപ്പോൾ ചെന്നങ്ങു കടികൂടി
മന്നവൻ കാവൽക്കാരെ വിളിച്ചങ്ങരുൾചെയ്തു:
എന്നെവന്നൊരുജന്തു കടിച്ചു നോക്കിക്കാണിൻ.
എന്നതു കേട്ടു കാവൽക്കാർ ചെന്നു വിളക്കുമായ്
അന്നേരം ചെണ്ടക്കാരൻ മൂട്ടയങ്ങോടിപ്പോയാൻ.
പള്ളിമെത്തമേലവർ സൂക്ഷിച്ചു നോക്കുന്നേരം
കള്ളപ്പേനിതാകൂവാ പിടിച്ചുകൊന്നീടുവിൻ



[illegible]പ്പറഞ്ഞവർ നഖത്തിലാക്കിഞെക്കി-
[illegible]സ്സംഹരിച്ചു വന്ദനംചെയ്തുപോയാർ.

## 12 ദമനകൻ സഞ്ജീവകന്റെ മുമ്പിൽ

എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നതേവനെന്നാലുംശീല-
[illegible]ബോധിക്കാതെ സല്ക്കാരം മഹാദോഷം.
[illegible]ഹിക്കും വൃഷഭമെന്നെങ്ങനെബോദ്ധ്യമെ[illegible]
ചോദിച്ചു മൃഗേന്ദ്രനും ചൊല്ലിനാൻ ദമന[illegible]
[illegible]പദ്രവിച്ചീടുകിൽ ഭയംഭാവി[illegible]
[illegible] പാർത്താൽ മരുവുന്നേരം ബോധംവരും.
[illegible]ചെയ്തു വന്ദിച്ചു ദമനകൻ
[illegible]പോയ് സഞ്ജീവകൻതന്നുടെ മുമ്പിൽച്ചെന്നു;
ചോദിച്ചു സഞ്ജീവകൻ സൗഖ്യമോ ദമനകാ!
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ ഭൃത്യന്മാർക്കെന്തു സൗഖ്യം?
[illegible]ശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നോർക്കാത്മജീവനിൽപോലും
വിശ്വാസമില്ലാ തനിക്കൊത്തതുചെയ്തുകൂടാ;
[illegible]ണ്ടാകുന്നേരം ഗർവിക്കാതാരാനുണ്ടോ?
[illegible]നന്നാലും കാമികൾക്കാപത്തുകൂടാതുണ്ടോ?
[illegible]ഗിമാർക്കുവശമല്ലാതപുമാനുണ്ടോ?
[illegible]മാർക്കു ഹിതനായുള്ളപുമാനുണ്ടോ?
[illegible]കാലയംതന്നിൽ പ്രാപിക്കാതാരാനുണ്ടോ?
[illegible]പ്പോളിക്കുൽക്കർഷമെങ്ങാനുണ്ടോ?
[illegible]ടെക്കൂട്ടംതന്നിൽച്ചെന്നകപ്പെട്ടാൽ
[illegible]മെന്നുള്ളതുമർക്കാനും ഭവിക്കുമോ?
[illegible]കാലമെന്നുമാരിങ്ങുബന്ധുവെന്നു-
[illegible]മെന്നുമെപ്പൊഴും ചിന്തിക്കണം.
[illegible] വരവെത്ര? തന്നുടെ ചെലവെത്ര?
[illegible] ശക്തിയെത്ര? താന്തന്നെയാരെന്നതും;
[illegible]ളെല്ലാനേരവും വിചാരിക്കും

സൽപുമാന്മാർക്കു ദോഷമൊന്നുമേ വരാനില്ല.
ഇക്കാലം നമുക്കെന്തുയോഗ്യമെന്നതു കനി-
ഞ്ഞകൊള്ള ചോദിച്ചതിനുത്തരമവൻ ചൊന്നാൻ.
രാജവിശ്വാസംകൊണ്ടു വന്നിഹ വസിക്കുന്നു;
പൂജനീയനാംഭവാനെന്നതു സത്യംതന്നേ.
എങ്കിലും നൃപന്മാരെ വിശ്വസിക്കരുതെടോ!
[illegible]ശ്വസിക്കേണം സേവകനെന്നാകിലും.
ദുർജ്ജനങ്ങ[illegible]രും സ്ത്രീകളും നൃപന്മാരും;
സജ്ജനങ്ങളി[illegible] ദ്രവ്യമുണ്ടാകിലല്ലോ
നീചജാതിക്കു ധന[illegible]ർദ്ധിപ്പൂ മഴചെയ്താൽ
നീചദിക്കിലേ നിൽപ്പൂ വെള്ളമെന്നതും ദൃഢം.
ദുഷ്ടന്മാരായുള്ളവർ മന്നവന്മാർക്കപാര-
മിഷ്ടന്മാരായിക്കാണുന്നില്ലയോ കാളശ്രേഷ്ഠ!
ശിഷ്ടന്മാർ ഗുണംപറഞ്ഞെങ്കിലും തത്രനിന്നു
ഭ്രഷ്ടന്മാരാകുന്നതും സ്പഷ്ടമേ കാണുന്നില്ലേ?
എന്നതുകേട്ടു ചൊന്നാൻ ശങ്കയാ സഞ്ജീവക-
നെന്നോടു മഹാസിംഹം കോപിച്ചീടുമോ സഖേ!
ചൊല്ലിനാൻദമനകൻ കാരണംകൊണ്ടു കോപം
വല്ലജാതിയുമുണ്ടാമായതു തീരുന്താനും,
കാരണംകൂടാതെതാൻ കോപിക്കും നൃപന്മാരെ
വാരണംചെയ്യാനാരാനുണ്ടാമോ മഹാമതേ!
രാത്രിയിലൊരുസിംഹംതന്നെവന്നൊരുശബ്ദ-
മോർക്കാതെതടച്ചിനാനതിനാൽ നാശംവന്നു.
രാത്രിയിലൊരു ശശം പെൺകുതിരതൻമുൻപിൽ-
ച്ചേർത്തുചെന്നതിൽമൂലമായവനാവതിയായ്.
രാത്രിയിലൊരു ഹംസം വെൺകുമുദമെന്നോർത്തു
തത്ര മേവുന്നവെള്ളിപ്പക്ഷിയെച്ചെന്നു തൊട്ടു;
അന്നേരമവാംകൊത്തികൈവിരൽ വ്രണപ്പെട്ടു
ഖിന്നനാമന്നം വന്നു പൊയ്കതൻകരക്കേറി.
അന്നുകൊട്ടവൻ പിന്നെ വെള്ളാമ്പൽപ്പൂക്കളെക്കണ്ടാൽ



[illegible]ള്ളപ്രാവെന്നു ചിന്തിച്ചട്ടിക്കൽച്ചെല്ലുന്നീലാ-
[illegible]ത്യന്മാരസത്യത്തിൽനിന്നുടൻ ഭയപ്പെട്ടാൽ
സത്യത്തിൽനിന്നും ഭീതന്മാരെന്നുവരുമല്ലോ.
വൈദ്യന്മാർ വിദ്വാന്മാരും മന്ത്രികളിവരെല്ലാം
സാധ്യമാം ദ്രവ്യം മോഹിച്ചീശനെ സ്തുതിച്ചതാൻ
പഥ്യത്തെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചാലായവന്നപഥ്യമാം;
മിഥ്യമാമിവരുടെ കാര്യവും പ്രയത്നവും
ചോദിച്ചു സഞ്ജീവകൻ തന്നുടെസ്വാമിക്കു [illegible]
[illegible]ക്കുമന്നുമിന്നു മപ്രിയമെന്തുചെയ്തു?
അപ്രിയംചെയ്യാതൊരു നമ്മോടു മൃഗ[illegible]ൻ
വിപ്രിയം ചെയ്തീടുമോ സംഗതിയില്ല ദൃഢം.
[illegible]ചെയ്തു സാദരം ദമനകൻ:—
[illegible]ാം നിങ്ങൾക്കറിയാവതോ രാജമതം?
[illegible] ഹേതുവേണ്ടാ മന്നവന്മാർക്കു ധൂമ-
[illegible]വെന്നതുപോലെ ലോകരെപ്പീഡിപ്പിപ്പാൻ.
[illegible]ജനം ചെയ്തൊരുപകാരവുമപകാരം;
[illegible]ജനം ചെയ്തോരപകാരവുമുപകാരം;
[illegible]സവയെന്നുള്ളതെത്രയും പരാധീനം.
[illegible]ജനീയരാം യോഗീന്ദ്രന്മാർക്കുമെളുതല്ല;
[illegible]ച്ചയുള്ളൊരുകത്തി ലേഹനംചെയ്തീടുമോ
[illegible]പ്പാമ്പിന്റെ മുഖം ചുംബനം ചെയ്തീടുമോ?
[illegible]തെങ്കിലും സിദ്ധിയാം നൃപാർച്ചനം.
[illegible]ല്ലവസ്തുക്കളെല്ലാം നല്ലവരോടുംചേർന്നേ
[illegible]ണ്ണമായ്വരൂ വല്ലാതാമല്ലെന്നാകിൽ;
[illegible]ജലം നദീജലം സാഗരം തന്നിൽച്ചേർന്നാൽ
[illegible] പുളിച്ചുപോമെന്നതു കാണുന്നില്ലേ?
[illegible]കിലും ഗുണം സൽപുരുഷങ്കൽച്ചേർന്നാൽ
[illegible]വർണ്ണം പ്രകാശിക്കുമെന്നറിഞ്ഞാലും.
[illegible]ഗ്ഗി വെള്ളിക്കുന്നിൻമേൽ ച്ചേരുന്നേരം
[illegible]ിന്നേറ്റവും പ്രകാശിക്കും
[illegible]ക്കു ഗുണമേറ്റമുണ്ടെന്നാകിലും.

ദുർജ്ജനങ്ങളിൽച്ചെന്നാലൊക്കവേ നശിച്ചുപോം.
അഞ്ജനാചലേ ശശിരശ്മികൾ തട്ടുന്നേരം
അഞ്ജസാ കറുത്തുപോമെന്നതു ബോധിക്കേണം.
നഷ്ടമാമുപകാരം ദുഷ്ടരിൽച്ചെയ്തെന്നാകിൽ;
[illegible]ഷ്ടമാം സുഭാഷിതം ദുഷ്പാത്രങ്ങളിൽച്ചൊന്നാൽ;
മാട്ടുപാത്രത്തിൽ ദധി പകർന്നു വച്ചാലതു
കടവാൻനന്നോ? മഹാക്രൂരഘാക്കധീശ്വരാ !
എത്ര[illegible]വനേ ചെന്നു രോധിക്കുമ്പോലെ,
ചീർത്തൊരു[illegible]ത്തിനെക്കൊപ്പിട്ടുവിക്കുമ്പോലെ;
സാരസം പറിച്ചു[illegible] പറമ്പിൽ നടുമ്പോലെ–
യൊരുള്ള നിലങ്ങളിൽ മാരിപെയ്യുന്നതുപോലെ,
ശവാവിന്റെ പുച്ഛം ചെമ്മേ നേരാക്കുന്നതുപോലെ,
കേവലം ബധിരനെപ്പാട്ടു കേൾപ്പിക്കുമ്പോലെ,
കണ്ണുകാണാതുള്ളവൻ കണ്ണാടി നോക്കുംപോലെ,
കൈകുറതായുള്ളവൻ കങ്കണമിടുമ്പോലെ,
ബുദ്ധിയുമൌദാര്യവും വിദ്യയുമില്ലാതൊരു
ലുബ്ധനെസ്സേവിക്കുന്ന ഭോഷന്റെ വിചേഷ്ടിതം.
ചന്ദനദ്രുമങ്ങളിൽ സർപ്പങ്ങൾ ചെന്നുകൂടും;
ചാരുവാന്നീരാഴിയിൽ നക്രങ്ങൾ വന്നുകൂടും;
നല്ല രാജാക്കന്മാരിൽ ദുർമ്മന്ത്രി ചെന്നുകൂടും;
നല്ലവേശ്യാസ്ത്രീകളിൽ മൂർഖന്മാർ ചെന്നുകൂടും
ഇങ്ങനെ ഗുണമുള്ള വസ്തുകൊണ്ടനുഭവ–
മെങ്ങുമേ വരത്തില്ല ദുഷ്ടസമ്പർക്കംമൂലം,
നമ്മുടെ സ്വാമിസിംഹം കാണുന്ന ജനത്തോടു
സന്മുഖം സൗജന്യവും സ്നേഹവും ഭാവിക്കുന്നു
അങ്ങനെയെല്ലാം മനസ്സെത്രയും മഹാക്രൂരം;
തങ്ങൾക്കു പരമാർത്ഥമെങ്ങനെടോ സഞ്ജീവകാ!
ധൂർത്തനായുള്ള പുമാൻ പാന്ഥന്മാർ വരുന്നേരം
പാർത്തിരിയാതങ്ങൊരു പടിക്കൽച്ചെന്നുനില്ക്കും;
ചെന്നുടൻ കൈക്കുപിടിച്ചാശ്ലേഷംചെയ്തു കണ്ണിൽ–
ന്നങ്ങു മഹാശ്രുക്കൾ പൊഴിക്കും മഹാകള്ളൻ.



[illegible]രം കുശലപ്രശ്നങ്ങളും ചോദിക്കുന്നു–
[illegible]വരെന്നാകിലുംകൊടുക്കാതെ;
[illegible]കള്ളം പറഞ്ഞു കബളിച്ചു
[illegible]ർദ്ധമാക്കിയശേഷം ദുർമ്മാനുഷൻ
[illegible]ത്തിവീതപോവാൻ കപ്പലുംപറ്റംതോണി
[illegible]വും വഞ്ചി പടവെന്നല്ലാം താനുണ്ടാക്കി;
[illegible]ങ്ങളിരുട്ടുള്ള രാത്രിയിൽ സഞ്ചരിപ്പാൻ
[illegible]ങ്ങളും വിളക്കെന്നുമായതു സമ്പാദിച്ചു;
[illegible]ല്ലാമുള്ളനേരം വീശുവാനാലവട്ടം
[illegible]യും വിശറിയുമിത്തരങ്ങളും തീർത്തു,
[illegible]ലുള്ളാനത്തലവന്മാരെ വശത്താക്കാ[illegible]
[illegible]ട്ടിയും കോലും കുന്തമെന്നിവയുളവാക്കി,
[illegible]പത്തിലുള്ള വെള്ളത്തെക്കരകേറ്റി–
[illegible]പോവാനും തുലായന്ത്രവുമങ്ങുണ്ടാക്കി,
[illegible]നെയുപകാരമെന്തെല്ലാം ചെയ്തു നമ്മ–
[illegible]നെയുള്ളമഹാധർമ്മിഷ്ഠവിദ്വാന്മാർക്കും
[illegible]ന്നേടം നശിപ്പിക്കും ദുർജ്ജനങ്ങടെ ചിത്തം
[illegible]വാനൊരു കൗശലം തോന്നീലല്ലോ.
[illegible]നെ ദമനകൻ ദുർജ്ജനങ്ങളെക്കൊണ്ടു
[illegible]വൈരത്തോടെ ദുഷിക്കുന്നതുകേട്ടു
[illegible]നാം സഞ്ജീവകൻ ചിന്തിച്ചുമനക്കാമ്പിൽ
[illegible]ധരാംജന്തുക്കടെ കൂട്ടത്തിലായല്ലോ ഞാൻ.
[illegible]വുംഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും നമുക്കിപ്പോൾ
[illegible]ഫലമിഹവന്നു സിംഹസേവനം ദുഃഖം
[illegible]ക്കളിവർതന്നെ സിംഹത്തെ ഭേദിപ്പിച്ചു
[illegible]ക്കളോടുകൂടി വസിച്ചാലിതേവരൂ.
[illegible]കൾ ചിലവസ്തു ഞാൻകൂടെപ്പറയുമ്പോൾ
[illegible]കളോടു ശമിപ്പീടുമിക്രോധംഭാവിനം.
[illegible]ങ്ങളിയാൽ ദൂരവേയുപേക്ഷിച്ചു
[illegible]ർഗ്ഗസ്ഥിതന്മാരെസേവിക്കുമാപത്തിങ്കൽ.
[illegible]നെ വിചാരിച്ചു പുംഗവൻസഞ്ജീവകൻ

ഭംഗിവാക്കുകൾതാനുമോരോന്നുരചെയ്തു.
അന്തിവന്നടുക്കുമ്പോളബ്ജംകൂമ്പുമെന്നു
ചിന്തിപ്പാൻ ബുദ്ധിയില്ലാതുള്ളൊരുവണ്ടിൻകൂട്ടം
അന്ധതകൊണ്ടു രാത്രൗ പങ്കജോദരംതന്നിൽ
ബന്ധനംപ്രാപിക്കുന്നതെന്തൊരുകഷ്ടം സഖേ!
എന്തിനിവരുമെന്നു മേല്പോട്ടുവിചാരിപ്പാൻ
ജന്തുക്കൾക്കറിവില്ലാ തെല്ലുമെന്നതേവേണ്ടൂ
അന്തിക്കുവിടരുന്ന പിച്ചകപ്പൂവും പിന്നെ-
[illegible]ർകുറുമൊഴി മുല്ലയും കൈതപ്പൂവും
പങ്കജങ്ങ[illegible]ളും സന്മധുപുഷ്പങ്ങളെ-
ശ്ശങ്കകൂടാതെ [illegible]ഞ്ഞീടിന ഭൃംഗങ്ങളും
മത്തവാരണത്തിന്റെ ഗണ്ഡത്തിൽ മദജല-
മേററമുണ്ടെന്നുമോഹിച്ചാക്കവേ കൂടെച്ചെന്നു;
തത്ര മേവുമ്പോൾ കർണ്ണതാലതാഡനംകൊണ്ടു
ചത്തുപോകല്ലാതൊരുലാഭമില്ലവയ്ക്കേതോ!
എന്നതുപോലെ ഖലന്മാരുടെമുമ്പിൽച്ചെന്നാ-
ലെന്നുടെപ്രാണങ്ങൾക്കും ഹാനിയുണ്ടാകും ദൃഢം.
ദുഷ്ടഗോമായുവ്യാഘ്രധ്വാങ്ക്ഷന്മാരൊരുമിച്ചുകൂടി-
യൊട്ടകത്തിനെക്കൊലചെയ്തതു കേട്ടിട്ടില്ലേ?
അക്കഥമാത്രം കേട്ടിട്ടില്ലെന്നു ദമനകൻ;
കേൾക്കനീയെന്നു വൃഷഭോത്തമൻ സഞ്ജീവകൻ.

## 13 ഒട്ടകം ആപത്തിൽ

കാനനേ മദോൽക്കടനെന്നപേരോടുകൂടെ
മാനശാലിയാമൊരുസിംഹംതാനുണ്ടായിപോൽ
കാകനും ഗോമായുവും വ്യാഘ്രവുമിവർമൂന്നു-
കാര്യക്കാരരുമവനുണ്ടായീ സമർത്ഥന്മാർ
ധൃഷ്ടരാമവർവനസഞ്ചാരിക്കുമ്പോൾനല്ലൊ-
രൊട്ടകം വരുന്നതു കണ്ടവർ ചോദിച്ചിതു:—
എങ്ങുന്നുവരുന്നുതാനേതുജാതിയിലുള്ളൂ?
ഇങ്ങനെ നടപ്പാനും കാരണമെന്തു സഖേ!



[illegible] പറഞ്ഞിതു വാണിഭക്കാരന്മാർക്കു
[illegible] ചുമക്കുന്നോരൊട്ടകം ഞാനാകുന്നു.
[illegible] പേറിപ്പേറിയലഞ്ഞ കൂട്ടക്കാരെ
[illegible]നാളിച്ചു വങ്കാട്ടിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നു.
[illegible]ന്മാരതുകേട്ടപ്പോൾ ഹിതാഹിതം
[illegible]വശത്താക്കി സ്വാമിയെക്കാണിപ്പിച്ചു.
[illegible]വും കഥനകനെന്നൊരു പേരുനൽകി,
[illegible]നമാക്കിക്കൊണ്ടു മേളിച്ചുമേവുംകാലം
[illegible]ഭൃത്യന്മാർക്കും തനിക്കും ചിലവിനു
[illegible] മൃഗങ്ങളെക്കൊന്നുകൊണ്ടുന്നീട[illegible]
[illegible]വകലുംകൊണ്ടു നമുക്കു പാരാ[illegible]ം;
[illegible]മാത്യന്മാർ കൊണ്ടുന്നു പൂരിക്കേണം.
[illegible] ജനിച്ചന്നേ കാൽക്കൊരുമുടവു തെ-
[illegible]ലം വനേ സഞ്ചാരമെളുതല്ല;
[illegible]ങ്ങളെല്ലാം ഭക്ഷണമില്ലായ്കയാൽ
[illegible]ൽവശംകെട്ടു കാറാന്ന കിടക്കുന്നു.
[illegible] ഗോമായുവും കാകനുമിവർമൂന്നും
[illegible]കളല്ലോ മന്ത്രിപുംഗവന്മാരെ!
[illegible]വഴിപോലെ ഭുക്തിയും ചെയ്തുകൊള്ളാം
[illegible] മദോൽക്കടൻ കല്പിച്ചോരനന്തരം
[illegible]ം സചിവന്മാർ കാനനങ്ങളിൽ നീളെ-
[illegible]ഥങ്ങൾ തിരഞ്ഞെങ്ങുമേ ലഭിയാഞ്ഞു
[illegible]ന്നിരുന്നു കൊണ്ടൊട്ടകം ഗ്രഹിയാതെ
[illegible] വിചാരിച്ചുവായസമുരചെയ്തു:-
[illegible] കഥനകനെന്നുള്ള രൂപത്തെക്കൊ-
[illegible] കാര്യം നമുക്കിന്നങ്ങു വിചാരിപ്പിൻ;
[illegible]സംവേണ്ട കാനനേ പെരുത്തൊരു
[illegible]ളി ഭുജിച്ചെങ്കിലേ രുചിയുള്ളൂ.
[illegible]ച്ചുലവിനീയൊട്ടകം കൊള്ളാം നമു-
[illegible]കേട്ടു ചൊന്നാൻ വ്യാഘ്രവും ഗോമായുവും
[illegible]വും കൊടുത്തു പാർപ്പിക്കുന്നു

നാമിതോരം വധിക്കയെന്നുള്ളതും ഹിതംവരാ;
എങ്കിൽ നാം ചാകേയുള്ളുവെന്നു കാകനും ചൊന്നാ–
നെന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞീടിനാരിരുവരും:
പട്ടിണികിടക്കുന്ന സ്വാമിയെക്കൊണ്ടുതന്നെ–
യൊട്ടകത്തിൻെറവധം സമ്മതിപ്പിക്കവേണം;
എത്രയും വിശക്കുമ്പോൾ പെററ മാതാവുതന്നെ
പുത്രനെക്കൊന്നു തൻെറ പ്രാണനെ രക്ഷിക്കുന്നു.
മുട്ടുമ്പോൾ സർപ്പസ്ത്രീയും താൻ പ്രസവിച്ചുള്ളൊരു
മുട്ട[illegible]ഷിക്കൂടാതെ ഭക്ഷിക്കുന്നു.
തന്നുടെ ജാ[illegible]ത രക്ഷിപ്പാൻ ശരീരികൾ
ക്കിന്നതേ ചെയ്യാവൂവെന്നില്ലെടോകാർക്കരേ!
"ക്ഷുത്തു വലയുന്നേരം കാരുണ്യമില്ലാതാകും
സത്തുക്കൾക്കുപോലു,മിജ്ജന്തുക്കൾക്കെന്തുപിന്നെ?"
ഇത്തരം വിചാരിച്ചു മൂവരുമൊരുമിച്ചു
സത്വരംചെന്നു മഹാസിംഹത്തെക്കൂപ്പീടിനാർ
കാകനങ്ങുണർത്തിച്ചു ഭക്ഷണദ്രവ്യങ്ങളി–
ലേകമെന്നാലും ലഭിച്ചില്ലഹോ കാന്താരത്തിൽ;
എന്തുപായമെന്നതു ചോദിച്ചു മദോൽക്കടൻ;
ജന്തുഹിംസയല്ലാതെ പിന്നെയെന്തെന്നു കാകൻ;
ഭക്ഷിപ്പാനെന്തുവക കണ്ടു നീയെന്നു സിംഹം;
ഭക്ഷിപ്പാൻ ക്രഥനക ധ്വംസനമെന്നു കാകൻ;
സിംഹവും ചെവിപൊത്തിക്കൊണ്ടുതാനുരചെയ്തു:—
സാഹസം ശിവ!ശിവ! ചെയ്യരുതൊരുനാളും;
അന്നദാനവും പിന്നെഗ്ഗോദാനം ഭൂമിദാനം
തന്നുടെദേഹദാനമിത്തരം ദാനങ്ങളിൽ
ഉത്തമമഭയദാനവ്രതം മഹത്തരം;
തത്തഥാ മയാ കൃതമെങ്ങനെ മോചിക്കേണ്ടു?
അശ്വമേധാദിയാഗം ചെയ്യുള്ളഫലത്തെക്കാൾ
ആശ്രിതത്രാണത്തിനു പുണ്യമേറുന്നു നൂനം.
എന്നതു കേട്ടു കാകൻ ചൊല്ലിനാനിതു സത്യം–
തന്നെയെങ്കിലുമൊരു ശാസ്ത്രമുണ്ടറിയണം;



ഏകനെ ത്യജിച്ചിട്ടും കുലത്തെ രക്ഷിക്കണം;
ആകലമൊന്നു കുലം ത്യജിക്കാം ഗ്രാമസ്യാർത്ഥേ;
ഭൂമിയെ ത്യജിച്ചീടാമാത്മരക്ഷണം ചെയ്യാൻ;
അതുകൊണ്ടറിയേണ്ട വാശ്ശത്രുമടിയങ്ങൾ
സ്വാമിക്കുമശനാർത്ഥമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടുവരാം;
ഒട്ടകത്തിനെത്തന്നെ ഭക്ഷിപ്പാനനുവാദം
ചൊല്ലുന്നു നൽകുമതിനുള്ള കൗശലമുണ്ടാം;
എന്നതു കേട്ടിട്ടൊന്നും മിണ്ടാതെനിന്നു സിംഹം;
തന്നിലു മൗനമനുവാദമെന്നവർ വച്ചു.
മൂവരും കൂടിച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു നിന്നാരവർ:
മുമ്പേ കാകൻ ചൊന്നാനെന്നെ ഹിംസിക്ക സ്വാമിൻ!
നിന്നുടെ ശരീരത്തിലെന്തുള്ള മാംസം ഭോഷ!
നിന്നെഹിംസിക്കയില്ലെന്നുക്തവാൻ മദോല്ക്കടൻ;
എന്നെ ഹിംസിക്കാമെന്നു ഗോമായു പറഞ്ഞപ്പോൾ
മുന്നുക്തമായതു സിംഹമുരചെയ്തു;
രണ്ടുപേരെക്കാൾ മാംസമേറെയുണ്ടെനിക്കെന്നെ–
ക്കൊണ്ടു ഭക്ഷണമിനുചെയ്താലും തമ്പുരാനേ!
ഇത്തരം വ്യാഘ്രംചെന്നു കേൾപ്പിച്ചു വാക്യത്തിനു–
ത്തരം മുന്നപ്പോലെ ചൊല്ലിനാൻ മദോല്ക്കടൻ.
തന്നെ നിഗ്രഹിക്കയില്ലെന്നൊരു വിശ്വാസത്താൽ
ഉചിതംചെയ്താനെന്നെക്കൊൽകെന്നു ക്രഥനകൻ.
വ്യാഘ്രവും ഗോമായുവുമായതു കേട്ടനേരം
ഉഷ്ട്രമൊട്ടകത്തിനെപ്പിളർന്നുകൊന്നീടിനാർ
സിംഹവും മന്ത്രികളുമുഷ്ട്രത്തെ ബുഭുക്ഷിതിക്കായി–
സംഹരിച്ചതു മുന്നമിങ്ങനെ കേട്ടിട്ടുണ്ടു.
"ബഹവഃ പണ്ഡിതാഃ ക്ഷുദ്രാഃ സർവ്വേമായോപജീവിനഃ
കുര്യുഃ കൃത്യമകൃത്യം വാ ഉഷ്ട്രേ കാകാദയോ യഥാ"
എന്നതുകൊണ്ടുചൊന്നേൻ ശുദ്ധരാം സാധുജനം
ദുഷ്ടന്മാരിൽച്ചേർന്നാൽ ദൂഷണമകപ്പെടും;
പിന്നെയും പറഞ്ഞിതു സാധുവാം സഞ്ജീവകൻ:—
ദുഷ്ടന്മാരെസ്സേവിച്ചീടുവനമഹായതനം.

മന്നവന്മാരും പിന്നെ ക്ഷുദ്രന്മാരോടുചേർന്നാൽ
തന്നുടെ ഗുണം വൃഥാഭൂതമാമസംശയം;
നാടുവാഴിയാം നൃപൻ ഹീനജാതിയെന്നാലും
കൂടുന്ന പരിജനം നന്നെങ്കിൽത്താനും നന്നാം.
[illegible]ദ്ധ്രമെങ്കിലുമരയന്നങ്ങൾ ഭൃത്യരായാ-
ലുത്തമനവനെന്നുവന്നീടും ക്രമത്താലേ
മാംസത്തെ ബ്ഭുജിക്കുന്ന ഗൃദ്ധ്രങ്ങൾ ഭൃത്യരായാൽ
ഹം[illegible]പ്പെട്ടു നീചനായ്വരും ദൃഢം.
കഷ്ടമിസ്സിം[illegible]ദ്രനു നമ്മിലുള്ളൊരു സ്നേഹം
ദുഷ്ടനാമൊരു മന്ത്രി[illegible]ന്നിച്ചു വേർപെടുത്തു.
അങ്ങനെവരുന്നാനും ദുർജ്ജനം കൂടെക്കൂടെ-
സ്സംഗതിനോക്കിക്കൊണ്ടു മേഷണിപ്രയോഗിച്ചാൽ.
ഇങ്ങനെയറിഞ്ഞുപോകായിനു മഹാജന-
[illegible]ളെങ്ങുമേ ഖലന്മാർക്കോ താഴ്ചയില്ലല്ലോതാനും
[illegible]രക്കിനാൽബ്ബുധന്മാരെ ദൂഷണംച്ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
നാക്കിനു തഴമ്പുറച്ചീടിനകൂട്ടമല്ലോ.
ദുഷ്ടന്മാർ പലവിധം ഭേദ്യത്തെച്ചെയ്തെങ്കിലു-
മൊട്ടുമേ ബോധിക്കയില്ലുത്തമക്ഷിതീശ്വരൻ
തേജസ്തേജസ്സമിതിത്തീയുമെന്നിവ രണ്ടും
തേജസ്സിൻ സമൂഹത്തിലെത്രയുമുൽകൃഷ്ടങ്ങൾ
മുന്നം ഞാൻ പറഞ്ഞിതു സർവ്വത്ര പ്രകാശിക്കും;
പിന്നെ ഞാൻ ചൊന്നതൊരുദിക്കിൽ മാത്രമേയുള്ളു.
യത്ര നിന്നപായത്തെശ്ശങ്കിച്ചു സിംഹത്തിന്റെ
തത്രസിംഹത്തെച്ചെന്നു സേവിപ്പാൻ ഭാവമില്ല.
അങ്ങനെ ചെയ്യാമെന്നു ചൊല്ലുന്നു ശാസ്ത്രങ്ങളി-
ലിങ്ങോട്ടുദ്രോഹിക്കുന്നോർ തൽഗുരുവെന്നാകിലും
ദുർമ്മദം തുടങ്ങിയാൽ ദൂരവേയുപേക്ഷിച്ചു
സന്മാർഗ്ഗസ്ഥിതന്മാരെസ്സേവിക്കാമാപത്തിങ്കൽ.
ആയതു നമുക്കിപ്പോൾ ഭാവമില്ലവനോടു-
[illegible]യമൂന്നാമാം യുദ്ധം ചെയ്വതിന്നൊരുമ്പെട്ടേൻ
ആയുധം നമുക്കിപ്പോളെപ്പോഴും പിരിയാതെ-



[illegible]ങ്ങളാം രണ്ടു കൊമ്പുകളുണ്ടുതാനും
[illegible]ങ്ങൾ ചെയ്തുചിലർ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു;
[illegible]ങ്ങൾകൊണ്ടുചിലർ ദ്യോവിനെഗ്ഗമിക്കുന്നു;
[illegible]ങ്ങൾകൊണ്ടുചിലർ സ്വർലോകം ഗമിക്കുന്നു;
[illegible]ങ്ങൾകൊണ്ടുചിലർ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.
[illegible]തിലെല്ലാമുത്തമം ജനങ്ങൾക്കു
[illegible]ത്തിൽ മരിച്ചുടൻ സത്വരം സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തി
[illegible]ങ്ങൾകൊണ്ടുദിവ്യരാകുന്നു ചിലർ;
[illegible]നിഗ്രഹംകൊണ്ടു ഭവ്യരാകുന്നു ചിലർ;
[illegible] സാധുവുമ്മഹാവീരന്മാർ സംഗ്രാമത്തെ[illegible]
[illegible]താൻ ലഭിക്കുന്നു ദേഹമോചനം ചെയ്താൽ,
[illegible] ശത്രുക്കളാൽ ദത്തമാം ചോറുംതിന്നു
[illegible] വസിക്കയും ചാകയുമൊരുപോലെ.
[illegible] ദിക്കിൽ യുദ്ധം ചെയ്തീലെന്നാലും മൃത്യു
[illegible]വെന്നാകിൽപ്പിന്നെസ്സംശയമൊന്നേയുള്ളു.
[illegible]ക്കിൽ വരുന്നേരം സംഗരം യോഗ്യമെന്നു
[illegible]ന്മാർ പറയുണ്ണട്ടിക്കവന്നു മമ.

## 14 കുളക്കോഴിയും സമുദ്രവും തമ്മിലുള്ള കലഹം

[illegible]വൻ ദമനകൻ ശത്രുവാം ജനത്തിന്റെ
[illegible] താനറിയാതെ പിന്നെയും ജനങ്ങൾക്കു
[illegible]ത്തിൽനിന്നു വാരിധിക്കെന്നപോലെ
[illegible] പരാഭവമെന്നതു ബോധിക്കേണം.
[illegible] ശ്രവിക്കേണമെന്നുടൻ സഞ്ജീവകൻ
[illegible]വിശാരദൻ ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ
[illegible]നുള്ളൊരുപക്ഷിയുമവനുടെ
[illegible]പ്പെണ്ണുംകൂടിസ്സാഗരതടന്തന്നിൽ
[illegible] ശിശുക്രമി കീടാദിമാംസത്തെക്കൊ-
[illegible] കഴിച്ചുകൊണ്ടാസ്ഥയാ മേവുങ്കാലം,
[illegible]ൻ കുളക്കോഴിയെന്നറിയേണം;
[illegible] ഗർഭം പൂർണ്ണമായതുകാലം,

ടിട്ടിഭത്തോടു ചൊന്നാളിന്നു ഞാൻ പ്രസവിച്ച
കുട്ടികളുണ്ടായ്‌വരുമീററനോവുണ്ടുകിഞ്ചിൽ.
ഏതൊരു ദിക്കിൽവേണ്ടു നമുക്കു പ്രസവമെ-
ന്നാതുരഭാവത്തോടെ ചോദിച്ചനേരം, പക്ഷി
വാരിധിതീരേ പെററുകൊൾകയെന്നുരചെയ്തു;
വാരിധിതീരമപായസ്ഥാനമെന്നങ്ങവൾ;
ഉക്തവാൻ തളക്കേഴീ സാഗരം നമ്മെ വെൽവാൻ
ശക്തന[illegible] ബാലേ! ശങ്കയെന്തിനു പാഴിൽ?
ടിട്ടിഭി ചൊന്നാളംബുരാശിയും നീയും തമ്മി-
ലൊട്ടുമേതുടക്കയില്ലെന്തൊരു മോഹം നാഥ!
തന്നെത്താനറികയെന്നുള്ളതു വൈഷമ്യമായ്
വന്നുപോയതുമൂലമാപത്തുഭവിച്ചീടും;
തന്നുള്ളിൽ വിചാരമുണ്ടെന്നാകിലനർത്ഥങ്ങൾ
വന്നുപോകയുമില്ല വൈഷമ്യമെങ്ങുമില്ല.
ചൊല്ലിനാനതുനേരം ടിട്ടിഭൻ മഹാധീരൻ;—
വല്ലഭേ! വരിക നീ വാക്കുകൾ കേൾക്കവേണ്ടു;
ബന്ധുക്കൾ പറയുന്ന സൽഗുണം ഗ്രഹിക്കാത്ത
ജന്തുക്കൾ മൂഢത്വംകൊണ്ടന്ധരായ്പതിച്ചീടും;
ബന്ധുവാക്യത്തെ ശ്രവിക്കായ്കകൊണ്ടൊരുകൂർമ്മം
ബന്ധമെന്നിയേ വീണു ചത്തുപോയല്ലോ മുന്നം.

എങ്ങനെയതെന്നവൾ; കേട്ടാലുമെന്നുകാന്ത-
നങ്ങൊരു ദിക്കിലൊരു വാപിയിൽ മേവീടുന്ന
കച്ഛപം കംബുഗ്രീവനെന്നുപേർ സരസ്സിന്റെ
കച്ഛത്തിൽസ്സുഖിച്ചുമേവീടിനാൻ മഹാഭാഗ്യൻ;
സങ്കടേ സഹായിപ്പാൻ മന്ത്രികൾ രണ്ടുണ്ടുപോൽ
സങ്കടൻ വികടനും രാജഹംസന്മാരവർ;
വർഷമില്ലായ്കകൊണ്ടു ഖിന്നരാമിവർ തമ്മിൽ
കർഷസന്താപംകൊണ്ടു താന്തന്മാരുരചെയ്തു
മററൊരു സരസ്സിങ്കൽപ്പോക നാമെടോ! വെള്ളം
വററുകയില്ലാതുള്ള വാപികൾ പലതുണ്ടു
നമ്മുടെ കംബുഗ്രീവകൂർമ്മത്തോടറിയിച്ചു:—



[illegible]മതിവരുത്തികൊണ്ടാശു പോകേണന്താനും;
[illegible]ങ്ങനെ കൂർമ്മത്തോടു ചെന്നിവർ ധരിപ്പിച്ചു;
[illegible]ങ്ങൾ പോകുന്നദിക്കിൽ താൻകൂടിപ്പോന്നീടുവാൻ
[illegible]ങ്ങൾക്കു ചിറകുണ്ടു പറന്നുപോകമെല്ലോ;
[illegible]ങ്ങനെ നമ്മെക്കൂടെക്കൊണ്ടുപോകുന്നു നിങ്ങൾ?
[illegible]ൾ ചൊന്നതുപോലെ കേൾക്കമെന്നാകിൽ നിന്നെ
[illegible]ൾ കൊണ്ടുപോകുന്നുണ്ടെന്നു ഹംസങ്ങളും;
[illegible]യാടാതങ്ങിനെ പാർത്തിടേണ-
[illegible] ചെയ്യാമെന്നു കൂർമ്മവുമുരചെയ്തു.
[illegible]രു കോലും കൊത്തികൊണ്ടവർ ചൊന്നാർ:
[illegible]കോലിന്മേൽ കടിച്ചുതൂങ്ങിക്കൊൾക
[illegible]ങ്ങൾ രണ്ടുപേരുമായ്പ്പറക്കവേ
[illegible]ലേററിക്കൊണ്ടു പറന്നുഗമിച്ചീടാം;
[illegible]ന്നും ഭാഷണമൊന്നുരിയാടിപ്പോയാൽ
[illegible]കൊട്ടുമേ സഖേ! കച്ഛപ കംബുഗ്രീവ!
[illegible]യാനുകൂർമ്മം കോലിന്മേൽ കടിച്ചുടൻ
[illegible]നാന്നങ്ങളും കൊണ്ടങ്ങു പറന്നിതു.
[illegible]ടിതെരുവിന്റെ മേൽഭാഗേ ചെല്ലുന്നേര-
[illegible]ടിക്കാരെല്ലാരും താഴത്തുവന്നുകൂടി;
[illegible]ടാ മേൽഭാഗത്തങ്ങെന്തൊരുകൂട്ടം പറ-
[illegible]ടെ ഗമിക്കുന്നു പണ്ടെങ്ങും കണ്ടിട്ടില്ല;
[illegible]നെ പലർകൂടിക്കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചപ്പോൾ
[illegible]കോലാഹലമുണ്ടായി മഹീതലേ;
[illegible]ഘോഷംകേട്ടു ഭയപ്പെട്ടൊരു കമഠമാ-
[illegible]ൻ വായുംപിളർന്നയ്യോയെന്നു ചൊന്നാൻ.
[illegible]ലും കടിവിട്ടു കച്ഛപം കീഴ്പോട്ടേയ്ക്കു
[illegible]ന്നു പതിച്ചിതു ചൊൽക്കീഴില്ലായ്കമൂലം
[illegible]ഹംസം ചൊന്നതു കൂട്ടാക്കാതെ
[illegible]കൾരണ്ടും പിളർന്നൊന്നവൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ
[illegible]പ്പിക്കു കടിവിട്ടുപോയധോഭാഗേ
[illegible]ന്നില്ലുന്ന ഭടന്മാർ ചെന്നെടുത്തുടൻ

കൈകൊണ്ടു ഞെക്കിക്കൊന്നു കണ്ടിച്ചു കലത്തിലി-
ട്ടാകവേ പാകംചെയ്തുഭക്ഷിച്ചാരെന്നേവേണ്ടൂ-
എന്നതുകൊണ്ടുചൊന്നേൻ ബന്ധുക്കൾ കനിവോടെ
ചൊന്നതുകൂട്ടാക്കാതെയിങ്ങനെ വിനാശവും.
പിന്നെയുമുരചെയ്തു ടിട്ടിഭം മമ പ്രിയേ!
നിന്നെ ഞാനിനിയൊന്നു പറഞ്ഞുബോധിപ്പിക്കാം.
പണ്ടു നീ ഗതവിധാതാവെന്നങ്ങൊരു മത്സ്യം,
[illegible]പ്രത്യുല്പന്നമതിയെന്നൊരുമത്സ്യം,
യത്ഭവിഷ്യനെന്നൊരു മൂന്നാമൻ മഹാമത്സ്യ-
മത്ഭുതമിവരുടെ വൃത്താന്തം കേട്ടീടണം.
നല്ലൊരു വാപിതന്നിൽ മൂവരുമൊരുമിച്ചു
അല്ലൽകൂടാതെ തത്ര സുഖിച്ചുമേവുംകാലം,
ദാശന്മാർവന്നു വലവീശുവാൻ പുറപ്പെട്ടു
ദാശന്മാരവർതമ്മിൽ പറഞ്ഞു പലുക്കവേ
ഇസ്സരസ്സിങ്കൽ വെള്ളമേറ്റമില്ലെടോ, നല്ല-
മൽസ്യങ്ങളനേകമുണ്ടത്ര നാമിറങ്ങുക
ആയവർ പറഞ്ഞതു കേട്ടുകൊണ്ടനാഗതൻ
മായമെന്നിയേ മറ്റുരണ്ടുപേരോടും ചൊന്നാൻ.
പോകനാം വൈകീടാതെ മറ്റൊരു തടാകത്തിൽ;
ശോകമൊന്നകപ്പെടുമത്ര നാം പാർത്തീടുകിൽ
ഉല്പന്നമതി പറഞ്ഞീടിനാൻ വരുമെന്നു
കല്പിച്ചുഭയപ്പെട്ടന്നെന്തിനു പാഴിൽത്തന്നെ
ആപത്തുവന്നാലുടൻ ചിന്തിക്കാമെന്നേ വേണ്ടൂ;
ആപത്തിന്നവകാശമില്ലിപ്പോൾ നമുക്കെടോ!
ദുർഘടം വരുന്നേരമുൾക്കാമ്പിലുപദേശം
തക്കത്തിൽ തോന്നുന്നവർക്കെങ്ങുമേതടവില്ല.
യത്ഭവിഷ്യനെന്നുള്ളമത്സ്യത്തിന്നുള്ളിൽ ഭയ-
മുത്ഭവിച്ചില്ലതെല്ലും മേവിനാനനങ്ങാതേ.
മറ്റുമിങ്ങനാഗതൻ പേടിച്ചു പുറപ്പെട്ടു
മറ്റൊരു ജലാശയം പ്രാപിച്ചു മരുവിനാൻ
പിറ്റേന്നാൾ പുലർകാലേ ദാശന്മാർ വാപിതന്നിൽ



[illegible] വലയിട്ടു മീൻപിടി തുടർന്നപ്പോൾ
[illegible] മത്സ്യം ചത്തപോലനങ്ങാതെ-
[illegible]തെ വായും പിളർന്നു കിടന്നിതു
[illegible]ന്നാത്തുമുക്കോൻ പിടിച്ചുകരയേറ്റി-
[illegible]ച്ചുറപ്പിച്ചുപോന്നിതുവലവീശാൻ
[illegible]കന്നപ്പോൾചെന്നൊരു ചളിതന്നിൽ
[illegible]ണ്ടിരുന്നിതു ദാശന്മാർഗമിപ്പോളം
[illegible]മത്സ്യമങ്ങനെജീവിച്ചിതു
[illegible]ഷ്യനാം മത്സ്യം സംഭ്രമിച്ചുഴലുമ്പോൾ,
[illegible] വലയിട്ടു പിടിച്ചു തല്ലിക്കൊന്നു
[illegible]കൊണ്ടുകെട്ടിച്ചുമന്നുകൊണ്ടുപോയാർ
[illegible]കൊണ്ടുചൊന്നേനാപത്തു ശമിപ്പിപ്പാ-
[illegible]ന്നൊന്നും ദൈവമല്ലയോസാക്ഷി
[illegible] സമുദ്രത്തിൻതീരത്തു പ്രസവിച്ചു;
[illegible]ലണ്ഡങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ വീണശേഷം
[illegible] സമുദ്രവും വേലകച്ചതിൽ കൂടെ-
[illegible]ട്ടുരുട്ടിക്കൊണ്ടാകവേ കൊണ്ടുപോയാൻ
[illegible] കരഞ്ഞുകൊണ്ടങ്ങു ചെന്നറിയിച്ചു
[illegible] പറഞ്ഞിതു വല്ലഭേ! ഖേദിക്കണ്ട;
[illegible] യത്നംചെയ്തു വാരിധി തന്നിൽനിന്നു
[illegible] പുത്രന്മാരെ ഞാനിങ്ങു വരുത്തുവാൻ
[illegible]ചെയ്തു പക്ഷിസംഘത്തെയെല്ലാമവ-
[illegible]യാതെകണ്ടു വരുത്തി സ്വരൂപിച്ചു
[illegible]സംഘത്തോടൊന്നിച്ചപ്പോഴേ പുറപ്പെട്ടു
[illegible]നാം ഗരുഡൻ വസിക്കുന്ന ദിക്കിൽ,
[illegible]ച്ചുനിന്നു കാര്യവുമുണർത്തിച്ചു
[illegible] തി സ്നേഹാൽ താർക്ഷ്യനും ചെന്നുമുദാ
[illegible] തന്നില്ലപ്പള്ളികൊള്ളുന്ന ഭഗവാനോ-
[illegible] ബോധിപ്പിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നീടിനാൻ
[illegible] വരുണനെ വിളിച്ചങ്ങരുൾചെയ്തു
[illegible] ടിട്ടിഭന്റെ മുട്ടകൾ കൊടുത്താലും

കല്പന കേട്ടപ്പോഴേ വന്ദിച്ചു വരുണനും
കെൽപ്പോടേ കൊടുത്തിതു മുട്ടകളെല്ലാംതദാ;
ഇക്കഥാപ്രസംഗത്തിന്നർത്ഥഭത്ത് വിചാരിച്ചാൽ
വിക്രമമേറുന്നൊരു വൈരിയോടമർചെയ്‌വാൻ
ദുർബ്ബലന്മാർക്കു മനസ്സുണ്ടാകയില്ലെന്നൊരു
സൽഫലമിതുകൊണ്ടു സംഭവിച്ചീടും സഖേ!

രാജാബന്ധുരബന്ധൂനാം; രാജാ ചക്ഷുരചക്ഷുഷാം;
രാ[illegible]ാ ച മാതാ ച; സർവ്വേഷാംന്യായവർത്തിനാം.

## 15 പിംഗലസഞ്ജീവകന്മാരുടെ യുദ്ധം

ഇങ്ങനെ ദമനകൻ ചൊന്നതുകേട്ടു മഹാ-
നിംഗിതമറിഞ്ഞുരചെയ്തിതു സഞ്ജീവകൻ;
സംഗരംഭവിക്കുമ്പോൾ പിംഗലൻ തന്റെ ഭാവ-
മെങ്ങനെയെന്നുമപ്പോൾ സംഗതിയെന്നുംചൊല്ലു
ചൊല്ലിനാൻ ദമനകൻ ചോടുകളുറപ്പിച്ചു
പല്ലുകൾ പുറത്താക്കി വക്ത്രവും പിളർന്നിവൻ
കണ്ണുകൾ ചുവപ്പിച്ചു കർണ്ണങ്ങൾ കൂർപ്പിച്ചൊരു-
ദണ്ഡുപോലെ വാലുമുയർത്തിക്കൊണ്ടു സിംഹം
നിൽക്കുന്നു കാണാമതുനേരത്തു ഭവാൻ ചെന്നു
ചക്കാണത്തിനു തുടങ്ങീടുക മഹാത്മാവേ!
ഇത്ഥമങ്ങുരചെയ്തു പോന്നിതു ദമനകൻ
ബുദ്ധിമാൻ കരടനെ പ്രാപിച്ചു കൂപ്പീടിനാൻ.
എന്തെടോ ദമനക! നിന്നുടെ മനക്കാമ്പിൽ
ചിന്തിച്ചകാര്യം സിദ്ധമായിതോ വഴിപോലെ?
ഇങ്ങനെ കരടകൻ ചോദിച്ചു; ദമനക-
നങ്ങനെ ഭേദോപായം സിദ്ധമെന്നുരചെയ്തു
മുന്നമേതന്നെ കിഞ്ചിൽബ്ഭിന്നമായവർതമ്മിൽ;
പിന്നെഞാൻവഴിപോലെ വേർപെടുകയും ചെയ്തു;
അർദ്ധഭിന്നമായുള്ള സാധനം ഭേദ്യംചെയ്‌വാൻ



[illegible]ക്കതെല്ലും വൈഷമ്യമില്ലയല്ലോ.
[illegible] ദമനകൻ സിംഹസന്നിധൌ ചെന്നു
[illegible]പദേശം ചെയ്തിതു പരിചോടെ
[illegible] വരുന്നേരം യുദ്ധസന്നാഹംകൂടി
[illegible] ലാംഗൂലവുമുയർത്തിക്കയ്യെത്തൊരു
[illegible] ഭാവിച്ചിരുന്നീടുക മമ സ്വാമിൻ!
[illegible]വേണം സംഗരമുണ്ടായ്വരും
[illegible]കേട്ടു സിംഹമങ്ങനെ സ്ഥിതിചെയ്താ-
[illegible]വിടത്തിൽച്ചെന്നിതു സഞ്ജീവകൻ
[illegible] ദമനകൻ ചൊന്നതുപോലെതന്നെ
[illegible]തൊടുനില്ക്കും സിംഹത്തെക്കണ്ടു വൃഷം
[illegible]കളുയർത്തിക്കൊണ്ടടുത്തു യുദ്ധംചെയ്‌വാൻ;
[illegible] പഞ്ചാനനശ്രേഷ്ഠനുമൊരുമ്പെട്ടാൻ
[illegible] ഭയങ്കരം യുദ്ധമുണ്ടായി തമ്മിൽ
[illegible] മഹേന്ദ്രനും തങ്ങളിൽ യുദ്ധംപോലെ
[illegible] വൃഷഭന്റെ മുക്കറഘോഷങ്ങളും
[illegible] സിംഹത്തിന്റെ സിംഹനാദഘോഷവും
[illegible]ടികടി മാന്തുകൾ തട്ടുംമുട്ടും
[illegible]രുടെ യുദ്ധമെത്രയുംഘോരം
[illegible]ളുകണ്ടു പറഞ്ഞു കരടകൻ:-
[illegible] ദമനക! നിന്നുടെ ദുരാചാരം
[illegible]യോഗത്തിലിങ്ങനെ മമ സ്വാമി
[illegible]ത്തിൽപ്പതിച്ചീടിനാൻ കഷ്ടം! കഷ്ടം!
[illegible] ദാനംഭേദം ദണ്ഡമെന്നിവനാലിൽ-
[illegible] സമാരംഭിച്ചീടാവൂ സഖേ!
[illegible] പ്രയോഗിച്ചാലൊക്കവേ സാധിച്ചീടും;
[illegible]കുലകാര്യവും സാധിച്ചീടും;
[illegible] മൂന്നുമെങ്ങുമേ ചിതംവരാ;
[illegible]ണ്ഡം ചെയ്‌വാൻ പാത്രമേകൊള്ളിക്കാവൂ;
[illegible]കൊണ്ടും പാവകപ്രഭകൊണ്ടും
[illegible]മണിദ്യുമണി തേജസ്സുകൊണ്ടും

വൈരമാമന്ധകാരം ശമിക്കയില്ല ദൃഢം
സാരമാംസാമംകൊണ്ടേ ശമിപ്പൂ ദമനകാ;
മന്ത്രിരാജന്റെ മകൻ ഞാനെന്നു മദിച്ചു നീ
മന്ത്രിച്ചു മമ സ്വാമിക്കാപത്തു വലിച്ചിട്ടാൽ
എന്തിനിക്കഴിഞ്ഞതു ചിന്തിച്ചാൽ ഫലംവരാ;
ദന്തിവൈരിയും വൃഷശ്രേഷ്ഠനുമിവർതമ്മിൽ
സന്ധിപ്പാനുപായത്തെച്ചിന്തിക്ക സഹോദരാ!
സന്ധിയെന്നുള്ള നീതി സർവ്വദാമനോഹരം
തങ്ങളിൽക്കടിപിടികൂട്ടുവാൻ പലരുണ്ടാം;
തങ്ങളിൽപ്പറഞ്ഞുചേർക്കുന്നവർ ചാരം തുച്ഛം
ഭിന്നിക്കും ജനങ്ങളെച്ചേർക്കുന്ന പുരുഷനും
സന്നിക്കു ചികിത്സിച്ചു ശമിപ്പിപ്പവൻതാനും
തന്നുടെ സാമർത്ഥ്യത്തെക്കാട്ടേണമെങ്കിൽത്തമ്മിൽ-
ബ്ഭിന്നരും സന്നിക്കാരുമുണ്ടെന്നേ ഫലംവരൂ
മററുള്ള സ്ഥാനങ്ങളിലാവിധം വിദ്വാന്മാരും
മററുള്ള മൂഢന്മാരുമേതുമേ ഭേദംനാസ്തി;
നീചമാർഗ്ഗത്തിൽച്ചെന്നു ചാടുന്ന പ്രഭുക്കളും
നീരാഴമുള്ള കൂപേ പതിക്കും പശുക്കളും
മേല്പോട്ടു കരേറുവാനെത്രയും പരാധീനം;
കീഴ്പ്പെട്ടുപതിപ്പതിനെത്രയുമെളുപ്പമാം
ചൊല്ലേറോ! ദമനക! നീതന്നെ മുന്നം ശ്രമി-
ച്ചില്ലയോ സഞ്ജീവകക്കാളയെക്കൊണ്ടുവന്നു
സൽഗ്ഗുണൻ മമസ്വാമി കാളവന്നതിൽപ്പിന്നെ
നിർഗ്ഗുണൻ നിരീശ്വരനായ്‌വന്നു മഹാകഷ്ടം!
മന്നവൻ ഗുണവാനെന്നാകിലും ദുർമ്മന്ത്രികൾ
വന്നുചേരുമ്പോളാക്കും വേണ്ടാതായ്‌വരും നൃപൻ;
നല്ലുളങ്ങളിൽജ്ജലം നിർമ്മലമെന്നാകിലും
നക്രമുണ്ടെന്നു കേട്ടാലാരാനുമിറങ്ങുമോ?
ഗോപിതമാകുംദിക്കിലെപ്പോഴുമധിവാസം
ഭൂപതിപ്രവരന്മാർക്കൊട്ടുമേ ഗുണമല്ല
സജ്ജനങ്ങടെമദ്ധ്യേ സർവ്വരും വസിക്കേണം;



[illegible]ളോടുള്ളസമ്പർക്കം ത്യജിക്കണം.
[illegible]ഗുണമുള്ളൊരു സചിവന്മാർ
[illegible] സുഖസ്ഥിതന്മാരായാൽ മഹാസുഖം.
[illegible]ും ഭാവിക്കയും മാനസേ കപടവും
[illegible]ത്യന്മാർ കേവലം വിഷംതന്നേ.
[illegible]ിൽപ്പരദ്രോഹം ചിന്തിച്ചുമേവും ഭവാൻ
[illegible]ാനല്ലെന്നതുവന്നീടും ദമനകാ.
[illegible]വിടാതെകണ്ടുള്ളൊരു സൗഹാർദ്ദവും
[illegible]ംവേർപെടാതെ കണ്ടുള്ളൊരു ധർമ്മങ്ങളും
[illegible] ദ്വേഷിച്ചുകൊണ്ടുണ്ടാക്കും ധനങ്ങളും
[illegible]കൂടാതുള്ള സാധുസല്ക്കാരങ്ങളും
[illegible]ും സുഖിച്ചിരുന്നുള്ള വിദ്യാഭ്യാസവും
[illegible]പാരുഷ്യത്തോടേ കാമിനീസംസർഗ്ഗവും
[illegible]ക്കും പുരുഷന്മാരെത്രയുമധമന്മാർ;
[illegible]കളവരെന്നു ബോധിക്ക ഭവാൻ.
[illegible]! ദമനക നിന്നുടെ പിതാവിന്റെ
[illegible]ിനുപമിക്കാം നിന്നുടെശീലംകണ്ടാൽ.
[illegible]ന്റെ സ്വഭാവവും പുത്രന്റെ സ്വഭാവവും
[illegible]ല്ലെന്നു പറയുന്നതു പരമാർത്ഥം.
[illegible]മെല്ലുണ്ടാകുന്ന കാസ്സൂരക്കും മുള്ളുണ്ടല്ലോ!
[illegible]വല്ലയോഗങ്ങൾ താതങ്കൽനിന്നുണ്ടായി.
[illegible] ഹിതോപദേശത്തെ ഞാൻ ചെയ്തീടുന്നു?
[illegible]ിൽ നിനക്കൊരുനേർവഴി കാണുന്നില്ല;
[illegible]കടുപ്പമുള്ളായുധം കല്ലിൽവെച്ചു
[illegible]ാൽ വളയുമോ? പൊട്ടുകേയുള്ളു ദൃഢം.
[illegible] സൂചീമുഖിപക്ഷിതാൻ കുരങ്ങിനു
[illegible]പറഞ്ഞിട്ടു തനിക്കുനാശംവന്നു.
[illegible]തെന്നവൻ ചോദിച്ചു ദമനക;—
[illegible]ൽ നീ കേൾക്കെന്നുരചെയ്തിതു കരടകൻ.

## 16 സൂചീമുഖിയുടെ അപായം

[illegible]കൂട്ടം മഹാശീതത്തെസ്സഹിയാഞ്ഞു

ഒക്കവേ വിറച്ചൊരുമിക്കിൽ വന്നിരിക്കുമ്പോൾ
തീക്കനൽ തിരഞ്ഞൊരു വാനരൻ പുറപ്പെട്ടാൻ.
നീക്കമില്ലെടോ നല്ലതീയിതാ പറക്കുന്നു;
എന്നു നിശ്ചയിച്ചവൻ ചെന്നുടൻ മിന്നാമിനു-
ങ്ങെന്നുള്ള പ്രാണികളിലൊന്നിനെപ്പിടിപെട്ടാൻ;
പൃഷ്ഠത്തിൽ പ്രകാശമുണ്ടീ ജന്തു പറക്കുമ്പോൾ
[illegible]ന്നതുകണ്ടു പാവകനെന്നുറച്ചു,
കൂട്ടക്കാരിരിക്കുന്ന യോഗത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു
ചെണ്ടക്കാരനുമൂതിക്കത്തിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു.
അന്നേരം സൂചീമുഖനെന്നൊരു പക്ഷിമെല്ലെ-
ച്ചെന്നങ്ങു കരങ്ങിന്റെ കർണ്ണത്തിൽ മന്ത്രിച്ചിതു
വഹ്നിയല്ലിതു സഖേ വാനര! മിന്നാമിനു-
ങ്ങെന്നൊരു പ്രാണിയിതെന്നു തിയാലെറിയുമോ?
എന്നതുകേട്ടങ്ങനർത്ഥിച്ചിനാൻ കരങ്ങച്ചാ-
രെന്തെടോ! നിന്നോടുണ്ടോ ചോദിച്ചുവെന്നവൻ
പക്ഷിയെ പിടിച്ചാശു പാറമേലടിച്ചുടൻ
തൽക്ഷണം കൊലചെയ്തു ഭക്ഷണം കഴിച്ചിതു
എന്നതുകൊണ്ടു ഞാനും നാനാമ്യശ്ലോകം ചൊന്നേൻ

നാനാമ്യേനാമ്യതേ ദാരുഃ
നാശ്മനി സ്യാൽ ക്ഷുരക്രിയ
സൂചീമുഖീം വിജാനീഹി
നാശിഷ്യായോപദിശ്യതേ

എന്നുടെ ദമനക! ദുഷ്പ്രയത്നങ്ങൾ വൃഥാ,
തന്നുടെ ബുദ്ധികൊണ്ടും തന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടും
തന്നുടെ ദ്രവ്യംകൊണ്ടും തന്നുടെ ധർമ്മംകൊണ്ടും
ഗോത്രത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതേതൊരുപുമാനവൻ
പുത്രനായ്‌വരും മാതാവല്ലയോ മാതാവെടോ
ഇങ്ങനെ കരടകൻ ചൊല്ലിയ വാക്കുകേട്ടു
മങ്ങിന്മുഖത്തോടെ ഭൂതലം നോക്കിക്കൊണ്ടു



[illegible]പോലെ തോന്നിച്ച ദമനകൻ
[illegible]നിന്നങ്ങുരചെയ്തിതു കരടകൻ:—
[illegible]ദ്ധിയും ധർമ്മബുദ്ധിയുമിരുവരിൽ
[illegible]ദ്ധിയാമവൻ തന്നുടെപിതാവിനെ
[illegible]ലത്തിങ്കൽകൊണ്ടുപോയുമർപ്പിക്കയാൽ
[illegible] മരിപ്പിച്ചാനെന്നതുകേട്ടിട്ടില്ലേ?
[illegible] നമുക്കതു കേൾക്കണമെന്നു തമ്പി—
[illegible]ം സാധിപ്പിപ്പാനുക്തവാൻ കരടകൻ.

## 17- ധർമ്മബുദ്ധിയും ദുഷ്ടബുദ്ധിയും

[illegible]വസിക്കുന്ന പട്ടണംതന്നിലൊരു
[illegible] രണ്ടുമക്കളുണ്ടായിവളർന്നിതു;
[illegible] ദുഷ്ടബുദ്ധി; സോദരൻ ധർമ്മബുദ്ധി;
[illegible]യെ സുഖിച്ചങ്ങനെമേവുംകാലം,
[illegible]ിപ്പാനവരന്യദേശങ്ങൾതോറും
[illegible]ക്കുമ്പോളേകദാ വനാന്തരേ
[illegible] ദുഷ്ടബുദ്ധി മുൻഭാഗേനടക്കുന്നു:
[illegible]ടന്നീടിനാൻ ധർമ്മബുദ്ധി,
[illegible]രുമരം പുഴങ്ങിവീഴുന്നേരം
[illegible]നിധികുംഭവും പ്രകാശിച്ചു.
[illegible]ിക്കകിട്ടി തൽകുംഭം മഹാധനം
[illegible]ർണ്ണംകൊണ്ടു പൂർണ്ണമൈശ്വര്യംസാരം
[illegible]ക്കൊണ്ടിട്ടിങ്ങനെ ചൊന്നു മുദാ
[illegible]ത്തോടുരചെയ്തിതു സഹോദരൻ.
[illegible] നമുക്കൊരുനിക്ഷേപം ലഭിച്ചിതു;
[illegible] വാൻകൂടവേ പിടിക്കണം
[illegible]കൊണ്ടുകെട്ടിത്തങ്ങളിട്ടെടുത്തവർ
[illegible] തൽപട്ടണമടുത്തപ്പോൾ
[illegible]ംചൊന്നാൻ സോദര! നമുക്കിതു
[illegible]ിപ്പിച്ചീടിനാൽ ദോഷംവരും

അത്തനല്ലൊരുദിക്കിൽ കുഴിച്ചുസ്ഥാപിച്ചുകൊ-
ണ്ടേത്രമാത്രവും കൈക്കലെടുത്തുപോകുന്നല്ല.
അങ്ങനെയെന്നു ധർമ്മബുദ്ധിയുമനുവദി-
ച്ചങ്ങൊരുപെരുമരംതന്നുടെമൂലത്തിങ്കൽ
കുട്ടകംകുഴിച്ചിട്ടു മണ്ണുകൊണ്ടാച്ഛാദിച്ചു
പട്ടണംപുക്കു ഗൃഹേ മേവിനാരിരുവരും.
[illegible]ാംകഴിഞ്ഞപ്പോളൊളിച്ചങ്ങൊരുദിനം
ദുഷ്ടബുദ്ധിതാൻ ചെന്നു കുട്ടകംകയ്യിലാക്കി,
അന്നുരാത്രിയിൽത്തന്നെ കൊണ്ടന്നുപണിപ്പെട്ടു
തന്നുടെപുരമുറിതന്നിലേ കുഴിച്ചിട്ടാൻ,
പെട്ടെന്നങ്ങൊരുദിനം ധർമ്മബുദ്ധിയെ വിളി-
ച്ചിഷ്ടഭാവംപൂണ്ടുരചെയ്തിതു ദുഷ്ടബുദ്ധി.
പണ്ടു നാം സ്ഥാപിച്ചൊരു കുട്ടകമിങ്ങുതന്നെ
കൊണ്ടുപോരണമിനിക്കൊണ്ടന്നാൽ ദോഷമില്ല.
എന്നതുകേട്ടു ധർമ്മബുദ്ധിതാൻ മഹാശുദ്ധൻ
ചെന്നുനോക്കുന്നനേരം കുട്ടകംകണ്ടില്ലല്ലോ.
പട്ടണേ ചെന്നു ദുഷ്ടബുദ്ധിയോടുരചെയ്തു:—
കുട്ടകം ഭവാൻതന്നെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നു;
കട്ടതു നീതാനെന്നു ദുഷ്ടബുദ്ധിയുമിത്ഥം
കട്ടതുഭവാനെന്നു ധർമ്മബുദ്ധിയുംതമ്മിൽ
ശണ്ഠയിട്ടിരുവരും രാജധാനിയിലെത്തി-
ക്കണ്ടതുകൂടാതറിയിച്ചിതു നൃപനോടു.
ധർമ്മരക്ഷണത്തിനു ശക്തരാംകാര്യക്കാരെ-
ദ്ധാർമ്മികൻനരപതി കല്പിച്ചുനിയോഗിച്ചു
ധർമ്മബുദ്ധിയാമിവൻകുട്ടകംകട്ടാനെന്നു
ദുർമ്മദത്തോടേയുരചെയ്തിതു ദുഷ്ടബുദ്ധി.
സാക്ഷികളാരെന്നുചെൽവിനെന്നു മന്ത്രികൾചൊന്നാർ.
സാക്ഷിയായതുവൃക്ഷമെന്നവരുരചെയ്തു.
പാശ്ശുമടുത്തനാളം വൃക്ഷത്തിൻമൂലേ ചെന്നി-
ശ്ശപരീക്ഷയും ചെയ്യേണമിരുവരും;
ഒട്ടിക്കിൽച്ചെന്നു വിരൽമുക്കേണമിരുവരും;



[illegible]ദ്യം പൊയ്ക്കോൾവിൻ നാളെ ഞങ്ങളും വരുന്നുണ്ടു്.
[illegible]ങ്ങനെ പറഞ്ഞാശു പിരിഞ്ഞാരമാത്യന്മാർ
[illegible]ങ്ങളുമിരുവരും പോന്നിതു ഗൃഹംപുക്കാർ.
[illegible]ന്തിക്കു ദുഷ്ടബുദ്ധിയച്ഛനാംശ്രേഷ്ഠിതന്റെ-
[illegible]ന്നികംതന്നിൽച്ചെന്നുനിന്നുകൊണ്ടുരചെയ്തു:—
[illegible]തനങ്ങൊരുവാക്കുപറഞ്ഞെങ്കിലിദ്രവ്യം
താമസംകൂടാതിങ്ങു ലഭിക്കുമൊക്കെത്തന്നെ.
എന്തു ഞാൻ പറയേണ്ടുന്നാരോടുപറയേണ്ടൂ ?
എന്തൊരുകാര്യമെന്നു ചോദിച്ചു ജനകനും;
അച്ഛനിന്നൊരുതരുകോടരംതന്നിൽപ്പുക്കു
പ്രച്ഛന്നം വസിക്കണം യാമിനികഴിവോളം;
സൂര്യനുദിക്കുമ്പോൾ കാര്യക്കാരവിടേയ്ക്കു
കാര്യങ്ങൾകേൾപ്പാൻവരും ഞങ്ങളുംകൂടെ വരും;
[illegible]മാമമാത്യന്മാർ ചോദിക്കുന്നേരം ഭവാൻ
[illegible]വാക്കുകളപ്പറഞ്ഞീടണം നിശ്ശബ്ദമായ്;
[illegible]മോഷ്ടിച്ചതു ധർമ്മബുദ്ധിതാനെന്നു
[illegible]കേൾക്കെപ്പറഞ്ഞീടണമെന്നാൽമതി.
[illegible]ദ്ധിയോടുരചെയ്തിതു ജനകനും
[illegible] നീയുംഞാനുമിങ്ങനെ ചെയ്തീടിനാൽ
[illegible]പായത്തെച്ചിന്തിക്കുന്നേരംതന്നെ
[illegible]പായത്തെച്ചിന്തിച്ചേ ഗുണംവരൂ.
[illegible]യ് ബകത്തിന്റെമുട്ടകൾതിന്നുംസർപ്പം
[illegible] താനുംതന്റെമക്കളും നശിച്ചല്ലോ.
[illegible]നെന്തെന്നു ചോദിച്ചു ദുഷ്ടബുദ്ധി
[illegible]പ്രകാരത്തെച്ചൊല്ലിനാൻ ജനകനും:—
[illegible]ള്ളോരുവൃക്ഷ കൊക്കിന്റെകളത്രവും
[illegible]വിനോദിച്ചു തത്ര മേവീടുംകാലം;
[illegible]ന്റെ ഗൃഹിണിപെറവുണ്ടാകുംശിശുക്കളെ-
[illegible]ാരു സർപ്പം വന്നുടൻഭക്ഷിക്കുന്നു
[illegible]ബകം ചെന്നൊരുവാപീതീരേ
[illegible]ന്റെബന്ധുവാം കുളീരകൻ

ചോദിച്ചു താനെന്തെടോ! ഖേദിച്ചുവസിക്കുന്നു?
ഖേദത്തിന്മൂലം ബകം ഞണ്ടിനെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു;
ഞണ്ടുമതുപദേശം ചൊല്ലിനാൻ മത്സ്യങ്ങളെ-
ക്കൊണ്ടുപോയ്ത്തീറ്റി നിത്യംവസിക്കും പൊത്തിൽനിന്നു
പന്നഗംപാർക്കുന്നൊരു സുഷിരത്തോളമൊക്കെ-
ച്ചിന്നിയിട്ടേച്ചു ഭവാൻ സ്വസ്ഥനായിരുന്നാലും.
അന്നേരം നകുലവും മത്സ്യവൃന്ദത്തെയെല്ലാം,
തിന്നുതിന്നഹിരന്ധ്രത്തിങ്കലും ചെന്നുകേറും
പന്നഗത്തെയും പുത്രന്മാരെയുമെല്ലാം കീറി
കൊന്നൊടുക്കീടുമെന്നാൽ തന്നുടെതാപം തീരും.
എന്നതു കേട്ടു ബകം ബന്ധുവാം കുളീരേന്ദ്രൻ
ചൊന്നതുപോലെചെയ്തു പന്നഗം നശിച്ചിതു.
പിന്നെ വന്മരത്തിന്മേൽ കൂടിനെക്കണ്ടു കീറി
ചെന്നുകൊക്കുകളുടെ വംശത്തെയൊടുക്കിനാൻ.
എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേനിങ്ങനെ പ്രയോഗിച്ചാൽ
എന്നുണ്ണി! നീയും ഞാനും ജീവിക്കയില്ല ദൃഢം.
ഇത്തരം പറയുന്ന താതനെപ്പിടിച്ചവൻ
സത്വരം മരത്തിന്റെ കോടരദ്വാരം തന്നിൽ
കൊണ്ടുപോയൊളിപ്പിച്ചു തിരിച്ചു പോന്നീടിനാൻ.
കണ്ടു ഭാസ്കരനുദിക്കുന്നതുമതുനേരം
ദുഷ്ടബുദ്ധിയും ധർമ്മബുദ്ധിയും ബന്ധുക്കളും
ശിഷ്ടരാം ജനങ്ങളും രാജസേവകന്മാരും
പക്ഷവാദികളമാത്യന്മാരുമൊക്കെച്ചെന്നു
വൃക്ഷമൂലത്തിൽ മഹായോഗമിങ്ങനെ കൂടി
കൈവിരൽ മുക്കാനുള്ള വെമ്പുമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു
കൈതവം നേരും തിരിച്ചീടുവാൻ നെയ്യും തീയും
വട്ടങ്ങളുംകൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചു സചിവന്മാർ:—



…ടകം മോഷ്ടിച്ചവരാരെന്നു പറഞ്ഞാലും
…ദേവി വൃക്ഷകോടരന്നിന്നുണ്ടായി
…ത്തെമോഷ്ടിച്ചതു ധർമ്മബുദ്ധിതാനെന്നു്.
…തുകേട്ടവരെല്ലാരും വിസ്മയിച്ചു
…മെന്നതേ വസ്തുയെന്നുടൻ ധർമ്മബുദ്ധി.
…വമറിവാനായ് വൃക്ഷത്തിന്മുകളേറി-
…ച്ചിയും തൃണങ്ങളും കോടരദ്വാരേ വച്ചു,
…ട്ടുപുകച്ചപ്പൊള്ളപ്പുറം തലപൊക്കി-
…യ്യോല്ലാം മമ വധം വീർപ്പുമുട്ടുന്നു പാരം.
…ല്ല മമ സുതൻ ദുഷ്ടബുദ്ധിതാനിതു
…ടുപ്പിച്ചതും ദ്രവ്യം കട്ടതുമവൻതന്നെ
…രുചെയ്തു കാലപുരംപുക്ക മഹാ-
…ധനാംവണിഗീശൻ പുത്രന്റെചൊൽകേൾക്കയാൽ
…ർമ്മികൻ മഹീപതിയുമനന്തരമേ
…ർമ്മബുദ്ധിക്കു നൽകിസ്സമ്മാനിച്ചയച്ചിതു
…ഷ്ടബുദ്ധിയെശ്ശൂലാരോഹണംചെയ്യിപ്പിച്ചു;
…ഷ്ടശോഭമായ്‌വന്നു പട്ടണം മനോഹരം.
…ന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ ദുഷ്ടബുദ്ധിയെപ്പോലെ
…പാകൊലാ ഭവാനെന്നുടെസഹോദര!
…ന്നെയും കരടകൻ ചൊല്ലിനാൻ ദമനകാ!
…ളുടെ ദുസ്സാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടഹോ കുലക്ഷയം.
…ശിയിലോളമഹാനിലെയൊഴുക്കുള്ള,
…വിശ്വാസത്തോളം ബന്ധുസ്നേഹവുമുള്ള,
…ചകശ്രുതിയോളം മന്ത്രഗോപനമുള്ള;
…നന്ദനനോളം നിർമ്മലകുലമുള്ള.
…ള്ളവരോടു ശാഠ്യവും വേണ്ടതാനും.
…രമൊരുപദ്യം കേട്ടിട്ടില്ലയോ ഭവാൻ?
…ലമിരുമ്പാകവേ കുട്ടിതന്റെ
…ലാക്കിനാനൊരുമൂഷികൻ യന്ത്രിൻമേശേ,
…ശ്യനാകും പക്ഷിയും വണിക്കിന്റെ
…ക്കൊണ്ടുപോയെന്നുള്ളതു വരാത്തതോ?

എങ്ങനെയതെന്നുടൻ ചോദിച്ചു മേനക-
നെങ്കിലോ കേൾക്കെന്നുരചെയ്തിതു കരടകൻ.

## 18. കുട്ടിയും ഇരുമ്പുകട്ടിയും

പണ്ടൊരുനഗരത്തിൽ വാണിഭംചെയ്തുകൂട്ടി-
ക്കൊണ്ടൊരുവണിക്കുതാൻതന്നുടെ സുഹൃത്താകും-
വാണിഭക്കാരൻകയ്യിലമ്പതു ഭാരംലോഹം
പ്രാണവിശ്വാസംമൂലം സൂക്ഷിപ്പാൻ കൊടുത്തവൻ
വിത്തവിക്രയംചെയ്വാൻ ഗമിച്ചു തെക്കേദിക്കിൽ-
പ്പത്തുമാസങ്ങളും തത്ര താമസിച്ചിങ്ങുവന്നു.
തന്നുടെസുഹൃത്തോടു ചോദിച്ചു സഖേ! മുന്നം
തന്നുടെപക്കൽത്തന്ന ലോഹത്തെത്തരികെടോ!
എന്നുടെവീട്ടിൽബ്ബഹുമൂഷികന്മാരുണ്ടവർ
തിന്നുതിന്നിതുവെല്ലാമില്ലാതായ്വന്നു കഷ്ടം!
എന്തുഞാൻ ചെയ്വതെന്നു ചെട്ടിയുമുരചെയ്തു;
ബന്ധുവെങ്കിലുമവനെത്രയും മഹാധൂർത്തൻ.
ആയതുകേട്ടു മറേറച്ചെട്ടിയും വിചാരിച്ചു;
മായമിപ്പറഞ്ഞതു മറച്ചുവെച്ചാനവൻ;
പോയതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞാലിനി ഫലമെന്തെ-
ന്നായവൻ പറഞ്ഞങ്ങു യാത്രയുംചൊല്ലിപ്പോന്നു.
പിന്നെയങ്ങൊരുദിനം തന്നുടെസുഹൃത്തിന്റെ
നന്ദനൻ കളിപ്പാനായ്പ്പോകുന്നദശാന്തരേ,
ചെന്നുടൻ പിടിപെട്ടു വലിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നു
തന്നുടെവീട്ടിലൊരുഗൂഢസ്ഥാനത്താക്കി,
വാതിലുമടച്ചാശു മുടക്കനിട്ടുപൂട്ടി.
വാണിഭക്കാരനനങ്ങാതങ്ങു വാണീടിനാൻ.
ബദ്ധനായ്ക്കിടക്കുന്ന ബാലനാംവണിക്കിന്റെ
വൃദ്ധനായുള്ള താതൻ പുത്രനെക്കാണായ്കയാൽ
ബദ്ധപ്പെട്ടോടിവന്നു ചോദിച്ചു സുഹൃത്തോടു:
പുത്രനെക്കണ്ടില്ലെടോ! താനുണ്ടോകണ്ടു സഖേ?
അന്നേരമുരചെയ്താൻ മററവൻ, മഹാമതേ!



[illegible]പരുന്തുവന്നെടുത്തുകൊണ്ടുപോയാൻ
[illegible] പതിനെട്ടുവയസ്സുമവനായി-
[illegible]ം പരുന്തുണ്ടോ കൊണ്ടുപോകുന്നു സഖേ!
[illegible]ൻറതനയനെക്കൊന്നിതോ കളഞ്ഞിതോ?
[illegible] നിച്ചെന്നു നാട്ടുവാഴിയോടറിയിപ്പൻ.
[illegible]ുരചെയ്തു കോപിക്കൽച്ചെന്നു വണി-
[illegible]ം വിഷാദിച്ചു കരഞ്ഞുനിന്നീടിനാൻ.
[illegible]മാത്യന്മാർ ചോദിച്ചാരവസ്ഥകൾ;
[illegible]ുരചെയ്താനെന്നുടെതനയനെ
[illegible]ചെട്ടിയൊളിപ്പിക്കയോ വധിക്കയോ
[illegible]പ്പരമാർത്ഥമന്വേഷിക്കണം നിങ്ങൾ,
[illegible]നാവള! ഒരു പരുന്തുകൊത്തിക്കൊണ്ടു
[illegible]പോയെന്നുമങ്ങനെ വരുന്നതോ ?
[illegible]കേട്ടു മഹാമന്ത്രികൾ വണിക്കിനെ-
[illegible]കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ നിയോഗിച്ചു.
[illegible] വണിക്കിനെക്കൂട്ടിച്ചുംകൊണ്ടുവന്നു;
[illegible] നീ പറകെന്നു കല്പിച്ചു കാര്യക്കാരൻ.
[illegible]പ്പരുന്തുവന്നെടുത്തുകൊണ്ടുപോയെ-
[illegible] നിന്നെച്ചെയ്തോന്നെച്ചെട്ടിതാനുമപ്പോൾ.
[illegible]കെല്ലാമുള്ളവാക്കുകൾ പറഞ്ഞാമി-
[illegible] സമ്മതിക്കുമോ ചൊല്ലെടോ! പരമാർത്ഥം
[illegible] കയത്താരുമന്ത്രികൾ ചൊന്നവാക്കി-
[illegible]ുരചെയ്തു പേടികൂടാതെ ചെട്ടി: —
[illegible]ലോകരിതൊക്കവേ ക്രൂരതന്റെ
[illegible]നാനൊരുമൂഷികൻ യസ്മിൻ ദേശേ
[illegible] പരുന്താശു വന്നൊരുവണിക്കിന്റെ
[illegible]കൊണ്ടുപോകയെന്നുള്ളതു വരാത്തതോ?
[illegible] കേട്ടു ചിരിച്ചീടിനാരമാത്യന്മാർ
[illegible]ക്കേവം വ്യാജത്തെപ്പറഞ്ഞിതോ?
[illegible] നിന്റെ തലപോവതിനെങ്ങിനി-
[illegible]ടെല്ലാം കൊണ്ടുതന്നുകൊള്ളേണമാലും.

അന്നേരം കാണാം നിന്റെ നന്ദനൻ വരുന്നതും;
അന്യായം പറഞ്ഞതിനുള്ളൊരു ഫലമിപ്പോൾ
തന്നുരാൻ കല്പിക്കുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളൊക്കെത്തിരു-
മുമ്പിൽവച്ചേണ്ടിവരുമെന്നവരുരചെയ്തു.
ആയതുകേട്ടു വണിക്കായിരം തുലാമിരു-
മ്പായവൻ കയ്യിൽ കൊടുത്തേല്പിച്ചോരനന്തര-
മായവൻ സുതനേയും കൊണ്ടുവന്നു ദാനംചെയ്യാൻ.

## 19. പിംഗലകൻ പശ്ചാത്താപത്തിൽ

ആയതുകൊണ്ടു ശഠന്മാരോടു ശാഠ്യംവേണ-
മെന്നോ പറഞ്ഞതു മനസ്സിൽകടക്കാതെ
ലോകരിൽഗ്ഗുണം പറയുന്നതു പാഴിൽത്തന്നെ.
കല്ലുപോൽ നിന്റെ ചിത്തമെന്തെടോ ദമനകാ!
നല്ലതുമാകാത്തതുമൊന്നും നീയറിയാമോ?
ഗുരുബന്ധുമിത്രാദികളും പിന്നെദ്ദോഷങ്ങളും ഗുണങ്ങളും
ബുദ്ധിയിലാക്കിക്കൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചീടും സദാ
മരുതൻ മഹീതലേ ദുർഗ്ഗന്ധം സുഗന്ധവും
ചാരു തൻവശത്താക്കിക്കൊണ്ടല്ലോ ചരിക്കുന്നു?
നാമിനി വൈകീടാതെ പോകെടോ ദമനകാ!
സ്വാമിയും വൃഷഭവും തങ്ങളിൽ സമരത്തിൽ.
സ്വാമിക്കോ പരാഭവം കാളയ്ക്കോ പരാഭവം?
നാമിപ്പോളതുചെന്നു ബോധിച്ചേ മതിയാവൂ.
ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞവരങ്ങു ചെല്ലുന്നനേരം
തിങ്ങിനവിഷാദവും പൂണ്ടുടൻ മഹാസിംഹം
മിത്രമാം സഞ്ജീവകക്കാളയെ വധിക്കകൊ-
ണ്ടേറ്റവും പശ്ചാത്താപം മാനസേ ഭവിക്കയാൽ
വക്ത്രവും താഴ്ത്തിത്തന്റെ കാൽവിരൽ നഖംകൊണ്ടു
ധാത്രിയിൽ വരച്ചുകൊണ്ടങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നു.
തങ്ങളാൽ വർദ്ധിപ്പിക്കപ്പെട്ടൊരു ജനങ്ങളെ-
ത്തങ്ങളേ ക്ഷയിപ്പിപ്പാനൊട്ടുമേ യോഗം പോരാ.



താന്തന്നെ വിഷവൃക്ഷമെങ്കിലും നട്ടുണ്ടാക്കി-
ത്താന്തന്നെ ഛിന്നച്ഛേദിക്കുന്നതെത്രയും കഷ്ടം!
എന്നെല്ലാം വിചാരിച്ചുവസിക്കും സിംഹത്തിനെ-
ച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു മന്ത്രിപുത്രന്മാരിരുവരും
ഉക്തവാൻ ദമനകൻ കുത്സിതംവേണ്ട സ്വാമിൻ!
യുക്തമീവിധമെന്നു ഞങ്ങൾക്കു തോന്നീടുന്നു.
താതനെന്നാലും തന്റെ ഭ്രാതാക്കളെന്നാകിലും
മാതുലനെന്നാകിലും ബന്ധുക്കളെന്നാകിലും
വിഗ്രഹം ചെയ്വാൻ വന്നു പിണങ്ങുന്നവർകളെ
നിഗ്രഹം ചെയ്യുകെന്ന മന്നവന്മാർക്കു ധർമ്മം.
ആചാരഭ്രംശംവന്ന ഗുരുവെ ത്യജിച്ചീടാം;
നീചന്മാരോടുചേരും നാരിയെയുപേക്ഷിക്കാം;
ധർമ്മത്തെധ്വംസിക്കുന്ന പുത്രനെക്കളഞ്ഞീടാം;
ദുർമ്മാർഗ്ഗം തേടുന്ന മന്ത്രിയെ വെടിഞ്ഞീടാം;
ചാരുതാംവിനാ പകൽ കാണുന്ന ശശാങ്കനും
താരുണ്യംപോയി വളർന്നീടുന്ന കൃശാംഗിയും
താമരപ്പൂവില്ലാത്ത പൊയ്കയും കണ്ടാൽ നല്ല
കാമനെപ്പോലുള്ളൊരു മൂഢനാം പുരുഷനും
പാരിലെ ദ്രവ്യമെല്ലാം മോഹിക്കും നരേന്ദ്രനും
ദാരിദ്ര്യം മുഴുത്തുള്ള സജ്ജനങ്ങളും തഥാ;
മന്നവന്മാരിൽച്ചേർന്നു നിൽക്കുന്ന ദുർമ്മന്ത്രിയു-
മെന്നിവ നമുക്കേഴുശല്യങ്ങൾ മനക്കാമ്പിൽ.
എന്നതുകൊണ്ടു മഹാദുഷ്ടനാം വൃഷഭത്തെ-
ക്കൊന്നതുകൊണ്ടു തെല്ലുംകുത്സിതം നമുക്കില്ല.
ക്രൗര്യവും മനക്കാമ്പിലേശംകാരുണ്യമില്ലായ്കയും
വൈരവും വധങ്ങളും കൈതവപ്രയോഗവും
ദൂഷണം പരമുള്ള മനുഷ്യർക്കുള്ളതെന്ന
ഭൂഷണം ഭൂപാലന്മാർക്കെന്നിവ കേട്ടീടുന്നു.
സത്യമുണ്ടെന്നുതോന്നും വ്യാജമുണ്ടെന്നുതോന്നും
കൃത്യമുണ്ടെന്നുതോന്നുമകൃത്യമെന്നും തോന്നും
ലോഭമുണ്ടെന്നും തോന്നും മൗഢ്യമുണ്ടെന്നുതോന്നും

ലാഭമുണ്ടെന്നുംതോന്നും ചേതമുണ്ടെന്നും തോന്നും.
മന്നവന്മാർക്കും വേശ്യാസ്ത്രീകൾക്കുമൊരുപോലെ
തന്നുടെഭാവം തനിക്കൊത്തതുപോലെ കാണാം.
തമ്പുരാനിതുകൊണ്ടു സംഭ്രമമൊട്ടും വേണ്ടാ;
കമ്പവും വേണ്ടാ മനസ്താപവും വേണ്ടാ വിഭോ!
സംഭൃതാനന്ദം സദാ സദ്ഭൃത്യന്മാരുടെ
സമ്പത്തുവരുത്തിക്കൊണ്ടത്ര വാണരുളേണം.
ഇങ്ങനെ ദമനകൻ ചൊല്ലിനാനതുതന്നെ
ഭംഗിയിൽ കരടകൻ താനുമങ്ങുരചെയ്തു.
പിംഗലകനാം സിംഹമെത്രയും പ്രസാദിച്ചു
മംഗലംവർദ്ധിപ്പിച്ചു മേവിനാൻ ശുഭം ശുഭം!

മിത്രഭേദം എന്ന പ്രഥമതന്ത്രം സമാപ്തം

# ദ്വിതീയതന്ത്രം.

## മിത്രലാഭം

### 1. കാക്ക, ആമ മുതലായവരുടെബന്ധുത്വം

പച്ചവർണ്ണക്കിളിപ്പെൺ കിടാവേ! ശുഭേ!
പഞ്ചതന്ത്രം മഹാശാസ്ത്രം മനോഹരം
രണ്ടാമതാകും സുഹൃല്ലാഭതന്ത്രവും
കൊണ്ടാടി വർണ്ണിച്ചുചൊൽകെടോ! ശാരികേ!
സോമശർമ്മാഖ്യനാം ഭൂമിദേവോത്തമൻ
ഭൂമിപാലാത്മജന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ:—
എങ്കിൽ സുഹൃല്ലാഭമെന്നുള്ള തന്ത്രവു—
മെങ്കൽനിന്നാകർണ്ണനം ചെയ്ക ബാലരേ!
വിത്തമില്ലെങ്കിലും വിദ്യയില്ലെങ്കിലും



ചിത്തത്തിലന്യോന്യബന്ധുത്വമുള്ളോരു
സത്തുക്കൾക്കൊക്കെയും സമസ്തകാര്യങ്ങളും.
വസ്തുഭേദം ജാതിഭേദവുമില്ലെടോ!
കാകകൂർമ്മാദി ജന്തുക്കൾക്കു തങ്ങളി—
ലേകാന്തബന്ധുത്വമുണ്ടാക കാരണം,
ശോകസന്താപാദിസങ്കടം വേർവിട്ടു
സാകമെല്ലാവരും സാധു മേവീടിനാർ.
അക്കഥ കേൾക്കണമെന്നു ഭൂപാലന്റെ
മക്കൾ ചോദിച്ചു; പറഞ്ഞു മഹീസുരൻ.
ചൊല്ലേറുണ്ടു മിഹിളാരൂപ്യഗേഹാങ്കണേ
പൊക്കത്തിൽ നിൽക്കും മഹാമരത്തിലൊരു
വായസശ്രേഷ്ഠൻ വസിക്കുന്നു തന്നുടെ
ജായയും മക്കളുമൊക്കെയും കൂടവേ.
ലഘുപതനനെന്നു പേരായ കാകൻ മുദാ
ലഘുതരമുദിച്ചു സൂര്യൻ വിളങ്ങുംവിധൗ,
ശരവുമമ്പുവില്ലും ധരിച്ചോരുവേടന്റെ
വരവുമഥകണ്ടുപേടിച്ചു ചിന്തിച്ചുതാൻ,
ഇവനൊരു മഹാപാപി ദുഷ്ടശീലൻ ശഠൻ
ശിവശിവ! മൃഗങ്ങളെക്കൊന്നുതിന്നുന്നവൻ
പറവകൾ പറക്കുന്ന ദിക്കിലും ചെന്നിവൻ
പലവകവധിച്ചു ഭക്ഷിക്കുമിക്കശ്മലൻ.
ഇവനുടെ സമാരംഭമെന്തെന്നറിവോളം
ഇവിടെയതിശ്രദ്ധമായ്പാർക്കയുള്ളൂ വയം.
ഇതി മനസി കാകനും ചിന്തചെയ്തീടിനാൻ.
ക്ഷിതിയിലഥ വേടനും ചെന്നുപററീടിനാൻ.
വലയുമഥ കൊണ്ടുവന്നാകവേ കാനനേ
നലമൊടുപതുക്കവേ കെട്ടിപ്പരക്കവേ
അടിയിലരിയും നെല്ലുമാകെ വിതച്ചുതാൻ
വടിവോടു മരംമറഞ്ഞങ്ങു നിന്നീടിനാൻ.
വലയിലടിപ്പെട്ടു ചിത്രഗ്രീവനെന്നുള്ള
വലിയൊരുകപോതവും തന്നുടെ കൂട്ടരും.

വിരവൊടു കിരാതനും മാടപ്പിറാക്കളെ
തരമൊടു പിടിപ്പതിന്നാശയോടും വിധൌ,
വലയിലകപ്പെട്ടൊരു മാടപ്പിറാക്കൂട്ടങ്ങൾ
വലയുമഥ കൊണ്ടുമെല്ലോട്ടുയർന്നീടിനാർ.
വനചരനു കണ്ടു തൽ പക്ഷിവൃന്ദങ്ങൾമേൽ
വലയുമഥ കൊണ്ടുപോകുന്നു ചൊല്ലേണ്ടു ഞാൻ?
ഒരു ദിശിയിലൊക്കവേ താഴത്തുവീഴുമി-
തുകരുതി വേഗേന താഴേ നടന്നീടു.
ലഘുപതനകാഖ്യനാം കാകനും പിന്നാലെ
ലഘുതരമുടൻ പറന്നീടിനാനങ്ങനെ,
അതുസമയമന്തിയുമായില്ല; വേഗേന
അതുവഴി നടന്നുടൻ വീടുപുക്കീടിനാൻ.
കനിവൊടു കപോതരാജൻ പറഞ്ഞീടിനാൻ—
നിന്നിയൊരുപ്രദേശമിങ്ങുണ്ടെടോ കൂട്ടരേ!
മമ സഖി ഹിരണ്യനെന്നുണ്ടൊരു മൂഷികൻ;
മമതയുമവനുണ്ടു കണ്ടുകൊള്ളാമിനി;
വലയിൽ വലയുന്ന നാം ഒത്തുചൊന്നാലവൻ
വലയിതു കടിച്ചുഖണ്ഡിക്കുമേ മൂഷികൻ.
എലിയൊടു നമുക്കു ബന്ധുതയുണ്ടാകയാൽ
ഫലമിതു ഭവാന്മാർക്കു കണ്ടുകൊള്ളാമുടൻ.
ഇതി ബത പറഞ്ഞു ചിത്രഗ്രീവപക്ഷിയും
ഹിതജനവുമൊക്കവേ തത്ര ചെന്നീടിനാർ.
വിവിധപതഗങ്ങളെക്കണ്ടു പേടിച്ചുടൻ
വിവരമഥ ഹിരണ്യനമ്പോടു പുക്കീടിനാൻ.
നലമൊടു കപോതവും ചെന്നു ബിലമുഖേ
എലിവരനെയും വിളിച്ചീടിനാൻ മെല്ലവേ.
വെളിയിലഥ വന്നുടൻ മൂഷികാഗ്രേസരൻ
തെളിവൊടു പറഞ്ഞു ചിത്രഗ്രീവനോടവൻ:—
പ്രിയസഖ! ഭവാന്മാർക്കിതെന്തൊരാപത്തഹോ!
നയഗുണനിധേ സഖേ! ചൊൽകെടോ സത്വരം.
വിരവൊടു കപോതവും ചൊല്ലിനാൻ മൂഷികാ!



"വിധിവിഹിതമേവനും ലംഘിച്ചു കൂടുമോ?"
"ഇവനിതു ഭവിക്കേണമിന്നകാലം വേണ-
മവശത ഭവിക്കേണമർത്ഥനാശം വേണം;
ഇതി വിധി വിധിച്ചതു പ്രാണികൾക്കൊക്കെയും
ഹിതമഹിതമെങ്കിലും ലംഘ്യമല്ലേതുമേ"
തദനു ച ഹിരണ്യനും തഥ്യമെന്നു ചൊന്നാൻ;
തവ വചനമെത്രയും സത്യമല്ലോ സഖേ!
അനവരതമംബരേ നിന്നു ദൂരസ്ഥമാം
അവനിയിലെ വൃത്താന്തമൊക്കെ ഗ്രഹിപ്പവൻ
പടുതരവിവേകനാം ഗൃധ്രനും പാശത്തിൽ
അകപ്പെട്ടൊരിക്കലെന്നോർത്തുകൊൾക ഭവാൻ.
വലിയ കൊലയാനയും ഘോരസർപ്പങ്ങളും
ബലികളവരെങ്കിലും മാനുഷന്മാരുടെ
വചനമതു കേൾക്കയും തല്ലുകൾ കൊൾകയും
അവരുടെ നിയോഗേന നിന്നു കൂത്താടിയും
ശിവ! ശിവ! തരംകെടുന്നില്ലയോ പിന്നെയ-
ന്നതിലൊരു ശതാംശമുൽക്കർഷമില്ലാത്ത നാം?
സകലഭുവനങ്ങളിൽ പ്രൗഢതേജോവര-
പ്രകടതരമൂർത്തിയാം സൂര്യനും ചന്ദ്രനും
ഒരു ദശയിലങ്ങഹോ രാഹുവക്ത്രാന്തരേ
വിരവൊടു പതിച്ചുഴന്നീടുന്നതില്ലയോ?
സലില നിധിവാരിതന്നുള്ളിലുള്ളിൽച്ചെന്നു
സുലളിത സുഖംപൂണ്ടു സന്തതം മേവുന്ന
വലിയ ജലജന്തുവൃന്ദങ്ങളും വന്നിങ്ങു
വലകളിലകപ്പെട്ടു ചാകുന്നതില്ലയോ?
സകലദിശിമേവുന്ന സർവജന്തുക്കളും
സപദി വിഷയാന്ധരായ് ചെന്നു ചാടിദ്രുതം
സതതമപി വെന്തു ഭസ്മീഭവിക്കും ദൃഢം;
സുഖമസുഖമെന്നതോന്നുന്നതും നിഷ്ഫലം.

(വൃത്തഭേദം)

ഇത്ഥം പറഞ്ഞു ഹിരണ്യക മൂഷികൻ
ബദ്ധനായുള്ള ചിത്രഗ്രീവപക്ഷിതൻ-
പാശം കടിച്ചു മുറിച്ചു സഖിയുടെ
ക്ലേശംകളഞ്ഞു മററുള്ളമാടപ്പിറാ-
സ്സംഘത്തിനുള്ളോരു ബന്ധനംഖണ്ഡിച്ചു
സങ്കടംതീർത്തു സുഖിച്ചു മേവീടിനാൻ,
മാടപ്പിറാക്കൾക്കു നാഥൻ കപോതവും
കൂടെത്തുടർന്നോരു പക്ഷിവൃന്ദങ്ങളും
അന്നത്തെ രാത്രിയിൽത്തത്ര വസിച്ചുകൊ-
ണ്ടന്നപാനാദികഴിച്ചു യഥാസുഖം,
യാത്രയും ചൊല്ലിഗ്ഗമിച്ചോരനന്തരം
തത്ര വൃത്താന്തങ്ങൾ കാൺകയാൽ കാകനും
ഏത്രയുംപാരം പ്രസാദിച്ചു മൂഷികം
മിത്രമാക്കീടുവാനിച്ഛിച്ചു ചൊല്ലിനാൻ:
ഭോ! ഭോ! ഹിരണ്യക! വിസ്മയം വിസ്മയം
ശോഭനം തദ്ഭവാൻ മൂഷികാഗ്രേസരൻ;
നിന്നോടുകൂടെസ്സഖിത്വം ലഭിക്കണ-
മെന്നുണ്ടു മോഹം നമുക്കിതു ചെയ്ക നീ.
എന്നതു കേട്ടു പറഞ്ഞു ഹിരണ്യകൻ:
നിന്നെ ഞാനാരെന്നറിഞ്ഞീലെടോ സഖേ!
ചൊന്നാൻ പതനകൻ കാകനാകുന്നു ഞാൻ.
എന്നാൽ ഹിതം വരത്തില്ലെന്നു മൂഷികൻ
ഞങ്ങളിൽച്ചേരുവാൻ സംഗതിയില്ലാത്ത-
നിങ്ങളും ഞങ്ങളും തമ്മിലൊന്നിക്കുമോ?
ഭോക്താക്കൾ നിങ്ങളും ഭോജനം ഞങ്ങളും;
ഓർത്താൽ സഖിത്വമുണ്ടാകുമോ വായസാ!
മൂഷികന്മാരെ ബ്ഭുജിക്കുന്ന കാക്കയ്ക്കു
മൂഷികന്മാരിൽക്കനിവു ജനിക്കുമോ?
കാകൻ പറഞ്ഞിതു നിന്നെബ്ഭുജിപ്പതി-



ന്നാകനനന്തകനെന്നു പേരായവൻ.
പക്ഷിപ്പരിഷയെ രക്ഷിച്ച നിന്നെയി-
പ്പക്ഷിയാകുന്ന ഞാൻ ഭക്ഷിക്കുമോ സഖേ!
ഞങ്ങളിലേകൻ കയർത്തുവെന്നാകിലും
ഞങ്ങളിലേതും ഫലിക്കയില്ലാ ദൃഢം.
ചൂട്ടരിപ്പുങ്ങ സമീപത്തു കാട്ടിയാൽ
ചൂടുപിടിക്കുമോ സാഗരവാരിയിൽ
ക്ഷീണനായുള്ള ചിത്രഗ്രീവപക്ഷിയെ
ത്രാണനം ചെയ്ത ഭവാനെച്ചതിപ്പതി-
ന്നാണുങ്ങളായുള്ള ഞങ്ങൾ ചിന്തിക്കുമോ?
നാണമില്ലാത്തവനാണല്ല നിർണ്ണയം.
മൂഷികൻ ചൊല്ലിനാൻ ചാപല്യമെന്നുള്ള-
ദോഷമിക്കാക്ക ജാതിക്കൊക്കെയുണ്ടെടോ.
ചാപല്യമുള്ളവൻ ബന്ധുവായാൽ ജന്മ-
സാഫല്യമില്ല വിനാശവും നിർണ്ണയം.
ശക്യമല്ലാതുള്ളകാര്യം പ്രയത്നേന
ശക്യമാക്കീടുവാൻ മോഹം വൃഥാഫലം,
വെള്ളമില്ലാദിക്കിൽ വള്ളം നടക്കുമോ?
വെള്ളത്തിലോടുമോ ചാടും രഥങ്ങളും?
ദുർജ്ജനം വന്നുനിറഞ്ഞു ഭൂമണ്ഡലേ;
സജ്ജനം പാരം ചുരുങ്ങിച്ചമഞ്ഞിതു;
ഏതെന്നുമേതെന്നുമാരെന്നുമില്ലാത്ത
ജന്തുക്കൾ ബന്ധുക്കളായാൽ ശരീരികൾ-
ക്കെന്തുള്ള സൗഖ്യം മഹാമൂഢരാത്മപ-
സിന്ധുതോയത്തിൽക്കിടക്കയെന്യേ സഖേ!
പണ്ടുള്ള ശബ്ദമിബന്ധുവെന്നുള്ളോരു
രണ്ടക്ഷരംകൊണ്ടു കെട്ടിച്ചമച്ചിതു.
ഇക്കാലമായതിന്നർത്ഥമെന്തായതെ-
ന്നാൾക്കറിവിലൊക്കുന്ന മാനുഷൻ ദുർല്ലഭം
സാരമെന്നാകിലും മുന്നം തനിക്കുപ-
കാരങ്ങൾ ചെയ്തോരു ദേഹമെന്നാകിലും

വീരനെന്നാകിലും വിദ്യാവിശേഷേണ,
ധീരനെന്നാകിലും നല്ലപുരുഷനെ-
ക്കണ്ടാൽ മനുഷ്യർക്കു ഞാനിപ്പുരുഷനെ-
പ്പണ്ടു കണ്ടിട്ടുമില്ലെന്നഭാവം സഖേ!
വേണ്ടാതനത്തിന്നൊരുത്തൻ തുടങ്ങിയാൽ
രണ്ടാമനായിപ്പുറപ്പെട്ടും മററവൻ.
അന്നവും പാലും കൊടുത്തങ്ങു തന്മടി-
തന്നിൽക്കിടത്തി ലാളിക്കും മനുഷ്യനെ-
ത്തന്നെ കടിച്ചുകൊന്നീടുകെന്നല്ലാതെ
പന്നഗത്തിന്നൊരു സംസാരമില്ലെടോ
എന്നതുപോലിന്നൊരുത്തനൊരുത്തനോ-
ടന്യോന്യസൗഹാർദ്ദമില്ല ഭൂമണ്ഡലേ.
സ്നേഹമില്ലാതുള്ള പെണ്ണിന്നു തന്നുടെ
ദേഹത്തിലർദ്ധം പകുത്തുകൊടുക്കിലും,
തെല്ലുപോലും വശത്താകയില്ലെന്നല്ല
കൊല്ലുവാൻകൂടെ ശ്രമിച്ചുവെന്നും വരും.
ജാത്യാവിരുദ്ധരായുള്ളവർ തങ്ങളിൽ-
ച്ചേർത്താലുമായവർ ചേരുകില്ലാ ദൃഢം.
പൂച്ചയോടിജ്ജനം മൂഷികന്മാർ ചെന്നു
ചേർച്ചയ്ക്കു ഭാവിക്ക നന്നായ്വരുന്നതോ
അങ്ങോട്ടുപകൃതി ചെയ്തതില്ലെങ്കിലു-
മിങ്ങോട്ടുപദ്രവിച്ചീടുന്നു ദുർജ്ജനം.
വ്യാഘ്രത്തെയാരാനുപദ്രവിച്ചോ ചെന്നു
ശീഘ്രം കടിച്ചുകൊല്ലുന്നു പശുക്കളെ?
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു ഞാൻ വായസ!
നന്നല്ല നാംതമ്മിലുള്ള സമ്മേളനം
വായസം ചൊല്ലിനാൻ വാക്കിനു ഹന്ത തേ
മായസംബന്ധമില്ലേതും മഹാമതേ
സാധോ! ഹിരണ്യക! സഖ്യം ഭവാനോടു
സാധിക്കയില്ലെങ്കിലെന്തിനു ജീവിതം?
പ്രായോപവേശേന കേവലം നമ്മുടെ



കായോപസംഹൃതി ചെയ്യുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ലോഹവും ലോഹവും തങ്ങളിൽച്ചേരുവാൻ
മോഹമുണ്ടെങ്കിൽ ദ്രവിപ്പിച്ചു ചേർക്കണം
പക്ഷിമൃഗാദിയെ സ്വാധീനമാക്കുവാൻ
ഭക്ഷണം മാധുര്യമോടു കൊടുക്കണം
വിത്തംകൊടുത്തും ഭയപ്പെടുത്തും മൂഢ-
മർത്ത്യരെ സ്വാധീനമാക്കാം പതുക്കവേ
സാധുക്കൾ തങ്ങളിൽച്ചേരുവാനേകദാ
സന്ദർശനമാത്രമേ വേണ്ടു മൂഷികാ!
മൺകുടം വേഗം പിളക്കാമിദം പുനഃ-
സംഘടിപ്പിപ്പാൻമഹാപ്രയത്നം സഖേ!
പൊൻകുടം പൊട്ടിക്കാൻ വൈഷമ്യമായതു
സംഘടിപ്പിപ്പാൻ പരാധീനമില്ലെടോ
ദുർജ്ജനാശ്ലേഷവും സജ്ജനാശ്ലേഷവു-
മിച്ചൊന്നുപോലെ ഭവിക്കും ഹിരണ്യകാ!
എന്നതുകൊണ്ടു ഭവദ്ദർശനാദേവ
വന്നിതു നമ്മുടെ സംബന്ധമുത്തമം.
ചൊന്നാൻ ഹിരണ്യകൻ നന്നെടോ വായസാ!
നിന്നോടു സംഗമം ഭംഗമില്ലേതുമേ.
സോപകാരം മിത്രലക്ഷണം പ്രായേണ;
സാപകാരം ശത്രുലക്ഷണം കേവലം.
ആജീവനാന്തം ഭവിക്കേണമേ പിണ്ഡ-
ഭോജിയാം നിന്നോടു സഖ്യം നമുക്കെടോ!
ഇത്ഥം നഖത്തോടു മാംസം കണക്കിനെ-
യുള്ളം തദാ കാകമൂഷികസ്നേഹവും.
അന്നപാനാദി ചെയ്തീടുവാൻ മൂഷികൻ-
തന്നുടെ പൊത്തിന്നകത്തു പുക്കീടിനാൻ.
തോഷിച്ചു കാകൻ കട്ടവാഭുജിച്ചതിൽ-
ശേഷിച്ച മാംസം ഭുജിച്ചുവന്നീടിനാൻ.
കാകൻ പറഞ്ഞു ഹിരണ്യനോടേകദാ:-
പോകുന്നു ഞാനെടോ! മറെറാരുകാനനേ.

ഇട്ടിക്കിലഷ്ടിക്ക കഷ്ടിച്ചു കിട്ടുന്ന-
തൊട്ടും നമുക്കു സുഖം വരുന്നില്ലെടോ!
ദാക്ഷിണാത്യദിക്കിൽ സരസ്സുണ്ടു നിർമ്മല-
മതിലൊരു ചങ്ങാതിയുമുണ്ടു ബുദ്ധിമാൻ;
മന്ഥരനെന്നുപേരായുള്ള മദ്ബന്ധു
സുന്ദരൻ ധാർമ്മികൻ കൂർമ്മാധിനായകൻ,
മത്സഖിയാകുന്ന മന്ഥരൻ വേണ്ടുന്ന
മത്സ്യാദിമാംസം നമുക്കു നല്കീടുവോൻ
എന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞു ഹിരണ്യനു-
മെന്നെയും തത്ര നീ കൊണ്ടുപോയീടണം;
കൊററിനു ദുഃഖം നമുക്കുണ്ടിട്ടിക്കിൽ,
മററാരുകൂട്ടുകാരില്ലാഞ്ഞു പാർക്കുന്നു;
അത്ര ദുഃഖം തനിക്കെന്നതെന്നു വായസം;
തത്ര ചെന്നാൽ കഥിക്കാമെന്നു മൂഷികൻ.
കാകൻ ഹിരണ്യനെക്കൊക്കിലാക്കിക്കൊണ്ടു
വേഗം പറന്നങ്ങു ചെന്നുപററീടിനാൻ.
സ്വച്ഛമായുള്ള മഹാതടാകത്തിന്റെ
കച്ഛപ്രദേശേ സുഖിച്ചു വസിക്കുന്ന
കച്ഛപശ്രേഷ്ഠനെക്കണ്ടു കുശലവും
പൃച്ഛിച്ചു മൂഷികം താഴത്തിറക്കിനാൻ.
മന്ഥരൻ ചോദിച്ചു താനെന്തെടോ! മർത്ത്യ
മന്ദിരംതന്നിൽക്കരണ്ടുകിടക്കുന്ന
മന്ദതരോത്സാഹിയാമാഖുവൃദ്ധനെ
സ്സന്ദേഹമെന്യേ പിടിച്ചുകൊണ്ടെന്നതും?
കാകൻ പറഞ്ഞിതു മൂഷികന്മാരിൽവ-
ച്ചേകൻ മഹാരാജരാജൻ ഹിരണ്യകൻ
ലോകപ്രസിദ്ധനിദ്ദേഹവും ഞാനുമാ-
യേകാന്തബന്ധുതയുമുണ്ടായി സാമ്പ്രതം.
തദ്ഗുണം വർണ്ണിച്ചുചൊല്ലുവാൻ വാക്കിനു
വല്ഗുതരമേതും മതിയല്ല മന്ഥരാ!
ദൈവാനുകൂല്യേന സഖ്യം തുടങ്ങിയാൽ



…ീവാവസാനാന്തമല്ലോ മഹാത്മനാം?
…ുവം മഹാഗുണം മററുള്ളഭൂവാസി-
…ീവജന്തുക്കൾക്കു കാണുന്നതില്ലെടോ!
…ാദേശ പതിച്ചോരു മൽപ്പിറാക്കളെ-
…ാശങ്ങൾ ഖണ്ഡിച്ചു രക്ഷിച്ചു മൂഷികൻ
…ദേശാന്തരേഷു പ്രസിദ്ധനാമിദ്ദേഹ
…ീശാനപുത്രനാംവിഘ്നന്റെ വാഹനം.
…ണ്ടുശരീരമെന്നേയുള്ള ഞങ്ങൾക്കു
…ണ്ടുപേർക്കും പ്രാണനൊന്നെന്നറിക നീ.
…ണ്ടുപാദേ മമ ബന്ധുവാകും ഭവാൻ
…ണ്ടുബോധിക്കമീമൂഷികന്റെ ഗുണം.
…ന്നതുകേട്ടു പ്രസാദിച്ചു കച്ഛപം
…ന്ഥരൻ മന്ദം പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ:
…ങ്ങുന്നിപ്പാദേശ്യക്കു പോരുവാനുള്ളൊരു
…സംഗതിയെന്തെന്നുചൊല്ലു മൂഷിക!
…ചൊന്നാൻ ഹിരണ്യകൻ കൂർമ്മരാജൻ ഭവാ-
…നന്നാലതും കേട്ടുകൊൾക മഹാമതേ!

## 2. ഭിക്ഷുമഠത്തിൽ എലിക്കു സം…

ധന്യമാകും മഹിളാരൂപ്യസന്നിധൗ
…സന്ന്യാസിഗേഹമുണ്ടത്രയുംപാവനം;
…ത്ര ചൂഡാകർണ്ണനാമധേയൻ ബ്രഹ്മ-
…ഗോത്രപ്രധാനപരിവ്രാജകോത്തമൻ
…നതുള്ളനു ദിനംദിനം ഭിക്ഷയാ
…പ്രാണമാത്രം വൃത്തിചെയ്തുകൊണ്ടങ്ങനെ
…സ്വയംപാകഭിക്ഷകഴിച്ചുടൻ
…പാത്രം സ്വർഗംഗയിൽ വയ്ക്കും രജനിയിൽ;
…ാത്രിലങ്ങു ശേഷിച്ചോരു ഭോജനം-
…ത്രം ലഭിക്കും നമുക്കതു ഭോജനം.
…ലമഗ്‌ഗൃഹേ വന്നുബൃഹൽസ്ഫിഗ-
…ഖ്യനായുള്ളൊരു സന്ന്യാസിസുരൻ.

ഇട്ടിക്കിലഷ്ടിക്ക കഷ്ടിച്ചു കിട്ടുന്ന-
തൊട്ടും നമുക്കു സുഖം വരുന്നില്ലെടോ!
അങ്ങൊരു ദിക്കിൽ സരസ്സുണ്ടു നിർമ്മല-
മങ്ങൊരു ചങ്ങാതിയുമുണ്ടു ബുദ്ധിമാൻ;
മന്ഥരനെന്നു പേരായുള്ള മദ്ബന്ധു
സുന്ദരൻ ധാർമ്മികൻ കൂർമ്മാധിനായകൻ,
മത്സഖിയാകുന്ന മന്ഥരൻ വേണ്ടുന്ന
മത്സ്യാദിമാംസം നമുക്കു നല്കീടുവോൻ
എന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞു ഹിരണ്യനു-
മെന്നെയും തത്ര നീ കൊണ്ടുപോയീടണം;
കൊററിനു ദുഃഖം നമുക്കുമുണ്ടിട്ടിക്കിൽ,
മററൊരു കൂട്ടുകാരില്ലാഞ്ഞു പാർക്കുന്നു;
അത്ര ദുഃഖം താനൊക്കെയെന്നു വാസസം;
തത്ര ചെന്നാൽ കഥിക്കാമെന്നു മൂഷികൻ.
കാകൻ ഹിരണ്യനെക്കൊക്കിലാക്കിക്കൊണ്ടു
വേഗം പറന്നങ്ങു ചെന്നുപററീടിനാൻ.
സ്വച്ഛമായുള്ള മഹാതടാകത്തിൻെറ
കച്ഛപ്രദേശേ സുഖിച്ചു വസിക്കുന്ന
കച്ഛപശ്രേഷ്ഠനെക്കണ്ടു കുശലവും
പൃച്ഛിച്ചു മൂഷികം താഴത്തിറക്കിനാൻ.
മന്ഥരൻ ചോദിച്ചു താനെന്തെടോ! മർത്ത്യ
മന്ദിരംതന്നിൽക്കരേറുകിടക്കുന്ന
മന്ദതരോത്സാഹിയാമാഖുവൃദ്ധനെ
സ്സന്ദേഹമെന്യേ പിടിച്ചുകൊണ്ടെന്നതും?
കാകൻ പറഞ്ഞിതു മൂഷികന്മാരിൽവ-
ച്ചേകൻ മഹാരാജാരാജൻ ഹിരണ്യകൻ
ലോകപ്രസിദ്ധനിദ്ദേഹവും ഞാനുമാ-
യേകാന്തബന്ധുതയുണ്ടായി സാമ്പ്രതം.
തദ്ഗുണം വർണ്ണിച്ചുചൊല്ലുവാൻ വാക്കിനു
വല്ഗുതയേതും മതിയല്ല മന്ഥരാ!
ദൈവാനുകൂല്യേന സഖ്യം തുടങ്ങിയാൽ



ജീവാവസാനാന്തമല്ലോ മഹാത്മനാം?
ഏവം മഹാഗുണമററുള്ളഭൂവാസി-
ജീവജന്തുക്കൾക്കു കാണുന്നതില്ലെടോ!
പാശേ പതിച്ചൊരു മാടപ്പിറാക്കളെ-
പ്പാശങ്ങൾ ഖണ്ഡിച്ചു രക്ഷിച്ചു മൂഷികൻ
ദേശാന്തരേഷു പ്രസിദ്ധനാമിദ്ദേഹ-
മീശാനപുത്രനാംവിഘ്നൻെറ വാഹനം.
രണ്ടുശരീരമെന്നേയുള്ളു ഞങ്ങൾക്കു
രണ്ടുപേർക്കും പ്രാണനൊന്നെന്നറിക നീ.
പണ്ടുപണ്ടേ മമ ബന്ധുവാകും ഭവാൻ
കണ്ടുബോധിക്കമീമൂഷികൻെറ ഗുണം.
എന്നതുകേട്ടു പ്രസാദിച്ചു കച്ഛപം
മന്ഥരൻ മന്ദം പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ:
അങ്ങുന്നിവിടെയ്ക്കു പോരുവാനുള്ളൊരു
സംഗതിയെന്തെന്നുരചെയ്ക മൂഷികാ!
ചൊന്നാൻ ഹിരണ്യകൻ കൂർമ്മരാജൻ ഭവാ-
നെന്നാലതും കേട്ടുകൊൾക മഹാമതേ!

## 2. ഭിക്ഷുമഠത്തിൽ എലിക്കു സംഭവിച്ചതു്.

ധന്യമാകും മഹിളാരൂപ്യസന്നിധൌ
സന്ന്യാസിഗേഹമുണ്ടെത്രയും പാവനം;
തത്ര ചൂഡാകർണ്ണനാമധേയൻ ബ്രഹ്മ-
ഗോത്രപ്രധാനപരിവ്രാജകോത്തമൻ
വാണരുളുന്നു ദിനംദിനം ഭിക്ഷയാ
പ്രാണമാത്രം വൃത്തിചെയ്തുകൊണ്ടങ്ങനെ
തത്ര സ്വയംപാകഭിക്ഷ കഴിച്ചുടൻ
പാത്രം സ്വർഗംഗയിൽ വയ്ക്കും രജനിയിൽ;
പാത്രത്തിലങ്ങു ശേഷിച്ചൊരു ഭോജനം-
മാത്രം ലഭിക്കും നമുക്കുള്ള ഭോജനം.
അക്കാലമങ്ങു ഗൃഹേ വന്നു ബൃഹൽസ്ഫിഗ-
നാഖ്യനായുള്ളൊരു സന്ന്യാസിഭൂസുരൻ.

* തത്ര ചൂഡാകർണ്ണസന്ന്യാസിതൻ്റെ
മിത്രമായുള്ള ബൃഹസ്ഫിക്കനാരാൽ
തത്ര വസിച്ചു പുരാണങ്ങളും വായിച്ചു
മിത്രസന്ന്യാസിയെ കേൾപ്പിക്കുമന്തരേ;
മൂഷികന്മാരെബ്ഭയപ്പെടുത്താനുള്ള
ഭീഷണിവാദ്യംമുഴക്കി ചൂഡാകർണ്ണൻ.
ആയതുകേട്ടു ചോദിച്ചു ബൃഹസ്ഫിക്ക-
നായതെന്തിപ്പോൾ തുടങ്ങി യോഗീശ്വരാ!
തെല്ലും പുരാണശ്രവണത്തിലാഗ്രഹ-
മില്ല ഭവാനെന്നു തോന്നുന്നു മമ സഖേ;
ഇച്ഛയില്ലായ്കകൊണ്ടല്ലെടോ! വല്ലകൊ-
ണ്ടൊച്ചപ്പെടുത്താതിരുന്നാലെലി വന്നു,
ഭിക്ഷയ്ക്കുവെച്ചിരിക്കുന്ന ചോറൊക്കെയു-
ഭക്ഷിക്കുമായതുകൊണ്ടിതു ചെയ്തു ഞാൻ
ഭാഷിതംകേട്ടു ബൃഹസ്ഫിക്കരചെയ്തു:—
മൂഷികന്മാരൊരുകൂട്ടമോ ഏകനോ?
ഏകനേയുള്ളൂ സമൂഹമില്ലാ സഖേ,
ഏകനെങ്കിൽ തൻ്റെ ഭിക്ഷാന്നഭക്ഷണം
ഒന്നുതന്നെ കാര്യമെന്നു വരികയി-
ല്ലന്യപ്രയോജനമുണ്ടായ്വരും ധ്രുവം.
എള്ളു പകരംകൊടുത്തു താനിങ്ങോട്ടു-
മെള്ളു മേടിക്കുന്ന ശാണ്ഡിലിമാതാവി-
ന്നന്യമായിട്ടൊരുകാരണമുണ്ടെന്നു
ധന്യനാം വിപ്രനൊരുത്തൻ പറഞ്ഞിതു
എങ്ങനെ സംഗതിയെന്നു ചൂഡാകർണ്ണൻ;—
എന്നെങ്കിലോ കേട്ടുകൊൾകെന്നു ബൃഹസ്ഫിക്കൻ.

---

* സംസ്കൃതത്തിൽ അവൻ്റെ പേർ താമ്രചൂഡൻ എന്നാണ്. ഇരുപക്ഷം തർക്കമുണ്ടായപ്പോൾ മഠാശ്രയത്തിനാൽ നരകപ്രാപ്തിയുണ്ടെന്നു് ഒരുവൻ പറഞ്ഞു.

"നരകായ മതിസ്തേ ചേൽ പൗരോഹിത്യം സമാചര;
വർഷം യാവൽ കിമന്യേന മഠചിന്താം ദിനത്രയം."

## 3 അന്യമായിട്ടൊരു കാരണം

### സ്ത്രീ എള്ളുകൊടുത്തു് എള്ളുമേടിച്ചതു്

ഞാനൊരു വിപ്രൻ്റെ മന്ദിരേ ചെന്നുടൻ
സ്നാനവും ചെയ്തു വസിക്കും ദശാന്തരേ,
ചൊന്നാൻ ഗൃഹസ്ഥൻ ഗൃഹിണിയോടിങ്ങോട്ടു
വന്നാലുമൊന്നുണ്ടുവേണ്ടൂ നമുക്കെടോ!
നാളെക്കറുത്തവാവൂട്ടുവാനൊന്നര-
ണ്ടാളെ ക്ഷണിച്ചേച്ചുപോന്നു ഞാനിന്നെടോ!
എള്ളുപല്ലാജ്യഭോജ്യാദിസംഭാരങ്ങ-
ളെല്ലാം വഴിപോലെ സംഭരിച്ചീടുക.
ചൊല്ലിനാളപ്പോൾ ഗൃഹിണിയും നമ്മുടെ-
യില്ലത്തൊരുവസ്തുവില്ല സംഭാരങ്ങൾ.
കോപംകലർന്നു ചൊന്നാൻ ദ്വിജൻ നിന്നുടെ
ലോഭം ചിതമല്ല പോഴീ വിലക്ഷണേ!
അന്നന്നു കൃത്യം കഴിക്കണമല്ലാതെ-
യിന്നേയ്ക്കു നാളേയ്ക്കു മറ്റന്നാളേയ്ക്കെന്നും
അങ്ങനെ സംഭരിക്കുന്ന മർത്ത്യനു മാ-
ലെങ്ങനെ കർമ്മമെന്നാരാനറിഞ്ഞിതോ!
പണ്ടൊരുകാട്ടാളനസ്ത്രവും ചാപവും-
കൊണ്ടുപുറപ്പെട്ടു കാട്ടുപുക്കീടിനാൻ
മാനിനെശ്ശസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചുകൊന്നുടൻ
താനേ ചുമന്നു നടന്നുപോകുംവിധൌ,
വമ്പനായുള്ളൊരു പന്നിയെക്കണ്ടു ന-
ല്ലമ്പു പ്രയോഗിച്ചനേരപ്പന്നിയും
വേടനെച്ചാടിക്കടിച്ചുകൊന്നതുതാൻ
കൂടെപ്പതിച്ചു മരിച്ചു വീണീടിനാൻ
ദംഷ്ട്രികനെന്നു നാമത്തെ ധരിച്ചൊരു
ക്രോഷ്ടാവുമപ്പോളവിടേക്കു വന്നിതു
ഇന്നേയ്ക്കു ഭക്ഷണം വേടൻ്റെ വിഗ്രഹം

പിന്നെ നാളെയ്ക്കു മൃഗത്തിന്റെ ഭക്ഷണം
പന്നിയെക്കൊണ്ടു മറ്റെന്നാളുമിങ്ങനെ,
തിന്നീടുമാറൊന്നുറച്ചു മനക്കാമ്പിൽ,
ഇന്നിനി സ്നായുതല്ലു വില്ലിന്റെ ഞാണിതു
തന്നെന്നു കല്പിച്ചു ചെന്നു കടിച്ചുടൻ
കത്തിക്കഴിയെക്കലച്ചു വിൽജ്യാവിന്മേ-
ലെത്തിക്കടിച്ചവൻ ഖണ്ഡിച്ചനേരത്തു
വില്ലിൽമുനകൊണ്ടു മാറത്തുനല്ലൊരു
തല്ലുകൊണ്ടപ്പൊഴേ ചത്തുവീണീടിനാൻ
എന്നതുകൊണ്ടുപറഞ്ഞു ഞാൻ ബ്രാഹ്മിണി-
യെന്നതു കൃത്യംകഴിച്ചേച്ചു ഹിതംവരും.
എള്ളാട്ടകൂടെപ്പൊടിപ്പിച്ചീടുമെന്ന-
മെല്ലാ കൃസരമെന്നുള്ളൊരു സാധനം
ആയതിന്നു തിലം കത്തിത്തൊലികള-
ഞ്ഞായവണ്ണം നിസ്തുണക്കീടണം പ്രിയേ!
പിറ്റേദ്ദിനമവളെള്ളുകുത്തിച്ചേറി
മുറ്റത്തുണക്കുവാൻ ചിക്കി നിൽക്കുംവിധൗ,
കുക്കുരംവന്നു തൊട്ടങ്ങുമിങ്ങും ചിന്തി-
ദ്ദുർഗ്ഗന്ധമാക്കിച്ചമച്ചോരനന്തരം
ശോധനചെയ്ത തിലത്തെക്കൊടുത്തങ്ങു
ശോധനചെയ്യാത്തൊരെള്ളു വാങ്ങീടുവാൻ
ഭാവിച്ചു ശാണ്ഡിലിമാതാവിനോ-ടങ്ങു
ചോദിച്ചു മെല്ലെ ഗൃഹസ്ഥൻ ദ്വിജോത്തമൻ:—
എന്തുപോവാൻ തുടങ്ങുന്നു നീയെന്നവ-
നെള്ളുമാറാൻ ശ്രമിക്കുന്നു ഞാനെന്നവൾ;
അങ്ങനെയല്ല ഞാൻ ബോധിച്ചു മറ്റൊരു
സംഗതികൂട്ടുവാൻ പോകുന്നതെന്നവൻ.
എന്നതുകൊണ്ടിഹ മൂഷികന്റെസ്ഥിതി-
ക്കെന്നും പ്രയോജനമുണ്ടെന്നു നിർണ്ണയം

ഇത്ഥംപറഞ്ഞു ഖനിത്രേണഭൃത്യയേ
കുത്തിക്കുഴിച്ചൊരു നേരത്തു കാണായി.



നമ്മുടെപക്കൽ പ്രയത്നേന ലബ്ധമാം
സമ്പത്തുള്ളതൊക്കെക്കരസ്ഥമാക്കീടിനാൻ;
അന്നുതുടങ്ങി ദരിദ്രനായേഷ ഞാ-
നിന്നുംനിലയ്ക്കുവന്നീലെടോ മന്ദിരാ!
അഷ്ടിയില്ലായ്കകൊണ്ടെന്റെ ശരീരവും
പുഷ്ടിയില്ലാതെയായെന്തുചെയ്യാവതും?
വൃഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ നദികളും വറ്റിടു-
മിഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ ദ്വിജന്മാരിളപ്പെടും;
തുഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ മനുഷ്യൻ മഹാജളൻ;
കൃഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ വിളവും കുറഞ്ഞുപോം;
യഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ നടക്കുമോ വൃദ്ധരും?
സൃഷ്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ പ്രജകളുണ്ടാകുമോ?
പട്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ ഗൃഹസ്ഥന്നുറപ്പില്ല;
ചെട്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ മുഴക്കുമോ വാണിഭം?
കട്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ പശുക്കൾ കറക്കുമോ?
ചട്ടിയില്ലാഞ്ഞാൽ ദരിദ്രൻ പചിക്കുമോ?
കേട്ടു പൃഥുകർണ്ണനാകുന്ന സന്യാസി
കേവലന്താനേ പറയുന്ന വാർത്തകൾ,
അർത്ഥമുണ്ടെങ്കിൽ സമസ്തജന്തുക്കളും
സാർത്ഥതരം ചിട്ടതില്ലാത്തപൂരുഷൻ
വ്യർത്ഥം ശരീരംവഹിക്കുന്നു സർവം നി-
രർത്ഥമജ്ജീവന്റെ ജീവസന്താരണം.
നമ്മുടെ ഭിക്ഷാന്നഭോജിയാം മൂഷികൻ
സമ്പത്തു നശിച്ചതുമൂലം പരവശൻ.
ദ്രവ്യമുണ്ടെങ്കിലേ ബന്ധുക്കളുണ്ടാവൂ;
ദ്രവ്യമില്ലാത്തവനാരുമില്ല ഗതി.
ദിവ്യനെന്നാകിലും ഭവ്യനെന്നാകിലും
ദ്രവ്യമില്ലാഞ്ഞാൽത്തരംകെടും നിർണ്ണയം.
ഏവംപറയുന്ന സന്യാസിയെച്ചെന്നു
സേവിച്ചു ജീവനം രക്ഷിക്ക ദുർഘടം
മറ്റൊരുദിക്കിനു പോകായ്കിൽ നമ്മുടെ

മററിത്തമിപ്പോളൊഴികയില്ലെന്നു ഞാൻ
തെറെറന്നു ചിന്തിച്ചുറച്ചു പുറപ്പെട്ടു;
മുററും ഭവാനെസ്സമാശ്രയിച്ചേനഹം.

പൊയ്യല്ലിരപ്പാളിയായാൽ മഹാകഷ്ട-
മയ്യോ മരിച്ചെങ്കിലാപത്തൊഴിഞ്ഞിതു.
കയ്യമ്പരത്തിപ്പിടിച്ചങ്ങു യാചനം-
ചെയ്യുന്നതിന്നതു ഓർത്താൽ ജ്വലിക്കുന്ന
തീയിൽപ്പതിച്ചു ശരീരം ദഹിപ്പിക്ക-
മീയൽക്കുലത്തിൽ ജനിക്കതന്നേ സുഖം.
കണ്ടഭോഷ്കോർക്കവേ ജല്പിക്കയെക്കാട്ടിൽ
മിണ്ടാതൊരേടത്തിരിക്കുന്നതേ ഗുണം.
കണ്ടപെണ്ണുങ്ങളെദ്ദോഷപ്പെടുക്കയിൽ-
ഷ്ഷണ്ഡനായിട്ടു പിറക്കതന്നേ ശുഭം
ബൌദ്ധനെസ്സേവിച്ചു ജീവിക്കയെക്കാട്ടി-
ലൂർദ്ധ്വംവലിച്ചു മരിക്കതന്നേ ശുഭം.
ചെമ്മേ ദരിദ്രനായ്ഭവിക്കെക്കാട്ടി-
ലമ്മയ്ക്കു ഗർഭം സ്രവിക്കതന്നേ ഗുണം
രോഗംപിടിച്ചു വപുസ്സിന്റെ വക്ത്രു
വേഗം ക്ഷയിച്ചുപോമെന്നകണക്കിനെ,
ദേഹിയെന്നക്ഷരം ചൊല്ലുംജനത്തിന്റെ
ദേഹത്തിൽനിന്നു മാറും മഹാലക്ഷ്മിയും.
ലബ്ധമായുള്ളതിൽ തൃപ്തിയില്ലാതുള്ള
ലുബ്ധന്നൊരിക്കലും സൌഖ്യമില്ലാസഖേ!
അല്പമെന്നാലും ലഭിച്ചതിൽസ്സന്തോഷ-
മുള്ളന്നമാകുന്ന മാനുഷൻ മാനുഷൻ.
ഇങ്ങനെയുള്ളോരു സന്തോഷിയാമവ-
നെങ്ങുമേ ചെന്നാൽ ദുഃഖംവരാനില്ലെടോ!
തോൽകൊണ്ടു പാദേ ചെരിപ്പുള്ളവനുഭൂ-
ലോകങ്ങളും ചർമ്മസംഭൃതങ്ങളല്ലയോ?
കിട്ടുന്നതിൽ തൃപ്തിയുണ്ടെങ്കിൽ മാനുഷ-
ന്നൊട്ടും മനഃക്ലേശമില്ലെടോ മന്ദരാ!



എന്നതുകൊണ്ടു ഞാനെപ്പോഴും വൈരാഗ്യ
മെന്നുള്ള സദ്ഗുണം കൈക്കൊണ്ടു സാമ്പ്രതം.
ധർമ്മമേതെന്നു ചോദിച്ചേ, നൊരുനരൻ
നിർമ്മലം കാരുണ്യമെന്നതിനുത്തരം
സൌഖ്യമേതെന്നു ചോദിച്ചതിനുത്തരം
മുഖ്യം മഹാവ്യാധികൂടാതെ വർത്തനം;
സാദ്ധ്യമേതെന്നു ചോദിച്ചതിനുത്തരം.
സാധുസംസർഗ്ഗേണ വൈരാഗ്യ സംഭവം.
ബോദ്ധ്യമേതെന്നു ചോദിച്ചതിനുത്തരം,
ബുദ്ധ്യാ പരാല്പരവിജ്ഞാനമുത്തമം

ശാസ്ത്രം ഗ്രഹിച്ചതുകൊണ്ടു മതിയല്ല;
ശാസ്ത്രോക്തമാചരിക്കാതേ ഫലം വരാ.
എത്രയും നല്ല കഷായമെന്നാകിലും
മാത്രം കുടിക്കാതെ രോഗം ശമിക്കുമോ?
ഗ്രന്ഥം കരത്തിലുണ്ടായാൽ മതിയല്ല,
ചിന്തത്തിലർത്ഥം ഗ്രഹിച്ചേ മതിവരൂ.
അന്ധനായുള്ളവൻ ദീപം കരത്തിങ്ക-
ലേന്തിനടന്നാൽ വഴിയറിഞ്ഞീടുമോ?
എന്തിന്നനേകം പറയുന്നു താനെന്റെ
ബന്ധുവായെന്നെപ്പൊറുപ്പിക്കിലുത്തമം.
തങ്ങടെ സ്ഥാനങ്ങളും വിട്ടുപോകുന്നവ-
രെങ്ങുമേ ചെന്നാൽ സുഖം വരത്തില്ലെടോ!
ദന്തം നഖം കേശമിത്യാദി നല്ലൊരു
ചിന്തമുണ്ടംഗേഷു ചേർന്നിരിക്കും വിധൗ,
ചെട്ടെന്നു ഗാത്രത്തിൽ നിന്നുവിട്ടാലതു്
തൊട്ടാൽ കുളിക്കണമെന്നുവന്നീലയോ?

എന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞിതു മന്ദരൻ:—
തന്നുടെ ദിക്കു വെടിഞ്ഞു പോയീടിലും
തെല്ലും മനോദോഷമില്ലാത്ത പൂരുഷൻ
ചെല്ലുന്നദിക്കിൽ സ്സുഖിച്ചിരിക്കായ്വരും,
ഹംസങ്ങളാകാശഗംഗാതടേ നല്ല

പൊന്നും സരോജാകരത്തെ ത്യജിച്ചിട്ടു
മന്നിടന്തന്നിലെ പ്പങ്കജപ്പൊയ്കയിൽ
തന്നേ സുഖിച്ചു വസിക്കുന്നതില്ലയോ?
മന്ദതാവും മഹാവ്യാധിയും സർവദാ
സുന്ദരിമാരുമായുള്ള സംസർഗ്ഗവും
ജന്മഭൂമി സ്നേഹമെന്നുള്ളതും മഹാ—
ദുർമ്മോഹികൾക്കേ ഭവിപ്പൂ ഹിരണ്യക!
ഉത്സാഹവും നല്ലവിദ്യയും ബോധവും
സത്സംഗമങ്ങളും സൽക്കർമ്മധർമ്മവും,
ഇങ്ങനെയുള്ള ഗുണങ്ങൾ തികഞ്ഞവ—
ർക്കെങ്ങുമേ ചെന്നാലുമല്ലലില്ലേതുമേ.
തന്നുടെ ദിക്കെന്നു മന്യദിക്കെന്നുമി—
ധന്യരാം നിങ്ങൾക്ക ഭേദമില്ലാ ദൃഢം.
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു ഞാൻ മൂഷിക!
നന്നിഹ നമ്മോടുകൂടേ നിവാസവും.
മേഘത്തണലിലിരുന്നു സുഖിക്കയും
ശാകാദിസസ്യങ്ങൾകൊണ്ടു മോദിക്കയും
യൗവനമുള്ളൊരു നാരിയോടൊന്നിച്ചു
നിർവേദഹീനം വിനോദിച്ചിരിക്കയും
അല്പകാലംകൊണ്ടു നാസ്തിയാമൊട്ടും വി—
കല്പമില്ലെന്നു ധരിച്ചുകൊൾക ഭവാൻ,
കാകൻ പറഞ്ഞിതു സത്യം കഥിപ്പതി—
ന്നേകൻ ഭവാനേവ കൂർമ്മചൂഡാമണേ!
സത്തുക്കൾക്കാപത്തു വന്നാൽ നികത്തുവാൻ
സത്തുക്കൾതന്നേ സമർത്ഥരാകും ദൃഢം.
ആനക്കുഴിയിൽ നിന്നാനയെക്കേറുവാ—
നാനയല്ലാതെ കണ്ടേകനുണ്ടാകുമോ?
കുണ്ടുള്ള കായലും തോടുമന്വേഷിച്ചു—
കൊണ്ടു നടക്കുന്ന മത്സ്യാദിജന്തുക്കൾ
വേണ്ടും മധുവുള്ള പുഷ്പങ്ങളിൽച്ചെന്നു
വണ്ടും മധുരസമുണ്ടു മേവീടുന്നു.



രാജഹംസങ്ങളും രാജീവവൃന്ദത്തി—
ലാജീവനാന്തം വസിക്കുന്നു മന്ദരാ!
എന്നതുപോലെ ഹിരണ്യൻ ഭവാന്തികേ
വന്നു വസിക്കുന്നു ഞാനുമവ്വണ്ണമേ.

## 4. ഘോരപാശത്തിൽ പതിപ്പാൻ എന്തു കാരണം?

ഇത്ഥം പറഞ്ഞങ്ങിരിക്കും ദശാന്തരേ
ലുബ്ധകാസ്ത്രത്തെ ബ്ഭയപ്പെട്ടൊരു മൃഗം
ചിത്രാംഗനെന്നു പേരായവൻ വേഗേന
തത്രാഗമിച്ചോരനേരത്തു മന്ദരൻ
സ്വാഗതം ചോദിച്ചു സൽക്കാരവും ചെയ്തു
വേഗതോ ഭോജനം നൽകിപ്പറഞ്ഞിതു:—
എങ്ങുന്നു താനത്ര വന്നു മഹാമതേ!
ഞങ്ങടെ ദിക്കിനെശ്ശുഭമാക്കീടുവാൻ?
പാടവമോടെ പറഞ്ഞു ചിത്രാംഗനും:—
വേടനെപ്പേടിച്ചു മണ്ടിവരുന്നു ഞാൻ;
പ്രൗഢരാം നിങ്ങളെക്കണ്ടനേരം നമു—
ക്കാടലെല്ലാമിന്നു തീർന്നു കൂർമ്മേശ്വര!
മന്ദരൻ ചൊല്ലിനാനിട്ടിക്ക തന്നുടെ
മന്ദിരമെന്നു ധരിച്ചുകൊൾക ഭവാൻ.
ഒന്നിനും ദുഃഖമില്ലെന്നോടുകൂടിയാ—
ലിന്നുതുടങ്ങി മൽപ്രാണതുല്യൻ ഭവാൻ.
ആഖുപ്രവരൻ ഹിരണ്യനിദ്ദേഹവും
കാകപ്രവീരനും രണ്ടുപേർ മുന്നമേ
അത്രാഗമിച്ചിതു മിത്രഭാവാലിന്നു
ചിത്രാംഗനാകും ഭവാനും തഥാവിധൻ.
മാന്യസുഹൃല്ലാഭസമ്പത്തിനെയൊഴി—
ച്ചന്യസമ്പത്തു സമ്പത്തായ് വരുന്നതോ?
അത്രാന്തരേ വനേ ഭക്ഷണാർത്ഥം മുദാ

ചിത്രാംഗസാരംഗമങ്ങു പോയീടിനാൻ
മദ്ധ്യാഹ്നകാലം കഴിഞ്ഞോരനന്തരം
മന്ഥരന്താനും ഹിരണ്യനും കാകനും
എന്തേ വരാഞ്ഞു ചിത്രാംഗനെന്നിങ്ങനെ
സ്വാന്തേ വിചാരിച്ചു ഖേദിച്ചു മേവിനാർ.
കാകൻ മൃഗത്തെത്തിരഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു,
വേഗം വനാന്തരേ ചെന്നു നോക്കുംവിധൌ
വേടൻ കെണിവച്ചു ചർമ്മപാശേ ചെന്നു
ചാടിശ്ശരീരവും കെട്ടുപെട്ടങ്ങനെ
തത്ര കിടക്കുന്ന ചിത്രാംഗനെക്കണ്ടു
സത്രാസശോകേന ചോദിച്ചു വായസം:—
ഘോരപാശത്തിൽ പ്പതിപ്പതിനെന്തൊരു
കാരണം സാരംഗ വീരചൂഡാമണേ!
കാരണം പിന്നെക്കഥിക്കാം ഹിരണ്യനെ–
പ്പാരാതെ കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു പോന്നീടുക
ഇത്തരം ചിത്രാംഗഭാഷിതം കേട്ടഥ
സത്വരം കൊണ്ടുവന്നു മൂഷികാധീശനെ
മൂഷികാധീശനും ചോദിച്ചു; തന്നുടെ
വേഷമെന്തിങ്ങനെ ബദ്ധമായീടുവാൻ?
ചിത്രാംഗനും പറഞ്ഞീടിനാനപ്പ–
മിത്ര ഭവാനെന്റെ പാശം മുറിച്ചാലും
അത്യന്തവൈരിയാം വേടൻ വരുംമുൻപേ
നിത്യമല്ലാതുള്ള ദേഹവും കൊണ്ടുനാം
അങ്ങൊരു ദിക്കിനു മാറിപ്പുളക്കവേ
സംഗതിയൊക്കെപ്പറഞ്ഞുകൊള്ളാം സഖേ!
പ്രൗഢനായുള്ള ഞാനന്തികേ നില്ക്കവേ
വേടനെപ്പേടിക്കരുതെന്നു മൂഷികൻ;
എങ്കിൽ ശ്രവിച്ചാലുമെന്നു ചിത്രാംഗനും
ശങ്കാവിഹീനം പറഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൻ:—

ആറുമാസം പുക്ക ബാലനായുള്ളനാൾ
കൂറുള്ളമാതാവു വേർവിട്ടിരിക്കവേ,



വേടൻ വരുന്നതു കണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു
കൂടെയുള്ള മൃഗക്കൂട്ടങ്ങൾ മണ്ടിനാർ.
ഓടുവാൻ കൂടാഞ്ഞുഴലുമെന്നെത്തദാ
വേടൻ പിടിച്ചുടൻ കൊണ്ടുപോയീടിനാൻ
കേടുവരുത്താതെ കൊണ്ടുചെന്നാദരാൽ
നാടുവാഴിക്കവൻ കാഴ്ചവച്ചീടിനാൻ.
ആടും പശുക്കളും രാത്രൗ വസിക്കുന്ന
കൂടു തുറന്നതിലാക്കിനാനന്നവൻ.
പുല്ലും ജലവും നമുക്കു നൽകിസ്സദാ
തെല്ലും മുഷിക്കാതെ നമ്മ വളർത്തിതു.
ഏകദാ രാത്രൗ ശയിക്കുന്നനേരത്തു
മേഘശബ്ദം കേട്ടു സന്തുഷ്ടനായി ഞാൻ
താനേ മനോരഥം ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനേൻ:—
ഞാനേവമെത്രനാൾ പാർക്കേണ്ടു? ദൈവമേ!
കാനനേ വൃഷ്ടി ചൊരിയുന്നനേരത്തു
ഞാനനേക മൃഗക്കൂട്ടത്തിലൊന്നിച്ചു–
കൂടിക്കളിക്കയും ചാടിമേളിക്കയും
ഓടിത്തിരിക്കയും തേടിനടക്കയും
എന്നുള്ള ലീലാവിധങ്ങൾക്കഹോ നമു–
ക്കെന്നുവാൻ സംഗതി കൂടുന്നു? ദൈവമേ!
എന്നു ഞാൻ താനേ പറഞ്ഞതു ഭൂപാല–
നന്ദനൻ കേട്ടിട്ടെഴുന്നള്ളിനിന്നുടൻ
നാലുഭാഗം നോക്കിയാരെയും കണ്ടില;
ബാലസാരംഗം മനുഷ്യരെപ്പോലൊരു
വാക്കു പറകയായെന്തൊരു വിസ്മയം!
ചെക്കലദേവത വന്നു ബാധിക്കയോ?
ചെക്കുത്തു കാട്ടും പിശാചുക്കളും വന്നിങ്ങു
ഭാക്കുറ്റിൽ മാനിനെക്കൊണ്ടു മിണ്ടിക്കയോ?
നീതിജ്ഞരെങ്കിലുമിങ്ങനെ ശങ്കിച്ചു
ഭീതിജ്വരം പിടിപെട്ടു വിറച്ചുകൊ–
ണ്ടന്തഃപുരത്തിൽപ്പതുക്കെ പ്രവേശിച്ചു.

സന്തപ്തനായിശ്ശയിച്ചു നൃപാത്മജൻ.
പേയും പിരാന്തും പറഞ്ഞു തിരുമേനി
കായുന്നിതെന്തൊരു കഷ്ടമെന്നിങ്ങനെ
സേവകന്മാരും ജനനിയുമുണ്ണിക്കു
ദേവതാപീഡയെന്നോർത്തു ഗണകനെ
കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു പ്രശ്നവും വെപ്പിച്ചു
കേട്ടുവിചാരം തുടർന്നോരനന്തരം,
ദൈവജ്ഞനാമൊരു വിദ്വാനുര ചെയ്തു:—
വൈവശ്യമെന്തിനു? രാജപുത്രാ വിഭോ!
മർത്ത്യരെപ്പോലെ മൃഗങ്ങളും മന്ത്രിക്കു-
മത്യന്തസങ്കടേ ശങ്കകൂടാതവർ.
ഗൂഢസ്ഥലങ്ങളിൽത്തന്റെ മനോരാജ്യ-
രൂഢപ്രമോദം കഥിക്കും മൃഗങ്ങളും.
എന്നതു കേട്ടു ഭയപ്പെടേണ്ടാ ഭവാ-
നിന്നുതുടങ്ങി ജ്വരം ശമിക്കും ദൃഢം.
തത്വം ഗ്രഹിച്ചൊരുനേരം കുമാരനും
ചിത്തം തെളിഞ്ഞു; പനിയും ശമിച്ചിതു.
അന്നേരമേ വന്നു കെട്ടഴിച്ചാദരാ-
ലെന്നെയും ഗോപിച്ചയച്ചു നൃപാത്മജൻ.
അങ്ങനെ ബാല്യകാലത്തു നമുക്കൊരു
സംഗതിയുണ്ടായി ബദ്ധനായീടുവാൻ.
അന്നങ്ങനുഭൂതമായുള്ള ബന്ധന-
മിന്നു നമുക്കുഭവിച്ചു ഹിരണ്യകാ!
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു ശരീരികൾ-
ക്കിന്നതേ വന്നുഭവിക്കുമെന്നില്ലെടോ!

## 5. ബന്ധു എന്ന രണ്ടക്ഷരം

അങ്ങനെ തമ്മിൽപ്പറഞ്ഞിരിക്കും വിധൗ,
തങ്ങടെ ബന്ധുവാം കൂർമ്മാധിരാജനും
ബന്ധുവൃത്താന്തം ഗ്രഹിപ്പാൻ പുറപ്പെട്ടു
ബന്ധനസ്ഥാനത്തു ചെന്നിരുന്നീടിനാൻ



അപ്പോൾ പറഞ്ഞു ഹിരണ്യകൻ ഹന്ത! താ-
നിപ്പോളിവിടേക്കു വന്നതു നന്നല്ല
കണ്ടകൻ വേടൻ വരുന്നേരമേ ഞങ്ങൾ
മണ്ടിത്തിരിപ്പാൻ സമർത്ഥരല്ലോ സഖേ!
തോയത്തെ വിട്ടുകരയ്ക്കു സഞ്ചാരമി-
ത്തോയത്തിലുള്ള ഭവാന്മാർക്ക് സങ്കടം.
മന്ദസഞ്ചാരിയാകും ഭവാനെശ്ശഠൻ
വന്നു പിടിക്കയില്ലല്ലി! മഹാമതേ!
മന്ദരൻ ചൊല്ലിനാനെന്തു ചെയ്യാവതു?
മന്ദഭാഗ്യത്വം നമുക്കു വരുമെങ്കിൽ.
വന്നതു വന്നു; ഭവാന്മാരെ വേർപിരി-
ഞ്ഞെങ്ങു വസിപ്പാനെളുതല്ലെനിക്കെടോ!
ബന്ധുക്കളോടു വേർപെട്ടാൽ മനസ്സമ-
ന്ധമായീടു; വിഷാദമാമംബുധൗ-
മജ്ജനം ചെയ്യും; മമത്വമേറീടുന്ന
സജ്ജനത്തിന്റെ സ്വഭാവമേവം സഖേ!

എന്നു പറഞ്ഞങ്ങിരിക്കുന്ന നേരത്തു
വന്നു കൃതാന്തനെപ്പോലെ കിരാതനും;
അപ്പോൾ ഹിരണ്യൻ മൃഗത്തിന്റെ പാശവും
കെല്പോടു കണ്ടിച്ചു മണ്ടിത്തിരിച്ചിതു;
ചിത്രാംഗസാരംഗവും മഹാകാകനും
തത്രനിന്നാശു ഗമിച്ചൊളിച്ചീടിനാർ,
മന്ദം നടക്കുന്ന മന്ദരകൂർമ്മത്തെ
വന്നു പിടിച്ചു വനചരൻ വേഗേന,
വില്ലിന്റെ ഞാണുകൊണ്ടാശു ബന്ധിച്ചൊരു
കല്ലിന്റെ ചോട്ടിലുറപ്പിച്ചുവച്ചുടൻ
മറ്റൊരു ജന്തുവെച്ചെന്നു കൊന്നീടുവാൻ
മറ്റൊരുദിക്കിനു പോയോരനന്തരം,
കാകൻ മൃഗം മൂഷികനിവർ മൂവരും
ശോകംമുഴുത്തു കരഞ്ഞു വിരഞ്ഞുടൻ
അന്തികേ വന്നൊരുനേരത്തു മന്ദരൻ

യന്ത്രിതനായ്‌ക്കിടന്നേവമുര ചെയ്തു:
എന്തിനു കേഴുന്നു ബന്ധുക്കളേ നിങ്ങ–
ളെന്തിന്നു സങ്കടം നിങ്ങൾ ജീവിക്കവേ
ബന്ധുവെന്നിങ്ങനെ രണ്ടക്ഷരം ജഗദ്–
ബന്ധുവാം സ്രഷ്ടാവു കല്പിച്ചതല്ലയോ?
പുത്രൻ സഹോദരൻ മാതാ ജനകൻ ക–
ളത്രവും ഭൃത്യനമാപത്സമാഗമേ
മിത്രങ്ങളെപ്പോലുപകരിക്കില്ലത്രെ
സത്യമതൊക്കെപ്പുരാണസാരങ്ങളിൽ.
മിത്രന്റെ പുത്രനാം സുഗ്രീവവാനരൻ
മിത്രഭാവേന വർത്തിക്കകൊണ്ടല്ലയോ?
മിത്രവംശോത്ഭവൻ ശ്രീരാമചന്ദ്രനും
വൃത്രാരിവൈരിയാം രാത്രിഞ്ചരേന്ദ്രന്റെ
വക്ത്രങ്ങൾ പത്തും ശരംകൊണ്ടു ഖണ്ഡിച്ചു
ധാത്രീതലം തന്നിലിട്ടുരുട്ടിത്തദാ
പത്രികൾക്കാഹാരമാക്കിച്ചമച്ചു ജ–
ഗത്ത്രയത്രാണവും ചെയ്തിതു രാഘവൻ.
എന്നതുകൊണ്ടു സുഹൃല്ലാഭമിങ്ങനെ
വന്നതുകൊണ്ടു നമുക്കു വിപത്തിനു
സംഗതിയില്ലിഹ സംശയമില്ലെടോ!
മംഗലംതന്നെ ഭവിക്കും ക്രമേണ മേ.

തത്രാന്തരേ ഹിരണ്യാഖ്യനാം മൂഷികൻ
ചിത്രാംഗവായസന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ:—
ചിത്രാംഗസാരംഗവീര! ഭവാൻ ചെന്നു
മിത്രാംഗരക്ഷണം ചെയ്‌വാൻ സരസ്തടേ
ചത്തപോലേകിടന്നീടേണമന്നേര–
മെത്തുന്ന വേടനെച്ചെണ്ടകൊട്ടിക്കണം;
കാക! ഭവാനാ മൃഗത്തിന്റെ മേലിരു–
ന്നാകുലം കൂടാതെ കൊക്കിൻമുനകൊണ്ടു
കൊത്തുന്നപോലെ നടിക്കേണമന്നേര–
മത്യന്തമൂഢനാം വേടൻ മൃഗമിതു



ചത്തുവെന്നോർത്തു കൃതാർത്ഥനായ്‌വന്നീട–
ത്താനബുദ്ധികൾക്കുണ്ടോ വിവേകവും?
ാണിനേരംകൊണ്ടു കൂർമ്മത്തെ ബന്ധിച്ച
ാണും കടിച്ചുഖണ്ഡിക്കുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ന്ദരൻ വാപിയിൽ ച്ചാടി മുങ്ങും ദ്രുതം;
ടനാം വേടൻ ഗ്രഹിക്കയുമില്ലെടോ!
ള്ളിൽ പ്രസാദേനമാനിനെക്കെട്ടുവാൻ
വള്ളിയും കണ്ടിച്ചുകൊണ്ടു വനചരൻ
വന്നടുക്കുംമുമ്പേ നാമങ്ങു മൂവരും
ന്ദരം മണ്ടിമറിഞ്ഞിരിക്കയും.
ത്ഥം പറഞ്ഞവർക്കപ്രകാരം തന്നെ
സിദ്ധമായ്‌വന്നിതു സിദ്ധാന്തമൊക്കവേ.
ായതുനേരത്തു വന്നു വേടൻ മൃഗം
യമെന്യേ ചത്തുപോയെന്നുറച്ചുടൻ
ഢതമായുള്ള വള്ളികൾകൊണ്ടു ഞാൻ
ായമശേഷം വരിഞ്ഞു മൃഗത്തിനെ,
കെട്ടിയെടുത്തു കൊണ്ടുപോവേനെന്നു
ച്ചുറച്ചു പുറപ്പെട്ടു കാനനേ
കെട്ടിപ്പിണഞ്ഞു കിടക്കുന്ന വള്ളികൾ
വെട്ടിപ്പിതം വരുത്തിത്തുടങ്ങീടിനാൻ.
ാരത്തുമുള്ളോരു കാകനുമാഖുവും
സാരംഗവീരനും മൂന്നുപേരും തദാ
ന്തരം മണ്ടിയോടിഗ്ഗമിച്ചിതു;
ടുക്കൂർമ്മവും വാപീജലന്തന്നിൽ
ങ്ങിത്തിരിച്ചങ്ങു ബന്ധുക്കൾ മൂവരും
ംഗിച്ചിരിക്കുന്ന സങ്കേതഭൂമിയിൽ
ന്നങ്ങളുമിസ്സുഖിച്ചു ഗമിച്ചാശു
ങ്ങടെ ദിക്കിനെ പ്രാപിച്ചുമേവിനാർ
ം ലഭിക്കാഞ്ഞു കുണ്ഠിതം പൂണ്ടങ്ങു
ന്ന ഗ്രഹം പുക്കു മൂഢനാം വേടനും
ൻ കാകൻ മൃഗവും ഹിരണ്യനും

മന്ദിരം പ്രാപിച്ചു മന്ദേതരോത്സവം
നാലുപേരുംകൂടി ലാളിച്ചുമേളിച്ചു
ലീലാവിലാസേന വാണു യഥാസുഖം.
ഇത്ഥം സുഹൃല്ലാഭമെന്നുള്ള തന്ത്രവും
സിദ്ധം സമസ്തം സമാപ്തം ശുഭം ശുഭം

ദ്വിതീയതന്ത്രം സമാപ്തം.

# തൃതീയതന്ത്രം.

## സന്ധി വിഗ്രഹം.

### 1. 'ദ്വിധന്മാരെച്ചെറ്റും വിശ്വസിക്കരുത്.'

അന്തികേ വരികെടോ ശാരികേ! മൂന്നാംതന്ത്രം
സന്ധിവിഗ്രഹമെന്നു ചൊന്നതു കഥിക്ക നീ.
സോമശർമ്മാഖ്യദ്വിജൻ ഭൂമിപാത്മജന്മാരെ-
സ്സാമപൂർവമാംനയം ബോധിപ്പിച്ചതുചെയ്തു:—
സന്ധിവിഗ്രഹമാകും തന്ത്രത്തിലാദ്യശ്ലോകേ
ബന്ധിച്ചോരർത്ഥം കേട്ടുകൊൾകെടോ ബാലന്മാരേ!
മുന്നമേതന്നെ മഹാശത്രുവാം ജനം വന്നു
തന്നുടെ സുഹൃത്ഭാവം പൂണ്ടുമേവുന്നാകിലും,
ദ്വിധന്മാരെച്ചെറ്റും വിശ്വസിക്കരുതെന്നു
തന്ത്രവേദികൾ പറഞ്ഞീടുന്നു ശിശുക്കളേ!
കാകന്മാർ മുന്നമുലൂകങ്ങടെ വാസസ്ഥാന-
മാകവേ ദഹിപ്പിച്ചു ഭസ്മമാക്കിനാരല്ലോ.
തൽപ്രകാരത്തെക്കേൾപ്പാനിച്ഛിച്ചു കുമാരന്മാർ
വിപ്രസത്തമനോടു ചൊല്ലിതു വഴിപോലെ—



പണ്ടൊരു മഹാവനം തന്നിലങ്ങൊരുദിക്കി-
ലുണ്ടൊരു വടവൃക്ഷമെത്രയും മഹത്തരം.
കൊണ്ടൽ തൻനിറംപോലെ നീലയാം പത്രാവലി-
കൊണ്ടഹോ! മുഴുത്തൊരു കൊമ്പുകൾ കനംകൊണ്ടു
താണുപോരുമെന്നുള്ളൊരു ശങ്കകൊണ്ടെന്നുതോന്നും
തൂണുപോൽച്ചുഴലവും വേരുകൾ നിലത്തൂന്നി,
കാട്ടുകൾക്കൊരോ പുരകെട്ടിയപോലെ നാലു
കോട്ടുകളൊക്കെ മൂടിക്കൊണ്ടഹോ നിന്നീടുന്നു.
കൂടുകൾ കെട്ടിപ്പക്ഷിക്കൂട്ടങ്ങൾ മററും മഹാ-
കോടരങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞെപ്പൊഴും പാർത്തീടുന്നു.
പോട്ടുകൾ തന്നിൽ ബഹുസർപ്പങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള
വീടുകളാക്കികൊണ്ടു സന്തതം മേവീടുന്നു.
മേഘമാർഗ്ഗത്തോളമങ്ങുയർന്ന പേരാലിന്മേൽ
മേഘവർണ്ണനെന്നൊരു കാകലോകാധിനാഥൻ
ആകുലംവിനാ ബഹുകാകസൈന്യങ്ങളോടും
സാകമദ്ധ്വാദ്ക്ഷശ്രേഷ്ഠൻ സ്വൈരമായ്വാണീടുന്നു.
ചാരുവാം പേരാൽമരം തന്നിൽനിന്നരക്കാതം
ദൂരവേയൊരു മഹാശ്വത്ഥപാദപാന്തന്നിൽ
കൗശികാഖ്യങ്ങളാകും പക്ഷിവൃന്ദങ്ങൾക്കെല്ലാ-
മീശനാമമർദ്ദനനെന്നു പേരായുള്ളവൻ
തത്ര മേവുന്നു ബഹുഭൃത്യക്കൂട്ടങ്ങളോടെ.
രാത്രിയിൽക്കണ്ണുകാണ്മാൻ ബന്ധമില്ലവകൾക്കു;
വായസങ്ങൾക്കു രാത്രൗ കൺകൊണ്ടു ഫലമില്ല;
കൗശികങ്ങൾക്കു പകൽ കൺകൊണ്ടു ഫലമില്ല;
രണ്ടുകൂട്ടക്കാരവർ തങ്ങളിൽ മഹാവൈരം
കണ്ടുവെന്നാകിൽത്തമ്മിലപ്പൊഴേ കൊത്തിക്കൊല്ലും;
തങ്ങളിൽക്കണ്ടെത്തുവാൻ സംഗതിവരായ്കയാ-
ലങ്ങനെ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിരുകൂട്ടക്കാരും
ഏകദാ രജനിയിൽ വീര്യവാനമർദ്ദനൻ
കാകവൃന്ദത്തെക്കൊലചെയ്വതിന്നൊരുമ്പെട്ടു.

തൽക്ഷണം ലക്ഷംമൂങ്ങാക്കൂട്ടങ്ങളോട്ടു പോരാൽ–
വൃക്ഷത്തെ പ്രവേശിച്ചു വളഞ്ഞു ചുഴലവും.
കണ്ണുകാണാതുള്ളോരു കാകവൃന്ദത്തെക്കൊന്നി
ഖണ്ഡിച്ചു കൊലചെയ്തു ചണ്ഡമാം കോപത്തോടേ.
മേഘവർണ്ണനും തന്റെ മന്ത്രിവീരന്മാരാകും
കാകന്മാരഞ്ചു പേരുമേതാനും പ്രജകളും
തെറ്റെന്നു ഭയപ്പെട്ടു മറെറാരുമരം ചെന്നു
പാറിനിന്നൊരുവണ്ണം ചാകാതെ ശേഷിച്ചിതു.
പിറേറന്നാൾ പലർകാലേ വന്നിങ്ങു വടമേറി–
ച്ചാറമേലിരുന്നവർ കാര്യത്തെ വിചാരിച്ചു.
അഞ്ചുപേർ സാത്വികന്മാർ മന്ത്രികൾ മനക്കാമ്പിൽ–
ച്ചഞ്ചലം കൂടാതവർ സ്വാമിയെ പ്രണമിച്ചു.
ഏകനങ്ങുദ്ദീപകൻ, രണ്ടാമൻ സന്ദീപകൻ,
മൂന്നാമൻ പ്രദീപകൻ, നാലാമനാദീപകൻ,
അഞ്ചാമൻ ചിരംജീവിയിങ്ങനെ സചിവന്മാ–
രഞ്ചുപേർ സമർത്ഥന്മാരെല്ലാരുമിരിക്കുമ്പോൾ
ആരെയും ഭേദംകൂടാതാസ്ഥയാ മേഘവർണ്ണൻ
ധീരതകൊണ്ടു പറഞ്ഞീടിനാന്മനോഗതം:—
മന്ത്രിവീരന്മാരാകും നിങ്ങളെ നിഗ്ഗൂഢമാം
മന്ത്രശക്തികൊണ്ടല്ലോ നമ്മുടെ രാജ്യങ്ങളിൽ
സ്ഥാനവും മാനങ്ങളുമങ്കവും ചുങ്കങ്ങളു–
മൂനമെന്നിയേ വർത്തിച്ചിങ്ങനെ ചേർന്നീടുന്നു.
ഇക്കാലം ശത്രുക്കൾ വന്നിങ്ങനെ ബഹുതരം
ധിക്കാരം പ്രവർത്തിച്ചു നിഗ്രഹമേററം ചെയ്തു.
വന്നതു വന്നു വിധി, മേല്പോട്ടു പരിഭവം
വന്നുപോകാതെ വൈരിനിഗ്രഹം ചെയ്തുകൊൾവാൻ
എന്തിനി നല്ലൂ? നമുക്കെന്നതു മനക്കാമ്പിൽ–
ച്ചിന്തിച്ചു പറഞ്ഞാലും മന്ത്രിപുംഗവന്മാരേ!
എന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞീടിനാനുദ്ദീപകൻ
'എന്നുടെ മതമുള്ളിൽത്തോന്നിയതുണർത്തിക്കാം.'—
ഉഗ്രവിക്രമന്മാരാം ശത്രുക്കൾ വന്നു നേർത്താൽ



നിഗ്രഹം ചെയ്തു ജയിച്ചീടുവാൻ പരാധീനം.
മറെറാരു ദിക്കിൽ മാറിപ്പാർക്കയെന്നതും കൊള്ളാം;
മറെറാരു ബലവാനെ സ്സേവചെയ്കിലും കൊള്ളാം;
വന്നുപദ്രവിക്കുന്ന വൈരിയെത്തന്നെ ശീഘ്രം
ചെന്നങ്ങു സമാശ്രയം ചെയ്കയെന്നാലും കൊള്ളാം.
ഇങ്ങനെ മൂന്നു നയം ദുർബ്ബലന്മാർക്കു യോഗ്യം
തിങ്ങിനബലമുള്ള വൈരികൾ വരുന്നേരം
ചൊല്ലിനാൻ സന്ദീപകനിദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു
നല്ലൊരു നീതിമാർഗ്ഗമെങ്കിലും ചിതം വരാ.
തന്നുടെരാജ്യം വെടിഞ്ഞന്യദിക്കിനു പോകും–
മന്നവന്മാരും പിന്നെ ശ്വാക്കളുമൊരുപോലെ.
നാട്ടിലങ്ങിരിക്കുമ്പോൾ നല്ലവന്താനും മറു–
നാട്ടിലായ്വരുന്നേരമെല്ലാർക്കും പരിഹാസം
കൈക്കലുള്ളതും വിററുതിന്നൊക്കെ വകയാക്കി–
ദുർഘടസ്ഥലങ്ങളിൽ ദുഃഖിച്ചുതനിക്കൊരു
ചൊക്കനും കൂടെച്ചൊൽക്കീഴില്ലാതായ്വരും ക്രമാ–
ലക്കണക്കാകും നാടുവിട്ടുപോകുന്ന നൃപൻ.
കട്ടിലും വിട്ടു കലഹിക്കുന്ന പുരുഷനെ–
ക്കെട്ടിയ പെണ്ണുംകൂടിപ്പെട്ടെന്നു വെടിഞ്ഞീടും.
തന്നുടെ പ്രജകളും രാജ്യവും നഗരവു–
മെന്നുള്ള പരമാർത്ഥമൊന്നുമേ ചിന്തിക്കാതെ,
മാററാനെക്കണ്ടപ്പോഴേ മണ്ടിയങ്ങൊളിച്ചഹോ
മറെറാരു ദിക്കിൽപ്പോകും മന്നവന്മാർക്കും പിന്നെ
തങ്ങടെ നാട്ടിൽ വന്നു വാസിപ്പാനൊന്നുള്ളനും
സംഗതി വരികയില്ലെന്നതു ബോധിക്കണം.
എന്നതുകൊണ്ടു രാജ്യം വിട്ടുപോകരുതെന്ന–
തെന്നുടെ പക്ഷമെന്നു പറഞ്ഞു സന്ദീപകൻ.
ഉക്തവാൻ പ്രദീപകൻ നമ്മുടെ പക്ഷം പിന്നെ–
ശ്ശക്തിമാനായുള്ളോരു ശത്രു വന്നെതിർക്കുമ്പോൾ
വാശ്ശുതും ചൊല്ലുംപോലെ കേട്ടുകൊണ്ടുദ്ദേഹത്തെ–
സ്സംശ്രയിച്ചിട്ടും തന്റെ രാജ്യത്തെ രക്ഷിക്കണം.

ബാലരും വൃദ്ധന്മാരും സ്ത്രീകളും ദീനന്മാരും
കാലിന്നു മുടക്കമുള്ളോർ കണ്ണുകാണാതുള്ളവർ,
ഇങ്ങനെ ബഹുവിധം രാജ്യവാസികളെല്ലാ-
മെങ്ങനെ പൊറുക്കുന്നു മന്നവന്മണ്ടിപ്പോയാൽ?
ആയതു വിചാരിക്കാതോടുന്ന നൃപൻ ദൂരെ-
പ്പോയെന്നാലെങ്ങും പിന്നെപ്പാർക്കയില്ല ദൃഢം.
നാട്ടിലെ പ്രജകൾക്കു തങ്ങളെദ്ദണ്ഡിപ്പിച്ചു
കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു വരാനുത്സാഹമുണ്ടാകില്ല.
വിശ്രുതന്മാരായുള്ള ഭൂപാലന്മാരെച്ചെന്ന-
ങ്ങാശ്രയിച്ചതുകൊണ്ടു ഹാനിയും വരാനില്ല.
ഗംഗയും താനേ ചെന്നു സാദരം സമുദ്രത്തെ-
സ്സംഗിച്ചു സേവിച്ചീടുന്നില്ലയോ കാകേശ്വരാ!
സ്വാമിയെ കൂപ്പിത്തൊഴുതീടിനാനാ ദീപകൻ:
സാമദാനാദി നമുക്കൊട്ടുമേ മതമല്ല
ചണ്ഡരാമുലൂകന്മാരിജ്ജനങ്ങൾക്കു രാത്രൗ
കണ്ണുകാൺകയില്ലെന്നു കല്പിച്ചു നിർമ്മര്യാദം
നമ്മെ വന്നുപദ്രവം ചെയ്തതു ചിന്തിച്ചാലും;
ദുർമ്മദന്മാരെച്ചെന്നു സേവിപ്പാൻ ചിതമുണ്ടോ?
അണ്ഡജാധമന്മാരാമുലൂകങ്ങൾക്കും പകൽ
കണ്ണുകാൺകയില്ലെന്നു തമ്പുരാനോർക്കുന്നില്ലേ?
കാകസംഘത്തെ യോഗം തികച്ചു പകൽ ചെന്നാ-
ലാകവേ കൊത്തിക്കൊന്നു പോന്നുകൊള്ളുതാരായാം?
ഇങ്ങനെ നാലുമന്ത്രി പ്രൗഢന്മാരുടെ മതം
സംഗ്രഹിച്ചനന്തരം വായസാധീശൻ മുദാ
അർത്ഥശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാമഭ്യസിച്ചവരിലു-
ള്ളർത്ഥത്തെ വെളിവാക്കിച്ചൊല്ലുവാൻ സമർത്ഥനാം
മന്ത്രിപുംഗവൻ ചിരഞ്ജീവിതൻ മതനാഗത-
മന്ത്രമെന്തെന്നു ചോദ്യം ചെയ്തപ്പോളവൻ ചൊന്നാൻ;-
നാലുപേരമാത്യന്മാരൊന്നിച്ചു പറഞ്ഞിതു
നാലുമാർഗ്ഗമെന്നാലും നന്നിതുവഴി നാലും.
എന്നതിൽ വിശേഷിച്ചൊന്നങ്ങോട്ടു ഗ്രഹിപ്പിപ്പാൻ



മന്ദനാമടിയനു മാനസേ തോന്നുന്നില്ല.
എങ്കിലുമൊരുവിധം ശാസ്ത്രമങ്ങറിയിക്കാ-
മെന്നുടെ ഗുരുക്കന്മാരഭ്യസിപ്പിച്ച വഴി.
മന്ത്രഗോപനത്തോളമാവശ്യം മററില്ലെന്നു
മന്ത്രിപുംഗവന്മാരും സ്വാമിയും ബോധിക്കേണം.
കർണ്ണങ്ങൾ പിളർക്കുമ്പോളായതിന്നകത്തുള്ളോ-
രംഭസ്സു ചോർന്നു ചോർന്നു നാസ്തിയായ് വരുമല്ലോ.
കേവലം ചാർച്ചക്കാരെ ഗൂഢമായുള്ള മന്ത്രം
കേൾപ്പിച്ചു തുടങ്ങിയാൽ മന്ത്രഭംഗവും വരും
ചാർച്ചക്കാർ പലരുണ്ടാമായവർ കേൾക്കും ചില-
ചാർച്ചക്കാരവരുടെ വാഴ്ചക്കാരൊരുകൂട്ടം.
ചേർച്ചക്കാരവർക്കുള്ള ചാർച്ചക്കാരവരുടെ
വേഴ്ചക്കാരെന്നുവേണ്ട, കേട്ടുകേട്ടൊരുപോലെ
ഗൂഢസംസാരം നാട്ടിലൊക്കവേ വെളിവായാൽ
കൂടലർകുലം ബലപ്പെട്ടു പോമതുമൂലം
സന്ധിവിഗ്രഹം യാനമാസനം ദ്വൈധീഭാവം
സംശ്രയം നയങ്ങളിച്ചൊന്നതു നാലും രണ്ടും,
സാരമാം മന്ത്രത്തിനു മംഗങ്ങളഞ്ചാകുന്നു;
കാര്യമാരംഭിപ്പാനുള്ളുപായം പ്രഥമാംഗം,
വിത്തവും പുരുഷകാരങ്ങളും സ്വരൂപിപ്പാ-
നുത്തമം വിചാരമെന്നുള്ളതു രണ്ടാമംഗം;
ദേശകാലങ്ങൾ വിചാരിപ്പതു മൂന്നാമംഗം;
നാശത്തിൻ പ്രതിക്രിയാചിന്തനം നാലാമംഗം;
കാര്യസാദ്ധ്യത്തെക്കുറിച്ചുദ്യോഗമഞ്ചാമംഗം;
കാര്യസാരജ്ഞന്മാർ പണ്ഡിതരിങ്ങനെ പറയുന്നു.
സാമവും ദാനം ഭേദം ദണ്ഡവുമുപായങ്ങൾ;
സാമോപായികന്മാർക്കു സാദ്ധ്യങ്ങളിവയെല്ലാം.
ഉത്സാഹശക്തി പ്രഭുശക്തിയും മന്ത്രശക്തി
മത്സ്വാമി ഗ്രഹിക്കേണമിദ്ദശം നീതിശാസ്ത്രം.
സംഗരം ചെയ്വാനിപ്പോൾ സാമർത്ഥ്യം നമുക്കില്ല;
സംഗരത്തിന്നുള്ളൊരു കാലവും വന്നീലിപ്പോൾ.

ആഹവം ചെയ്യില്ലെന്നാൽ നിശ്ചയം മൃതിയെന്നു-
മാഹവം ചെയ്താൽ മൃത്യു സംശയമെന്നും വരും.
അങ്ങനെയുള്ളത്തു സംഗരം തന്നെ വേണം;
മിങ്ങിപ്പോള പ്രകാരമവശ്യം വന്നില്ലല്ലോ.
നമ്മുടെ രിപുക്കളാം കൗശികന്മാർക്കിപ്പോൾ
നമ്മെക്കാൾ ബലവീര്യം വിത്തസമ്പത്തുമേറും.
എന്നതുകൊണ്ടു ബകോടത്തിന്റെ ധർമ്മം കൈക്കൊ-
ണ്ടൊന്നുമേ ഭാവിക്കാതെ നിന്നുകൊണ്ടനുക്രമാൽ
സംഗതി വരുന്നേരം സിംഹധർമ്മത്തെപ്പൂണ്ടു
സംഗരേ രിപുക്കളെസ്സംഹരിക്കയും ചെയ്യാം.
വർദ്ധനം രിപുക്കൾക്കു തങ്ങൾക്കു ശക്തിക്ഷയം
ബുദ്ധികൊണ്ടിതു രണ്ടും ഓർക്കാതെ പുറപ്പെട്ടു
യുദ്ധത്തിന്നൊരുമ്പെട്ടു ചെല്ലുന്നോരവിവേകി-
ക്കൗദ്ധത്യം മാറുമെന്നല്ലൂർദ്ധ്വമായ് മണ്ടിപ്പോരും.
വൈരികൾ ദൂരസ്ഥന്മാരെങ്കിലുമവരുടെ
ഗൗരവം നിലപ്പിക്ക മൽകൃഷ്ടൻ മഹീപാലൻ
എത്രയും വികൃഷ്ടനായുള്ളവൻ സമീപത്തെ-
ശ്ശത്രുവെപ്പോലും ജയിച്ചീടുവാനാളല്ലല്ലോ.
ദൂരവേ വന്നങ്ങുദിച്ചീടുന്ന ദിവാകരൻ
പാരിലെത്തിമിരങ്ങളൊക്കവേ നീക്കീടുന്നു.
അല്പമാം പ്രദീപത്തെക്കത്തിച്ചാലടുക്കെയു-
ള്ളന്ധകാരവും നിഴൽ പിടിച്ചു നില്ക്കയുള്ളൂ.
ശത്രുക്കളുടെ ശക്തി വർദ്ധിക്കുംകാലം ധീരൻ
കുറച്ചിൽ ക്ഷമിച്ചിരുന്നീടുകതന്നേ നല്ലൂ.
തത്ര വൈരികൾക്കെല്ലാം താഴ്ച കാണുമ്പോൾ തന്റെ
മിത്രസമ്പത്തും കൂടിച്ചേർന്നങ്ങു നേർത്തിടേണം.
ധീരന്മാരായുള്ളൊരു മേദിനീപാലന്മാർക്കു
ചാരന്മാർ കണ്ണാകുന്നു; ദൂതന്മാർ വദനവും;
മന്ത്രമെന്നതു ചട്ട; ബുദ്ധിതാനസ്ത്രങ്ങളും;
മന്ത്രികളകമ്പടി കൂടുവാൻമാത്രം കൊള്ളാം.
ജൃംഭിച്ചുമേവും രിപുശ്രീയാകും ഭുജംഗിയെ



സ്തംഭിപ്പിപ്പതിന്നൊരു മന്ത്രമായതും മന്ത്രം.
ങ്ങനെയുള്ള മന്ത്രം ഛിദ്രിച്ചുപോയെന്നാകി-
ലങ്ങുമേ നിലനില്പാൻ കെല്പുമില്ലാതായ്‌വരും.
സ്വായത്തസിദ്ധി സചിവായത്തസിദ്ധിയെന്നും
നായകർ മൂന്നുമുഭയായത്ത സിദ്ധിയെന്നും
താനുതന്നെ കാര്യക്ലേശം ചെയ്യുന്നോനാദ്യൻ നൃപൻ;
മന്ത്രിയെത്തന്നെ കല്പിച്ചാക്കുന്നോൻ രണ്ടാം നൃപൻ;
താനുമസ്സചിവനും കൂടവേ വിചാരിച്ചു
സ്ഥാനങ്ങൾ നടത്തുന്ന മന്നവൻ മൂന്നാം നൃപൻ;
മന്നവൻതന്റെ പാട്ടിലേതൊരു കാര്യത്തിനും
തന്നുടെ സചിവന്മാർ നില്ക്കുമെന്നാകിൽ ഗുണം.
മന്ത്രഗുപ്തിയും നമുക്കെത്രയും പാരം കൃച്ഛ്രം;
മന്ത്രിപുംഗവന്മാർക്കു മന്ത്രകൗശലം നാസ്തി,
ദ്രവ്യവുമില്ല പുരുഷാരവും പാതി ചത്തു;
ദുർവ്യയം കൂടാതിനിക്കോപ്പുകൾ കൂട്ടാൻ മേലാ;
സന്ധിയെന്നാലും പിന്നെസ്സാധിപ്പാൻ പരാധീനം.
സന്തതം വർദ്ധിക്കുന്ന മത്സരംകൊണ്ടു പാരം
അന്ധന്മാരുലൂകന്മാർ വൈരികളവർക്കിപ്പോ-
ളന്തരംഗത്തിലൊരു ശാന്തത തെല്ലുമില്ലാ
സന്ധിക്കും സംസാരിപ്പാനില്ലൊരു നേരം പാർത്താ-
ലന്തിക്കുമുമ്പേ കണ്ണുകാണാതാം നമുക്കെല്ലാം
അക്കാര്യം പകൽ ചെന്നു സാധിപ്പാനതു കൂടാ;
അക്കൂട്ടക്കാർക്കും പകൽ കണ്ണു കാണ്കയില്ലല്ലോ;

മേഘവർണ്ണനും ചൊന്നാനെന്തൊരു ഹേതുകൊണ്ടു
കാകലോകവുമുലൂകങ്ങളും തമ്മിൽ വൈരം?
ഇങ്ങനെ ദേവാസുരമെന്നതുപോലെ മുന്നം
സംഗതിവരാനെന്തു കേട്ടറിയുന്നോ ഭവാൻ?
മന്ദഹാസവും പൂണ്ടു പറഞ്ഞു ചിരഞ്ജീവി: —
മന്ദഭാഗ്യന്മാർ പക്ഷിക്കൂട്ടങ്ങളെന്നേ വേണ്ടൂ.
വ്യാഘ്രചർമ്മത്തെക്കൊണ്ടു കുപ്പായമിട്ടുംകൊണ്ടു
ശീഘ്രചാരിയായൊരു ഗർദ്ദഭം വേനൽക്കാലം

സൗഖ്യമായ് സസ്യങ്ങളും ഭക്ഷിച്ചു നടക്കുമ്പോൾ
വാക്കുദോഷത്തെക്കൊണ്ടു തനിക്കു നാശം വന്നു.
മേഘവർണ്ണനുമതു കേൾക്കണമെന്നു ചൊന്നാൻ;
കാകമന്ത്രീശൻ ചിരഞ്ജീവിയുമുരചെയ്തു.

## 2. നാവടക്കുവാൻ കഴിയാത്തതു കൊണ്ടുള്ള ദോഷം

പണ്ടൊരു രജകന്റെ വസ്ത്രഭാണ്ഡവും പേറി-
ക്കൊണ്ടൊരു കഴുതയുണ്ടങ്ങാടിത്തെരുവതിൽ;
കണ്ടങ്ങൾ തോറും ചെന്നു ധാന്യങ്ങൾ തിന്നുന്നേരം
കണ്ടവരെറിഞ്ഞാട്ടി ദ്ദൂരവേമണ്ടിക്കുന്നു.
തന്നുടെ കഴുതയ്ക്കു ഭക്ഷണമില്ലായ്കയാൽ
തന്നുടെ ഭാണ്ഡം പേറാൻ ശക്തിയില്ലാതായല്ലോ,
ഇത്തരം വിചാരിച്ചങ്ങേകദാ നിർണ്ണേജകൻ
പുത്തനാം പുലിത്തോലും കൊണ്ടുവന്നതുകൊണ്ടു
ഗർദ്ദഭത്തിന്റെ ദേഹമൊക്കവേ മൂടിക്കെട്ടി-
ത്തട്ടിശി സസ്യം തിന്മാൻ വിട്ടിതു രജനിയിൽ.
കണ്ടത്തിൽ ച്ചാടിസ്സസ്യം ഭക്ഷിച്ചു തുടങ്ങിനാൻ;
കണ്ടെത്തി പ്രഹരിപ്പാൻ വരുന്ന കാവൽക്കാരും
വ്യാഘ്രമെന്നോർത്തു പേടിച്ചോടിനാർ കഴുതയ്ക്കു-
ണ്ടാക്രമിപ്പാനും പരാധീനമില്ലാതായ്വന്നു
അങ്ങനെ നാലുപത്തുരാത്രികൾ കഴിഞ്ഞപ്പോ-
ളങ്ങൊരു കാവൽക്കാരൻ കൗശലക്കാരൻ തദാ
ചിത്രകംബളംകൊണ്ടു തന്നുടെ ശരീരം മൂടി-
ത്തത്ര ചെന്നുടൻ വില്ലും ശരവും മറച്ചുടൻ
ഗർദ്ദഭമതുകണ്ടു ഗർദ്ദഭസ്ത്രീയെന്നോർത്തു
ഗർജ്ജനം ചെയ്തു മദനാർത്തനായണഞ്ഞിതു.
ഗർജ്ജനം വികൃതമായ് കേട്ടപ്പോൾ കാവൽക്കാരൻ
ഗർദ്ദഭമിതെന്നറിഞ്ഞസ്ത്രത്തെ പ്രയോഗിച്ചാൻ,
ശബ്ദദോഷത്താലങ്ങു ഗർദ്ദഭം ശരമേററു
ചത്തുവീണിതു ഭോഷനിങ്ങനെയവസാനം.
എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ കാകകൗശികന്മാർക്കും



...ടെ വാഗ്ദോഷംകൊണ്ടുണ്ടായി മഹാവൈരം.
...ക്ഷിജാതികളൊക്കെക്കൂടവേ വിചാരിച്ചു,
...ക്ഷിതാവൊരു യജമാനനെക്കല്പിക്കേണം.
...ക്ഷിവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ടവനാകിയ പുരുഷനെ-
...ക്ഷിരാജ്യാഭിഷേകം ചെയ്തിഹ വർത്തിക്കേണം.
...മങ്ങെല്ലാവരും കൂടവേ വിചാരിച്ചു
...ധനാമുലൂകത്തെക്കൊള്ളിക്കാമെന്നുറച്ചു,
...ക്ഷിപട്ടാഭിഷേകത്തിന്നുള്ള പദാർത്ഥങ്ങൾ
...ക്ഷപാതികൾ ചെന്നു കൊണ്ടന്നു വട്ടംകൂട്ടി.
...മൻ ചകോരവും വന്നിതു മന്ത്രിദ്വിജൻ;
...ാരം കലശങ്ങൾ പൂജിച്ചു തുടങ്ങിനാൻ.
...ന്നേരം വന്നാനൊരു വൃദ്ധനാം മഹാകാകൻ;
...ന്നാഹമിതുകണ്ടു ചോദിച്ചു സഭാന്തരേ
...എന്തൊരുഭാവം നിങ്ങൾക്കേവനെ പ്രഭുവാക്കാ-
...ത്തരംവിനാ വട്ടംകൂട്ടുന്നു? കഥിച്ചാലും.
...ക്ഷികളുരചെയ്താർ ഞങ്ങളിന്നുലൂകത്തെ-
...ക്ഷിരാജനായ്വച്ചു വാഴിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു.
...ചൊല്ലിനാൻ വൃദ്ധധ്വാങ്ക്ഷൻ നല്ലൊരു നീതിമാർഗ്ഗ-
...ല്ലിതു ഭവാന്മാർക്കെന്തിങ്ങനെ തോന്നീടുവാൻ?
...ശത്രുബുദ്ധിയില്ലാത്ത കൗശികന്മാർക്കു രാജ്യം
...ശയം കൂടാതഹോ കൊടുത്താൽ സുഖം വരാ,
...എന്തൊരു പരമ്പരാബന്ധമിട്ടിവരന്ധന്മാ-
...ക്കെന്തൊരു സദാചാരമാചരിക്കുന്നോരവർ?
...വേദാ കോപംകൊണ്ടു കരുണഭാവത്തോടെ
...വതഗുഹകളിലൊളിച്ചു പകലെല്ലാം,
...രിയിൽപ്പുറപ്പെട്ടു ഭക്ഷണം തേടിക്കൊണ്ടു
...രിയിലിരുട്ടത്തു സഞ്ചരിക്കുന്നകൂട്ടം
...ക്ഷികൾക്കെജമാനനായ് വരുന്നേരം പകൽ
...നിന്നിവൻ രാജ്യം രക്ഷിച്ചു പുലർത്തുന്നു?
...ക്കുലത്തന്നിലൊരു വിശ്രുതനുണ്ടെങ്കിലേ
...ക്കുലേ ജനിക്കുന്നോർക്കുൽക്കർഷമുണ്ടായ് വരൂ.

ചന്ദ്രസേവിയാം ശശപ്രൌഢനങ്ങണ്ടാകയാ-
ലന്യൂനാമൊരുശശം ദന്തിയെജ്ജയിച്ചല്ലോ.
എങ്ങനെ ജയിച്ചെന്നു പക്ഷികൾ ചോദിച്ചപ്പോ-
ളെങ്കിലോ കേൾക്കെന്നുരചെയ്തിതു കാകാധീശൻ.

### 3. ദന്തിരാജനെക്കൊണ്ടുകൂട്ടത്തെ പിരിപ്പിച്ചതു്.

ഭൂതലേ പന്തീരാണ്ടു വർഷമില്ലായ്കമൂലം
ഭൂതജാലങ്ങളൊക്കെശ്ശോഷിച്ചു വശംകെട്ടു
കാനനേ മഹാഗജക്കൂട്ടങ്ങൾ ദാഹംകൊണ്ടു
ദീനതപൂണ്ടു ഗജശ്രേഷ്ഠനോടറിയിച്ചു.
കുംഭിരാജനായുള്ള തമ്പുരാൻ തിരുവടി
കനിവിടും ജനങ്ങളെക്കാത്തരുളേണം നാഥാ!
കാട്ടിലെക്കുളം തോടും പല്വലങ്ങളും വററി-
ക്കൊട്ടാനക്കൂട്ടങ്ങൾക്കും മററുള്ള ജന്തുക്കൾക്കും
തോയപാനത്തിനെങ്ങും സംഗതി വരായ്കയാൽ
കായങ്ങൾ മെലിഞ്ഞേററം നടപ്പാൻ മേലാതായി
ഏതൊരു ദിക്കിൽ ജ്ജലമുള്ളതെന്നന്വേഷിപ്പാൻ
ദൂതരെക്കല്പിച്ചയച്ചീടുകവേണം സ്വാമിൻ!
എന്നതുകേട്ടു ഗജശ്രേഷ്ഠനും വനേ വനേ
ചെന്നങ്ങു വിചാരിപ്പാൻ ദൂതരെ നിയോഗിച്ചു.
ആസ്ഥയിലൊരുദൂതൻ വന്നു നിന്നറിയിച്ചു:—
തോയപൂർണ്ണമായൊരു വാപിയുണ്ടൊരു ദിക്കിൽ.
ചന്ദ്രികാ സരസ്സെന്നു നാമവും കേട്ടേനതിൽ
സ്സാന്ദ്രശീതളം ജലം നിർമ്മലം നിരന്തരം.
അത്ര നന്നൊരുകാതം മാത്രമേ വഴിയുള്ളൂ.
തത്ര ചെന്നംബുക്രീഡാസ്നാന പാനങ്ങൾ സുഖം
എന്നതുകേട്ടു ഗജരാജനും വൃന്ദങ്ങളും
നന്ദപൂണ്ടവിടേയ്ക്കു സത്വരം പുറപ്പെട്ടു.
ചന്ദ്രികാ സരസ്സിൻെറ തീരത്തു വസിക്കുന്ന



സുന്ദരശശങ്ങടെ വൃന്ദമുണ്ടനവധി.
ദന്തിയൂഥങ്ങൾ ചെന്നു ചവിട്ടീശ്ശശങ്ങടെ
പംക്തിയെപ്പാടേ കൊന്നുതുടങ്ങി മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ.
അനന്തരം ശശങ്ങൾക്കു നാഥനാം ശിലീമുഖൻ
തന്നുടെ കാര്യക്കാരെ വരുത്തി വിചാരിച്ചു.
നമ്മുടെ സരസ്സതേ വാരണക്കൂട്ടം വന്നു
നമ്മുടെ പ്രജകളെച്ചവിട്ടിക്കൊന്നീടുന്നു.
എന്തൊരു മാർഗ്ഗംവേണ്ടൂ ദന്തിവൃന്ദത്തെ നീക്കാ-
നെന്നതു ചിന്തിക്കെന്നെന്നുള്ള മൊഴികേട്ടു.
ചിന്തിച്ചു വിജയനെന്നുള്ളൊരു ശശാമാത്യൻ
ദന്തിരാജനെക്കൊണ്ടു കൂട്ടത്തെപ്പിരിപ്പിക്കാം.
ചന്ദ്രികാ സരസ്സതിൽ വന്നിറങ്ങീടും മുമ്പ
ചെന്നു ഞാൻ ഗജേന്ദ്രനെപ്പറഞ്ഞു നിർത്തീടുന്നേൻ.
തുഷ്ടനാം ശിലീമുഖൻ ചൊല്ലിനാൻ വിജയനെ-
ന്നെട്ടദിക്കിലും പുകൾപൊങ്ങിന മുയൽ ഭവാൻ.
ഒട്ടുമേ കാലക്ഷേപം കൂടാതെ ചെന്നു ഗജ-
ക്കൂട്ടത്തെപ്പിരിച്ചയച്ചീടുക മഹാബാഹോ!
അങ്ങിനെയെന്നങ്ങുരചെയ്തിതു വിജയനും
തുംഗനാം ഗജേന്ദ്രനെ പ്രാപിച്ചു വിചാരിച്ചു;
പ്രാണികൾ ഗജങ്ങളോടെടുത്താൽ നാശം വരും;
ഘ്രാണിക്കുമ്പോലെ വന്നു വധിക്കും സർപ്പങ്ങളും;
പുഞ്ചിരിയിട്ടുംകൊണ്ടു കൊല്ലിക്കും ഭൂപാലന്മാർ;
വഞ്ചിക്കും ഖലന്മാരും ചെന്നു നിൽക്കവേതന്നെ.
വമ്പനാം കൊലയാനക്കൊമ്പൻെറ പുറകിലും
മുമ്പിലുമിടംവലം രണ്ടു ഭാഗത്തിങ്കലും
ചെന്നു നിൽക്കരുതൊരുനേരവും തൻെറ പാട്ടിൽ
വന്നു ചെന്നുള്ളബുദ്ധി തോന്നിയാൽ നാശം വരും.
എന്നതുകൊണ്ടു ഞാനും പർവ്വതമുകളേറി
നിന്നുകൊണ്ടിവനോടു കല്യാണം പൃച്ഛിക്കുന്നേൻ.
ഇത്തരം വിചാരിച്ചു ബുദ്ധിമാൻ വിജയാഖ്യൻ
സത്വരം ഗിരിമുകളേറിനിന്നുര ചെയ്താൻ:—

നാഗരാജാവിനും തന്മന്ത്രിമാതംഗങ്ങൾക്കും
സ്വാഗതം ഭവിക്കുന്നോ ഭോഗസൌഖ്യവുമെല്ലാം?
രോഗങ്ങൾ കാര്യക്ഷയമിത്യാദി ദുഃഖത്തോടു
യോഗമെന്നിയേ വനേ വാണരുളുന്നീലയോ?
എന്നതു കേട്ടു ഗജശ്രേഷ്ഠനും കൂട്ടുകാരു-
മെന്തൊരു മഹാത്ഭുതമാരിവൻ പറയുന്നു?
ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു മേല്പോട്ടു നോക്കുന്നേര-
മങ്ങിരുന്നരുചെയ്തു സാദരം വിജയനും.
താരകാധിപനാകും ചന്ദ്രനാം ഭഗവാന്റെ
ചാരനാമൊരുശശം ഞാനെന്നു ധരിച്ചാലും
നമ്മുടെ കുലംതന്നിൽ ശ്രേഷ്ഠനാമൊരുമുയൽ
ചന്ദ്രനെ സ്സേവിച്ചല്ലോ മേവുന്നു സദാകാലം
ചന്ദ്രനിജ്ജനങ്ങൾക്കു നിത്യസൌഖ്യത്തിനായി-
ച്ചന്ദ്രികാസാരം ഭൂമൌ നിർമ്മിച്ചു മനോഹരം;
ആയതു കാപ്പാനെന്നെക്കല്പിച്ചു നിശാകരൻ.
ന്യായമല്ലാതെ വിഭോ ദൂതന്മാർ പറയുമോ?
ചന്ദ്രികാ സാരത്തിന്നിലാനകളനവധി
വന്നിറങ്ങിയാൽ വെള്ളമാകവേ കലങ്ങിപ്പോം.
എന്നതു കേട്ടു ഗജശ്രേഷ്ഠനെ ധരിപ്പിച്ചിപ്പോ-
നെന്നുടെ സ്വാമി ചന്ദ്രൻ നമ്മളെ നിയോഗിച്ചു.
തന്നുടെ ഹിതന്മാർക്കു ശീതളൻ നിശാകരൻ;
തന്നുടെ ശത്രുക്കളെത്താപിപ്പിക്കയും ചെയ്യും.
കൈരവങ്ങൾക്കു കാന്തി നൽകുന്ന നക്ഷത്രേശൻ
വൈരമുള്ളംഭോജത്തെ ക്ലിഷ്ടമാക്കുന്നില്ലേ?
എന്നതു കേട്ടു ഭയപ്പെട്ടൊരു ഗജശ്രേഷ്ഠൻ
തന്നുടെ കൂട്ടക്കാരെപ്പിരിച്ചങ്ങയച്ചവൻ
താനുമശ്ശശത്തോടു യാത്രയും ചൊല്ലിപ്പോയാ-
നെന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ സജ്ജനന്മാരേ നല്ല
ക്ഷുദ്രനാം പുരുഷനെ വിശ്വസിപ്പവർക്കൊട്ടും
ഭദ്രമായ് വരികയില്ലെന്നതു ബോധിക്കേണം.
പണ്ടൊരു കപിഞ്ജലപ്പക്ഷിയും ശശകനും,



രണ്ടുപേർ മരിച്ചപോൽ ക്ഷുദ്രവിശ്വാസം മൂലം.
ആയതെങ്ങനെയെന്നു പക്ഷികൾ ചോദ്യം ചെയ്തു.

## 4. "പക്ഷിയും ശശകനും അന്തികേ ചെന്നനേരം"

വായസം പറഞ്ഞിതു; ഞാനൊരുകാലം മുന്നം
കാനനം തന്നിലൊരു വൃക്ഷത്തിൽ കൂടും കെട്ടി;
ദീനമെന്നിയേ പലവാസരം വസിച്ചിതു;
കോടരേ കപിഞ്ജലമെന്നൊരു പക്ഷിവന്നു,
കൂടുമുണ്ടാക്കിത്തത്ര വാണിതു യഥാസുഖം.
സോഹമക്കപിഞ്ജലപക്ഷിയും തമ്മിൽ പ്രാണ-
സ്നേഹമായ് ച്ചമഞ്ഞിതു കൂടവേ വസിക്കയാൽ
ഏകദാ സന്ധ്യാഗമേ വന്നില്ല കപിഞ്ജലൻ;
ശോകകലിതം പൂണ്ടു വാണു ഞാൻ പലരോളം.
അക്കാലം കപിഞ്ജലൻ പാർക്കുന്ന കോടരത്തിൽ
ദീർഘകർണ്ണനെന്നൊരു മുയൽ വന്നകംപുക്കു.
യോഗമല്ലെടോ ശശ! നമ്മുടെ സുഹൃത്താകും
ഭാഗ്യവാൻ കപിഞ്ജലൻ തന്നുടെ ഗൃഹംതന്നിൽ
വന്നു നീ വസിപ്പതു നിന്നുടെ നിർമ്മര്യാദ-
മെന്നു ഞാൻ വിരോധിച്ചേനായവൻ കയ്ക്കൊണ്ടില്ല
മൂന്നുനാലഹോരാത്രമിങ്ങനെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ
വന്നിതു കപിഞ്ജലൻ ദീർഘകർണ്ണനെക്കണ്ടു,
ആരെടോ മമ സ്ഥാനേ വന്നിരുന്നിതു മൂഢാ
ദൂരെ മാറിപ്പോകെന്നു പറഞ്ഞു കപിഞ്ജലൻ.
ദീർഘകർണ്ണനും ചൊന്നാനീ ദശസ്ഥാനങ്ങളി-
ലാർക്കുമേ ഭേദമില്ലെന്നുത്തമന്മാർ ചൊല്ലുന്നു
വാപികൾ തടാകങ്ങൾ കൂപങ്ങൾ വൃക്ഷങ്ങളും
പ്രാപിക്കുന്നവർക്കെല്ലാമാവാസസ്ഥലം തുല്യം.
ഞാനിതിനുടയവനെന്നുരചെയ്‌വാനൊരു
സ്ഥാനിയില്ലെന്നു മനുമന്നവനുര ചെയ്തു.
മന്നവന്മാർക്കും മററു മാദൃശന്മാർക്കുമിന്നു

മാനവസ്തുതിയല്ലാതെന്തൊരു പ്രമാണവും?
നാലുപേര തദ്ദ്വന്ദ്വരിക്കാര്യം കേട്ടാലതു-
ക്കൂലമായുറഞ്ഞീ-ടിലറ്റത്തു ഞാനും കേൾക്കാം.
ഇങ്ങവകാശമില്ലെന്നായവൻ വിധിച്ചെങ്കി-
ലിങ്ങൊരു ശാന്തയില്ലാശ്ശു ഞാൻ വാങ്ങിക്കൊള്ളാം
എങ്കിൽ നാം പോക സഖേ! നല്ലൊരു വിശേഷജ്ഞൻ
തങ്കലാകേണം കാര്യമെന്തിനു മടിക്കുന്നു?
ഇങ്ങനെ കപിഞ്ജലപക്ഷിയും ശശകനും
തങ്ങളിലൊരുമിച്ചു തൽക്ഷണം പുറപ്പെട്ടു.
ഞാനുമങ്ങവരുടെ പിന്നാലേ പുറപ്പെട്ടു
ജ്ഞാനമുള്ളവർ വിധിക്കുന്നതു കേൾപ്പാനായി.
ഏതൊരു തപസ്വിയെച്ചെന്നു ഞാൻ സേവിക്കേണ്ടൂ?
കൈതവമില്ലാതവരെങ്കിലേ ഗുണം വരൂ.
ദീർഘകർണ്ണനോടേവം ചോദിച്ചു കപിഞ്ജലൻ;
ദീർഘകർണ്ണനും ചൊന്നാനുണ്ടൊരു മാർജ്ജാരകൻ
യമുനാതീരെ തപം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
മാമുനീശ്വരന്മാരിലൊന്നുപോൽ വസിക്കുന്നു.
ചോദിച്ചു കപിഞ്ജലൻ പൂച്ചമാമുനി കാര്യം
ബോധിച്ചു കണക്കിനു തീർക്കുമോ വിവാദങ്ങൾ?
ധൂർത്തനാം വിലാളത്തെ വിശ്വസിക്കാമോ വ്യാജ-
മൂർത്തികൾ മാർജ്ജാരന്മാരെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു.
ചൊല്ലിനാൻ ദീർഘകർണ്ണൻ നല്ലൊരു പൂച്ചശ്രേഷ്ഠൻ
തെല്ലുമേ കപടമില്ലെന്നു ഞാനറിയുന്നു.
വാശ്ശത്തും കണ്ടാൽ കാണുമീശ്വരനല്ലോ സാക്ഷി?
വിശ്വസിക്കരുതെന്നു നമ്മുടെ സത്യം സഖേ!
ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു കൊണ്ടായവരിരുവരും
തങ്ങളിലൊരുമിച്ചു യമുനാതീരേ ചെന്നു
ധൂർത്തനാം ദധികർണ്ണനെന്നുള്ള മാർജ്ജാരനെ-
പ്പാർത്തു കണ്ടിരുവർ വന്ദിച്ചു നിന്നീടിനാർ.
കണ്ണുകൾ തുറന്നു നോക്കീടിനാൻ ദധികർണ്ണൻ;
കർണ്ണങ്ങൾ വഴിപോലെ കേൾക്കയില്ലെനിക്കെടോ



അന്തികേ വന്നു കാര്യം ചൊല്ലുവിൻ ധർമ്മാധർമ്മം
ചിന്തിയാതൊരു കാര്യം കല്പിക്കില്ലെടോ ഞാനും
ധർമ്മത്തെദ്വേഷിച്ചെങ്കിൽ ധർമ്മവും ദ്വേഷിച്ചീടും
ധർമ്മത്തെ രക്ഷിച്ചെങ്കിൽ ധർമ്മവും രക്ഷിച്ചീടും;
ധർമ്മത്തെ വഴിപോലെ സേവിക്കുന്നവർകളെ-
ധർമ്മമെന്നുള്ള ദൈവം പാലനം ചെയ്യും ദൃഢം,
മററുള്ള ബന്ധുക്കളിദ്ദേഹമുള്ളന്നേയുള്ളൂ.
മുററുമീധർമ്മബന്ധു ചത്താലും കൂടെപ്പോരും.
പ്രാണിഹിംസനത്തോളമധർമ്മം മററൊന്നില്ലാ;
പ്രാണരക്ഷണത്തോളം ധർമ്മവും മററൊന്നില്ലാ;
മാതാവെപ്പോലെ പരസ്ത്രീകളെക്കണ്ടീടണം;
മാറോടുപോലെ പരദ്രവ്യത്തെക്കല്പിക്കണം;
തന്നെപ്പോൽ മററുള്ളോരെക്കൂടവേ കാണുന്നവൻ
ധന്യപൂരുഷനെന്നു ചൊല്ലുന്നു മഹത്തുക്കൾ
ധർമ്മമീവണ്ണം പറയുന്നൊരു മാർജ്ജാരനെ-
ധർമ്മവാനിവനെന്നു വിശ്വാസമുണ്ടാകയാൽ
പക്ഷിയും ശശകനുമന്തികേ ചെന്നനേരം
തൽക്ഷണം പിടിപെട്ടു മാർജ്ജാരൻ മഹാപാപി.
രക്ഷണം മോഹിച്ചങ്ങു ചെന്നവർകളെക്കൊന്നു
ഭക്ഷണം കഴിച്ചവൻ പിന്നെയും തപം ചെയ്താൻ
അത്തൊഴിലെല്ലാംകണ്ടു ദൈവമേ! അയ്യോയെന്നു
ചിത്തത്തിലുറപ്പിച്ചു ഞാനുമിങ്ങോട്ടു പോന്നു.

എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ ക്ഷുദ്രനാമുലൂകത്തെ
മന്നവനാക്കിവച്ചാൽ ഭദ്രമ സ്വൈരത്തില്ല.
വൃദ്ധവായസത്തിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടനേരം
ബദ്ധസന്തോഷം പക്ഷിക്കൂട്ടങ്ങൾ പറഞ്ഞിതു: —
ധ്വാങ്ക്ഷവൃദ്ധന്റെ വാക്യമൊക്കവേ പരമാർത്ഥം;
കാംക്ഷയില്ലഭിഷേകം കൗശികത്തിനു ചെയ്‌വാൻ;
വേഗമിസ്സംഭാരങ്ങൾകൊണ്ടങ്ങു പൊയ്ക്കൊണ്ടാലും;
യോഗവും പിരിഞ്ഞാലും കൗശിക! നീയും പോക.
ബുദ്ധിയും കെട്ടു വൈരം മുഴുത്തൊരുലൂകവും

വൃദ്ധകാകനോടുരചെയ്തിതു കോപത്തോടെ:—
എന്തൊരുദോഷം ചെയ്തേനിന്നു ഞാൻ നിന്നോടേവം
ചിന്തിതം കർമ്മം മുടക്കീടുവാനെന്തു മൂലം?
അമ്പുകൊണ്ടുള്ള വ്രണം കാലത്താൽ നികന്നീടും;
കൊമ്പുകൾ കണ്ടിച്ചാലും പാദപം കിളിർത്തീടും;
കാട്ടുതീവെന്താൽ വനം പിന്നെയും തളിർത്തീടും;
കേട്ടുകൂടാത്തവാക്കാമായുധം പ്രയോഗിച്ചാൽ
കർണ്ണങ്ങൾക്കകം പുക്കു പുണ്ണായാലതു പിന്നെ-
പ്പൂർണ്ണമായ് ശമിക്കയില്ലോട്ടുനാൾ ചെന്നാൽപ്പോലും.
എന്നെല്ലാമുരചെയ്തു കൗശികൻ നടകൊണ്ടാ-
നന്നുതൊട്ടുണ്ടായൊരു വൈരമെത്രയും ഘോരം.
തങ്ങളിൽ കാകോലൂകന്മാർക്കതു ശമിക്കയി-
ല്ലിങ്ങനെ ചിരഞ്ജീവി പറഞ്ഞു കൂപ്പീടിനാൻ.

മേഘവർണ്ണനുരചെയ്തിതു മഹാത്മാവേ!
കാകമന്ത്രീശ! ഭവാനാകുലന്മാരായുള്ള
കാകന്മാർക്കൊരു ജയം കിട്ടുവാനുപായത്തെ
വൈകാതെ രാത്രി വരുംമുന്നമേ ചിന്തിക്കണം.
ഉക്തവാൻ ചിരഞ്ജീവി സന്ധി വിഗ്രഹം രണ്ടും
യുക്തമല്ലെന്നുവച്ചാൽപ്പിന്നെ നാലുണ്ടു നയം;
എന്നതിൽ യാനം ബലവാന്മാരിൽ വൃഥാഫലം:
തന്നുടെ നാശം ഫലമാസനം പ്രയോഗിച്ചാൽ,
ആശ്രയിച്ചിട്ടുവേണം വൈരിഷു ദ്വൈധീഭാവ-
മാശ്രയംതന്നെ മുന്നം ചെയ്കയെന്നെന്റെ പക്ഷം.
ജീവനെത്യജിച്ചിട്ടുമാശ്രയംകൊണ്ടു കാര്യം
കേവലം സാധിക്കേണമിന്നു രാത്രിയിൽത്തന്നെ
വഞ്ചകപ്രവരന്മാർ വൈരികളുലൂകന്മാർ,
കിഞ്ചന പ്രയാസമുണ്ടാശ്രയിപ്പാനും വിഭോ!
ഇഷ്ടിക്കുവേണ്ടി ദ്വിജൻ കൊണ്ടന്ന മേഷത്തിനെ-
പ്പട്ടിയെന്നാക്കിത്തീർത്തു ധൂർത്തന്മാർ ചിലർകൂടി.
എങ്ങിനെയതെന്നു ചോദിച്ചിതു മേഘവർണ്ണൻ;
സംഗതി പറഞ്ഞീടാമെന്നങ്ങു ചിരഞ്ജീവി

## 5. 'ചെണ്ടകൊട്ടിച്ചു നമ്മെക്കഷ്ടം അങ്ങാടിക്കാരൻ'

നാട്ടിലെപ്പുഷ്ടിക്കിഷ്ടിചെയ്യതിന്നൊരുവിപ്ര-
നാട്ടിനെക്കൊണ്ടുംകൊണ്ടു പോരുന്നമാർഗ്ഗന്തന്നിൽ.
ധൂർത്തന്മാരൊരുകൂട്ടം നായന്മാരതുകണ്ടു
ശിഷ്ടനാം ദ്വിജേന്ദ്രനെച്ചതിപ്പാൻ വട്ടംകൂട്ടി
തങ്ങളിൽപ്പറഞ്ഞൊത്തു മാർഗ്ഗത്തിന്നിടയ്ക്കിടെ-
ത്തങ്ങടെ കൂട്ടം പലദിക്കിലും പാർത്തീടുവാൻ.
അന്തണൻ വരുംമുമ്പേ തത്ര ചെന്നവരവ-
രന്തികേ മരംമറഞ്ഞൊളിച്ചു മേവീടിനാർ.
ആയതിലൊരുഭടൻ വിപ്രനെച്ചെന്നുകൂപ്പി
നായിനെക്കൊണ്ടെഴുന്നെള്ളുന്നതെന്തേ പോററി!
ഉത്തരം പറയാതെ വിപ്രനും നടകൊണ്ടു
സത്വരം പോകുന്നേരം മററൊരുഭടൻ വന്നു,
പട്ടിയെക്കെട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതെന്തെന്നവൻ;
പട്ടിയല്ലെന്നു വിപ്രൻ പിന്നെയും നടകൊണ്ടു.
ആ വഴി പോകുന്നേരം മററൊരുനായർ വന്നു
ശ്വാവിനെക്കെട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നോ എന്നുചൊന്നാൻ
ഇങ്ങനെ മാർഗ്ഗേ മാർഗ്ഗേ വന്നവരെല്ലാം ശ്വാവെ-
ന്നിങ്ങനെ പലർ പറയുന്നതുകേട്ടു വിപ്രൻ,
കണ്ടവരെല്ലാം ശ്വാവെന്നല്ലാതെ ചൊല്ലുന്നില്ല;
ചെണ്ടകൊട്ടിച്ചു നമ്മെക്കഷ്ടമങ്ങാടിക്കാരൻ
ഒന്നു രണ്ടല്ലിങ്ങിപ്പോൾ വന്നു കാണുന്നോരെല്ലാ-
മൊന്നുപോലുരചെയ്താൽ വിശ്വസിക്കയേയുള്ളു.
ഇത്തരം വിചാരിച്ചുവിപ്രനജത്തിനെ-
സ്സത്വരമുപേക്ഷിച്ചു ചെന്നു തന്നില്ലം പുക്കു,
പെട്ടെന്നു നായന്മാരുമൊക്കവേ യോഗംകൂടി-
യാട്ടിനെ വെട്ടിക്കൊന്നു കൊണ്ടുപോയ്ച്ചുട്ടുതിന്നാർ.
എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ വൈരികൾ പലർകൂടി-
യൊന്നിച്ചുനില്ക്കുന്നതു ഭേദിപ്പാൻ പരാധീനം.

ഋശ്യശൃംഗാദ്രൗ വസിച്ചീടുവിൻ ഭവാന്മാരും.
വിശ്വസിപ്പിച്ചു ചതിച്ചീടുവാൻ പോകുന്നു ഞാൻ.
ഇത്ഥമങ്ങരചെയ്തു ശിരസ്സുമുണ്ഡമാക്കി-
ച്ചത്തകാകന്മാരുടെ ചോരയുമെടുത്തണി-
ഞ്ഞെത്രയുംവികൃതമാം വിഗ്രഹത്തോടും പോയി-
ട്ടത്ര കൗശികാവാസം പ്രാപിച്ചു ചിരഞ്ജീവി.
സൂര്യനസ്തമിച്ചപ്പോളം മൂങ്ങകളും പുറപ്പെട്ടു
വൈരിശേഷത്തെക്കൊൽവാൻ വന്നിതു വടദ്രുമേ.
ന്യഗ്രോധദ്രുമന്തന്നിൽക്കണ്ടീല്ല കാകന്മാരെ;
വ്യഗ്രതപൂണ്ടു പോന്നിതശ്വത്ഥം മുകളേറി,
അട്ടിക്കിൽച്ചിരഞ്ജീവിവല്ലാതെ വികൃതമായ്
ശബ്ദിച്ചാനതുകേട്ടു കൗശികക്കൂട്ടംചെന്നു,
കാക്കയെപ്പിടിച്ചു ബന്ധിച്ചുകൊണ്ടമർദ്ദനന്റെ
കാല്ക്കൽ വച്ചുടൻ വണങ്ങീടിനാരുലൂകന്മാർ.
ആരെടോ നീയെന്നുലൂകേശ്വരൻ ചോദ്യംചെയ്കെ;
ധീരനാമവൻ ചൊന്നാനേഷഞാൻ ചിരഞ്ജീവി.
കാകലോകാധിപന്റെ മന്ത്രിപുംഗവൻ ഭവാ-
നാകുലപ്പെട്ടീവണ്ണം വന്നതിനെന്തുമൂലം?
ചൊല്ലിനാൻ ചിരഞ്ജീവി നിന്തിരുവടിയുടെ
ചൊല്ലേറും പ്രഭാവവും ശൗര്യാദിഗുണങ്ങളും
മന്ത്രശാലയിൽനിന്നു വർണ്ണിച്ചേനതുമൂലം
മന്ത്രിപുംഗവന്മാരും മേഘവർണ്ണനും പാരം
കയർത്തു ശത്രുപക്ഷക്കാരനാമിവനുടെ
കഴുത്തുഖണ്ഡിക്കണമെന്നതിൽച്ചിലജനം;
നരച്ച വൃദ്ധകാകക്കള്ളന്റെ രോമം പാടേ
ചിരച്ചു വിട്ടീടുകെന്നന്യരെ തമ്പുരാനേ;
അങ്ങനെ കല്പിക്കയാൽ മന്ത്രിവായസന്മാരു-
മിങ്ങനെ വികൃതമാക്കിട്ടവർ വിട്ടീടിനാർ
എന്നതു കേട്ടു മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠരെ വേറേവിളി-
ച്ചെങ്ങനെ വേണ്ടുവെന്നു ചിന്തിച്ചാനമർദ്ദനൻ.
കൂരാക്ഷനും വക്ത്രകപോതൻ ദീപ്താക്ഷനും



മുഷ്ഠരന്മാരാം മൂന്നുമന്ത്രികളുരചെയ്തു:—
ദൂതരെക്കൊലചെയ്ക യോഗ്യമല്ലെന്നു കേൾപ്പൂ;
ഭീതനാമിവനുടെ ഭീതിയുമൊഴിച്ചുടൻ
നൂതനങ്ങളായുള്ള മാംസശോണിതംനൽകി
പ്രീതനാക്കീടേണമെന്നെങ്ങൾക്കുതോന്നീടുന്നു.
മാന്യരായിരിപ്പവർക്കെല്ലാർക്കുമൊരുപോലെ
ദീനരിൽ കൃപവേണമെന്നതു ധരിച്ചാലും.
ധീരാത്മാവമർദ്ദനൻ പിന്നെയും ബകനെന്നു
പേരായുള്ളമാത്യനെ വിളിച്ചു ചോദിച്ചിതു:—
കാകമന്ത്രിയെക്കൊലചെയ്കയോ മോചിക്കയോ
ലോകവീര്യനാം ഭവാനെങ്ങനെന്നഭിപ്രായം?
ഉക്തവാൻ ബകാമാത്യൻ ദീനനെക്കൊലചെയ്തു
യുക്തമല്ലിതു സ്വാമിൻ അഞ്ജസാ രക്ഷിക്കേണം.
ബ്രഹ്മരാക്ഷസൻതാനും ചോരനും രക്ഷിച്ചപോൽ
ബ്രാഹ്മണനെയുമദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗോക്കളെയും,
എങ്ങനെയെന്നു സ്വാമി! കേട്ടാലുമെന്നു ബകൻ.

## 6. 'ഉത്തരം നമുക്കിപ്പോളാശ്രിത ത്രാണം തന്നെ.'

തിങ്ങിന തിമിരത്താൽ പൂർണ്ണമായൊരു നിശി
ദുഷ്ടനാകുമൊരു ചോരൻ വിപ്രനു പ്രതിഗ്രഹം
കിട്ടിയ പശുരണ്ടുണ്ടായതു മോഷ്ടിപ്പാനായ്
ബ്രാഹ്മണഗൃഹം നോക്കിപ്പോകുമ്പോളം മാർഗ്ഗേയൊരു
ബ്രഹ്മരാക്ഷസനെയും കണ്ടെത്തി യദൃച്ഛയാ;
ആരെടോ! താനെന്നഥ ചോദിച്ചു ചോരൻ ധീരൻ;
ആരെടോ; താനെന്നവൻ; ബ്രഹ്മരക്ഷസ്സും ചൊന്നാൻ:
തസ്കരൻ ഞാനെന്നവൻ, രാക്ഷസൻ ഞാനെന്നന്യൻ;
തസ്കരൻ ഭവാനെങ്ങു പോകുന്നു പറകെടോ!
വിപ്രന്റെ ഗൃഹംതന്നിൽ രണ്ടുഗോക്കളുണ്ടതു
ക്ഷിപ്രം മോഷ്ടിപ്പാനായിപ്പോകുന്നു; താനെങ്ങെടോ?
ഞാനുമദ്വിജേന്ദ്രനെ ക്കൊന്നുതിന്മാൻ പോകുന്നു;

നൂനമെന്നവർ തമ്മിൽപ്പറഞ്ഞു തത്ര ചെന്നാർ
നില്ലെടാമുമ്പിൽ ഞാൻ പോയ് വിപ്രനെഹനിക്കണം;
നില്ലെടാ ഞാനേമ്പോയ് മുമ്പേ ഗോക്കളെ ഹനിക്കണം:
ഇങ്ങനെ തമ്മിൽ വാദിക്കുന്നതു കേട്ടു വിപ്രൻ
തിങ്ങിനഭയത്തോടേ പുറത്തുവന്നനേരം,
ബ്രഹ്മരാക്ഷസൻ ചൊന്നാൻ തസ്കരനിവൻ തവ
ബ്രാഹ്മസ്വാം പശുക്കളെ മോഷ്ടിപ്പാൻ വന്നു വിപ്രാ!
തസ്കരൻ ചൊന്നാനെടോ ബ്രാഹ്മണ! ഭവാനെയും
മക്കളേയുമിന്നിവൻ കൊന്നുതിന്മാനാസ്സുന്നു.
അമ്മൊഴികേട്ടു മുദാഭൂസുരൻ രണ്ടുപേർക്കും
സമ്മാനം നല്കിയയച്ചീടിനാൻ വിരവോടേ.
ഞാനതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ ജ്ഞാനമില്ലാതുള്ളോർക്കും
ദീനരിൽ കൃപയുണ്ടാം പിന്നെയെന്തീശന്മാർക്കോ?
ഉക്തവാൻ ദീപ്താക്ഷനെന്നുള്ളൊരു മഹാമാർത്യൻ;—
വ്യക്തമേവ തൽ ബകാമാത്യനാലുദീരിതം.
പ്രത്യക്ഷമപരാധം ചെയ്യുവന്നാലും പിന്നെ
പ്രത്യക്ഷസ്തുതികൊണ്ടു ദുർജ്ജനം പ്രസാദിക്കും.
ഇത്തരമമാത്യന്മാരൊക്കവേ പറഞ്ഞപ്പോ—
ളുത്തമം നമുക്കിപ്പോളാശ്രിതത്രാണം തന്നേ.
എന്നു നിശ്ചയിച്ചുടൻ സാദരം ചിരഞ്ജീവി—
ക്കന്നുതൊട്ടധികാരം കൊടുത്താന മർദ്ദനൻ.
ഉക്തവാൻ ചിരഞ്ജീവി—കൗശികാധീശ! വിഭോ!
ശക്തനാം ഭവാനെ ഞാൻ വർണ്ണിച്ചു പറകയാൽ
ക്രുദ്ധനാം കാകാധീശൻ നമ്മെയങ്ങുപേക്ഷിച്ചാ—
നുദ്ധതന്മാരാമവരൊക്കവേ ദുഷ്ടക്കൂട്ടം;
ഒന്നു ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചേനിന്നു ഞാനെന്റെ ദേഹം
വഹ്നിയിൽ ദഹിപ്പിച്ചു വൈകാതെ പുനർജ്ജന്മം
ആശു ഞാനുലൂകമായ്പ്പിറന്നു കാകന്മാരെ—
യാകവേ കൊലചെയ്യുന്നുണ്ടു ഞാൻ കണ്ടുകൊൾവിൻ.
ആയതുകേട്ടു പറഞ്ഞീടിനാനമർദ്ദനൻ
നീയതുഭാവിച്ചതു നിഷ്ഫലമെന്നേ വരൂ



തന്നുടെ ജാതി വെടിഞ്ഞന്യജാതിയിൽച്ചെന്നു
പിന്നെയുത്ഭവിക്കയില്ലവനെന്നാലും സഖേ!
സൂര്യനെ പ്രാപിച്ചിട്ടും മേഘത്തെ പ്രാപിച്ചിട്ടും
മാരുതം പ്രാപിച്ചിട്ടും ശൈലത്തെ പ്രാപിച്ചിട്ടും
നിഷ്ഫലം പിന്നെത്തന്റെ ജാതിയിൽത്തന്നെ വന്നി—
ട്ടുത്ഭവിച്ചതേയുള്ളൂ മൂഷികസ്ത്രീതാൻ മുന്നം.
എങ്ങനെയതെന്നുടൻ ചോദിച്ചു ചിരഞ്ജീവി;
മൂങ്ങകൾക്കധീശ്വരൻ ചൊല്ലിനാന മർദ്ദനൻ.

## 7. "മൂഷികസ്ത്രീയും മഹർഷിയും"

പണ്ടൊരു പരുന്തൊരു മൂഷികപ്പെൺ കുഞ്ഞിനെ—
ക്കൊണ്ടങ്ങു പറക്കുമ്പോൾ കൊക്കിൽനിന്നധോഭാഗേ
വീണുപോയതങ്ങൊരു മാമുനിശ്രേഷ്ഠന്റെ
പാണിയിലുതിച്ചിതു സന്ധ്യാകർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ.
തന്നുടെ തപോബലം കൊണ്ടുടൻ തപോധനൻ
തന്നുടെ ഗൃഹിണിക്കു പുത്രിയായ് ദാനംചെയ്തു.
മൂഷിക കുമാരിയെ താപസകുമാരിയായ്
പോഷിപ്പിച്ചിതു മുദാ താപസേന്ദ്രന്റെ ഭാര്യ.
തന്മകളെന്നപോലെ താപസി വളർത്തൊരു
പെണ്മണികന്യാവിനും കല്യാണകാലം വന്നു.
വീര്യവും സൗന്ദര്യവും വിദ്യയും പ്രഭുത്വവും
ധൈര്യവുമുള്ളവനു പുത്രിയെ കൊടുക്കണം;
ആര്യനാം മുനിശ്രേഷ്ഠനിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു
സൂര്യദേവനെച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു ചൊല്ലീടിനാൻ:

ഉന്നതപ്രഭാവനാം നിന്തിരുവടി മമ
കന്യയെപ്പാണിഗ്രഹം ചെയ്യേണം ദിനേശ്വര!
എന്നതു കേട്ടിട്ടരുൾ ചെയ്തിതു ദിനേശനു-
മെന്നെക്കാൾ മഹത്തരം മേഘമെന്നറിഞ്ഞാലും;
എന്നുടെ പ്രകാശത്തെ മറപ്പാൻ പോരുമവ-
നെന്നതുകൊണ്ടുമവൻ നമ്മെക്കാൾ മഹാപ്രഭു.
എന്നതു കേട്ടു മുനി മേഘത്തോടപേക്ഷിച്ചു:
എന്നുടെ മകളെ നീ വേട്ടുകൊള്ളേണം സഖേ!
വാരിവാഹവും ചൊന്നാനെന്നെക്കാൾ വലിയവൻ
മാരുതദേവൻ നമ്മെക്കൊണ്ടവൻ നടക്കുന്നു.
മാമുനീശ്വരൻ ചെന്നു മാരുതനോടു ചൊന്നാൻ:
മാമകാത്മജയ്ക്കു നീ വല്ലഭനായീടണം.
മാരുതനരുൾചെയ്തു പർവതമെന്റെ ഗതി
വാരണംചെയ്യുമവൻ നമ്മെക്കാൾ മഹാരഥൻ.
സർവതാപസശ്രേഷ്ഠൻ കന്യയെക്കൊണ്ടുചെന്നു,
പർവതത്തോടു ചൊന്നാൻ വേൾക്ക നീ കുമാരിയെ.
പർവതമുരചെയ്തു മൂഷികൻ മഹാബലൻ
സർവതോ നമ്മെക്കരണ്ടായവൻ തുളയ്ക്കുന്നു;
ശേഷിയായ് വരുമവൻ കന്യയെ വേട്ടീടുവാൻ.
മൂഷികന്തന്നെ പ്രാപിച്ചീടിനാൻ മുനീശ്വരൻ.
മൂഷികാ! ഭവാനെന്റെ പുത്രിയെ വേട്ടീടണം
ചൊല്ലിനാനെലിശ്രേഷ്ഠൻ കല്യാണം കഴിക്കാമെ-
ന്നില്ലതു കൊണ്ടുപോവാൻ തെല്ലുണ്ടു പരാധീനം.
നമ്മുടെ ഗൃഹമൊരു രന്ധ്രംമാത്രമേയുള്ളു,
പെൺമണിയാളെയതിൽക്കടത്തിക്കുടിവെപ്പാൻ,
സാധ്യമല്ലെടോ മുനേ! സാഹസം ചെയ്താലതു
സാധ്യമായ്‌വരായെന്നു ശങ്കിച്ചു മടിക്കുന്നു.
ഞങ്ങൾക്കുതന്നെ പാരം ഞെരുങ്ങും ഗൃഹമതിൽ
മംഗലസ്ത്രീയാമായിവളെങ്ങനെ പോയീടുന്നു?
താപസൻ തപോബലംകൊണ്ടുടൻ തൻപുത്രിയെ-
ത്താമസം കൂടാതൊരു മൂഷികസ്ത്രീയാക്കിനാൻ.



മൂഷികൻ വിവാഹവും ചെയ്തിതുമുന്നേപ്പോലെ
മൂഷികസ്ത്രീ പിന്നെയും മൂഷികസ്ത്രീയായ്‌വന്നു.

എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ ജാതിക്കു വിപര്യയം
വന്നു സംഭവിക്കയില്ലന്യജന്മത്തിൽപ്പോലും.
ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുലൂകേന്ദ്രനാമമർദ്ദന-
നിംഗിതമവനുള്ളിലുള്ളതു ബോധിക്കാതെ,
ശത്രുമന്ത്രിയാം ചിരംജീവിയെസ്സമ്മാനിച്ചു
മിത്രമാക്കിനാനഹോ ബോധമില്ലായ്കമൂലം.
ബുദ്ധികൗടില്യം ഗ്രഹിയാഞ്ഞവൻ സ്വവൈരിയെ-
പ്പത്തനപ്രവേശങ്ങളൊക്കവേ ദർശിപ്പിച്ചു
നിന്നുടെ രാജ്യമിദമെന്നു ബോധിക്ക ഭവാ;-
നെന്നുടെ മിത്രങ്ങളും പുത്രഭാര്യാദികളും
നിന്നുടെ ഗൃഹംപോലെ കണ്ടുകൊൾകെടോ! ഭവാ-
നെന്നുടെ ജനധനസ്ഥാനവും മാനങ്ങളും
ഒക്കവേ നിനക്കധീനങ്ങളെന്നുറച്ചുകൊ-
ണ്ടിക്കുലം ബലപ്പെടുത്താശു നീ രക്ഷിക്കണം.
മൽക്കുലേ സുഖിച്ചുവാഴ്കെന്നുമങ്ങുരചെയ്തു,
ഭക്ഷണത്തിനു വകകല്പിച്ചു നിജസ്ഥാനേ,
രക്ഷണത്തിനുമാക്കി സ്വസ്ഥാനമമർദ്ദനൻ,
സൂര്യനുദിക്കുമ്പോളന്ധരാം കൂട്ടത്തോടെ
വൈരമായുറക്കവും തുടർന്നാനുലൂകേശൻ.
സൂര്യനുദിച്ചിൽ പിന്നസ്തമിപ്പോളമൊരു
കാര്യവും വിചാരവും ഭുക്തിയും സംസാരവും
ഒന്നുമില്ലവിടത്തിൽ മിണ്ടാതെ ശയിക്കുന്ന
പൊണ്ണനാം കൗശികൻ തൻപ്രജകളോടുകൂടെ
ധീരനാം ചിരഞ്ജീവി ശത്രുസംസ്ഥാനങ്ങളിൽ
ദ്വാരങ്ങൾ കിഴങ്ങുകൾ കോട്ടകൾ മതിലുകൾ
കൊത്തളം പുറത്തളം കൊട്ടിലും കോലാപ്പുറം
കൽത്തളം കളം കുളം കാനനസ്ഥാനങ്ങളും
ഒക്കവേ പകൽ കണ്ടു ഗ്രഹിച്ചു വഴിപോലെ

തക്കത്തിൽ ദഹിപ്പിപ്പാൻ കൗശലങ്ങളും നോക്കി,
വൈക്കോലും തൃണങ്ങളും പഞ്ഞിയുമിടയ്ക്കിടെ
പൊക്കത്തിൽ സ്വരൂപിച്ചു പച്ചിലകൊണ്ടുമൂടി,
ചിത്രമോരോന്നുണ്ടാക്കിയപ്പുരേ ചിരഞ്ജീവി,
എത്രയുമുചിതമെന്നോർത്തുകൊണ്ടുലൂകന്മാർ
രാത്രിയിൽ കണ്ടുകണ്ടുവിസ്മയിച്ചതേയുള്ളു.
കാകരാജനുംപകൽ മുപ്പതുനാഴികയു-
മേകരാജ്യമായ് നടന്നീവിധം പ്രയോഗിക്കും.
അന്തിവന്നടുക്കുമ്പോൾ മന്ത്രശാലയിൽച്ചെന്നു
മന്ത്രിഭാവവും പ്രാപിച്ചീശനെസ്സേവിക്കയും;
അങ്ങനെ രണ്ടുമാസം കഴിഞ്ഞോരനന്തര-
മിങ്ങനെപാർത്താലെത്രനാളിനിപ്പാർത്തിടേണ്ടൂ?
വാശ്ശൂത്തും ക്രിയ കഴിച്ചീടുകെന്നുറച്ചവൻ
വിശ്വസിപ്പിച്ചു ചതിച്ചീടുവാനൊരുമ്പെട്ടു.
ഏകദാപുലർകാലേ കൂമങ്ങളുറക്കമാ-
ണ്ടാകവേ തുടർന്നപ്പോൾക്കച്ചിലിൽക്കൊള്ളിവച്ചു
ശുഷ്കഗോമയങ്ങളാൽ തീക്കനലിട്ടു നാലു-
ദിക്കിലുമുറപ്പിച്ചങ്ങഗ്നിയും പിടിപെട്ടു.
അർക്കന്റെ പ്രതാപവും കാറ്റുമധൂമങ്ങളു-
മൊക്കവേയൊരുമിച്ചു പൊക്കത്തിൽപ്പുകപൊങ്ങി.
തൽക്ഷണം മൂങ്ങാക്കൂട്ടമൊക്കെയും മഹാശ്വത്ഥ-
വൃക്ഷവും ദഹിച്ചാശുഭസ്മമായ് ധൂളിച്ചിതു,
ഇത്ഥമങ്ങുലൂകസംഹാരത്തെച്ചെയ്തുവേഗാൽ,
സത്വരം ചിരംജീവി പോന്നിങ്ങു നിജസ്ഥാനേ,
മേഘവർണ്ണനെച്ചെന്നു വണങ്ങി പേരാൽവൃക്ഷ-
മോഘമെന്നിയേ കൊണ്ടുന്നിരുത്തിസ്സുഖിപ്പിച്ചു.
പ്രൗഢസന്തോഷം ചിരംജീവിയെക്കാകാധീശൻ
ഗാഢമാശ്ലേഷം ചെയ്തു ശുദ്ധമെന്നിയേ ചൊന്നാൻ:-
ഹേ സഖേ ചിരഞ്ജീവി! ഹേലയാകൃതം കാര്യ-
മാശു ഹേ സഖേ! നിന്നാലെങ്ങനെ ഭവാനഹോ
ശത്രുരാജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചാസ്ഥയായ്പ്പുനസ്സഖേ!



തത്ര വാണതും ഭവാനിങ്ങനെ യുപകൃതി
ചെയ്തതിന്നഹോ ഞാനുമെന്തു പ്രത്യുപകൃതി
ചെയ്തീടേണ്ടുവെന്നേവം ചോദിച്ചു കാകാധീശൻ.
ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചോരുവായസപ്രവീരനോ-
ടിംഗിതം ഹിതം പറഞ്ഞീടിനാൻ ചിരഞ്ജീവി
ദുർല്ലഭം സ്ഥാനം ലഭിച്ചീടുവാൻ മഹത്തുക്കൾ
ദുർഘടസ്ഥലങ്ങളിൽചെന്നിരുന്നനേകധാ
ദുഃഖങ്ങളനുഭവിക്കുന്നവർ പലുക്കവേ
തൽക്കാര്യം ലഭിക്കുമ്പോൾ സ്വാസ്ഥരായ്‌വരുന്നില്ലേ
പഞ്ചപാണ്ഡവന്മാരും പാഞ്ചാലിതാനും പിന്നെ
ചഞ്ചലംവിനാ വേഷംമറഞ്ഞു വിരാടന്റെ
പത്തനം തന്നിലൊരുവത്സരം പാർത്തീലയോ?
പത്തനംഗന്മാർ ദരിച്ചേകനായ്പ്പിറന്നപോൽ
എത്രയും മനോജ്ഞനാമർജ്ജുനൻതാനും പുരേ
തത്ര ചെന്നാണുംപെണ്ണുമല്ലാതെ പാർത്തീലയോ?
സുന്ദരി ദമയന്തീവല്ലഭൻ നളനൃപൻ
ചെന്നൊരു നരേന്ദ്രന്റെ പാചകസ്ഥാനം വാങ്ങി-
ശ്ശോകവുമകക്കാമ്പിലടക്കിസ്സദാകാലം
പാകവുംചെയ്തുകൊണ്ടു കഴിഞ്ഞു പാർത്തില്ലയോ?
കന്യകാവിവാഹത്തെക്കാംക്ഷിച്ചു ധനഞ്ജയൻ
സന്യസിച്ചഹോ വസിച്ചീലയോ ബഹുകാലം?
ശത്രുമാർഗ്ഗേണ മദ്ധ്യേ വാസമെന്നതു നൂനം-
മെത്രയും പരാധീനമായതു നിരൂപിച്ചാൽ
ഖഡ്ഗധാരാഖ്യവ്രതം സാധിച്ചു പണിപ്പെട്ടു
സൽഗതിവരുത്തുന്ന യോഗികൾ സമംതന്നെ.
ആസനം സ്ഥാനം യാനം ഭോജനം പാനം സ്നാന-
മായതു സർവം മഹാസങ്കടം ശത്രുസ്ഥലേ
സർവദിക്കിലും വിഷം സംഗമിപ്പിക്കുമതു
സർവദാ സമാധാനം ചെയ്തു സൂക്ഷിച്ചീടണം
ഏതൊരു ദുർമ്മന്ത്രികൾ ദുർന്നയം ഭവിക്കാത്തൂ?
ഏതൊരു പുരുഷനെ സ്ത്രീ മദിപ്പിച്ചീടാത്തൂ?

തക്കത്തിൽ ദഹിപ്പിപ്പാൻ കൗശലങ്ങളും നോക്കി,
വൈക്കോലും തൃണങ്ങളും പഞ്ഞിയുമിടയ്ക്കിടെ
പൊക്കത്തിൽ സ്വരൂപിച്ചു പച്ചിലകൊണ്ടുമൂടി,
ചിത്രമോരോന്നുണ്ടാക്കിയപ്പുറേ ചിരഞ്ജീവി,
എത്രയുമുചിതമെന്നോർത്തുകൊണ്ടുലൂകന്മാർ
രാത്രിയിൽ കണ്ടുകണ്ടുവിസ്മയിച്ചതേയുള്ളൂ.
കാകരാജനും പകൽ മുപ്പതുനാഴികയു-
മേകരാജ്യമായ് നടന്നീവിധം പ്രയോഗിക്കും.
അന്തിവന്നടുക്കുമ്പോൾ മന്ത്രശാലയിൽച്ചെന്നു
മന്ത്രിഭാവവും പ്രാപിച്ചീശനെസ്സേവിക്കയും;
അങ്ങനെ രണ്ടുമാസം കഴിഞ്ഞോരനന്തര-
മിങ്ങനെപാർത്താലെത്ര നാളിനിപ്പാർത്തിടേണ്ടൂ?
വാശ്ശൂളും ക്രിയ കഴിച്ചീടുകെന്നുറച്ചവൻ
വിശ്വസിപ്പിച്ചു ചതിച്ചീടുവാനൊരുമ്പെട്ടു.
ഏകദാ പുലർകാലേ കൂമങ്ങളുറക്കമെ-
ങ്ങാകവേ തുടർന്നപ്പോൾ കുച്ചിലിൽക്കൊള്ളിവച്ചു
ശുഷ്കഗോമയങ്ങളാൽ തീക്കനലിട്ടു നാലു-
ദിക്കിലുമുറപ്പിച്ചങ്ങഗ്നിയും പിടിപെട്ടു.
അർക്കന്റെ പ്രതാപവും കാററുമധൂമങ്ങളു-
മൊക്കവേയൊരുമിച്ചു പൊക്കത്തിൽപ്പുകപൊങ്ങി.
തൽക്ഷണം മൂങ്ങാക്കൂട്ടമൊക്കയും മഹാശ്വത്ഥ-
വൃക്ഷവും ദഹിച്ചാശുഭസ്മമായ് ധൂളിച്ചിതു,
ഇത്ഥമങ്ങുലൂകസംഹാരത്തെച്ചെയ്തുവേഗാൽ,
സത്വരം ചിരംജീവി പോന്നിങ്ങു നിജസ്ഥാനേ,
മേഘവർണ്ണനെച്ചെന്നു വണങ്ങി പേരാൽവൃക്ഷ
മോഘമെന്നിയേ കൊണ്ടന്നിരുത്തിസ്സുഖിപ്പിച്ചു.
പ്രൗഢസന്തോഷം ചിരംജീവിയെക്കാകാധീശൻ
ഗാഢമാശ്ലേഷം ചെയ്തു ഗൂഢമെന്നിയേ ചൊന്നാൻ:-
ഹേ സഖേ ചിരഞ്ജീവി! ഹേലയാകൃതം കാര്യ-
മാശു ഹേ സഖേ! നിന്നാലെങ്ങനെ ഭവാനഹോ
ശത്രുരാജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചാസ്ഥയായ്പ്പുനസ്സഖേ!



തത്ര വാണതും ഭവാനിങ്ങനെ യുപകൃതി
ചെയ്തതിന്നഹോ ഞാനുമെന്തു പ്രത്യുപകൃതി
ചെയ്തീടേണ്ടുവെന്നേവം ചോദിച്ചു കാകാധീശൻ.
ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചോരു വായസപ്രവീരനോ-
ടിംഗിതം ഹിതം പറഞ്ഞീടിനാൻ ചിരഞ്ജീവി
ദുർല്ലഭം സ്ഥാനം ലഭിച്ചീടുവാൻ മഹത്തുക്കൾ
ദുർല്ലഭസ്ഥലങ്ങളിൽച്ചെന്നിരുന്നനേകധാ
ദുഃഖങ്ങളനുഭവിക്കുന്നവർ പതുക്കവേ
തൽക്കാര്യം ലഭിക്കുമ്പോൾ സ്വസ്ഥരായ്വരുന്നില്ലേ
പഞ്ചപാണ്ഡവന്മാരും പാഞ്ചാലിതാനും പിന്നെ
ചഞ്ചലംവിനാ വേഷംമറഞ്ഞു വിരാടന്റെ
പത്തനം തന്നിലൊരുവത്സരം പാർത്തീലയോ?
പത്തനംഗന്മാർ മരിച്ചേകനായ്പ്പിറന്നപോൽ
എത്രയും മനോജ്ഞനാമർജ്ജുനൻതാനും പുരേ
തത്ര ചെന്നാണുംപെണ്ണുമല്ലാതെ പാർത്തീലയോ?
സുന്ദരീ ദമയന്തീവല്ലഭൻ നളനൃപൻ
ചെന്നൊരു നരേന്ദ്രന്റെ പാചകസ്ഥാനം വാങ്ങി-
ശ്ശോകവുമകക്കാമ്പിലടക്കിസ്സദാകാലം
പാകവും ചെയ്തുകൊണ്ടു ദുഷിഞ്ഞു പാർത്തില്ലയോ?
കന്യകാവിവാഹത്തെക്കാംക്ഷിച്ചു ധനഞ്ജയൻ
സന്യസിച്ചഹോ വസിച്ചീലയോ ബഹുകാലം?
ശത്രുമാർഗ്ഗേണ മദ്ധ്യേ വാസമെന്നതു ഹീന-
മെത്രയും പരാധീനമായതു നിരൂപിച്ചാൽ
ഖഡ്ഗധാരാഖ്യവ്രതം സാധിച്ചു പണിപ്പെട്ടു
സൽഗതിവരുത്തുന്ന യോഗിക്കു സമം തന്നെ.
ആസനം സ്ഥാനം യാനം ഭോജനം പാനം സ്നാന-
മായതു സർവ്വം മഹാസങ്കടം ശത്രുസ്ഥലേ
സർവദിക്കിലും വിഷം സംഗമിപ്പിക്കുമതു
സർവദാ സമാധാനം ചെയ്തു സൂക്ഷിച്ചീടണം
ഏതൊരു ദുർമ്മന്ത്രിക്കു ദുർന്നയം ഭവിക്കാത്തൂ?
ഏതൊരു പുരുഷനെ സ്ത്രീ മദിപ്പിച്ചീടാത്തൂ?

എന്തൊരു മനുഷ്യന്മാരപഥ്യം ഭവിക്കയോ–
ലാതുരന്മാരല്ലാതെ സംഭവിക്കുന്നു വിഭോ?
ഏതൊരു നരന്മാർക്കു മൃത്യു സംഭവിക്കാത്തു?
യാതൊരു വിഷയിക്കു വിപത്തുമുണ്ടാകാത്തു?
സാവധാനതചംകൂടാതുള്ളക്കൊരുനാളും
സാദ്ധ്യമില്ലരിപുരേ ചെന്നുപോരികപോലും.
വൈരിയെ സ്തുതിക്കേണം വൈരിയെബ്ഭജിക്കേണം.
വൈരിയെശ്ശിരസ്സിങ്കൽ വഹിച്ചുനടക്കേണം.
വൈരിയെ മൃതിപ്പെടുക്കണമെങ്കിലീവിധമെല്ലാം
വൈകാതെ ചെയ്തുപോക വാശ്ശജാതിയെന്നാലും.

## 8 "രിപുക്കളെ സ്കന്ധത്തിൽ വഹിച്ചീടാം"

പണ്ടൊരു കൃഷ്ണസർപ്പം മണ്ഡൂകക്കൂട്ടങ്ങളെ–
ക്കണ്ഠത്തിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടാകവേ കൊലചെയ്തു.
അക്കഥ കേൾക്കേണമെന്നുക്തവാൻ കാകാധീശൻ.
സൽക്കരിച്ചുരചെയ്തു സാദരം ചിരഞ്ജീവി.
ബുദ്ധിമാൻ മന്ദവിഷനെന്നൊരു കൃഷ്ണസർപ്പം
വൃത്തിക്കു ലഭിയാഞ്ഞു വിശന്നു നടന്നുടൻ
മുഷ്കരന്മാരായുള്ള ഭേകങ്ങൾ പെരുത്തൊരു
പുഷ്കലഹ്രദത്തിന്റെ വക്കത്തുചെന്നിരുന്നു,
ദുഃഖംവു നടിച്ചുകൊണ്ടെത്രയും പരവശാൽ.
തല്ലയംതന്നിലുള്ള ദർദ്ദുരക്കൂട്ടങ്ങളിൽ,
ജലപാതനെന്നുള്ള ഭേകങ്ങൾക്കധീശ്വരൻ
ചാലവേ ദുഃഖത്തിന്റെ കാരണം ചോദിച്ചിതു.
കാളസർപ്പവും കനിഞ്ഞാസ്ഥയാ പറഞ്ഞിതു:–
കേളെടോ മഹാത്മാവേ മണ്ഡൂകേശ്വര! സഖേ!
വംശശുദ്ധിയുള്ളൊരു വിപ്രന്റെ കുമാരനെ–
ദ്ദംശനംചെയ്തേനഹം ദൈവകല്പിതംമൂലം
തൽപിതാവാകും വിപ്രൻ കോപിച്ചു ശപിച്ചു മാം;
കെല്പിയെന്നൊരുഭുജംഗാധമ! ദുരാത്മാവേ!
എന്നുടെ കുമാരനെദ്ദംശിക്കനിമിത്തമായ്



നിന്നുടെ ഭോജ്യങ്ങളാം മണ്ഡൂകവൃന്ദങ്ങളെ–
ത്തന്നുടെ തോളിൽച്ചുമന്നീടുക; തവളകൾ
തന്നുമേള്ളാരശനവും കഴിച്ചു നടന്നാലും
ഇങ്ങനെ ശപിച്ചോരു ശാപത്തെ നിവർത്തിപ്പാൻ
തങ്ങടെ മനസ്സുണ്ടെന്നാകിലേ കഴിവതു.
എന്നതു കേട്ടു മണ്ഡൂകാധിപനുരചെയ്തു:—
ഇന്നു തൊട്ടോരോമണ്ഡൂകങ്ങളെ വഹിക്ക നീ.
ഇക്കയം തന്നിൽനിന്നു മറ്റൊരുകയം തന്നിൽ
വെക്കമങ്ങെടുത്തു കൊണ്ടാക്കിയാൽ മതിതാനും
കൃഷ്ണസർപ്പവും മുദാ ദർദ്ദുരങ്ങളെത്തിന്മാൻ
തൃഷ്ണപൂണ്ടോരോദിന മോരോരോമണ്ഡൂകത്തെ
തന്നുടെ ഗളന്തന്നിൽ ച്ചുമന്നുകൊണ്ടുപോയി–
ത്തിന്നുതിന്നംഗങ്ങൾക്കു പുഷ്ടിയുമുണ്ടായ്‌വന്നു.
ഇങ്ങനെ പലദിനം കഴിഞ്ഞു; പോയതൊന്നു–
മിങ്ങോട്ടു വരുന്നില്ല; യെന്തുതാനിദമെന്നു
ചിന്തിച്ചു മണ്ഡൂകേന്ദ്രൻ താനുമങ്ങൊരുദിനം
ചന്തത്തിൽ ഫണീശ്വരൻ തന്നുടെ മുതുകേറി.
സന്തുഷ്ടൻ ഫണീശനും കൊണ്ടുപോയിരയാക്കി–
ജ്ജന്തുഹിംസകൻ സുഖിച്ചിങ്ങനെ മേവീടിനാൻ.
എന്നതുകൊണ്ടു ചൊന്നേൻ തന്നുടെ കാര്യത്തിനു
തന്നുടെ രിപുക്കളെ സ്കന്ധത്തിൽ വഹിച്ചീടാം.
കാലദേശാവസ്ഥകളറിഞ്ഞു പ്രവർത്തിച്ചാൽ—
ച്ചാലവേ സമീഹിതം സാധിക്കും സമസ്തവും.
നല്ലതാമൊരുശരം മോചിച്ചാലൊരുത്തനെ–
ക്കൊല്ലുമെന്നതും വരുമില്ലെന്നും വരുംതാനും.
ബുദ്ധിബാണത്തെ വിട്ടാലശേഷം ശത്രുകുലം
ശുദ്ധശൂന്യമാക്കീടുമെന്നതു ബോധിക്കേണം.
ബുദ്ധിക്കു വിഭൂഷണം നല്ലതുശാസ്ത്രജ്ഞാനം.
ബുദ്ധിക്കും ശൗര്യമോടും ധൈര്യമുണ്ടെന്നു വന്നാൽ.
തന്നുടെ കാര്യം ലഭിക്കേണമെന്നിച്ഛിക്കുന്നോ–
ക്കിന്നതേ ചെയ്തീടാവുകാര്യമെന്നുണ്ടാകുമോ?

ഭാരവും ചുമന്നുകൊണ്ടോടുന്നു ശരീരികൾ;
വാരിധി കടക്കുന്നു കപ്പലിലൂടെ ചിലർ;
നീചരെച്ചെന്നു വന്ദിച്ചീടുന്നു മഹാജനം;
യാചനംചെയ്തു പൊറുത്തീടുന്നു ചിലജനം;
ഭോഷ്കുകൾ പറഞ്ഞു ജീവിക്കുന്നു ചിലജനം;
മൗഷ്ട്യംകൊണ്ടു ചിലർ വാസരം കഴിക്കുന്നു.
ഇങ്ങോട്ടു ചതിക്കുന്ന ദുർജ്ജനങ്ങളെ നന്നാ-
യങ്ങോട്ടു നശിപ്പിച്ചാൽ ദോഷമില്ലെന്നു കേൾപ്പൂ-
കാട്ടുതീപിടിപെട്ടു കാനനം ദഹിച്ചാലും
മൂട്ടിലെ വേരു വെന്തുപോകയില്ലതുമൂലം
പിന്നെയും മുളച്ചു പൊങ്ങീടുന്നു മരങ്ങളു-
മെന്നതുകൊണ്ടു മതിയായില്ല വൈരത്തിനു.
ശത്രുശേഷവുമഗ്നിശേഷവു മൃണശേഷം
ഗാത്രജം രോഗശേഷമെന്നിവ നാലും സമം.
അല്പമൊന്നുപേക്ഷിച്ചു പോയിതെന്നാകിലപ്പിന്നെ
സ്വല്പകാലംകൊണ്ടതു വർദ്ധിച്ചു ബലപ്പെടും.
എന്നതുമൂല മുലൂകങ്ങളെസ്സമൂഹമേ-
യൊന്നുമേശേഷിക്കാതെ സംഹരിച്ചീടും ഞാനും.
ആപത്തു വരുംനേരമാകുലത്വവും വേണ്ടാ;
സമ്പത്തു വരുംനേരം സംപ്രഹർഷവും വേണ്ടാ;
ക്രോധവും ദുർബ്ബോധവും ലോഭവും ദുരഭിമാനവും
രോഷവും വിഷാദവുമീവിധങ്ങളും വേണ്ടാ
സർവ്വവും ക്ഷമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു പതുക്കവേ
ദുർവിധം നീക്കിക്കാലം സാധുവായ് വരുംനേരം,
സ്വകർമ്മങ്ങളെല്ലാം ഫലിക്കും ധീരന്മാർക്കു,
സർവസമ്പത്തും തന്റെ ഹസ്തത്തിൽ വരുമപ്പോൾ.
പ്രാജ്യപൗരുഷനാകും ശ്രീരാമചന്ദ്രനഹോ
രാജ്യവിഭ്രംശേ വനവാസവും ഭവിച്ചില്ലേ?
പഞ്ചപാണ്ഡവന്മാരും നാടുവിട്ടരണ്യത്തിൽ
സ്സഞ്ചരിച്ചഹോ ബഹുസങ്കടം പ്രാപിച്ചില്ലേ?
നൈഷധൻ നളൻതാനും ദേവിയെപ്പിരിഞ്ഞഹോ



വൈഷമ്യം പലതനുഭൂതവാനായീലയോ?
ാഘടനസ്ഥാനമവർക്കല്ലാക്കമൊഴിഞ്ഞപ്പോ-
ട്ടപ്രകാശവും പ്രാഭവങ്ങളും വന്നു.
ന്നതുകൊണ്ടു മമ സ്വാമികളനർത്ഥങ്ങൾ
ന്നു വഴിപോലെയൊഴിഞ്ഞു സമസ്തവും
ന്ധിവിഗ്രഹംകൊണ്ടു ശത്രുസംഹാരം ചെയ്തു
ന്ധിച്ചു സദാനന്ദം സാമ്പ്രതം സുമംഗലം.
ങ്ങിനെ ചിരഞ്ജീവിതന്നുടെ ഗിരം കേട്ടു
ിങ്ങീന സന്തോഷത്താൽ പൂർണ്ണനാം മേഘവർണ്ണൻ
ാകലോകാധിപത്യം പ്രാപിച്ചു ബഹുകാല-
ാകുലം വിനാ വാണു മംഗലം ശുഭം ശുഭം!

തൃതീയതന്ത്രം സമാപ്തം.

# ചതുർത്ഥതന്ത്രം

"ലബ്ധനാശനം"

## 1. "വനവിടപിയുടെമുകളിൽ മമഹൃദയം."

കതരുണിവരികതവസു കവിതകൾ കേൾക്കയാൽ
ഢമെന്മാനസം മാനനീയാകൃതേ;
ദിതതരമഭിലഷിതവരമരുളമീശ്വരൻ.
ബ്ധനാശാഖ്യമാം തന്ത്രം കഥിക്ക നീ.
മതികുലമകുടമണി ധരണിസുരപുംഗവൻ

സോമശർമ്മാഖ്യൻ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ.
ധനമപി ച ജനമപി ച നിജകരതലാഗതം
ധർമ്മബുദ്ധ്യാ വെടിഞ്ഞീടുന്ന പൂരുഷൻ
അധികതരമധമനവനവനിപതിബാലരേ!
ആയവൻ വഞ്ചിതനായ്‌വരും നിർണ്ണയം.
വനനദിയിലിഹ ലുമൊരു വലിയ ജലജന്തുവേ
വഞ്ചനം ചെയ്തപോൾ പ്പണ്ടൊരുവാനരൻ.
അവനിപതിവരനുടയതനയരതി കൗതുകം–
ലായതു കേൾക്കേണമെന്നു ചൊല്ലീടിനാർ.
കനിവിനൊടു ധരണിസുരവരനുമിദമൂചിവാൻ:—
കാനനേ പണ്ടൊരു വൃദ്ധനാം വാനരൻ
ചപലബഹു കപികളുടെ നികരമതിൽ നിന്നുടൻ
ചാട്ടം പിഴയ്ക്കയാൽ കൂട്ടം പിരിഞ്ഞുപോയ്
കടലുടയനികടഭുവി വളരുമൊരു ഉദുംബരേ
കായും പറിച്ചുതിന്നങ്ങനേ മേവിനാൻ.
'അതിമധുരമതി സരസമധികതര മോഹനം
അത്തിപ്പഴം ഭക്ഷണത്തിന്നുമുത്തമം"
ഇതി മനസികുതുകമൊടു മമ്മുടയ മർക്കടൻ
ഇച്ഛയാ ചാടിത്തകർത്തു തുടങ്ങിനാൻ.
അതു സമയമതി ബഹുള ഗുളുഗുളുരവത്തൊടും
അംഭസ്സിലാശു പൊഴിഞ്ഞു ഫലങ്ങളും.
നിഖിലജലപതിതഫലമതു ബത ഭുജിച്ചുടൻ.
ശിംശുമാരാഖ്യൻ ജലജന്തുപുംഗവൻ
അമൃതിനൊടുസദൃശമിതു മമ സതതഭോജനം
അത്രതന്നേ വാസസൗഖ്യമെന്നിങ്ങനെ.
അതികുതുകമകതളിരിലിയലുമഥ ശിംശുമാ–
രാഖ്യനാം ജന്തുരാജാവത്ര മേവിനാൻ.
പരിചിനൊടു പറക മമ കപിവര! തനിക്കുള്ള
പേരെന്നു ചോദിച്ചു ശിംശുമാരൻ മുദാ.
സലിലചര! സരസ! ശൃണു മമ ഖലു ബലിമുഖൻ
എന്നു പേരെന്നു പറഞ്ഞിതു വാനരൻ.



അധികതരകനിവിനൊടു പുനരിരുവരും മുദാ
അന്യോന്യബന്ധുതയോടു വാണീടിനാർ
ഭവനമതിൽ മരുവുമഥ ജലചരമഹേന്ദ്രന്റെ
ഭാര്യയാം ശിംശുമാരികയഹോ സങ്കടം
അവനുടയ ചരിതമിദമറിവതിനു ദൂതിയെ
ആശു നിയോഗിച്ചു ശിശുമാരീ തദാ.
അവളുമഥ നികടഭുവി കനിവിനൊടു ചെന്നുടൻ
ആലോകനം ചെയ്തു ശിംശുമാരേന്ദ്രനെ
സഖിയുടയരമണനിവനൊരു കപിവരസ്ത്രീയാ
സാകം രമിച്ചു വാഴുന്നഹോ കഷ്ടമൻ
ഇതി മനസികരുതി ബത കപിതമതി ദൂതിയും
ഇങ്ങോട്ടു വന്നു സഖിയോടു ചൊല്ലിനാൾ:—
സഖിയെ തവരമണനൊരു വിജനഭുവി വാനരീ–
സംഗമം ചെയ്തു വസിക്കുന്നു സന്തതം.
സഖിയുടയവചനമിതു സപദി ബത കേൾക്കയാൽ
സന്താപകോപേന ശിംശുമാരീ തദാ
അധികതരപരവശതകലരുമൊരു ഭാവേന
അഭ്യംഗവും തേച്ചുരോഗം നടിച്ചുടൻ
സഖികളുടെ നടുവിലവളവശതരമെത്രയും
സന്താപമോടേ ശയിക്കും ദശാന്തരേ
ശിരസി ബഹുഫലനികരമഴകൊടു വഹിച്ചുടൻ
ശിംശുമാരൻചെന്നു ചോദിച്ചു മെല്ലവേ.
മമഹൃദയരമണിയുടെ വിവശതയിതെന്തഹോ!
മാനിനിമാരേ വിരവോടു ചൊല്ലുവിൻ.
വടിവിനൊടു സഖിയുമഥ വചനമിദമോതിനാൾ.
വല്ലാത്തരോഗം പിടിപെട്ടു സാമ്പ്രതം
വയമപി ച സഖിയുടയപരവശത കാൺകയാൽ
വൈദ്യനെക്കൊണ്ടന്നു കാട്ടീ മഹാമതേ!
അവനുടയവചനമതു മതിവിഷമമായ്‌വരും;
അങ്ങാടിയിൽ പ്പോലുമില്ലാത്തൊരൗഷധം
ഇതിനു പുനരതിവിഹിതമതു ബത ലഭിക്കുമോ!

ഇന്നതെന്നുള്ളതു ചൊല്ലാം മഹൌഷധം.
കപിയുടെയ ഹൃദയമതിനു ചിതതരമൌഷധം.
കല്പിച്ചു വൈദ്യൻ കഷായത്തിന്നിങ്ങനെ.
അതിവിഷമമതു കിമപി വിരവൊടു ലഭിച്ചെങ്കിൽ
അപ്പോഴേ രോഗം ശമിക്കുമെന്നുക്തവാൻ.
സഖിയുടെയ കപടമൊഴി വടിവിനൊടു കേട്ടുടൻ
സഞ്ചിന്തനംചെയ്തു ശിംശുമാരൻ തദാ
അപരമൊരു കപിഹൃദയമതിനു നഹി ബലിവദന-
നല്ലാതെ മറ്റൊരുമർക്കടൻ നാസ്തി മേ.
അവനുടയനിധനമതു ശിവ ശിവ മഹാകഷ്ടം!
അത്യന്തബന്ധു മേ ശുദ്ധൻ ബലീമുഖൻ
തരുണിയുടെ തനുവിനകളൊഴിവതിനു വേണ്ടീട്ടു
തന്നുടെ ബന്ധുവെക്കൊല്ലുന്നതെത്രയും
അധമമൊരു വിധമധിക ദുരിതഫലമെങ്കിലും
ആയതു ചെയ്കുന്നു വന്നുകൂടീ ധ്രുവം.
മികവിനൊടു മനസി സുഖമുതകിന കളത്രവും.
മിത്രവും തമ്മിൽ വിശേഷമുണ്ടായ്‌വരും.
നിജതരുണിയുടെ യപഹരണമതു നിമിത്തമായ്
നിഗ്രഹിപ്പിച്ചു സുഗ്രീവനും ബാലിയെ
പ്രണയിനിയിലനിശമൊരു കനിവുടയ പൂരുഷൻ
പ്രാണിഹിംസയ്ക്കു മടിക്കയില്ലേതുമേ.
ഇതി മനസി കരുതി ജളകുമതി ജലജന്തുത-
ന്നിഷ്ടനാം കീശനെ പ്രാപിച്ചു മെല്ലവേ,
കപിവരനുമവനുടയ വരവുമവലോകയൻ
കല്യാണവാർത്തയും ചോദിച്ചു സാദരം
ജലചരനുമവനൊടഥ കപടമിദമൂചിവാൻ:—
ജന്തുക്കൾ ബന്ധുക്കളന്യോന്യമിങ്ങനെ
വിധിവിഹിതമവനധിക സുഖസഖിസമാഗമം
വേർപെട്ടന്നേരം മഹാദുഃഖമായ്‌വരും.
മമ തരുണിയുടെ മതിയിലധികതരമാഗ്രഹം
മർക്കടാധീശ്വരാ! നിൻമുഖം കാണുവാൻ.



വരിക മമ വപുഷി ഖലു സുഖമൊടു വസിക്ക നീ;
വാനര! നിന്നെ വഹിക്കുന്നുണ്ടു ഞാൻ
മമ ഭവനമപി ച മമ കമനിയുടെ രൂപവും
മാനിച്ചു കണ്ടുപോരേണം സഖേ! ഭവാൻ.
പരിചിനൊടു കപിവരനുമുപരി ജലജന്തുതൻ-
പൃഷ്ഠേ കരേറി വസിച്ചോരനന്തരം.
നിജവപുഷി കപിവരനെ വിരവൊടു വഹിച്ചുടൻ
നീന്തിത്തിരിച്ചിതു ശിംശുമാരൻ തദാ,
കപിവരനുമവനൊടഥ കിമപി ഗിരമൂചിവാൻ:—
കാന്തയ്ക്കു സൗഖ്യമോ? ശിംശുമാരാ സഖേ!
കപടമതി ജലചരനുമവനൊടു കഥിച്ചു മേ
കാന്തയ്ക്കു ദേഹസൗഖ്യം നാസ്തി വാനരാ!
ഉദരമതിലതി കഠിനമാവേശമൊരു വേദന;
ഊണുമില്ലിപ്പോളുറക്കവുമില്ലഹോ!
അതിനു ചിലപൊടികളഥ ഗുളികകൾ കഷായമോ
ആശു വൈദ്യന്മാർ വിധിച്ചില്ലയോ സഖേ!
അതിവിഷമമതിനുടയ ശമനതര മൌഷധം
അങ്ങാടിതന്നിലും കിട്ടാത്ത സാധനം.
കപിയുടെയ ഹൃദയ പലലമൊരു പലമശിക്കാതെ
കായരോഗം ശമിക്കില്ലപോൽ വാനര!
സഖിയുടെയവചനമിതി സപദി ബത കേൾക്കയാൽ
സാരം ഗ്രഹിച്ചു വിചാരിച്ചു വാനരൻ.
ശിവനുടെയ ചരണമിഹ ശരണമധുനാ ശഠൻ
ശിംശുമാരൻ ചതിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നു മാം.
അപരനൊരു കപിയുമിഹ നഹി മമ വധം നൂന-
മാഗതം ദൈവമേ കാത്തുകൊള്ളേണമേ.
ഇവനുടെയ ഹൃദയമതികഠിനമിതി ഹന്ത ഞാ-
നിത്രനാളും ഗ്രഹിക്കാതെ പോയെന്തഹോ!
വിപിനഭുവി തപസിയലുമൃഷികളെയുമാർക്കുമേ
വിശ്വസിപ്പാൻ മേല; പിന്നെയെന്തന്യരെ?
കരളിടയിലധികശമ ഗുണമുടയമർത്ത്യനു

കാനനം വേണമെന്നുണ്ടോ തപസ്സിനു?
നിജഭവനമതിലുമിഹ നിയമഗുണമുള്ളവൻ
നിത്യം ഭജിച്ചു മോക്ഷം വരുത്തീടുവോൻ.
ഹൃദയമതിലമിതഗുണമതു കിമപി നാസ്തിയാ-
മിദ്രുഹമൈത്ര്യം മൂഢൻ മഹാജളൻ.
മമ മനസി കപടമതു നഹി നഹികിനാവിലും;
മത്സ്വാമിനമ്മെച്ചതിക്കയില്ലീശ്വരൻ.
ഒരു കപടമിവനൊടിഹ കിമപി കഥയാമി ഞാ-
നോർത്തുകൊണ്ടേവം പറഞ്ഞു വലീമുഖൻ:—
കമനിയുടെ ഗദമതിനു കപിഹൃദയമൗഷധം
കല്പിതം മുന്നമേ ചൊല്ലാഞ്ഞതെന്തെടോ?
വനവിടപിയുടെ മുകളിൽ മമ ഹൃദയമങ്ങു ഞാൻ
വച്ചേച്ചുപോന്നു; ഞാനെന്തു ചെയ്യാമിനി?
പ്രഥമമിതു കിമപി മമ നഹി കഥിതമെങ്കിലും
പ്രസ്ഥാനകാലത്തുമെന്തു ചൊല്ലാഞ്ഞു നീ?
കപിയുടെയകപട മൊഴികനിവിനോടു കേട്ടവൻ
കാര്യമെന്നോർത്തു മഹാജളൻ ചൊല്ലിനാൻ
അതിസുഭഗ കപിവൃഷഭ! തവ ഹൃദയമത്തിമേ-
ലങ്ങു വച്ചേച്ചു പോന്നെങ്കിലതൊട്ടുതാൻ.
വരവിനൊടു ഗമനമിഹ സമുചിതമയേ സഖേ!
വിക്രമാംഭോധേ! തിരിച്ചുനാം പോകയോ!
അഥ സപദി പുനരപി ച കടലുടെ തടേ നില്ലു-
മത്തിമേൽച്ചെന്നു കരേറി കപീന്ദ്രനും.
ബലിവദന! ഝടിതി തവ ഹൃദയമതുകൊണ്ടു നീ
വന്നാലുമെന്നുരചെയ്തു ജലചരൻ
നിപുണമതി കപിവരനുമവനൊടിദമൂചിവാൻ:—
നിന്നെക്കണക്കെ മഹാമോഷനല്ല ഞാൻ;
ഗഹനഭുവി പുനരപി ച ഗമനമതുകാരണം
ഗർദ്ദഭത്തെപ്പോലെ ചാകയില്ലേഷ ഞാൻ.
അതു കഥയ കനിവൊടിതി ജലചരനുമൂചിവാൻ.
അക്കഥ കേട്ടാലുമെന്നു കപീശ്വരൻ

## 2. ശിവശിവ! കിമിതിവദതി ചപലഹൃദയൻഭവാൻ?

ഗഹനഭുവി മരുവുമൊരു ഗജരിപു മൃഗാധിപൻ
ഗോമായുവാംതന്റെ ഭൃത്യനോടുക്തവാൻ
കുരു കിമപി മമ രുചിതമതി ചതുരജംബുകാ!
കുക്ഷിരോഗംകൊണ്ടു പാരം വലഞ്ഞു ഞാൻ.
ഗജരുധിരജനിതമിതി കഥയതി ചികിത്സകൻ;
ഗർദ്ദഭത്തെക്കൊന്നു തിന്നേ ശമംവരൂ.
കഴുതയുടെ രുധിരമിഹ വനഭുവി നമുക്കഹോ!
കാണ്മാനുമില്ല കേൾപ്പാനുമില്ലെങ്ങുമേ.
വരികരികിലായി സുഭഗ! കഴുതയുടെ മാംസത്തെ
വല്ലേടവും ചെന്നു കൊണ്ടുവാ നീ സഖേ!
ഹരിവരനെ നിമിഷമൊടു തൊഴുതഥ സൃഗാലവു-
മങ്ങാടിയിൽച്ചെന്നു രാത്രികാലേ മുദാ
രജകനുടെ കഴുതയൊടു രഹസി ഗിരമൂചിവാൻ:—
രാജസേവയ്ക്കു മോഹം നിനക്കില്ലയോ?
രജകനുടെ വസനഭരമനവധി വഹിച്ചു നീ
രാപകൽ ദുഃഖിക്കവേണ്ടതോ രാസഭ!
ഭയരഹിതമിഹ വരിക ഹരിനൃപതിസന്നിധൗ
ഭക്ഷണത്തിന്നെത്ര സൗഖ്യം ദിനേ ദിനേ?
അശനമപി വസനമപി സകലമിഹ സാധിക്ക-
മത്രമാത്രം കൈക്കലുണ്ടാം വരും ക്രമാൽ
അവനുടയ ചതിവചനമതിജളതകൊണ്ടട-
നങ്ങനെയെന്നു പുറപ്പെട്ടു ഗർദ്ദഭം
കുടിലമതി കുറുനരിയുമതിജളനെ വൈകാതെ
കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടങ്ങു ചെന്നുകൂപ്പീടിനാൻ.
അതിമുദിതഹൃദയനഥ മൃഗപതിയുമാദരാ-
ലത്താഴമുണ്ണിനു കൊള്ളാമെനിക്കിവൻ;
സരസതരമിതി കരുതി മനസി മൃഗപുംഗവൻ
സന്ധ്യാനിയമം കഴിപ്പാൻ ഗമിച്ചിതു.

അതുസമയമതുലഭയതരളഗതി ഗർദ്ദഭ-
മാരും ഗ്രഹിയാതൊളിച്ചുമണ്ടീടിനാൻ.
കഴുതയുടെ ഗമനമതു വിരവൊടു ഗ്രഹിക്കയാൽ
കണ്ഠീരവേന്ദ്രനും കണ്ണിതം പൂണ്ടിതു.
അതിചപലനവ,നവനെയിനിയുടനൊരിക്കൽ നീ-
യാഗമിപ്പിക്കണമെന്നയച്ചു ക്രോഷ്ടാവിനെ.
പുനരപി ച കഴുതയുടെ നികടഭുവി ചെന്നവൻ
പുത്രാ! വരികെന്നു വിളിച്ചീടിനാൻ
ഗതസുകൃതനതിവികൃതദുരിതനിധിയാകയാൽ
ഗർദ്ദഭഗർഭേ പിറന്നു നീയർഭക!
രജകനുടെ വിടുപണിയുമുടയ വിടുഭോഷനു
രാജസേവാരസജ്ഞാനമില്ലാ ദൃഢം.
വിപിനതലമതിലധികമനവധിസുഖം സഖേ!
വിശ്വാസവഞ്ചനം സിംഹത്തിനില്ലെടോ!
കിമപി സുഖമറിവതിനു മതി ബത നിനക്കില്ല.
കിംകാരണം നീയൊളിച്ചു പോന്നൂവൃഥാ?
കഴുത പുനരവനൊടൊരുവചനമഥ ചൊല്ലിനാൻ:-
കശ്മലൻ നമ്മെക്കടിച്ചുതിന്നും ശഠൻ.
കരിനികരരിപുവിനുടെ കണ്ണുമദ്ദംഷ്ട്രവും
കണ്ടു പേടിച്ചു ഞാൻ മണ്ടീ സൃഗാലക!
ശിവശിവ! കിമിതി ചപലതരളഹൃദയൻ ഭവാൻ
ശീലംഗ്രഹിക്കാതെ ശങ്കിച്ചതെന്തഹോ!
ഗുരുവിനയനയജലധിഗുണഗണമഹത്തരൻ
ഗോബ്രാഹ്മണപ്രിയൻ ഗോമായുസേവിതൻ
സകലജനഹിതകരണനിപുണമതിനീതിമാൻ
സർവദാ സൗമ്യൻ മൃഗാധിരാജൻ സഖേ!
അമലഗുണനവനപി ച വിരവൊടു ഭവാനെവ-
ന്നാലിംഗനം ചെയ്‌വതിന്നു ഭാവിച്ചതു
കുശലമതു പറവതിനു തുനിയുമളവേഷ നീ
കൊല്ലുവാനെന്നു ശങ്കിച്ചുപോയീ വൃഥാ.
മഹിതഗുണമുടയ തവ കുലമഹിമ കേട്ടു ഞാൻ



മർക്കടപ്പെണ്ണിന്റെ വേളിക്കു പാടുവാൻ
കഴുതകളിലഴകുടയ പരിഷ പലതുണ്ടുപോൽ;
കള്ളമല്ലിങ്ങനെ നിങ്ങടെ വൈഭവം.
നലമുടയകുലമിയലുമതിസുഭഗ നിന്നുടെ
നാദങ്ങൾ കേൾപ്പാൻ കൊതിക്കുന്നു തമ്പുരാൻ.
നിഖിലവനമൃഗനികരമതികുതുകമോടഹോ!
നിന്മുഖം കാണ്മാൻ കൊതിച്ചുവന്നൂ തദാ
ചലഹൃദയനതുപൊഴുതിലതിഭയമിയന്നു നീ
ചാടിയോടിപ്പോന്നതെന്തൊരു സാഹസം?
ഇഹ ജഗതി വൃഷലികളുടെ തുണികളഖിലം ചുമ-
ന്നിങ്ങനെ കാലം കഴിക്കുന്നതെന്തെടോ?
ഇതി കപടപടുവിനുടെ പടുമൊഴികൾ കേൾക്കയാ-
ലിന്നിയും പോകെന്നുറച്ചിതു ഗർദ്ദഭം.
പുനരപി ച വിപിനഭുവി ഹരിണരിപുസന്നിധൌ
പുണ്യഹീനൻ ചെവികൂപ്പി നിന്നീടിനാൻ
മൃഗപതിയുമതിരഭസമവനെ നിഹനിച്ചങ്ങു
മൃത്യുലോകത്തേക്കയച്ചാനസംശയം
നിഭൃതമഥ ഹരിണരിപു കുറുനരിയൊടേവമൂചിവാൻ—
നിത്യകർമ്മം കഴിച്ചാശ്ശുവരുന്നു ഞാൻ.
അതിനിടയിലപരമൃഗമിതുബത ഭുജിക്കാതെ-
യാമിഷം സൂക്ഷിച്ചു നില്ലു നീ ജംബുക!
നിജസചിവനൊടു സരസമിതികില പറഞ്ഞുടൻ
നിത്യകർമ്മത്തിനു പോയി സിംഹേന്ദ്രനും
തദനു ഹതകഴുതയുടെ ഹൃദയമഥ കണ്ണവും
താനങ്ങു ഭക്ഷിച്ചു ഗോമായു തസ്കരൻ.
നിയമവിധി വിധിവദഥ വിരവൊടു കഴിച്ചവൻ
നിക്ഷേപഭക്ഷണത്തിന്നു വന്നൂ ഹരി.
ഇതിനുടയ ഹൃദയമപി ഗളമപി കുതസ്സഖേ!
ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു കേസരീന്ദ്രൻ തദാ
ഹൃദയഗളയുഗളമപി നഹി നഹി മഹാരാജൻ
ഇക്കഴുതയ്ക്കെന്നു ഗോമായു ചൊല്ലിനാൻ.

ഗജരിപുവുമതിനിഭൃതമവസരത്തെകാരണം;
ഗർദ്ദഭമല്ല ഞാനെന്നു ചൊന്നേനഹം
ശൃണു കുടിലചപല തവ ഹിതമിതു വൃഥാഫലം
ശിംശുമാരാധമാ പൊയ്ക്കൊൾകെടോ ഭവാൻ.
ലഘുതവരുമളവു കപി വചനമതു കേട്ടുടൻ
ലബ്ധനാശാതുരൻ ശിംശുമാരൻ യയൌ
ലളിതതരചരിതമിതുനരവരകുമാരരേ!
ലബ്ധനാശാഖ്യമാംതന്ത്രം ശുഭം ശുഭം. *

ചതുർത്ഥതന്ത്രം സമാപ്തം.

# പഞ്ചമതന്ത്രം

## ആലോചന കൂടാതുള്ള പ്രവൃത്തി

### 1. "അന്തണശ്രേഷ്ഠന്റെ കീരിമൂലം യഥാ"

ശാരികപ്പൈതലേ! പഞ്ചമതന്ത്രവും
പാരാതെചൊൽക നീ പാരമുണ്ടാഗ്രഹം
ചതുരതരമധുരമൊഴികിളിമകളുമാരോൽ
ചൊന്നാളസമ്പ്രേക്ഷ്യകാരിതാതന്ത്രവും
സോമശർമ്മാദ്വിജൻ ഭൂപാലപുത്രരോ-
ടാമോദമോടെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ



യാതൊരു പുരുഷൻ തത്വം ഗ്രഹിക്കാതെ
ജാതരോഷം പ്രവർത്തിക്കുന്നു ഭൂതലേ,
അവനു പുനരുപരി വരുമധിക പരിതാപവു-
മന്തണശ്രേഷ്ഠനു കീരിമൂലം യഥാ.
അക്കഥ കേൾക്കണമെന്നു ഭൂപാലന്റെ
മക്കളും ചോദിച്ചു; പറഞ്ഞു മഹീസുരൻ.

"അപരീക്ഷ്യ ന കർത്തവ്യം
കർത്തവ്യം സുപരീക്ഷിതം;
പശ്ചാദ് ഭവതി സന്താപോ
ബ്രാഹ്മണ്യാ നകുലാദ്യഥാ"
ഗൌഡദേശേ ദേവശർമ്മനെന്നൊരുത്തം

പ്രൗഢനാം ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനുണ്ടായിപോൽ.
യമനിയമ ഗുണമുടയ ധരണിസുരനാഥനും
യജ്ഞസേനാഖ്യയാം പത്നിയും ജാതയായ്.
ഭാര്യയ്ക്കു ഗർഭം പതുക്കെത്തികഞ്ഞിതു.
ഭർത്താവു മോദാൽപ്പറഞ്ഞു മനോരഥം.
ഉഭയകുലശുഭകരനതിനിപുണനൊരുനന്ദന-
നൂനം വരാതെ ജനിക്കും നമുക്കെടോ.
അന്തണസ്ത്രീയും പറഞ്ഞു മനോരഥം:-
സന്തതിക്കാകും സദാനന്ദഭൂസുര!
ഉപരിവരുമധികതര വിഭവശതമാഗ്രഹി-
ച്ചുകതി ചെലാഷിക്കുന്നു ദുർമ്മോഹി പൂരുഷൻ
സോമശർമ്മന്റെ പിതാവിനെപ്പോലവൻ
ഭൂമിയിൽ ഖേദിച്ചു മേവുമാറായ്വരും
കഥയ മമ കമലമുഖി! കഥമിതി മഹീസുരൻ —
കാർമുകിൽവേണി കഥിച്ചു തുടങ്ങിനാൾ:—

### 2 'മനോരാജ്യം ഏറെ തുടങ്ങരുതു'

പണ്ടൊരു ഭൂസുരബ്രഹ്മചാരി സുഖം-
പൂണ്ടൊരുവിപ്രന്റെ മന്ദിരം പുക്കുടൻ
ശ്രാദ്ധം ഭുജിച്ചു മലർപ്പൊടി ദക്ഷിണ

മാത്രം ലഭിച്ചു മൺപാത്രത്തിലാക്കിനാൻ
തവിടുപൊടി വടിവിനൊടു ഘടമതിൽ നിറച്ചുടൻ
താനേ തലയിൽച്ചുമന്നു നടന്നിതു
മാർഗ്ഗേ മനോരാജ്യമോരോന്നു ചിന്തിച്ചു
മാനവൻ മെല്ലേ നടന്നു തുടങ്ങിനാൻ
ആപണേ ചെന്നു മലർപ്പൊടി വിററു പെ-
ണ്ണാടിനെ മേടിച്ചുകൊണ്ടുപോയങ്ങു ഞാൻ,
സരസതൃണസലിലമിവ സതതമപി നല്കി ഞാൻ
സാദരം നന്നായ് വളർത്തുകൊണ്ടീടുവൻ.
സംവത്സരത്തിലിരണ്ടു ശിശുക്കളെ-
സ്സംഭവിപ്പിക്കുമിപ്പെണ്ണാടുമിങ്ങനെ
ആട്ടിൻകിടാങ്ങളെ വിററു പശുവിനെ-
പ്പാട്ടിൽ നമുക്കൊന്നു മേടിക്കണം ദൃഢം
പശുവിനൊരു ശിശു ഭവതി ശിശുവിനും ശിശുക്കളും
പാരാതെ നാലഞ്ചു കാളക്കിടാങ്ങളും,
അങ്ങിനെ വാണാൽ കൃഷി തുടങ്ങാനുള്ള
സംഗതിവന്നുഭവിക്കും നമുക്കിനി.
നല്ലകണ്ടത്തിൽ കൃഷിചെയ്തുകൊണ്ടു ഞാൻ
നെല്ലും വളരെ സമ്പാദിച്ചനന്തരം;
ഇരവുപകലധികതരസുഖമൊടു വസിക്കയും
ഇല്ലവും പുത്തനായിപ്പണിയിക്കയും
നല്ലൊരുപെണ്ണിനെ വേളികഴിക്കയു-
മില്ലത്തു മെല്ലെക്കുടിവെച്ചു കൊള്ളുകയും;
ഇപ്രകാരം രമിക്കുംവിധൌ ഭാര്യയ്ക്കു
ഗർഭമുണ്ടാകും പ്രസവിക്കുമുണ്ണിയെ;
സുതനുടയ ജനനമതിശുഭകരമവനു ഞാൻ
സോമശർമ്മാവെന്നു പേരിട്ടുകൊള്ളുവാൻ.
അക്കാലമുണ്ണിയെ നോക്കാതെ മാതാവു
പയ്യൂറപ്പാനങ്ങു പോയ്ക്കളഞ്ഞാകിൽ ഞാൻ
കോപിച്ചു കോൽകൊണ്ടു താഡനം കൂട്ടുവാൻ
ഗോശാലയിൽച്ചെന്നകത്തു പുക്കീടിലും



പൊണ്ണനീവണ്ണം മനോരഥം ചിന്തിച്ചു
ദണ്ഡു കൊണ്ടൊന്നടിച്ചു കുംഭോദരേ;
മൺകുടംപൊട്ടിത്തകർന്നു മലർപ്പൊടി
മണ്ണിലും തന്നുടെ കണ്ണിലും മൂക്കിലും
അടിമുടികൾ മുഴുവനഥ വെളുവെളെയണിഞ്ഞുകൊ-
ണ്ടങ്ങനെ ചെന്നു ഗൃഹം പുക്കു വാണവൻ
എന്നതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു മനോരാജ്യ-
മേററത്തുകേണ്ടരുതെന്നു ഞാൻ ബ്രാഹ്മണാ!

അഞ്ചാറുവാസരമങ്ങു കഴിഞ്ഞനാ-
ളഞ്ചാതെ പോററു കുമാരനുണ്ടായതു;
നളിനമുഖി കനിവിനൊടു ദശമദിവസോദയേ
സ്നാനത്തിനായിപ്പുറപ്പെട്ടു മെല്ലവേ,
പുത്രനെസ്സൂക്ഷിച്ചു തത്ര പാർത്തീടുവാൻ
ഭർത്താവിനെപ്പറഞ്ഞാക്കി ഗമിച്ചിതു.
അനന്തരമാശു രാജാവിന്റെ ദൂതനും
വന്നു ഗൃഹസ്ഥ ദ്വിജനോടു ചൊല്ലിനാൻ
ഇന്നങ്ങമാവാസ്യ കാൽകഴുകി ബ്ഭുജി
ക്കുന്നവർക്കിരണ്ടുരൂപാ പ്രതിഗ്രഹം
വെക്കും വരേണമെന്നിങ്ങനെ തമ്പുരാൻ
തൃക്കൺമുനകൊണ്ടു കല്പിച്ചയച്ചു മാം
ഇതി നൃപതിഭടനുടയ വചനമതു കേട്ടുട-
നിഷ്ടനാം പുത്രനെക്കാത്തു വാണീടുവാ-
നെത്രയും വിശ്വാസമുള്ളൊരു കീരിയെ-
ത്തത്ര പാർപ്പിച്ചു ഗമിച്ചു മഹീസുരൻ.
ഉണ്ണിയെനോക്കിസ്സമീപേ നകുലവും
കണ്ണടയാതങ്ങു പാർക്കുംദശാന്തരേ
ശിശുവിനുടെ നികടഭുവി വലിയൊരു ഭുജംഗമം
ശീഘ്രം വരുന്നതും കണ്ടൊരു കീരിയും
സത്വരം ചെന്നുടൻ നാലഞ്ചുഖണ്ഡിച്ചു
രക്തവും മെയ്യിലണിഞ്ഞു പാർത്തീടിനാൻ

ശ്രാദ്ധം കഴിഞ്ഞു വരുന്നൊരു വിപ്രന്റെ
കാൽത്തളിർ ചെന്നു വണങ്ങി നകുലവും
കീരിതൻ മേനിയിൽ ചോരകണ്ടപ്പൊഴേ
പാരംകയർത്തു വിചാരമില്ലാത്തവൻ
അതിചപലമതി നകുലമഹഹ മമ പുത്രന്റെ-
യംഗംമുറിച്ചു ഭുജിച്ചു മഹാശഠൻ
എന്നു കല്പിച്ചു തടികൊണ്ടടിച്ചാശു
കൊന്നാനസംപ്രേക്ഷ്യകാരി നകുലത്തെ
ചെന്നങ്ങകം പുക്കു നോക്കുന്നനേരത്തു
നന്ദനൻ കൈകാൽകുടഞ്ഞു ക്രീഡിക്കുന്നു.
സർപ്പഖണ്ഡങ്ങളും കണ്ടാൻ സമീപത്തു;
വിപ്രനും പാരം വിഷാദിച്ചു നിന്നിതു.
ഉരഗതനു വിരവിനൊടു വിശകലിതമാക്കിയെ-
ന്നുണ്ണിയെപ്പാലനം ചെയ്തോരു കീരിയെ
യഷ്ടികൊണ്ടാശു വധിച്ചോരു നമ്മുടെ
ചേഷ്ടിതമെത്രയും കഷ്ടം ശിവ! ശിവ!
അന്നേരമമ്മയും വന്നു ചോദിച്ചു പൊ-
ന്നുണ്ണിക്കുതുല്യനാം കീരിക്കുമാരനെ
അതികുടിലചപലമതി മനുജവരനാരുവാ-
നയ്യോ ശിവ! ശിവ! തല്ലിവധിച്ചതും?
എത്രയും പാരം വിഷണ്ണനാം വിപ്രനും
വൃത്താന്തമെല്ലാം പറഞ്ഞറിയിച്ചിതു
ബ്രാഹ്മണിതാനും പറഞ്ഞിതു സാഹസം
ബ്രാഹ്മണ! നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടുന്നതല്ലിതു;
കണ്ടതും കേട്ടതുമൊക്കെ പ്രമാണമായ്
കൊണ്ടു വിചാരവും കൂടാതെ ചെയ്‌വവൻ
പണ്ടൊരു മൂഢക്ഷുരകനു വന്നൊരു
ചെണ്ടതാമെന്നതുപോലെ തരംകെടും.

അതുപറക വിരവിലിതി ധരണിസുരനുചിവാ;
നായതു കേട്ടാലുമെന്നു തദ്ഭാര്യയും



...ക്കേണ്ടാ ഭവാൻ"
...ക-
...ില്ല
...മില്ല;
...വഴ്പ്പയുമില്ലഹോ!
..., മുലകൊടു-
...ത്തീടിനാൻ ബാലനെ'
..., പാരം പഴംകഞ്ഞി
...ച്ചുകഴിയുന്ന വാസരം
...ധനരഹിതനവനൊരുദിനമെട്ടപ്പയാം
സ്വപ്നത്തിലേകനെക്കണ്ടുവരുന്നതു.
ദിവ്യപുമാനവൻ ബാലനോടൂചിവാൻ:
ദ്രവ്യമില്ലാഞ്ഞു ദുഃഖിക്കവേണ്ടാ ഭവാൻ,
കാലത്തെഴുന്നേറ്റു കാലും വദനവും
ചാലവേ ശുദ്ധിവരുത്തി വസിക്ക നീ
മഹിതഗുണഗണമുടയ യതികളിഹ മൂന്നുപേർ
മദ്ധ്യാഹ്നകാലേ വരുമ്പോൾ തവാന്തികേ.
ഭിക്ഷുക്കൾ മൂവരും വന്നാലവരെ നീ
തൽക്ഷണം കോൽകൊണ്ടടിച്ചു കൊന്നീടുക.
ഭിക്ഷുക്കൾമൂവരുമന്നേരമമ്മൂന്നു
നിക്ഷേപകുംഭങ്ങളായ്പ്പിറന്നീടുമേ.
നിയതമിതിപുരുഷവരനരുളി ഗതവാനസൗ
നിദ്രാവസാനേ വിധവാകുമാരകൻ
പാരാതെ കാലത്തെഴുന്നേറ്റു സത്വരം
ക്ഷൗരാദിശുദ്ധിവരുത്തിക്കുളിച്ചുടൻ
സപദി നിജനിലയമതിലവികലമിരുന്നാശു
സന്യാസിമാരെ പ്രതീക്ഷിച്ചു മേവിനാൻ
മദ്ധ്യാഹ്നകാലത്തു മൂന്നു സന്യാസിമാർ
മാദ്ധ്യംദിനസ്നാനമാചരിച്ചങ്ങനെ
വന്നു വണിക്കിന്റെ മുററത്തിരുന്നിതു;

വന്ദനം ചെയ്തു വണ
കണ്ണുമടച്ചങ്ങിരിക്കും യ
ദണ്ഡുമെടുത്തങ്ങടിച്ചു മടി
നിമിഷമഥ യതികളവരന്നല
നിക്ഷേപകുംഭങ്ങളായ്‌ത്തീർന്നു മൃ
പൊന്നും പണങ്ങളും സംപൂർണ്ണമാ
പൊന്നും കുടങ്ങളെക്കണ്ടു വണിഗ്വര
ചെന്നുവലംവെച്ചു വന്ദിച്ചെടുത്തങ്ങു
തന്നുടെ ഭണ്ഡാരഗേഹത്തിലാക്കിനാൻ.
ക്ഷൗരകത്തിന്നൊരു പൊന്നുരൂപാ കൊടു-
ത്താരും ഗ്രഹിക്കാതെയങ്ങയച്ചീടിനാൻ.
നവകനകഘടജനന ചരിതമതു കണ്ടുടൻ
നാപിതന്മാനസേ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ.
സന്ന്യാസിമാർകളെത്തച്ചു കൊന്നാലുടൻ
സന്ന്യാസകുംഭങ്ങൾ സംഭവിച്ചീടുമെ-
ന്നിത്രനാളും ഗ്രഹിച്ചില്ലഹോ ഞാനിങ്ങി-
ത്തത്ര കണ്ടീടുന്ന ഭിക്ഷുക്കളെത്തല്ലി
നിഗ്രഹിച്ചുംകൊണ്ടു നിക്ഷേപകുംഭംപ-
രിഗ്രഹിച്ചീടുന്നതുണ്ടെന്നുറച്ചവൻ
നിജഭവനനികടഭുവി വിരവിനൊടു ചെന്നുടൻ
നിന്നു ഭിക്ഷുക്കളെപ്പാർത്തു വാണീടിനാൻ.
ദണ്ഡും കാഷായവസ്ത്രങ്ങളും നെററിമേൽ
മണ്ണുകൊണ്ടുള്ള കുറികളും കുണ്ഡിയും.
മുണ്ഡിതമാകും ശിരസ്സും ധരിച്ചുള്ള
പണ്ഡിതന്മാർ മൂന്നുഭിക്ഷുക്കൾ വന്നിതു.
ക്ഷുരകനതുപൊഴുതു നിജപുര മുറിയിൽ നിന്നുടൻ
ക്ഷുദ്രമഹാമൂഢനോടി വന്നീടിനാൻ.
സന്ന്യാസിമാരെ പ്രഹരിപ്പതിന്നുള്ള
സന്നാഹവും കൂട്ടിപ്പാഞ്ഞടുക്കും വിധൗ,
പേടിച്ചു മണ്ടുന്ന ഭിക്ഷുക്കളെച്ചെന്നു
താഡിച്ചു കോൽകൊണ്ടു നാപിതൻ കശ്മലൻ



ഹാഹാ മഹാരാജ! രക്ഷിക്ക രക്ഷിക്ക.
ഹാഹാ മഹാദേവ! പാഹിമാം പാഹിമാം.
രഘുതനയ! യദുതനയ! മധുമഥന! മാധവ!
രക്ഷിക്ക രക്ഷിക്ക ഭിക്ഷുക്കളെ വിഭോ!
ഇത്ഥം മുറവിളി കേട്ടു ഭൂപാലന്റെ
ഭൃത്യപ്രധാനികൾ മണ്ടിവന്നീടിനാർ.
മൂർഖക്ഷുരകനെച്ചെന്നു പിടിപെട്ടു
മൂക്കും ചെവികളും ചെത്തിഗ്ഗദകൊണ്ടു
താഡിച്ചു പല്ലും തകർത്തുടൻ തീവച്ചു
താടിയും മീശയും ചുട്ടുകരിച്ചുകൊ-
ണ്ടാരോഹണാഗ്രേ കിടത്തിത്തിരിച്ചവ-
ന്നാരോമൽ വന്ദനം ചെയ്തു യതികളെ.
ഇതി വിപദി പതനമതു വിധിവിഹിതമിദ്ദോഷ-
മെല്ലാമസംപ്രേക്ഷ്യകാരിത്വകാരണം.
മററുമൊരുത്തൻ പ്രവർത്തിച്ചതിന്നുത്ത-
മൂലമെന്നുള്ള വിചാരവും കൂടാതെ;
മററവൻകൂടെ പ്രവർത്തിക്കിലിങ്ങനെ
കുററംഭവിക്കുമെന്നോർത്തു കണ്ടീടുവിൻ.
മിത്രഭേദം സുഹൃല്ലാഭം പുനസ്സന്ധി-
വിഗ്രഹം ലബ്ധനാശം തഥാസംപ്രേക്ഷ്യ-
കാരിത്വമിങ്ങനെ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങൾ വി-
ചാരിച്ചു ബുദ്ധിക്കു ശുദ്ധിവരുത്തുവിൻ.
പരമഗുണഗണമുടയ നരപതി സുദർശനൻ
പാടലീപുത്ര ഗേഹത്തിന്നധീശ്വരൻ
ിങ്ങടെ താതൻ നിലിംപരാജോപമൻ
ംഗലാകാരൻ മഹീപാലശേഖരൻ
ിങ്ങൾക്കു നീതിശാസ്ത്രത്തെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു.
ിർമ്മലജ്ഞാനമുണ്ടാകുവാൻ നമ്മോടു
ല്ലിച്ചതൊക്കവേ സാധിച്ചു ചെററുംവി-
ല്ലമില്ലേതും വിവേകമേകും സുഖം.
കന്നുടെ നികടഭുവി കനിവിനൊടു ചെന്നുടൻ

വന്ദനം ചെയ്തു വണ്
കണ്ണുമടച്ചങ്ങിരിക്കും യ
ദണ്ഡുമെട്ടത്തങ്ങടിച്ചു മടി
നിമിഷമഥ യതികളവരന്നല
നിക്ഷേപകുംഭങ്ങളായ്ത്തീർന്നു പ
പൊന്നും പണങ്ങളും സംപൂർണ്ണമാ
പൊന്നും കുടങ്ങളെക്കണ്ടു വണിഗ്വര
ചെന്നുവലംവെച്ചു വന്ദിച്ചെടുത്തങ്ങു
തന്നുടെ ഭണ്ഡാരഗേഹത്തിലാക്കിനാൻ.
ക്ഷൗരകത്തിന്നൊരു പൊന്നുരുപാ കൊടു-
ത്താരും ഗ്രഹിക്കാതെയങ്ങയച്ചീടിനാൻ.
നവകനകഘടജനന ചരിതമതു കണ്ടുടൻ
നാപിതന്മാനസേ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ.
സന്ന്യാസിമാർകളെത്തച്ചു കൊന്നാലുടൻ
സന്ന്യാസകുംഭങ്ങൾ സംഭവിച്ചീടുമെ-
ന്നിത്രനാളും ഗ്രഹിച്ചില്ലഹോ ഞാനിങ്ങി-
ത്തത്രകണ്ടീടുന്ന ഭിക്ഷുക്കളെത്തല്ലി
നിഗ്രഹിച്ചുംകൊണ്ടു നിക്ഷേപകുംഭപ-
രിഗ്രഹിച്ചീടുന്നതുണ്ടെന്നുറച്ചവൻ
നിജഭവനനികടഭുവി വിരവിനൊടു ചെന്നുടൻ
നിന്നു ഭിക്ഷുക്കളെപ്പാർത്തു വാണീടിനാൻ.
ദണ്ഡും കാഷായവസ്ത്രങ്ങളും തോററിമേൽ
മണ്ണുകൊണ്ടുള്ള കുറികളും കുണ്ഡിയും.
മുണ്ഡിതമാകും ശിരസ്സും ധരിച്ചുള്ള
പണ്ഡിതന്മാർ മൂന്നുഭിക്ഷുക്കൾ വന്നിതു.
ക്ഷുരകനതുപൊഴുതു നിജപുരമുറിയിൽ നിന്നുടൻ
ക്ഷുദ്രമഹാമൂഢനോടി വന്നീടിനാൻ.
സന്ന്യാസിമാരെ പ്രഹരിപ്പതിന്നുള്ള
സന്നാഹവും കൂട്ടിപ്പാഞ്ഞടുക്കും വിധൌ,
പേടിച്ചു മണ്ടുന്ന ഭിക്ഷുക്കളെച്ചെന്നു
താഡിച്ചു കോൽകൊണ്ടു നാപിതൻ കശ്മലൻ



ഹാഹാ മഹാരാജ! രക്ഷിക്ക രക്ഷിക്ക.
ഹാഹാ മഹാദേവ! പാഹിമാം പാഹിമാം.
രഘുതനയ! യദുതനയ! മധുമഥന! മാധവ!
രക്ഷിക്ക രക്ഷിക്ക ഭിക്ഷുക്കളെ വിഭോ!
ഇത്ഥം മുറവിളി കേട്ടു ഭൂപാലന്റെ
ഭൃത്യപ്രധാനികൾ മണ്ടിവന്നീടിനാർ.
മൂർഖക്ഷുരകനെച്ചെന്നു പിടിപെട്ടു
മൂക്കും ചെവികളും ചെത്തിഗ്ഗദകൊണ്ടു
താഡിച്ചു പല്ലും തകർത്തുടൻ തീവച്ചു
താടിയും മീശയും ചുട്ടുകരിച്ചുകൊ-
ണ്ടാരോഹണാഗ്രേ കിടത്തിത്തിരിച്ചവ-
ന്നാരോമൽ വന്ദനം ചെയ്തു യതികളെ.
ഇതി വിപദി പതനമതു വിധിവിഹിതമിദ്ദോഷ-
മെല്ലാമസംപ്രേക്ഷ്യകാരിത്വകാരണം.
മററുമൊരുത്തൻ പ്രവൃത്തിച്ചതിന്നുള്ള-
മൂലമെന്നുള്ള വിചാരവും കൂടാതെ;
മററവൻകൂടെ പ്രവർത്തിക്കിലിങ്ങനെ
കുററംഭവിക്കുമെന്നോർത്തു കണ്ടീടുവിൻ.
മിത്രഭേദം സുഹൃല്ലാഭം പുനസ്സന്ധി-
വിഗ്രഹം ലബ്ധനാശം തഥാസംപ്രേക്ഷ്യ-
കാരിത്വമിങ്ങനെ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങൾ വി-
ചാരിച്ചു ബുദ്ധിക്കു ശുദ്ധിവരുത്തുവിൻ.
പരമഗുണഗണമുടയ നരപതി സുദർശനൻ
പാടലീപുത്ര ഗേഹത്തിന്നധീശ്വരൻ
ിങ്ങടെ താതൻ നിലിംപരാജോപമൻ
ംഗലാകാരൻ മഹീപാലശേഖരൻ
ിങ്ങൾക്കു നീതിശാസ്ത്രത്തെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു.
ിർമ്മലജ്ഞാനമുണ്ടാകുവാൻ നമ്മോടു
ല്ലിച്ചതൊക്കവേ സാധിച്ചു ചെററുംവി-
ല്ലമില്ലെന്നും വിവേകമേകും സുഖം.
ാകനുടെ നികടഭുവി കനിവിനൊടു ചെന്നുടൻ

# ആമുഖം

പാടലീപുത്രം എന്ന മഹാനഗരത്തിൽ, വിദ്യാസമ്പന്നനും വീര്യവാനും ഇന്ദ്രസദൃശനുമായ "സുദർശനൻ" എന്നു് പ്രസിദ്ധനായ ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. സൽക്കർമ്മനിരതനായ അദ്ദേഹത്തി[illegible] തന്റെ സുകൃതഫലങ്ങളെന്നോണം എട്ടോ പത്തോ പുത്ര[illegible]യിരുന്നു. എന്നാൽ ആ മഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരെ[illegible] ലോലുപന്മാരും വിദ്യാവിമുഖരും ദുർമ്മാർഗ്ഗസഞ്ചാരികളു[illegible] കഴിച്ചുവന്നു. ഭാഗ്യശാലിയാണെങ്കിലും ആ മഹാരാ[illegible]ത്രന്മാരുടെ വിദ്യാവിമുഖത, മന്ദഭാഗ്യനും, ദുഃ[illegible]തനുമാക്കിത്തീർത്തു. വിദ്യയും, വിവേകവും, നീതിയും, വിനീ[illegible]ം സന്ധിവിഗ്രഹാദികളും മനസ്സിലാക്കാത്ത രാജകുമാരന്മാരെക്കൊണ്ടു് എന്തുഫലമാണുള്ളതു്, ഗർഭമുണ്ടാകാത്ത പശുവിനെ വളർത്തുമ്പോലെ നിഷ്ഫലമാണല്ലോ ദുർഗ്ഗുണമുള്ള പുത്രന്മാരെ വളർത്തിയെടുക്കുന്നതു്, തന്റെ പുത്രന്മാർക്കു്, നീതിശാസ്ത്രമുപദേശിച്ചു് പുനർജ്ജന്മം കൊടുക്കുവാ[illegible] കരുത്തനായ ഒരാചാര്യനെ എവിടെക്കിട്ടും, എന്നെല്ലാം ചി[illegible]ച്ചു് കഴിഞ്ഞുകൂടുമ്പോൾ, ഒരുനാൾ സോമശർമ്മാവെന്നു് [illegible]ള്ളവനും, നീതിശാസ്ത്രത്തിന്റെ മറുകര കണ്ടവനു[illegible] വിശിഷ്ട ബ്രാഹ്മണൻ, രാജാവിനെ സമീപിച്ചു് വി[illegible]യി പറഞ്ഞു

"മഹാരാജാവെ, അങ്ങു് വിഷാദിക്കേണ്ട, ഞാൻ ആറുമാസത്തിന്നകം അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാരെ, നീതിശാസ്ത്രം മുഴുവനും പഠിപ്പിച്ചേക്കാം. അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാർ ഉന്നതന്മാരും ഉത്തമന്മാരുമായിത്തീരും. പുത്രന്മാർക്കു് അപ്രകാരമുള്ള പരിവർത്തനം ആറുമാസത്തിന്നകം വരാത്തപക്ഷം അങ്ങു് എന്നെ നാടുകടത്തിയാലും".

സോമശർമ്മാവിന്റെ വാക്കുകേട്ട രാജാവു് അത്യധികം സന്തോഷിച്ചു. അദ്ദേഹം അന്നുതന്നെ പുത്രന്മാരെ അയാളുടെ പക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്നായി ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു. രാജ്യതന്ത്രത്തിൽ അ[illegible]പ്രധാന ഘടകങ്ങളായ മിത്രഭേദം, സുഹൃല്ലാഭം, സന്ധിവിഗ്രഹം, ലബ്ധനാശനം, അസംപ്രേക്ഷ്യകാരിത്വം, എന്നീ അഞ്ചു തന്ത്രങ്ങളും [illegible]മാരന്മാരെ അദ്ദേഹം അതിവേഗം മനസ്സിലാക്കി. സരസമായ കഥ[illegible]ഴി രാജകുമാരന്മാരുടെ മനസ്സിൽ ആഞ്ഞുപതിക്കത്തക്കവണ്ണം [illegible]ാദിക്കുന്ന ബോധനരീതിയാണു് സോമശർമ്മാവു് സ്വീകരി[illegible]തുമൂലം രാജകുമാരന്മാർക്കു് നീതിശാസ്ത്രത്തിൽ അഭിരുചിയും [illegible]ാഹവും സിദ്ധിച്ചു. സോമശർമ്മാവു് വാഗ്ദത്തം ചെയ്ത



ജാതസന്തോഷം വണങ്ങുവിൻ ബാലരേ!
പഞ്ചതന്ത്രം പഠിച്ചീടും ജനങ്ങൾക്ക
നെഞ്ചകത്തേറ്റം വിവേകമുണ്ടായ്‌വരും.
സഞ്ചിതാനന്ദം സമസ്തകൃത്യാകൃത്യ-
സഞ്ചിന്തനത്തിന്നു പാത്രമാകും ദൃഢം.
സരസതരമിതി വചനമരചനുരചെയ്തുടൻ
സോമശർമ്മാഖ്യൻ മഹീസുരാഗ്രേസരൻ
പാടലീപുത്രാധിനാഥന്റെ മക്കൾക്ക
പാടവപ്രൗഢതയുണ്ടായിതെല്ലവെ
ദക്ഷിണന്മാരാം കുമാരകന്മാരോടു
ദക്ഷിണ വാങ്ങിഗ്ഗമിച്ചു; സുമംഗലം.

പഞ്ചതന്ത്രം സമാപ്തം

---

കുദൃഷ്ടം കുപരിജ്ഞാതം കുശ്രുതം കുപരീക്ഷിതം
തന്നരേണ നകർത്തവ്യം; നാപിതേനേഹ യൽകൃതം

ചക്ര കഥാസമ്മിതസൂക്തയുക്തം
ശ്രീവിഷ്ണുശർമ്മാനൃപനീതി ശാസ്ത്രം.

---